SACRED BRIDGE COLLECTIVE
Bridging Worlds, Awakening Hearts

CHABAD LUMINARIES

ד״ה ועבדי דוד מלך עליהם

And My Servant David Shall Be King

Offered in honour of Batsheva and King David, the servant-king whose psalms are still the mouth of Israel in exile and in joy. This maamar is given in their merit — on the promise that My servant David shall be king over them, and on the turning of malchus from a throne one occupies into a service one performs.

ENGLISH

1 · "And My Servant David Will Be King": Opening the Secret of Transforming Malchus

"And My servant David shall be king over them, and they shall all have one shepherd… And My servant David shall be a nasi for them forever" (Yechezkel 37:24–25).

Two verses, one promise, yet with an inner tension that has long stirred the hearts of Israel. First, "melech aleihem"—a king over them, in all the force and majesty of malchus. Then, "nasi lahem le'olam"—a leader, a prince, forever. Why this shift of title within a single prophecy? And why the doubling of "David Avdi"—"My servant David"—as though the same David shines anew in a different form?

On the revealed level, the Navi speaks of the future restoration of the kingdom of the House of David, after the ingathering and unification of Yehudah and Yosef. The Rambam codifies this in Hilchos Melachim (chapters 11–12), as halachah psukah: Melech HaMoshiach will arise "mi'beit David u'mi'zera Shlomo," a human king of flesh and blood, who will restore the kingdom of David "li'yoshna hamalchah harishonah"—to its original sovereignty. He will fight the wars of Hashem, build the Beis HaMikdash in its place, gather the dispersed of Israel, and then, says the Rambam, "harei zeh Moshiach b'vadai"—this is surely Moshiach. The entire structure of Geulah, as legally binding reality, is thus attached to Malchus Beis Dovid.

Yet the Navi does not say merely: "And a king from the seed of David shall reign." He says: "David Avdi"—"David, My servant." Chazal already ask: is it David himself, returned in the flesh, or is it a descendant who bears his name and soul-root? The Midrash answers with the seemingly simple, yet bottomless, refrain that has become the Jewish heart's own song across exile: "David Melech Yisrael chai vekayam"—David, king of Israel, lives and endures.

On the surface, this declaration is astonishing. David passed from this world more than two millennia ago. How then do we assert, as a present tense, "chai vekayam"—he lives, he endures? The Midrash explains: his kingship is not extinguished; its root is eternal. In every generation the spark of David's Malchus is alive, concealed or revealed, until it flowers openly in Melech HaMoshiach. "David" thus becomes not only the name of an individual, but the name of an eternal Malchus, an ever-living attribute of G dly revelation in the world.

Chassidus reveals that this is not merely a poetic way of saying that the dynasty continues. It is an unveiling of a deep mystery of the Sefiros: that Malchus, the attribute of kingship, which in the inner structure of the Divine emanations is the lowest Sefirah, can undergo a unique kind of transformation—not only being uplifted, but actually assuming the function of another Sefirah. And this power of Malchus to be transformed, to "become" something beyond itself while remaining itself, is the secret hinted in "David Avdi Melech... David Avdi Nasi lahem le'olam," and in the cry "chai vekayam."

To begin to sense this, we must recall how Torah describes Malchus in its inner, spiritual meaning. The Zohar calls Malchus "leis lah m'garmah klum"—she has nothing of her own. All the other Sefiros shine with an identifiable light: wisdom, understanding, kindness, discipline, beauty, victory, acknowledgment, bonding. Malchus alone is defined not by a particular light, but by its very lack. It is the recipient, the mirror, the empty hand stretched out to receive all that flows from above and to condense it into actual existence. Malchus is the point where the worlds begin to be worlds.

In the language of kingship: a king, in the true Torah sense, is not a powerful individual asserting his private will. He is the vessel that receives the will of Above and brings it into the life of the nation. "L'cha Hashem hamamlachah"—to You, Hashem, is the kingship; and the human king is but the transparent channel. His entire grandeur is that he "has nothing of his own"; his crown is his bittul. This is why the Navi calls him "Avdi"—My servant. The essence of the king is avdus, utter servitude to Hashem. Through that very servitude, he becomes "melech aleihem"—king over them.

Here, already, a glimmer of the paradox appears. Malchus is described as having nothing of its own; and yet it is precisely Malchus that is called "king." The lowest Sefirah, furthest from the Infinite Source, is the one that bears the name of the Infinite's revealed sovereignty. The attribute that "possesses nothing" is the one through which all worlds are possessed. This already hints that Malchus is not simply another rung among the ten, but bears a secret relation to the whole.

The Rambam's insistence that Moshiach is a king "mi'beit David" and "mi'zera Shlomo"—not an angel, not a spiritual force, but a mortal king rooted in that historical line—brings this cosmic mystery down into halachah. The future of creation depends on a human being whose entire identity is Malchus: he is not primarily a prophet, nor a

judge, nor a sage, though he will exceed all of these; he is a melech, and specifically the renewed Malchus of David. The perfection of the world, then, is hinged on the perfection of Malchus.

And in our generations, as the Rebbe taught with unwavering clarity, this is not a distant abstraction. The reality of Moshiach as "basar v'dam," a living person from Beis Dovid in this physical world, is already present; the eternal Malchus of David is already pressing against the surface of history, seeking revelation. In sichos spanning decades, the Rebbe returns again and again to Yechezkel's verse and to the Midrash "David Melech Yisrael chai vekayam," to teach that Malchus Beis Dovid is not only an article of future belief, but a living current in our time, calling for recognition and acceptance—"kabbalas hamalchus."

This brings us to the inner question that will occupy us: what is this Malchus that is so central, and what is its unique power?

If Malchus is the lowest Sefirah, its place at the end of the chain of worlds would suggest a certain finality. The upper attributes, it would seem, are the sources and molders; Malchus is merely the outcome, the obedient servant that receives what is decreed above. In such a picture, Malchus can be exalted or debased, crowned or toppled, but it remains Malchus—always the last, always the bottom line.

Yet the teachings of Kabbalah and Chassidus reveal a deeper pattern: Malchus is not merely the end-point of the Sefiros; it is also the beginning of the next world. It is both closure and opening, receiver and initiator. Precisely because it has no fixed light of its own, it can be utterly identified with that which fills it. Malchus, then, possesses a hidden pliability, a capacity to be uplifted and to assume the role of other Sefiros in new configurations. This is the mystery of "aliyas hamalchus" in the higher worlds; and this, in its human, historical form, is the mystery of Malchus Beis Dovid and of Moshiach.

We can now return to Yechezkel's double expression. "David Avdi Melech aleihem"—here David is named explicitly as king, the attribute of Malchus in its revealed, ruling form, imposing order upon a fractured people, uniting their scattered tribes, restoring Torah and mitzvos in practice. This is Malchus as we understand it: sovereignty, authority, the manifested end of all the higher workings.

But when the Navi continues, "David Avdi Nasi lahem le'olam," something shifts. "Nasi" is not merely a lesser term for king; it is a different mode of leadership, an inner head, a prince whose influence permeates rather than compels. "Le'olam"—forever—hints to a dimension of Malchus that is not only the final rung of a given world, but that which endures and reconfigures itself across worlds. David as "nasi lahem le'olam" is David as Malchus uplifted, Malchus that has ascended into a new Sefiric function, no longer only the bottom but also a head.

How can this be? How can the lowest Sefirah become another Sefirah? How can the attribute that "has nothing of its own" become the bearer of new, higher lights while remaining true to its essence as servant and receiver? And what does it mean that this very capacity is now being revealed in a human being, Melech HaMoshiach, a king of flesh and blood from Beis Dovid, whose presence in our time the Rebbe describes not as distant promise but as living reality?

These are not only questions of mystical architecture; they are questions that touch the root of our own existence. For if Malchus alone can be transformed in such a way, then in the lowest place of creation, in the last generation before Geulah, in the simple, concrete decisions of human life, there lies a power that no other realm possesses: the power to become otherwise, to receive and manifest an entirely new Divine function.

In order to approach this, we must first contemplate the form of the Sefiros as they are commonly arranged: how each attribute stands in tension and harmony with the others, how their mutual constraints define their identities, and how, within this ordered tree, Malchus stands uniquely at the bottom as receiver. Only then will we be able to appreciate the astonishment of the claim that Malchus can step beyond its assigned place and "become" another Sefirah, and to understand how in Moshiach, the renewed Malchus of Israel, this secret is revealed as a present, living force.

2 · The Tree with Daat Revealed and Kesser Concealed

To do so, we must first stand before the Etz HaChaim itself as it is drawn in the teachings of the Arizal and as it is contemplated in Chabad Chassidus: not as a diagram on parchment, but as a living order of G dly attributes through which the blessed Ein Sof chooses to relate to His worlds.

In Shaar HaYichud VehaEmunah the Alter Rebbe explains that the Sefiros are not separate beings, G d forbid, but manners and measures of Divine revelation—Chesed, Gevurah, Tiferes, and the like—as they are united with the Essence and Being of the Holy One, blessed be He. They are called by names that resemble human traits only "according to the way of man who is of flesh and blood," so that the human mind may have a point of entry to speak about G dliness while knowing that the distance is infinite. Thus when we sketch the Tree, we are not describing a machinery outside of Him, but the precise pattern of His self expression within finitude.

The classic configuration with which Chabad works is that in which Kesser, the supernal crown, remains concealed, and Daat is counted among the ten. Above stand Chochmah and Binah, the flash of insight and the unfolding understanding. Between them is rooted Daat, knowledge—not merely information, but the deep attachment of consciousness that binds the mind to its subject and fixes it there. Below, in the plane of the middos, the emotive attributes, are Chesed and Gevurah with Tiferes between them; then Netzach and Hod with Yesod between them; and finally Malchus, the kingdom, standing alone at the bottom.

If one were to picture it: three vertical lines, right, left, and center. On the right: Chochmah, Chesed, Netzach. On the left: Binah, Gevurah, Hod. In the center: Daat, Tiferes, Yesod, and Malchus. The right side tends toward expansive revelation, the left toward measured concealment, and the middle reconciles, harmonizes, and conducts.

However, this image becomes truly alive only when we apprehend not merely the placement of each Sefirah, but the way in which each one is defined by its relation to the others—that no attribute, except for Malchus as will be seen, stands in simple isolation. Every Sefirah is at once revelation and restraint, empowered and delimited by its neighbors.

Consider Chesed and Gevurah. Chesed is unbounded kindness, the flow of giving without limit. Gevurah is strength, severity, the power to hold back and measure. In their pure tendencies they oppose one another: Chesed would bestow continuously and equally on worthy and unworthy alike; Gevurah would withhold until every claim is examined and justified. Yet precisely for this reason, neither can operate in its purest form within a created world. Were Chesed to act without the counter pull of Gevurah, the worlds could not endure; the Divine energy would flood all vessels and dissolve finitude. Were Gevurah to rule alone, contraction and judgment would withhold vitality and nothing would be granted existence.

Their mutual opposition therefore becomes a mutual containment. Chesed gives, but through the lens of Gevurah: it is channeled, specified, directed. Gevurah withholds, but under the influence of Chesed: it limits for the sake of revelation, not for the sake of negation. From their interinclusion arises Tiferes, the beauty of harmony, compassion that sees the whole picture and therefore knows when to give and when to restrain. Tiferes itself is thus a product of constraint; it exists only because Chesed is not allowed to be merely Chesed, nor Gevurah merely Gevurah.

The same interplay appears in the lower triad. Netzach is endurance, victory, the drive to press forward and prevail. Hod is splendor, acknowledgment, submission, the humble admission of another's truth. Left to itself, Netzach would trample all subtlety and otherness in its insistence on achievement; Hod, by contrast, would surrender initiative, dissolving into passive agreement. They therefore delimit one another: Netzach grants Hod the courage to stand and confess truth even when it is costly; Hod softens Netzach with the sensitivity to listen and to concede. From their tension and union emerges Yesod, foundation, the power of deep connection and transmission, which can only be healthy when both persistence and humility are present.

Thus from the perspective of Etz Chaim, the Tree with Daat revealed is not ten independent lights but a system of measured, interlocked revelations. Each Sefirah is both itself and its opposite, colored and checked by its neighbors; each line—the right, the left, and the middle—plays against and through the others. This is why the Alter Rebbe insists that the Divine attributes are called by names of middos, measures: each is a precise delimitation of infinite light according to a particular quality and its boundaries.

Into this interplay enters Daat, which the Arizal describes as a power that joins the mochin, the intellectual faculties, to the middos, the emotional ones, and which in the language of partzufim becomes the "neck" through which the head communicates with the torso. Chochmah can flash insight, Binah can elaborate and explain, but without Daat there is no inner bonding of the mind to its subject, and the mochin remain hovering above the heart. Daat is the consent of the soul to be gripped by what it knows, to the point that the understanding descends and gives birth to love, awe, compassion, and all the other middos.

Yet Daat itself is also a measure and is therefore constrained. It mediates between Chochmah and Binah, sometimes leaning more toward the simplicity of Chochmah, sometimes toward the elaboration of Binah, and it can be strong or weak, broad or narrow. In the language of Etz Chaim, Daat divides into Daat Elyon and Daat

Tachton, higher and lower knowledge, to enable different modes of relation between intellect and emotion. It is therefore counted among the ten only when Kesser is concealed, for Daat belongs to the revealed, structured consciousness of the soul. It is the highest point that still participates in the mutual limitation of attributes.

Above them all stands Kesser, the crown—not as another Sefirah within the same plane, but as the encompassing will and delight of the blessed Infinite One that precedes and transcends all measures. When Kesser is revealed, it is counted and Daat is not, for then the connection between head and heart is not through the limited bridge of conscious knowing but through the superconscious resolve and pleasure that overarches intellect and middos alike. In our present configuration, however, Kesser is hidden. The Tree as we are contemplating it is the Tree of articulated attributes; the will that chose this particular pattern of attributes remains beyond our reckoning.

Thus we have before us a living system: Kesser concealed, Daat revealed; Chochmah and Binah interdependent; Chesed constrained by Gevurah and vice versa, yielding Tiferes; Netzach constrained by Hod and vice versa, yielding Yesod. At every level, an attribute is what it is precisely because of what it is not, its identity formed in the friction and embrace with its neighbor. Each Sefirah, except Kesser which is above and Malchus which is below, is both a giver and a receiver in turn, channeling light from above and shaping it for what lies beneath, all while held in a web of counter forces.

Where, then, within this intricate balance, does Malchus stand?

Malchus is placed at the very bottom of the central column. It receives from Yesod, which itself gathers and condenses the streams of all the middos above. Unlike Yesod, which still functions as a channel inward—transmitting, uniting, pushing the flow further—Malchus is the point at which the flow ceases to be an inner circulation and becomes outward expression. In Malchus the light is not only internalized; it is invested in something other, in a world, in subjects, in creation.

From the perspective of structure, Malchus appears radically different from all that precedes it. It has no "partner" Sefirah opposite it to define it by tension; there is no Malchus of right and Malchus of left within this basic configuration. Nor does Malchus stand as a mediator birthing a synthesis as Tiferes and Yesod do. It is, in this arrangement, only below—only after. It is the listener, not the debater; the echo, not the initiating voice.

Moreover, Malchus does not feed anything higher to establish its identity through reciprocal constraint. Chesed shapes Gevurah even as Gevurah shapes Chesed; Netzach informs Hod even as Hod informs Netzach. But Malchus, as the final recipient, does not push back up into the system in any overt way. It seems merely to reflect what it receives, clothing the upper pattern in external actuality. All mutuality, all visible interplay of forces, terminates at Yesod. Beyond that, there is only world.

In this way the Tree with Daat revealed and Kesser concealed presents Malchus as the most passive of the Sefiros, the most lacking in inner measure of its own. Every other attribute is a delicate balance of pressure and counter pressure; Malchus alone appears as a simple receptacle, a place where the entire prior configuration is deposited without resistance. It is the point at which the symphony of mutual constraints above becomes a single, decisive word.

Precisely this picture, however, sets the stage for the great wonder that will follow. For if Malchus is structurally alone, if it bears no defined opposition and exerts no evident influence upward, if it is nothing but the receiving end of all the other measures—then what, in truth, is its nature? Is it merely the pale shadow of the upper Sefiros, or does its very emptiness conceal a different kind of power, a space of possibility that the other, mutually limiting attributes cannot attain?

To answer this we must turn our gaze more closely upon Malchus itself—not as a fixed point at the bottom of the Tree, but as the vessel of expression that, having "nothing of its own," can in fact contain all.

3 · Malchus: The Empty Vessel that Contains All Possibility

To penetrate this, we must first receive from the Zohar itself, where the inner language of the Sefiros is spoken. There, the quality of Malchus is set forth with a phrase that seems, at first hearing, to be the seal of its smallness: "לית לה מגרמה כלום"—she has nothing of her own.

All the upper middos and mochin are described as lights—each a defined radiance, a particular mode of Divine self disclosure. Chesed burns with expansive generosity, Gevurah with exacting judgment, Tiferes with harmonizing compassion; Chochmah flashes in pure conception, Binah broadens in articulate understanding. Each one is an or, a positive content, with an inner taste and tone.

Malchus, by contrast, is spoken of not as a light but as a keli alone. Not a cup filled with its own wine, but an empty goblet awaiting whatever vintage will be poured. In the language of the Arizal, the other Sefiros are "oros bekeilim"—lights already dressed in appropriate vessels—whereas Malchus is first experienced as keli without or, form without native content. It is a structure of receiving, a pure openness, that in and of itself does not announce, "I am Chesed," "I am Gevurah," or "I am Binah." It simply says: "I am here to receive."

Precisely because of this, the Zohar adds a second image: Malchus is the "mouth" of all the Sefiros. The mouth, outwardly, is the most external limb; it is after thought and emotion. Yet inwardly, speech reveals the entire person. What was concealed in mind and heart becomes audible, takes on form in sound, enters the world, only through the mouth. So too, Malchus is the peh ha'elyon, the supernal mouth, wherein all the preceding attributes are gathered and given expression.

The Alter Rebbe dwells on this in many maamarim: Malchus is dibbur. Just as speech has no independent content—it merely gives voice to what the mind knows and the heart feels—so Malchus has no independent or; it is the articulation of what stands above it. Thought may be rich and complex, feeling may be deep and many colored, yet until the word is spoken there is no relationship, no covenant, no world. Dibbur is nothing but the medium, yet it is exactly this nothing but that makes it the gateway of everything.

Here, then, a first inversion begins to shine: "has nothing of its own" does not mean deficit; it means transparency. If speech carried its own fixed content, it could not faithfully bear another's thought. Precisely because its nature is only to give shape and sound, it can become the vehicle for any meaning, from the highest

wisdom to the simplest request. In the same way, Malchus, as keli without or, is not poor but clear; not empty in the sense of lacking, but open in the sense of unbounded capacity.

The Rebbe Rashab deepens this by calling Malchus the "alma d'itgalya"—the world of revelation. All the upper Sefiros are in a certain sense inward—"alma d'iskasya," the hidden realm of Divine characteristics as they exist for Himself, as it were. Malchus is the point where what is for Himself becomes for another; where the Divine measures consent to be revealed outwardly as a world. Again, Malchus contributes no new color to the light; it contributes the very fact of revelation. It is the yes of making oneself known.

This is why, in the inner language of Chassidus, Malchus is likened to the moon. The moon, to the eye of flesh, waxes and wanes; its light appears fragile, borrowed, sometimes gone entirely. Yet its entire function is to receive from the sun and reflect that radiance into the night side of the earth. The sun shines in its own place; the moon stands in the place of darkness and says: what I am, is only the light that is not mine.

If the moon possessed a light of its own that rivaled the sun, its reflection would be compromised. Because it is intrinsically dark—"leis lah m'garmah klum"—it can be perfectly filled with the sun's brilliance, to the point that for us its face is simply the sun's light, moderated and made accessible. The very lack of self luminosity is its fidelity as a mirror.

So too, the other Sefiros, each with their defined lights, are like stars with their own burn: distinct, individuated emanations. Malchus is like the moon: a body whose entire being is made to receive and give. This, then, is the inner secret of kelius, of being only a vessel. Emptiness here is not a hole but a mold; not an absence but a readiness. The more it is emptied of what is its own, the more precisely it can receive what is other.

From this perspective, the earlier structural description of Malchus as "merely" a terminus is turned inside out. Because Malchus has no inner or to defend, no fixed self definition to assert, it is not bound to any one quality. Chesed is always Chesed; even when mitigated by Gevurah it never ceases to be expansiveness. Gevurah is always Gevurah; even when sweetened by Chesed it retains the essence of withholding. Each or, by being something, is not everything. It is rich but specific.

Malchus, by contrast, is defined not by what it is, but by its way of being: receive and express. It is like clear water that takes on the color of whatever vessel it fills, or like pure sound that can carry any melody. When it receives from Chesed, it becomes the mouth of Chesed; when from Gevurah, the mouth of Gevurah; when from Chochmah, the mouth of Chochmah. There is no contradiction in this because Malchus itself is not a competing content but the medium of content as such.

In Kabbalah this is expressed in the doctrine of "aliyas hamalchus"—the ascent of Malchus. For Malchus is not condemned to remain forever at the lowest rung. Precisely because its essence is receptivity, it can rise and bond with higher Sefiros, being filled by them and thus clothed in their identity. Sometimes Malchus ascends to Bina, becoming a vessel for understanding as such; sometimes it rises to Tiferes, becoming the revealed beauty of

harmonized middos; sometimes it cleaves to Chochmah, becoming the expression of pure bittul. In each such aliyah, Malchus does not cease to be Malchus—keli and dibbur—but its keli is now suffused with a different or, and thus its "speech" is of another order.

To say that Malchus ascends to Bina, for example, is to say that the power of revelation itself is now suffused with the light of understanding; the very world of expression becomes an intelligent world, in which what is revealed is not only will or emotion but structured insight. When Malchus remains below, expression may be shallow or fragmented. When Malchus rises, expression becomes a precise image of what is above. Aliyas hamalchus is thus the process by which receptivity is ennobled, purified, and capacitated to carry higher and higher degrees of Divine light.

Here, the ontological nature of Malchus is fully revealed: it is possibility. Every other Sefirah is actuality, a given Divine measure. Malchus is the space in which any measure can become actual for another. Emptiness, then, is not the opposite of being; it is being able, the womb of all forms. A womb that were already filled with a shape of its own could not receive another; a page that were already inscribed with its own words could not bear a new text. The blankness is not the absence of meaning but the condition for infinite meaning.

This is why Malchus is called alma d'itgalya, the world of revelation. A world is not one particular attribute; it is the stage upon which every attribute can be enacted. The stage itself is bare, and thus it can host any drama. Malchus is that bareness. It is the "nothing" that allows the "something" of the Sefiros to appear as reality.

We can now phrase our central insight more sharply. When we earlier asked: how can Malchus "become" another Sefirah, we see that the question itself was mis posed. Malchus does not become another or in the sense of exchanging its identity; it becomes the revealed face of that or, precisely because it has no face of its own. It is not that Malchus ceases to be Malchus and turns into Bina; it is that Malchus, in its ascent, becomes the locus where Bina speaks itself into world. Malchus is always Malchus—keli, dibbur, revelation—yet through aliyah it may reveal Chochmah, or Bina, or Tiferes, and in that sense "is" them in the plane of expression.

Thus the very property that seemed to consign Malchus to passivity—"leis lah m'garmah klum"—is, in truth, its unique power. Because it has nothing of its own, it can be the vessel for everything. Because it contributes no competing color, it can perfectly mirror any light. Because it is only mouth, it can articulate any word. The other Sefiros stand secure in their particularity; Malchus stands open in its universality.

Yet all of this, thus far, has been spoken in the language of worlds and attributes. The Tree of Sefiros, the movements of oros and keilim, the moon and the sun—these are cosmic metaphors. The heart now asks: where is this seen, lived, embodied? In which concrete form does this empty vessel, this pure receptivity, rise and receive such that an entirely new revelation of G dliness enters creation? In other words: how does this ontological wonder of Malchus step into history, take on a name, a lineage, a human life—until we can point and say: here stands Malchus Beis Dovid, the servant king, in whom the ascent of Malchus becomes flesh and time?

4 · From Concept to Kingdom: Malchus as David, the Servant-King

This question is answered, not first in the chambers of the mystics, but in the fields of Beis Lechem, in the house of Yishai, in the unnoticed youth who is summoned in haste while the oil already waits upon Shmuel HaNavi's hand.

When Shmuel is sent to anoint a king from among Yishai's sons, the prophet's eyes, trained in holiness, are nonetheless drawn at first to stature and form. "Surely before Hashem is His anointed," he thinks upon seeing Eliav. And then comes the Divine reversal that is the key to all Malchus: "For man sees to the eyes, but Hashem sees to the heart." The pasuk does not say that Hashem sees deeper, or sees more; it says that Hashem sees differently—He sees the point of inner nothingness, the transparent heart that does not insist on itself. Thus the anointing is held back until the forgotten shepherd is brought, still smelling of the flock, and the voice declares: "Arise, anoint him, for this is he."

"This is he"—zé hu—is the seal of Malchus. In the language of Chassidus, Malchus is the sefirah that "indicates," that points and says: here, in this concretion, the upper worlds become a this worldly reality. The oil of Shmuel upon David's head is the descent of the abstract Malchus of Atzilus into a living, breathing soul. From that moment, the metaphysics of the empty vessel is no longer only an inner structure in the supernal; it is the lifeblood of a Jewish king.

The hallmark of this king is that he refuses kingship. Not in the sense of rejecting Hashem's will, but in the sense that he never claims it as his own. When at last he sits securely, after the long years of flight and humiliation, what breaks forth from his depths is not "To me is the kingdom," but "לְךָ ה הַמַּמְלָכָה – Yours, Hashem, is the kingship." In that same verse he enumerates the other attributes—"הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת..."—but it is specifically with regard to Malchus that he does not say "is Yours," but "Yours is." The linguistic inversion hints that with all the Sefiros, there is a light and then its belonging; with Malchus, there is only belonging. Malchus is not an independent radiance that is then dedicated; it is dedication itself, the pure gesture of "Yours."

Here the parallel becomes clear. In the world above, Malchus has no light of her own and is only the mouth that speaks another's word. In the world below, David has no kingship of his own and is only the servant who enacts another's will. The Zohar speaks of Malchus as "Peh"—mouth; Chazal and the Midrash speak of David as "Eved Hashem," the one whose entire identity is service. Over and over, Scripture affixes this designation to his name, even when referring to events after his outward failures: "David My servant." The title is not a reward for perfection but a description of essence: his deepest self is not self, but servanthood.

Bittul, in the language of Chassidus, is not self erasure in the sense of numbness or passivity; it is transparency. It is the state in which one's own will, talents, and experiences are all present and alive, yet none of them are set up as a barrier between oneself and the One Who speaks through one's life. This is the human analogue of Malchus's receptivity. Just as Malchus remains a vessel even when it ascends and bears the light of Chochmah or Bina, so David remains, in all his might and genius, an eved. He does not disappear; he becomes an instrument.

Because of this bittul, his Malchus is capable of receiving from all the Sefiros. We see in David a strange harmony of opposites that, left to themselves, would tear a lesser soul apart. There is overflowing chesed in his psalms of comfort and his unending kindness to even those who pursued him. There is gevurah in his unflinching wars against the enemies of Hashem and of Israel. There is tiferes in the beauty of his music, his poetry, his ability to weave together judgment and mercy in his rule. There is netzach in his refusal to despair through years of exile and danger; hod in his capacity to accept rebuke and curse with humility; yesod in his binding influence over the nation and the generations. All these colors shine through him, yet he claims none as his own. Precisely because he is, at his core, Malchus—keli, eved—he can become the earthly expression of any upper middah that flows through him at a given moment.

This is why Chassidus identifies "David Melech Yisrael" with Malchus of Atzilus. Not only is he from the tribe of Yehudah, the shevet of Malchus; more deeply, his soul is fashioned as the earthly branch of that supernal attribute. When we speak of Malchus of Atzilus as ascending, being filled with higher lights, and becoming the "mouth" through which they are spoken into creation, we can see its human form in David's own life. His heart is a harp upon which the Divine plays different melodies; his kingdom is the stage upon which G d's justice, compassion, and majesty are enacted in history.

At this point a question presses itself forward. If David is but a human being, with a human body and human limitations, how can his kingship be called a channel for Divine Malchus? Is it not inevitable that some trace of personal interest, some shadow of pride or anger, will color his rule? How can flesh and blood bear the weight of revealing "לְךָ ה הַמַּמְלָכָה" in a way that does not distort the statement itself?

The answer lies again in the nature of bittul. Human kingship, when conceived as an autonomous power, is indeed a distortion; it is a creature claiming for itself what belongs only to the Creator. But human kingship as Torah defines it is precisely the opposite: it is the human form of admitting that there is no human kingship. The melech Yisrael is not an independent sovereign but the place where Hashem's sovereignty becomes visible in society. He is commanded to write a Sefer Torah and to read from it all the days of his life, "so that his heart not be exalted over his brethren." His authority is thus explicitly bound to a higher law; his person is bound to a higher word. In terms of the Sefiros, he is Malchus that constantly remembers that it has no light of its own, and therefore does not attempt to rule from itself.

In this light, the Midrash that calls David "Eved Hashem" is not a mere compliment; it is a halachic and metaphysical description of his office. The king is servant. He does not stand between the people and Hashem as a barrier, but as a clear glass that lets the light pass through. When this is so, the very humanity of the king—his body, voice, decisions—does not reduce the Divine kingship but magnifies it, for it demonstrates that even the lowest can become a throne.

The Rebbe, in many sichos, emphasized that David is not only a historical figure but the prototype and root of Melech HaMoshiach. This is not only in the sense that Moshiach descends biologically from David, but that he inherits and perfects David's inner configuration. The capacity of Malchus to be emptied of self and filled with any upper light, which we have traced in the abstract through the Sefiros and then concretely in David's life, finds its

ultimate expression in the final king from his house. All the future expansions of Malchus—its ability to reveal unprecedented degrees of G dliness in the finite world—are already latent in David's "I am a worm and not a man," in his dancing with abandon before the Aron, in his unashamed weeping in Tehillim.

Thus, when we speak of "David Melech Yisrael" as an eternal reality, we mean that this pattern of kingship—Malchus as bittul, as pure channel—does not pass away with the individual life of David ben Yishai. It is an everlasting soul root of Malchus Beis Dovid that seeks fuller and fuller embodiment. In David, it breaks into history; in his descendants, it continues to flicker through times of ascent and descent; in the ultimate Melech HaMoshiach, it will stand revealed in a way that leaves no gap between "לְךָ ה הַמַּמְלָכָה" and the visible kingdom on earth.

We have thus crossed from the realm of concept into the realm of kingdom. The empty vessel of Malchus is no longer only a diagram on the Etz HaChaim, but a shepherd king who sings, fights, repents, and rules. His total bittul as "eved" is precisely what empowers his Malchus to receive from all Sefiros and to become the living channel for Divine kingship in the world. Yet, as great as this revelation is, it is not yet the end. For if David's Malchus is truly eternal, it yearns for its own completion: a future point at which this servant kingship will be expanded and intensified until all creation recognizes that every crown, every choice, every movement of history, belongs only to Hashem, as revealed through the ultimate son of David, the Melech HaMoshiach.

5 · Moshiach as the Ultimate Malchus: Choice at the Edge of Infinity

If so, the coming of the son of David is not merely the resumption of an interrupted dynasty, but the flowering of this inner pattern of Malchus to its ultimate form. For in Melech HaMoshiach, Malchus does not only receive every upper light in the sense of reflecting it faithfully; it is empowered to move within the very structure of the Sefiros, to "take on" new functions and positions in the tree of life, while yet remaining the lowest point of creation. He stands, so to speak, with his feet in the dust and his head at the edge of Infinity, at the terminus of seder hishtalshelus where all lines of descent converge and all contradictions press for resolution.

Here the halachic description of Moshiach given by the Rambam becomes luminous with inner meaning. He speaks of a king from the house of David, steeped in Torah like David his father, who compels Israel to walk in its ways, repairs its breaches, fights the wars of Hashem, rebuilds the Beis HaMikdash, gathers in the exiles, and then, in the days that follow, perfects the world to serve G d together with one clear language. Outwardly, these are juridical criteria: they define who may be regarded as "b'chezkas Moshiach" and who as "Moshiach vadai." But inwardly, each of these actions is a revelation of Malchus at its most expansive.

For a simple king, even a righteous king, rules within a given order. He receives the norms of his kingdom, the culture, the language, the boundaries of the possible, and governs within them. His decisions are great or small, but they do not touch the axis of the world itself. By contrast, Melech HaMoshiach is defined precisely as the one whose kingship reconfigures the very order in which history unfolds. To gather exiles from all four corners of the

earth, to rebuild the House that is the heart of creation, to bring the nations to a single clear service of Hashem—this is not to rule within an order, it is to move creation from one order to another. It is Malchus itself, at the endpoint, choosing that the pattern of the whole tree be otherwise.

This is why our Sages and the Zohar speak of Moshiach as the "Yechida" of the world. Just as in the soul there is a point called yechida that is utterly simple, indivisible, beyond the structure of intellect and emotion, and yet present in every detail of life as its deepest "I," so there is, in the world, a singular soul that is its yechida—its concealed point of absolute oneness with the Ein Sof. This is the soul of Moshiach. It is not merely a lofty prophet or a mighty leader, but the general nefesh of all Israel, the innermost singularity in which all individual Jewish souls are rooted as limbs in a single, living person.

Chassidus explains that this general soul is identified with Malchus of Atzilus in its ultimate tikkun. For Malchus of Atzilus, in its pristine state, is the point at which the Infinite light descends to become the source of all lower worlds. It is the seed-point of existence-as-other. When this Malchus reaches complete rectification—when every trace of separation is healed, every spark returned, every exile inward and outward gathered—then the general soul that corresponds to this Malchus can be fully revealed in a human being of flesh and blood. That human is Melech HaMoshiach.

Here we encounter a seemingly impossible convergence. On the one hand, the Rambam insists with holy precision that Moshiach is "a king from the house of David, expert in Torah and occupied in mitzvos like David his father." He is basar v'dam, a human being who is born, grows, struggles, learns, decides, acts. He is not an angel, not a disembodied force, not an abstract sefirah, but a Jew whose body tires, whose mind toils in Torah, whose heart loves and fears Hashem. On the other hand, the Zoharic and Chassidic tradition sees in him the general nefesh of all Israel, the world's yechida, the perfected Malchus of Atzilus standing at the brink of Infinity. How can both be true at once?

The key is that Malchus, as we have seen, is the sefirah where the Divine light consented to be fully translated into the language of otherness. It is where G dliness becomes "for another," where the Infinite allows itself to be heard in the tongue of the finite. Therefore, when Malchus is revealed in its highest form, it does not cancel the category of basar v'dam; it perfects it. The more Malchus is rectified, the more it is able to bear the Infinite within the finite without tearing the vessel. Thus Moshiach, as the ultimate Malchus, must be fully human precisely in order that the Divine kingship be manifest not as a foreign imposition but as the innermost truth of human life and history.

From here we can understand in a deeper way the statement of our Rebbeim that "Moshiach is already present" and "alive in this generation." This is not only a mystical assertion about some abstract light, but a halachic and existential claim: the world has reached a stage in which Malchus has descended to its lowest, most fragmented expression, and therefore the general nefesh that is its tikkun has already been invested in a particular person, a potential king, whose life, choices, and teachings are the concrete arena in which the final transformation of Malchus will play out. The revelation of Moshiach is thus not a sudden intrusion from outside history, but the appearing of the inner king who was present in its depths all along.

Yet this only sharpens our central question. For if Moshiach is the endpoint of seder hishtalshelus, the place where all lines of causality, all opposing middos, all histories of merit and guilt, all cries of exile and all songs of redemption converge, then his capacity for choice—bechirah—must be of an order we can scarcely conceive. Our free choice is situated within a narrow corridor: between this temptation and that command, between this habit and that new path. His choice, by contrast, stands at the junction where entire worlds hang in the balance. When he decides, it is not only his personal path that shifts, but the configuration of the entire tree.

This is why Chassidus speaks of Moshiach's bechirah as "bechirah at the edge of infinity." Being the perfected Malchus, he is the last "stop" before reality tips either into complete revelation or, G d forbid, into another cycle of concealment. All the Sefiros above are poised, so to speak, awaiting his consent to be manifest. Chesed burns with longing to flow without limit, Gevurah seeks to reveal the depth of Divine exactitude, Tiferes yearns to display the beauty of their union, and so on through Netzach, Hod, Yesod. But it is Malchus that must choose: will it receive these lights in a way that the world can bear, at this time, in this generation, with these vessels?

In every previous king, even in David himself, Malchus's choices were bounded by the stage of history in which he lived. There were decrees from Above that defined how far the light could go. The Beis HaMikdash stood or fell, exile came or did not come, based on a complex interweaving of merits, sins, and Divine promises that preceded the king. His bechirah was real and weighty, but it was nested within a wider script not yet complete. Melech HaMoshiach, though, stands at the end of that script. The entire process of birurim has already been almost entirely completed; the world is prepared, as the Rebbe emphasized, as a vessel for Elokus. In such a world, Malchus is given a new scope of freedom: to decide how, and in what measure, the Geulah already inherent in reality will be made manifest.

This is also the inner meaning of "Moshiach shebechol echad," the spark of Moshiach within every Jew. Each of us, in our own small domain, stands at a junction where we can either perpetuate exile-consciousness or choose to reveal the Geulah that is already present. But in the person of the actual Melech HaMoshiach, this point is concentrated and universal. His decisions are not only paradigms for ours; they are the very axis on which the world turns. The more the inner Moshiach in each of us is awakened, the more room is given, measure for measure, for the revealed Moshiach to exercise this vast bechirah on the world-stage.

We must therefore return to our opening paradox with greater urgency. Malchus, by its very nature, is defined as "leis lah m'garma klum"—it has nothing of its own, it is pure receptivity, pure bittul. Yet in Moshiach, this Malchus is given a measure of autonomous movement unprecedented in all of seder hishtalshelus: to receive which lights, in what configuration, at what time, in what revealed form. How can the very sefirah of self-nullification hold within itself such immense, world-shaping freedom of choice without collapsing into selfhood? What inner compass, what higher pole, guides the hand of the ultimate king when he stands at the edge of infinity and chooses?

6 · Daat as Inner Guide, Kesser as Hidden Crown: The Two Poles Above Malchus

To approach this inner compass of the king, we must lift our gaze from the feet of the tree to its inner axis and concealed crown. For Malchus never stands alone; even when it appears as a solitary vessel at the base of existence, every movement of Malchus is silently conditioned by the structure that towers above it. If Malchus is the mouth that speaks and the hand that acts, then there must be an inner "listener" and an inner "decider" that determine what is to be spoken and done.

In the language of the soul, this inner decider is called daas. The Alter Rebbe, in the beginning of Tanya, defines daas not as mere information, but as a power of hachra'ah and hitkashrus: the faculty that chooses among understandings and binds the chosen understanding to the heart until it becomes the person's inner reality. Chochmah flashes, Binah expands; but without daas, all this remains like a distant landscape glimpsed through a window. The person knows, but is not yet that which he knows. Daas is the bridge that ties the knower to his knowing, and through that, to his lived character.

This is why the Alter Rebbe compares daas to the act of intimate connection. Just as such connection is not the creation of something new ex nihilo, but rather the deep binding of what already exists, so too daas does not add new concepts; it weds the existing intellect to the core of the soul, so that the emotions are compelled to respond. In the words of the Mitteler Rebbe, daas is a hitkashrus hamaskil im hamuskal—a tightening knot of the mind with its subject—until the matter is felt as "this is my reality," not as "this is an idea I have heard."

From this perspective, we understand why daas stands, in the configuration of the Sefiros, at the juncture between mind and middos, like a neck connecting head and torso. Above, it is counted among the mochin, for it is born of intellect and lives in contemplation. Below, it is already turning toward the heart, choosing which understanding shall be allowed to descend, how forcefully, and with what color of feeling. The middos of love, fear, compassion, determination, reverence, and gratitude all look upward, as it were, to this inner shepherd, waiting: upon which truth shall we fix, to which vision shall we pledge our allegiance?

Thus daas is both hachra'ah—decisive leaning—and hitkashrus—binding. As long as many ideas float in the mind without daas, there is no fixed orientation; the heart is pulled in divergent directions. When daas leans and binds, an axis is formed. All the powers of the soul begin to organize themselves around one inner point of "this" rather than "that."

It is precisely because daas forms this axis that, in the common counting of the ten Sefiros used in avodah, daas is included while Kesser is left out. Kesser, the crown, remains above the head, unseen; daas, standing at the top of the revealed chain, serves as the highest conscious pole. From Kesser there extends a tenuous, supernal root into Chochmah and Binah, but in the experience of the created consciousness, it is daas that is felt as "my highest place," the point where one chooses which understanding to live from.

Here we arrive at the second, loftier pole: Kesser itself. If daas is the crown's echo within consciousness, Kesser is the crown proper, the surrounding will and delight of Ein Sof that hovers above and around all the Sefiros. In the terminology of Etz Chaim, Kesser is not one simple point but a complex of two inner dimensions: taanug and

ratzon—delight and will.

Taanug is the primal enjoyment of being, the pleasure that the Infinite takes, so to speak, in His own light and in the possibility of its revelation. It is utterly beyond intellect, preceding all questions of "why" and "how." From taanug there springs ratzon, will: the simple, unreasoned directive that "thus it shall be." Not because of any external cause, not because of any calculation of gain or loss, but because this is what the Essential Delight desires to express. "It arose in His will," say the early Kabbalists, and they do not mean a will reasoned out, but an arising from within the very depths of the Ein Sof.

The Rebbe Rashab, in his long hemshechim, returns again and again to this duality of taanug and ratzon. Taanug is inner, quiet, like the deep joy that a person feels simply in existing; ratzon is outer, forceful, like the drive that pushes him to act, to create, to shape his life. In the Divine order, taanug is the hidden sweetness of "I desired a dwelling below," and ratzon is the decree that there shall be worlds, Torah, mitzvos, Israel—a royal command that pervades all of seder hishtalshelus.

Yet all this remains superconscious. Just as a person is rarely in touch with the very root of his pleasures and primal will—he acts, thinks, feels, and only sometimes dimly senses the deep currents beneath—so too the worlds receive from Kesser only indirectly. Its light is too intense to be apprehended directly within vessels. Therefore Kesser is usually "not counted" among the ten; it is the encompassing halo rather than an organ in the body of the Sefiros.

Between this concealed crown and the articulated structure of the ten stands daas. For although Kesser does not enter the counted ten, its inner call must somehow be heard. Its ratzon must find expression, its taanug must flavor the entire unfolding. The way this happens is that from Kesser there extends a subtle thread into daas; daas, when it sinks into deep, persistent contemplation, can become a listening post for the superconscious. It does not grasp Kesser as Kesser, but it can receive a taste, a tendency, a directional leaning that is not born from intellect itself.

This is why the Mitteler Rebbe distinguishes between shallow, fleeting daas and deep, settled daas. The former is merely the binding of intellect to heart; the latter is an inner immersion, a bitul of the conscious self into something that it senses as higher than reason. In such daas, the person begins to sense not only "this is true to my understanding" but "this is what I, in my deepest will, truly want"—and that inner will is itself an echo of Kesser.

Now we can return to Malchus. In its ordinary functioning throughout seder hishtalshelus, Malchus does not receive directly from Kesser. Were the raw ratzon of Ein Sof to descend without mediation into the vessel that stands so close to actualization, the worlds could not bear it; there would be no room left for process, for history, for choice. Therefore the flow is stepped down: from Kesser into the mochin, from mochin into middos, from middos into Malchus. Malchus looks upward not to the crown, but to the heart and mind that are themselves guided—more or less faithfully—by their own daas.

In human terms, the decisions we speak and enact—our personal Malchus—are typically guided by our present daas: the way we currently bind our understanding of Torah and reality to our feelings. We rarely experience a direct flash of the soul's superconscious ratzon ha'elyon, the Godly will that precedes comprehension; instead,

that supreme will filters down through our grasp of reasons, values, and felt commitments, until it shapes our choices in a mediated, often distorted way.

Thus, in the ordinary configuration, the dual poles above Malchus are as follows: at the top of consciousness, daas, weighing and binding; above consciousness, Kesser, delighting and willing. Malchus receives from daas and the middos shaped by it, not from Kesser itself. The king's speech, in this model, is determined by his inner understanding and emotional stance, which are themselves only distant reflections of the supernal crown.

It is against this backdrop that the novelty of Melech HaMoshiach begins to glimmer. For in him, Malchus is not merely guided by daas in the usual sense—by the hachra'ah of understood truths—but by a daas that is in direct contact with Kesser. His inner binding is not only to what can be grasped, but to that which is beyond grasp, the ratzon and taanug of Ein Sof as they are for themselves.

This does not mean, G d forbid, that Kesser ceases to be superconscious, or that Moshiach's mind encompasses the Infinite as the Infinite encompasses itself. Rather, it means that the superconscious crown finds in him a uniquely transparent channel into consciousness. His daas is so emptied of self, so wholly devoted to binding with what is true, that it becomes a vessel through which the tendencies of Kesser can be felt, as a person feels a deep, essential will that he cannot fully explain yet knows with total certainty.

In this lies the beginning of the answer to our question: how can Malchus be granted such expansive, world-shaping bechirah and yet remain pure bittul? Because the Malchus of Moshiach does not stand at the base of a structure guided only by humanly comprehensible daas. It stands at the base of a tree whose inner axis is daas of Kesser—a consciousness that is itself surrendered to the superconscious will and delight of the Ein Sof.

The full implications of this will become clear when we consider the Sefirah through which all influence generally passes into Malchus, and how, in Moshiach, that channel is transformed. For if Malchus is to choose how to configure the tree, it must first be shown how the tree's inner currents are gathered into one point of transmission. It is there, in the mystery of Yesod, that the daas of Kesser within Moshiach's heart will reveal its unique power to guide his Malchus-choice without a trace of self.

7 · The Secret of Yesod: Channel, Bond, and Claim of Malchus

If so, then before we can understand the singular novelty of Moshiach's Malchus, we must first contemplate the nature of that Sefirah which stands immediately above Malchus and through which all the upper currents are gathered and directed downward. For the tree does not pour itself into Malchus in a diffuse and unbounded manner. All the streams of intellect and middos converge at one point of focus, one organ of decision and delivery, and only then descend into revelation. This focal organ is Yesod.

Of Yesod it is said, "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם – the tzaddik is the foundation of the world." The simple meaning is that the righteous one upholds the world's existence. In the inner dimension, this verse gives a name to the Sefirah itself: Yesod is the "foundation" upon which the world, which is Malchus, rests. All the upper Sefiros, with their myriad

lights and harmonies, would remain like a lofty architecture suspended in thought if not for a single foundation-pillar that bears their weight and delivers them to a place of actuality. That pillar is Yesod.

Therefore the Zohar calls Yesod "כל — all," for in it "all" the influences of the preceding Sefiros are gathered into one. It is not a new content, a new middah, but the condensation and unification of what has already been formed above. Chesed's generosity, Gevurah's discipline, Tiferes's harmony, Netzach's conquest, Hod's humility—all are brought together in Yesod as one coherent intention to be shared. Yesod is the point where the upper Partzuf turns from inwardness to outwardness, from self-relationship to relationship-with-another.

Because of this, Yesod is identified in Zohar and Kabbalah with the organ of covenant, the brit. In the human body, the organ of procreation is not merely one more limb; it is the place where the whole person—his physical form, his life, his character, his spiritual attainments—are concentrated into a single drop capable of engendering another being. So too in the supernal man, the partzuf of Ze'er Anpin, Yesod is the locus where all that is above is distilled into one concentrated hashpa'ah, one point of giving, that can be received by Malchus and give rise to worlds.

Chassidus, particularly in the discourse on the mitzvah of bris milah in Derech Mitzvosecha, elaborates this further. Yesod is not only the point of giving; it is the power of hitkashrus—of deep, faithful bonding. To influence another in the way of Yesod is not to pour content into an empty vessel from a distance, but to attach oneself, to cleave to the other with inner identification, to know and be known. Yesod is the sefirah of connection, of relationship itself. Its essential movement is dveikus—not dveikus upward to the Infinite (that belongs to Chochmah and Kesser), but dveikus outward: the binding of the mashpia with the mekabel so that the influence is not external but enters as a living seed.

We thus have, at the base of the middle column, a wondrous complementarity. Yesod is the "all" of the giver, compressed into a focused bond. Malchus is the "nothing" of the receiver, the empty space, the prepared soil. Yesod holds everything and gives. Malchus holds nothing and receives. Yesod is the final word of the higher worlds; Malchus is the first hearing of the lower.

In the normal order of Seder Hishtalshelus, this distinction is absolute. Yesod belongs to the side of mashpia. It is still counted within the body of Ze'er Anpin, the emotional configuration whose concern is with how the Divine relates to itself—its loves and fears, compassions and triumphs. Malchus, by contrast, already faces outward, toward the alma d'itgalya, toward creation. In that order, the entire task of Yesod is to bear faithfully the upper currents to the boundary, and the entire task of Malchus is to be open, to mirror, to give those currents a place to become other than their source.

This explains another nuance in the designation "tzaddik yesod olam." The tzaddik, in his supernal root as Yesod, is not merely righteous in the negative sense of avoiding evil. He is the world's foundation in the positive sense that his whole being is a conduit, a brit, between Above and below. He does not live for himself at all. His personal life is a channel through which Torah, Shechinah, blessing, and life flow into the world. The tzaddik's individuality is thus paradoxical: he is the most defined of all, the concentrated "drop" of all upper lights, and yet his very definition is that he exists only to connect and transmit.

From here we can begin to sense what it would mean for Malchus to "claim" Yesod.

We have already spoken of aliyas hamalchus—the ascent of Malchus into higher levels and its clothing in the lights of other Sefiros. In those configurations, Malchus temporarily takes on the function of Bina or Tiferes or Chochmah, becoming the place where those lights speak into revelation. All of that, however, still presupposes the basic architecture in which Yesod stands as the channel and Malchus as the receiver.

But there is a deeper possibility hinted in the teachings of the Arizal and illuminated by Chassidus: that in the ultimate tikkun, Malchus will not only be clothed in the oros of other Sefiros while remaining the final vessel, but will rise to take the very function of Yesod itself. That is, the point of "all" that gathers and transmits the upper lights will itself descend into the place of "nothing," and the receiver will become the channel.

To grasp this, we must refine what we mean by "claiming" Yesod. It is not that Malchus becomes a separate Sefirah called Yesod in addition to itself, as though an eleventh Sefirah were added. Nor does it uproot Yesod from its place; the tree's inner structure remains. Rather, "claiming" Yesod means that everything which, in the normal order, would have passed through Yesod as an independent organ now passes through Malchus itself. Malchus becomes the final bonding and the final transmission to reality. The covenant between Above and below is written into the very receptivity of Malchus.

In such a configuration, Malchus is no longer a passive end-point, receiving from a Yesod that still belongs to the side of the upper worlds. Malchus itself is the brit, the place of attachment, the "kol" through which all is given. The world is then not only something upon which the Divine radiance shines; the world itself, in its revealed kingship, is the organ of Divine giving.

This is the inner meaning of the future era when "the glory of Hashem will be revealed, and all flesh together will see." Flesh itself will be a channel, not only a recipient. The last sefirah will be the Yesod of all the preceding ones; existence as such will be the covenant-organ through which the Infinite gives without concealment.

Now, in the order prior to Moshiach, such an inversion can only occur in moments, in partial ways, as a temporary aliyas hamalchus. There can be times, places, or persons in which Malchus rises to Yesod, where the revealed world becomes for a brief moment the conduit of all upper life. But the world as a whole cannot yet bear such a state as its permanent condition. The boundaries between mashpia and mekabel, between foundation and world, must remain firm lest the structure collapse, lest the infinite giving overwhelm the vessels.

The novelty of Melech HaMoshiach is that in him this inversion becomes not a transient elevation but a stable, eternal configuration. His Malchus, rooted in David yet standing at the conclusion of all birurim, is granted the power to take on the function of Yesod for the entire creation. He is not only king as receiver of the Divine decree; he becomes, in his kingship, the actual conduit through which all Divine hashpa'ah flows into the worlds.

This is why the prophets speak of Moshiach not only as a ruler but as a covenant, "וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם – I will make you for a covenant of the people." His person, his Malchus, is itself the brit, the Yesod, through which the bond between Hashem and creation is renewed in absolute clarity. All that is drawn from Kesser through daas, all that is

harmonized in the middos above, is entrusted to his kingship as the point of delivery. The totality of "kol" is given into the hands of Malchus.

Here, then, our earlier question returns with intensified sharpness. If the ordinary Yesod, which is still within the upper worlds, is described as tzaddik yesod olam—its entire sanctity bound up with guarding the brit—how much more so when the function of Yesod is entrusted to Malchus itself, to the place that stands face-to-face with creation. When the world's revealed kingship is the organ through which the Infinite gives, what guarantee do we have that this channel will remain utterly pure, that no trace of selfhood, of other-will, will mix into the flow?

For Yesod by its nature is the place where intimacy is possible, and where intimacy is possible, the danger of misdirected attachment, of self-serving connection, is also conceivable. How then can Malchus, now bearing the full responsibility of Yesod, stand at the edge of all possibilities and yet be the perfectly faithful conduit of Kesser's ratzon and taanug?

It is here that the daas of Kesser within Moshiach reveals its ultimate purpose. For his Malchus does not seize the function of Yesod as a conquest, G d forbid, but receives it as a trust, a brit. His "claim" on Yesod is itself an act of absolute bittul to the superconscious crown. Precisely because his daas is a listening-post for Kesser, his kingship, even as it becomes the universal channel, remains nothing but the articulation of that hidden will and delight.

This is the paradox toward which all our inquiry has been tending: that the one who holds the greatest power of choice and connection at the edge of creation is also the one most emptied of self, whose every attachment is only the attachment of the Ein Sof to His world. To see how such bechirah can be utterly free and yet entirely pure, we must now contemplate more deeply the nature of choice itself when it is saturated with Kesser, and how in Moshiach the freedom of Malchus and the faithfulness of Yesod are one.

8 · Bechirah Without Ego: How Recognition of Kesser Purifies Choice

To approach this paradox we must first refine what we mean when we speak of "choice."

As long as bechirah is imagined merely as the ability to select between arbitrary alternatives—this or that, light or darkness, with both standing before the soul as equally "available"—then indeed, any guarantee of purity seems to diminish freedom. For if one path is predetermined, or if the chooser is constrained by any inner necessity, does this not lessen the openness of the field?

Yet this picture of bechirah is itself a product of concealment. It belongs to a consciousness in which the soul's own essence is hidden from itself, such that good and evil can appear as two foreign objects laid out upon the table of experience. The soul then relates to them as something "other," and its freedom is felt precisely in the distance between "I" and the things I may choose.

Chassidus, however, reveals a deeper dimension of freedom, rooted not in distance but in essence. There is a mode of bechirah in which the soul does not stand opposite the options presented, weighing them as if from outside, but rather recognizes, in the most inward way, that only one of these paths truly accords with what it is. The other is, in truth, a non-option—a possibility only because the world is created yesh me'ayin and can imagine itself other than its Source. In relation to the soul's own etzem, however, that path is ontological falsehood, an impossibility masquerading as choice.

This is the inner teaching that the Alter Rebbe unveils concerning the essential emunah of the nefesh Elokis. He explains that at the core of every Jewish soul there burns a simple, non-conceptual knowledge of Elokus, not arrived at by reasoning and not dependent on education, feeling, or conscious awareness. It is a knowing that is one with being, like the self-identity of a flame that "knows" only to rise. From this point springs the readiness for mesirus nefesh, the capacity to surrender everything rather than be separated, even for a moment, from the unity of Hashem.

Crucially, this is not a decision reached after deliberation; it is the eruption of what he calls the re'usa d'liba, the inner will of the heart, which is nothing other than the yechida-spark of the soul itself. When that point is touched, the person does not "choose" G dliness over idolatry as two comparable paths. He experiences that idolatry is not merely forbidden but impossible, for it contradicts his very existence. What appears from without as heroic choice is, from within, the simple expression of what he is.

In this light, we can already discern a different order of bechirah. True freedom is not the power to contradict one's own essence, but the power to express it without obstruction. Bondage is not the inability to choose evil, but the confusion that allows evil to appear as an option. When the soul's etzem is revealed, its alignment with Elokus is not coerced conformity but essential oneness.

Now, what is individual in every Jewish soul, as a spark, exists in the figure of Moshiach as a general, consummate reality. Chassidus describes him as the yechida of the world, the singular point in which all the sparks of Israel, and indeed all created existence, are gathered into one conscious center. Just as within a person the yechida is the level that never becomes exiled, that remains untouched by sin and concealment, so Moshiach is the embodiment of that unexiled point in creation as a whole.

If so, his daas—his inner knowing and binding—is not like ordinary daas, which must struggle to connect the mind's understanding with a heart pulled in many directions. His daas is the daas of yechida: a daas that is itself born from the etzem, and is therefore utterly permeated with the awareness of Kesser Ein Sof.

For Kesser, as was clarified, is the Divine ratzon and taanug that precede all revelation, that stand beyond the entire order of sefiros and worlds. It is not "will" as we experience it, shifting and conflicted, but the primal Yes of the Ein Sof to His own intention in creation, the delight in His own kingship that precedes all questions. This ratzon is not an external decree; it is the Divine essence inclining toward expression.

When we say that Moshiach has daas of Kesser, we do not mean that he has, as it were, formed a concept of Kesser and filed it among other ideas. We mean that the very faculty in him that knows and decides is transparently suffused with that superconscious ratzon. His daas is the point where Kesser first enters revelation; it is Kesser becoming self-aware within the bounds of a created nefesh.

In such a state, the will of Ein Sof is not something outside him to which he must submit, nor a law hovering above him that he might accept or reject. It is the inner pulse of his own existence. To speak of him "aligning" with the ratzon of Kesser is almost misleading, for there are not two things—the chooser and the will—that must be joined. There is one living ratzon, of which his choosing is the revealed form.

This is the distinction between coerced conformity and essential oneness. Coercion operates where there are two: a subject and a command, an "I" and an "ought," and the bond between them is maintained through pressure, fear, or even reasoned obligation. Essential oneness is where the "ought" is simply the truth of the "I," where the norm is identical with being. There, the will to fulfill is not an additional layer upon the self but the self itself in motion.

In ordinary souls, this essential oneness appears only in flashes—the moment of mesirus nefesh, the sudden arousal of the re'usa d'liba that sweeps aside all calculation. Much of the time, their consciousness dwells in lower levels of nefesh and ruach, in which desires and fears can, in fact, stray from their own essence. For them, the Kesser of the soul is mostly concealed, and bechirah plays out in the tension between revealed wants and hidden truth.

The singularity of Moshiach is that in him this inner point is not an occasional eruption but a constant state. The yechida that in others remains concealed is, in him, the prevailing mode of consciousness. Hence, his daas does not oscillate between Kesser and lower pulls, for there is no other pull. The only "attraction" that exists for him is the attraction of Kesser to the fulfillment of its own purpose.

We can now return to the question: how can his bechirah remain free if it is so absolutely determined by Kesser? The answer is that what we call "determination" here is the very content of freedom. The more a will is rooted in its own etzem, the less it can genuinely will anything that contradicts that etzem—and this is precisely its perfection. To imagine a "freedom" that includes the option of self-negation is to imagine a freedom that devours itself.

In Moshiach, the Malchus-point—the place of decision, of sovereign yes and no—is totally identified with this root. When he chooses, he is not obeying an external directive, nor is he forced by inner compulsion that he would, in truth, resist. He is simply allowing Kesser to speak itself through the organs of daas, Yesod, and Malchus. His bechirah is the articulation of Kesser in time.

From this vantage, even his power to "claim" Yesod, to become the universal bond and channel, is not an act of self-advancement but of self-erasure. For in assuming the function of Yesod, he does not establish his own connection to the worlds; he allows the Infinite's own desire for connection to pass unimpeded. His intimacy with creation is the intimacy of Ein Sof with His handiwork, not of a separate being seeking his own completion in the other.

Thus, the very magnitude of his freedom—the fact that at his decision hinges the configuration of all worlds in the era of Geulah—becomes the clearest revelation of Kesser's oneness with creation. Were there any trace of ego in that choice, any residual sense of an "I" standing over against the Divine will, the channel would fracture. But because his "I" is nothing but the vessel of Kesser's re'usa, the more expansive his authority, the more transparently the Crown shines.

In this way, the paradox is resolved not by limiting Moshiach's bechirah but by elevating our understanding of what bechirah can be. At its lowest, choice is the trembling of a divided self before competing attractions. At its highest, choice is the majestic stride of a self that has become one with its Source, freely enacting in the finite the infinite desire of the Ein Sof.

And since Moshiach is the yechida of the world, this form of bechirah is not his private exaltation but the prototype and channel through which such purified freedom will eventually be shared with all creation. For now, it appears concentrated in one king, one Malchus, standing at the edge of infinity. Through him, the world will learn what it means that a will can be utterly one with Kesser and yet entirely present, active, and free within the lowest realms of existence.

9 · The Eighth Generation: Renewal of Malchus Yisrael in Our Time

If so, the question presses with new urgency: in what historical moment does this inner configuration of the worlds—Moshiach as Malchus claiming Yesod, suffused with Kesser—begin to show its face within time? Where, in the chain of generations, does the concealed kingship of David, the Malchus of Atzilus, emerge from abstraction and become a lived reality, not only above but in the flesh-and-blood story of Am Yisrael?

Here the Rebbe revealed a wondrous thing: that there is a precise correspondence between the unfolding of Chassidus Chabad in history and the unfolding of the Sefiros within Atzilus; and that our present generation is not merely another link in a chain but the terminal point—Malchus of Malchus—where everything that preceded must finally surface.

From the Alter Rebbe until the Rebbe, seven generations passed. In innumerable sichos the Rebbe identified this as a complete structure: the first generation as the head and beginning, the seventh as the "foot" that stands on the earth. But he did not stop at seven. He spoke of himself as "the Nasi of the seventh generation from the Alter Rebbe," and at the same time as the beginning of an eighth—"dor hashmini"—in which what was previously only potential must become revealed. For in the pattern of Torah, seven marks the full measure of nature; eight marks that which breaks through nature and crowns it.

The Midrash teaches on the pasuk of bris milah that "all sevens are beloved, and the eighth is sanctified." Seven days of creation establish the cycle of time; the eighth day of circumcision cuts into that cycle with a covenant not born of the world's order but imposed upon it from a higher source. So too Shemini Atzeres: after the seven days

of Sukkos, which parallel the seventy nations and the full sweep of worldly diversity, there is an "eighth"—a day of intimate seclusion between Hashem and Israel alone, "kashah alai preidaschem," a bond that cannot be distributed among the nations but belongs to the root of the relationship itself.

In Chassidus this quality of eight is explained as that which stands above the measured pattern of the seven middos—Chesed through Malchus. It is the point where Kesser touches the structure, where the transcendent delight and will of Ein Sof crowns and overflows the vessels of nature. Thus the harp of the Beis HaMikdash had seven strings; in the days of Moshiach it will have eight strings, for then the song will not only harmonize the existing world but reveal within it a note that comes from beyond all worlds.

When the Rebbe called our time "dor hashvi'i" and simultaneously "dor hashmini," he was not playing with words; he was laying bare the inner state of creation. For the seventh, in the order of the middos, is Malchus. But within each Sefirah there is its own inner structure of ten; Malchus itself contains Chochmah down to Malchus. The end of all the descents, the lowest point that touches actual chomer mamash, is therefore Malchus of Malchus—the "eighth" if we count not only the levels above but the inner sub-levels within the lowest. This is the generation that stands, as it were, with both feet planted in the coarse world and yet bears within it the spark of the Crown.

In this light we can understand why the Rebbe placed such emphasis on the idea of the Nasi HaDor. Chazal say, "The Nasi is everything." In the revealed dimension, the Nasi is Malchus of the generation—"melech" in the sense of leadership, of "davar echad ledor," the single word around which the generation revolves. But in the inner dimension, the Nasi is also Yesod and Kesser of the generation: the point where the supernal will touches the hearts and minds of the people, and the channel through which all hashpa'ah flows into them. These are not separate roles but one: Malchus of the Nasi is itself a vessel for Kesser; his kingship is his bittul to the supernal Crown.

Now, since Malchus Beis Dovid is the root of all true Malchus Yisrael, every authentic manifestation of leadership in Israel—that is, leadership that is an extension of Torah and avodas Hashem—is at its core a ray of that same Davidic Malchus. Chazal speak of "Malchus shel Torah," the sovereignty of Halachah and of the sages; Chassidus explains that this Malchus is not a substitute for political kingship but its inner soul. The king rules the people; Torah rules the king. Above both stands the Nasi who embodies "Malchus shel Torah"—his authority is not from below, by consent of the governed, but from above, through the Torah he channels.

In the generations of Chabad, this dynamic became progressively more explicit. The Alter Rebbe revealed the Etzem of Chassidus as a new Torah-light in the world. His successors unfolded its breadth and depth. But throughout the first seven generations, the Malchus of this Torah—its emergence as a revealed kingship in the world—remained largely inward, clothed in the garments of exile. Even where Jews recognized the Rebbeim as leaders and guides, the world itself did not yet experience this as the dawning of Malchus Yisrael.

The Rebbe, however, spoke in an entirely different register. He declared openly that "Higia z'man geulaschem"—the time of your redemption has arrived; that we stand "on the threshold of Geulah," indeed "already in the time of Ikvasa d'Moshicha where the heels of Moshiach can be heard." He demanded "Kabbalas HaMalchus"—that the

generation accept upon itself the kingship of Moshiach—and connected this not to a distant future but to the concrete present, insisting that "all conditions of Geulah have already been fulfilled" and that only a final "kabbalas panim" remains.

Such words are not mere encouragement; they are the language of Malchus surfacing. For when the inner Malchus of Atzilus begins to press outward into the vessels of Asiyah, it must, by definition, express itself as kingship—not only in the hidden realm of souls and Torah, but in the very vocabulary by which we relate to the Nasi and to our time. The insistence that Moshiach is a basar v'dam already present, that the Nasi HaDor is the "Moshiach of the generation," is the historical manifestation of the inner truth we have described: Malchus claiming Yesod at the edge of infinity now translates into Malchus of Torah claiming its rightful place as Malchus Yisrael within history.

The number eight here is not a symbol but a sign. Just as the eighth day of bris milah engraves the covenant into the very body of the child, beyond the flux of his future choices, so the "eighth generation" engraves the covenant of Malchus into the very body of Israel, into our communal consciousness. The Rebbe's repeated emphasis that we are the last generation of exile and the first of Geulah is a statement that Malchus has reached its ultimate descent and must therefore begin its ascent, revealing its power to become the vessel of Kesser within the lowest world.

This also illuminates the strong connection the Rebbe drew between the renewal of Malchus Yisrael and the spreading of the wellsprings of Chassidus outward. Malchus of Atzilus is called "alma d'itgalya," the world of revelation. When its light descends, Torah can no longer remain confined to the beis midrash; it must spill into the streets, into every language, into matters of the world themselves. This is Malchus Beis Dovid entering Malchus shel Torah: the kingship of David now reveals itself primarily as the kingship of pnimiyus haTorah over all realms of life. The Rebbe, as Nasi HaDor HaShmini, stands at this very juncture, where the Davidic root of Malchus, the Torah-root of Malchus, and the historical body of Am Yisrael converge.

We can now return to our overarching theme. Until now, we spoke of Malchus as a cosmic Sefirah, of David as its first full human embodiment, and of Moshiach as its ultimate, Kesser-saturated realization. Through the lens of "dor hashmini," we see that all this is not a distant metaphysics but the inner description of our own moment. The very fact that words like "Moshiach," "Malchus," "Geulah" have become daily vocabulary, that the Nasi of the generation demanded kabbalas hamalchus in the here and now, testifies that the inner Malchus of Atzilus is already pressing through the veil.

Yet this raises an inevitable question, one that touches each of us personally: if indeed the renewal of Malchus Yisrael has begun, if the eighth-string of the world's harp has already been strung and its note heard in the Torah of the Nasi, how is this kingship to be lived by every Jew in the intimacy of his or her own soul? Where, within the inner structure of the nefesh, does this Malchus-dynamic reside, and how is it to be awakened and aligned with the dawning Malchus of Moshiach in our time?

10 · Malchus in the Soul: The Point of Simple Acceptance and Sovereign Choice

To approach this, we must first recall that the Sefiros are not only a description of supernal worlds, but also the inner architecture of the nefesh. As the Alter Rebbe sets forth, the ten kochos ha'nefesh—three intellectual and seven emotional—are a human reflection of the ten Sefiros; they are the way the Divine image is engraved within the living soul. Just as in the supernal order there is a Malchus that receives from all and brings the higher lights into actuality, so too within every Jew there is a corresponding power that stands at the end of all the inner processes and says one simple word that determines everything: "Yes" or "no."

This point is what the maamarim call nekudas haMalchus in the soul—the inner point of kingship. It is not another middah among middos, nor another seichel among the faculties of understanding. It is the place where the person becomes sovereign over himself, where he ceases merely to be carried by thoughts and emotions and instead decides what will in fact be done.

In the language of the Alter Rebbe, this appears in Tanya as the demand for kabbolas ol Malchus Shamayim. In chapter 41 he explains that all love and fear, all contemplation and arousal, are not complete unless they are crowned with a simple acceptance of the yoke of Heaven: that one resolves, as a servant to his master, to perform the King's will in practice. This kabbolas ol is not merely an emotion; it is the inner stand of the nefesh that "I am His servant and He is my King, and therefore I will act accordingly." This is Malchus in the soul.

For Malchus, as we have seen above in its cosmic aspect, is not defined by an abundance of its own light but by the fact that it concludes, seals, and actualizes. It is the mouth that speaks, the hand that moves, the foot that walks. Within the person, all the higher faculties can be present in their full splendor—understanding of Elokus, stirring love, trembling awe—yet as long as they remain in the realm of thought and feeling they are like unspoken speech, like decrees written and sealed but not yet announced. Only when the innermost "I" of the person decides, "I will do," and this decision takes form in concrete dibbur and maaseh, does his inner world become a kingdom.

Therefore, the Sages' phrase "kabbolas ol Malchus Shamayim" is precise. It is not only "Malchus Shamayim"—the reality that Hashem is King—but "kabbolas ol," the reception of that kingship as an yoke. A yoke is not understood; it is shouldered. The ox may not comprehend the field, the plow, or the harvest, yet it bends its neck beneath the yoke and the world is sown. So too, says the Alter Rebbe, the essential point of avodah is that a Jew accepts upon himself the yoke of the Kingdom, to do His will in practice, "whether or not he understands," whether or not his heart is aflame. That bowing of the neck, that simple "yes," is the emergence of nekudas haMalchus.

It is here that we must distinguish carefully between two very different movements that can appear similar from the outside. There are actions that flow from instinct, habit, environment—a man puts on tefillin because he always has; he speaks kindly because he is by nature soft-hearted; he gives tzedakah because social expectations press upon him. These can be good and precious, but they do not yet express inner Malchus. In such cases, the person is not truly deciding; he is being carried.

By contrast, there are moments when all the inner voices gather before an invisible throne: seichel suggests, middos pull, taavos argue, laziness protests. One can feel—even if only as a passing sensation—that another possibility stands before him: to act according to the Will of Hashem, or to excuse himself. In that quiet, almost imperceptible pause, the nekudas haMalchus is awakened. The person is not yet the action itself, but he is the one who decides which possibility will become real. When he bows inwardly and accepts the yoke—"because He is the King and I am His servant, therefore I will do" —this is not habit. It is kingship.

In many maamarim this inner point is called also nekudas haYirah, the point of awe. For true awe is not only an emotion that trembles; it is a stance. It is the sense of standing before a living King, before Whom one cannot simply drift. One must take a side. Thus nekudas haYirah and nekudas haMalchus are two faces of the same place in the nefesh: the point at which the person recognizes a higher sovereignty and therefore becomes sovereign over himself, choosing to conform his actions to that sovereignty.

From here we can understand why Malchus in the soul is associated with peh—speech—and with action. Speech is not mere sound; it is the revelation of what the person has chosen to stand behind. Thoughts can be many, contradictory; the heart can be pulled in different directions. But when a word is spoken, it fixes a direction in the world. So too an act: when the hand gives tzedakah, when the foot walks to a shiur, when the body wraps itself in tzitzis—these are not only expressions of earlier feelings. They are acts of kingship, the place where the soul's Malchus stamps reality.

This is why, in our generation, the Rebbe constantly emphasized that "haMaaseh hu ha'ikar"—the deed is the main thing—and that the proper order for us is "naaseh veNishma." In earlier generations, much weight was placed on the internal refinement of middos, on elongated contemplation, on the inner taste of dveykus. These remain exalted. Yet as the world draws near to Geulah, the point of Malchus in creation is coming into its own, and therefore the point of Malchus in each soul is being called to the forefront. The Rebbe's demand that we place "naaseh"—we will do—before "nishma"—we will understand, is not a mere slogan. It is a direct address to the nekudas haMalchus: choose first, act first, stand as a servant of the King in the world of action, and let the feelings and understandings follow and be refined through this.

For "naaseh veNishma" is the classic expression of kabbolas ol Malchus Shamayim. At Sinai, the souls of Israel did not wait until the commandments were explained and their sweetness revealed. They responded from their innermost point of kingship: if You are the King, then our answer is "naaseh"—we will do. That primal acceptance engraved Malchus into the Jewish soul for all generations. In our time, when the cosmic Malchus of Atzilus is pressing to be revealed in the lowest world, that same point is being stirred anew in every Jew, often in very simple, practical ways.

One can see this in the most modest decisions: a Jew who has not been observant for years decides suddenly, "From today, I will start putting on tefillin." Another resolves, "From now on, I will speak differently in my home." Externally this may look like a small behavioral change, but in truth, a hidden throne has been erected inside. Nekudas haMalchus has spoken. The soul has crowned Hashem over a new area of life.

Yet this very greatness also implies risk. For the point of Malchus is not chained; it is free. The same inner capacity that can say "yes" to Malchus Shamayim can, Heaven forbid, refuse, can align itself with lower drives and enthrone something else in its place. A person can decide, with full clarity, to ignore what he knows Hashem desires. In that moment, his own nekudas haMalchus is misused; he crowns self, or pleasure, or fear of others, instead of the true King. This too is kingship, but a fallen kingship, mirroring the cosmic possibility of Malchus deviating from its proper receiver's role.

Thus we arrive at the central point for our avodah. Each of us carries within a small, silent throne room. There, beneath all intellect and emotion, there is a simple, sovereign capacity to accept or reject the yoke of Heaven in each concrete situation. It is not dramatic; often it is experienced only as a quiet firmness: "I must," or "I will not." In the era when the universal Malchus is awakening through the Nasi HaDor and the beginnings of Geulah, this inner point is being summoned to its true dignity. It is being asked to wake from habit, to cease being carried, and to stand as a conscious servant-king.

In the coming unfolding, we will explore how this inner Malchus, once awake, does not merely say "yes" or "no" in an abstract way, but can actually choose what kind of content it will embody—how it can, in avodah, receive the qualities of other Sefiros and enact them in life. But the foundation of all such transformation is this: that within every Jew, at every moment, there exists a nekudas haMalchus—a point of simple kabbolas ol and sovereign decision—that mirrors the cosmic Malchus and through which the kingship of Hashem and of Moshiach is meant to be revealed in the world of action.

11 · When Inner Malchus Becomes Yesod, Tiferes, or Chochmah: Transformative Choice in Avodah

When this inner point of Malchus awakens and stands, it does not remain an empty throne room forever. A throne is for sitting; a crown is for bearing a certain light. So too, the nekudas haMalchus in the soul, once it has said its simple "yes" to Heaven, begins immediately to ask: "What kind of king shall I be now, in this moment?" It senses that bare acceptance is only the beginning, that the true kavannah of Above is that this point of decision should become a vessel for specific Divine qualities, and express them in the concrete forms of thought, speech, and deed.

Here the inner likeness between the soul and the Sefiros becomes alive. For just as cosmic Malchus can ascend and receive the content of other Sefiros—rising, as it were, to Bina or Tiferes and then speaking them into world—so too the Malchus-point in the nefesh can choose to embody, in a given situation, the tone of Yesod, of Tiferes, or even of Chochmah. It does not create these lights; they are already present in the higher faculties of the soul. But Malchus decides: "It is this light, now, that I will receive and enact." In that decision, inner Malchus temporarily "becomes" Yesod, or Tiferes, or Chochmah in action.

Consider first the form of Yesod in avodah. Yesod, in the soul, is the power of deep connection and influence—the capacity to bond with another, to be present in a way that transmits life, Torah, and encouragement. It is the faculty through which a parent truly reaches a child, a teacher reaches a student, a friend reaches a friend. Many

times, a person stands at the threshold of such a moment. He is tired; he wishes to withdraw into himself; his natural urge is to say, "I have no strength to listen now, to give now." At that instant, his nekudas haMalchus awakens and can choose: will I remain merely neutral, or will I become a channel?

If he decides, with that simple firmness of Malchus, "I will be a conduit for Hashem's word here; I will be present for this other Jew; I will allow Torah, or comfort, or guidance to pass through me," then his inner Malchus has chosen to receive the content of Yesod. His subsequent listening, his measured words, his genuine attention—these are not merely "nice traits," but the articulation of Yesod through Malchus. He has not changed his essence; he has changed the form of kingship he enacts. He is no longer only a sovereign over himself; he has become a foundation for another.

This same dynamic is apparent whenever one decides to be a mashpia in any domain—not only formal teaching, but also being the one who brings a word of halachah into a business discussion, who introduces a moment of davening into a family schedule, who carries a maamar into a casual conversation. The person may feel inwardly poor, empty of words. Yet Malchus can say: "I will stand as a channel nonetheless." In that very emptiness lies the power of Yesod, for a channel that is full of self cannot transmit. Thus the choice of Malchus to become Yesod is often experienced as a decision to step beyond self-consciousness and to let a Divine message pass through unimpeded.

Next, let us contemplate the form of Tiferes in avodah. Tiferes in the soul is the power of harmony, compassion, and inner beauty—the ability to see both sides of a matter, to weave justice and kindness into a single, balanced response. Very often, a person is drawn strongly to one pole of emotion: to strictness and judgment, or to unbounded kindness. A child misbehaves; a colleague wrongs him; a stranger demands tzedakah in an inconvenient way. The heart surges: either to push away harshly or to indulge without measure. At that moment, the inner throne room awakens. Malchus can simply follow the loudest emotion; or it can pause and choose to become a seat for Tiferes.

To do so means that the person decides, "I will seek the configuration that is beautiful in Hashem's eyes, not merely satisfying to my mood." He considers the other's circumstance; he recalls the dignity of a fellow Jew, the demands of Torah, the consequences of each response. Out of this comes a measured word, a firm but gentle boundary, a rebuke wrapped in respect, or a generosity that is also educative. In such a case, the middah of Tiferes is already present in the higher structure of his soul; but it is the decision of Malchus that allows that harmony to descend into the mouth, into the actual gesture, into the transfer of money, the tone of voice, the facial expression.

This is not only in interpersonal matters. In one's own inner life, Tiferes is the ability to hold together one's longing for dveikus with the demands of family, livelihood, community. A person may feel torn: either to flee from the world into tefillah and study, or to drown in activism and forget his inner source. When Malchus decides, "I will arrange my day so that each receives its due in a way that is yashar and na'eh before Hashem," that very

scheduling, that choice of proportions, is Malchus embodying Tiferes. The life that results has a quiet beauty; observers sense that "this is how a Jew's day ought to look." This is the splendor of Tiferes revealed in the garment of time.

Deeper still is the possibility that Malchus becomes a vessel for Chochmah in avodah. Chochmah in the soul is the power of pure openness, primordial insight, and essential bittul—the moment of "aha" that is also a moment of "I do not know," for the new light breaks the previous frame. There are times when a person stands before a question: a difficulty in Torah, a confusion in hashkafah, a personal challenge that defies his understanding. The natural impulse is either to force a quick answer and close the file, or to despair of ever understanding and turn his back. In such a place, the inner Malchus can choose a third way: to become a listener.

This choice is subtle. It takes the form of a quiet inward statement: "I will not rush to impose my old patterns here. I will allow myself to be taught." The person opens a sefer again; he asks a question of someone he once dismissed; he allows a word of the Rebbe, heard many times before, to penetrate anew. He does not yet grasp the solution, but he has vacated space for it. That vacating is Malchus receiving Chochmah. His kingship, usually experienced as decisive assertion, becomes in that moment the courage to suspend assertion, to let a wisdom higher than his present self-definition enter.

In daily life this may look very ordinary. One is certain of his opinion in a communal matter; another Jew suggests otherwise. The first feels his pride bristle. Here, the nekudas haMalchus can either enthrone ego or choose to embody Chochmah: "Perhaps there is a point here I have not seen." He listens; he allows the possibility that the Divine will is revealed through the other's words. Even if he ultimately maintains his view, the very act of having truly listened is Malchus becoming Chochmah, for it is a kingship that does not fear to bow before truth.

Through all these examples, we can now articulate more clearly what it means that inner Malchus "becomes" another Sefirah. It does not mean that the soul grows a new faculty each time, nor that its essential structure changes. Rather, the nekudah of decision at the bottom of the soul-tree turns itself, in each moment, toward one of the higher lights and says: "You, now, will be my content. I will dress you in words, in gestures, in choices." Malchus remains Malchus—receptive, empty of its own color—but by virtue of its receptivity, it can be filled with the quality of Yesod, of Tiferes, of Chochmah, and carry that quality all the way into the world of action.

This is precisely the inner meaning of the avodah of iskafya and is'hapcha as taught in Chassidus. In iskafya, a person bends his natural inclination—he holds himself back from a permitted indulgence, restrains a reactive word, resists an old pattern. Here, Malchus merely refuses to be filled by the lower middah that is pressing upon it. It says "no" to the old content. Already in this there is kingship. But the ultimate kavannah is is'hapcha—that the very place which once expressed anger now expresses compassion, that the mouth which once spread gossip now speaks Torah, that the mind which once turned in circles of worry now opens to a new Divine conception.

And what is is'hapcha if not this: that Malchus has not only denied the lower content but has actively chosen a higher middah to inhabit its throne. The same energy that would have flowed into selfish words is now harnessed and redirected into words of chizuk; the same zeal that would have pursued vanity now pursues a mitzvah with

beauty; the same inner stubbornness once used to defend ego now defends Shabbos in an unsympathetic workplace. This is not a mere removal; it is a transformation. The garment of behavior has changed its resident light.

In earlier generations, the main labor was often to subdue and to hold back—to keep the animal soul from mastering the city. In our time, when the light of Malchus is pressing for revelation and the world itself is ripened by countless birurim, there is granted an added gift and responsibility: to use the sovereign point not only to resist but to redesign; not only to negate but to choose, actively, what kind of Divine quality will step into speech and action. Each Jew becomes, in this sense, a small architect of his inner Sefirotic configuration in the moment.

Yet precisely because this power is so great, we are led to ask: from where does the simple Jew, in a complicated, noisy world, know which light to choose at each juncture? How can he discern when to be a channel, when to harmonize, when to open to a wisdom beyond his frame, and not confuse his own preferences with the Divine measure? The answer to this question lies in the higher strata of the soul, in the concealed "crown" within and in its bond with the revealed head of the generation. To that we now turn.

12 · Connecting to the Crown: Kesser in the Soul and the Daas of Moshiach

The first step, then, is to remember that there is a place in the soul that cannot be confused.

Before seichel, before middos, before any conscious story we tell ourselves about who we are or what we want, the Alter Rebbe reveals in Tanya that there is a nefesh Elokis that is "chelek Eloka mimaal mamash" — literally a piece of G dliness above. Not an emanation alone, not a distant likeness, but a living spark of the Ein Sof Himself, enclothed in the finitude of a human life.

From this revelation it follows that in the depths of the Jew there is a Kesser of the soul — a superconscious crown that is nothing other than the way that this chelek Eloka desires, delights, and believes. For just as in the Sefiros, Kesser is spoken of in three inner aspects — emunah, taanug, and ratzon — so too in the soul: there is a simple, axiomatic emunah that Hashem alone is, a primordial taanug in Him and in His Torah and mitzvos, and a root ratzon that the Jew should be one with Him in actuality.

These three are not acquired; they are discovered. One may grow up without language for them, without education to explain them, yet at the point of testing, in the moment when Torah and mitzvah appear to be on one side and life, honor, or comfort on the other, it is this Kesser that suddenly flares. The Jew finds himself ready for mesirus nefesh, or at least for a sacrifice he never imagined possible, because in truth he is not manufacturing a new will — he is uncovering the will of the nefesh Elokis that was always there, silent like a hidden crown.

Yet, as long as this crown remains entirely concealed, it guides only in extremes. In the ordinary fabric of days, with their countless small choices — the tone of a word, the bending of a schedule, the opening or closing of a page of Torah — Malchus in the soul does not feel its light directly. It stands at the gate of action surrounded by many whispering voices: comfort, fear, habit, social pressure, pain. Its question is not only "What shall I do?" but "Whom shall I believe?"

Here is where the power of daas becomes the bridge between Kesser and Malchus.

For daas in the soul is not merely another understanding; it is the capacity to bind what one knows to what one feels, and to bind both to a direction. It is the inner decision to take one perception and say: this is the truth to which I will attach myself. When daas is shallow, knowledge floats above life; when daas is deep, knowledge sinks into the heart and becomes the axis around which the middos revolve.

But daas itself may serve many masters. Left to its own devices, it will often bind the mind to whatever image is most vivid, most emotionally charged, or most familiar. Then Malchus will be filled with the content of yesterday's fears or childhood narratives rather than with the quiet ratzon of the nefesh Elokis.

The work, therefore, is to train daas to turn upward, to become a listener to the soul's Kesser and not merely to the noise of the lower faculties. To ask in each situation: what does my deepest emunah already know here? What is the taanug of my G dly soul in this moment? What ratzon Eloki is trying to emerge through this event?

This is not a question of abstract theology but of a very simple inward movement: to pause, to remember "I am a chelek Eloka mimaal mamash," and to allow that remembrance to become a felt reality for a moment. When a Jew does this, even briefly, he has already lifted his daas from the spinning of the external mind to the edge of his inner crown. The decision that will emerge from such a daas, even if it appears small, already carries a different taste.

Still, this turning of daas to Kesser could remain vague and intermittent were it left only to the individual. We need a concrete, revealed point in the world where the superconscious ratzon of Hashem for this generation is articulated, explained, and drawn into guidance that can be grasped and followed. For our Kesser is infinite, but our lives are specific. How shall I know what the taanug and ratzon of my chelek Eloka demand now, in this hour, in this city, with this family, in this era?

Here shines the gift of the Nasi HaDor, the head of the generation, who is both the collective Kesser and the collective daas of Israel.

The Rebbe explained many times that the Nasi is the "rosh" of the people, and that through his head all the limbs receive life and direction. This is not only a matter of leadership in the social sense, but a deep spiritual fact: in him the yechida of the generation is revealed in an explicit daas that can be spoken, written, learned, and followed. What in the individual is only a silent crown becomes, in the Nasi, a sounding voice.

Hiskashrus, then, is not a sentiment or a slogan. It is the avodah of binding one's own daas with the daas of the Nasi, so that the inner crown of the soul can be reached through a clear channel.

This hiskashrus has outer forms — writing a pan, traveling to the place of the Rebbe, participating in the work of the Rebbe — but its inner essence is intellectual and volitional: to learn his Torah until his way of seeing becomes my way of seeing; to accept his horaos as my personal marching orders; to feel that in aligning my decisions with his directives I am aligning with the ratzon of Hashem for this generation.

Such hiskashrus is very different from blind imitation.

Blind imitation is when a Jew copies an external behavior without understanding or inner consent. His daas remains elsewhere, perhaps even resentful or indifferent, while his limbs perform a borrowed gesture. This cannot purify Malchus, for Malchus is the decision of the "I," and here the "I" has not been engaged. At best, such imitation forms a habit that later may be filled with deeper content; at worst, it becomes a brittle shell that cracks under pressure.

Deep hiskashrus, by contrast, is when a Jew brings his full seichel, middos, and daas to meet the Rebbe's word. He studies it, asks questions of it, allows it to challenge him, to stretch him, to comfort and to demand of him, until he recognizes in it the voice of his own nefesh Elokis, articulated more clearly than he could have done alone. Then, when he decides to live according to that word, it is not because "someone else said so," but because he has discovered himself there.

In this state, learning the Rebbe's Torah is itself an act of Malchus receiving Kesser through daas. The mind becomes a throne on which the Rebbe's explanations of Torah sit; the heart becomes a field into which his sichos and maamarim plant seeds; daas becomes the hand that opens the gate in the fence of self and allows those seeds to enter. Each time a Jew takes a directive — whether about spreading Torah, about education, about honesty in business, about simchah, about preparation for Geulah — and says: "This will be my way; I bind myself to this," he has drawn a clear line from his inner crown, through the Rebbe's revealed daas, to his own Malchus.

So too with horaos. When a Jew faces a choice and asks: how would the Rebbe want me to act here? What would be the shlichus way to walk into this meeting, this kitchen, this hospital room, this classroom? — he is not surrendering his individuality; he is ennobling it. He is choosing that his own personal kingship be a franchise of the great Malchus of Moshiach. His daas is no longer alone in the dark, guessing among many voices; it is standing in conversation with a revealed crown.

In this light we can understand why the Rebbe so emphasized that hiskashrus is primarily through learning and fulfilling. By learning his Torah, the Jew takes in the daas of the Nasi as seichel; by fulfilling his horaos, he takes it in as ratzon; and when this continues over time, a quiet taanug arises as well — a deep pleasure in living as an extension of that will. Thus the three inner aspects of the soul's Kesser — emunah, taanug, ratzon — become activated in conscious life through the daas bond with the Rebbe.

The emunah: a simple certainty that the Rebbe's path is the channel of Hashem's desire now, which steadies the Jew in confusion. The taanug: a sweetness in doing the work of the Rebbe, even when it is difficult, because it resonates with the delight of the nefesh Elokis in revealing G dliness. The ratzon: a firm, gentle determination to continue, to expand, to take one more step in hafatzas hamaayanos, in adding light, in living Geulah now.

When such a bond is alive, the inner Malchus does not stand alone before every crossroads. It stands beneath a crown it can feel.

Then, when the moment comes to choose whether to let Yesod, Tiferes, or Chochmah inhabit the throne of behavior, the question is no longer: "What do I prefer?" but: "Which of these lights will best fulfill the Rebbe's directive here, and thus best express the ratzon of Hashem?" The answer will not always be obvious, and errors will be made; yet even the errors of one who is truly bound in this way are enfolded in a higher guidance, for his will is already leaning toward Kesser.

In this manner, the mechanics of purified choice emerge clearly: Kesser in the soul — chelek Eloka mimaal mamash with its emunah, taanug, and ratzon — flows into the revealed daas of the Nasi HaDor; from there, through learning and hiskashrus, it enters the individual's daas; and from that daas it shapes the Malchus decisions that build a life.

When many Jews live this way, a wondrous picture begins to form: countless small thrones, each in a different city and circumstance, all crowned from the same hidden source, all listening to the same royal mind, all choosing in their own details to reveal one Malchus. To contemplate this is already to feel the approach of the time when every Jew will live openly as a "melech katan," a small king whose daily choices mirror the great kingship of Moshiach and, through him, the eternal Malchus of Hashem. To this vision we now turn.

13 · Living as a Small King: Daily Life in the Time of Revealed Moshiach

To live beneath a crown one can feel is already to live as a king.

Chazal have already given the title: "Kol Yisrael bnei melachim heim" — all Israel are children of kings. This is not a poetic compliment; it is a halachic status and a spiritual definition. A child of a king is not merely related to royalty; he carries a native sense of dignity, of responsibility, of being watched from Above and from below. He cannot walk as a commoner, for his every movement reflects the house to which he belongs.

In the language we have unfolded, this means: every Jew possesses a nekudas haMalchus that is not borrowed from the world but inherited from Above. And in our generation, when the Malchus of Moshiach has already begun to press into revelation, this inner princeship is no longer allowed to slumber. It is being summoned to stand, to sit on its own small throne, and to rule.

Chassidus describes man as an "olam katan," a small world. All that exists in the great configuration of Sefiros and worlds is reflected within the narrow span from the crown of the head to the sole of the foot. If Above there is a Kesser and a Malchus, a Yesod and a Tiferes, so too within the soul and within the daily life of each Jew. The cosmic drama of Malchus rising, of Kesser becoming revealed within the lowest, is not only written in Yechezkel and in the maamarim of the Rebbeim; it is written in the way one puts on tefillin in the morning, the way one speaks to a child in the afternoon, the way one goes to sleep at night.

To live as a "melech katan" is to recognize oneself as such a small world, and to know that one's private palace is not imaginary. The home one builds, the schedule one keeps, the inner order or chaos of thought and feeling — these are not random details. They are the courtyards and chambers of a kingship. The question is only: which king is enthroned there, and which crown rests upon his head?

The Rebbe taught that the ultimate kavana of creation is “dirah lo Yisbarach batachtonim” — a dwelling for Him, blessed be He, in the lowest. A dwelling is not a battlefield, not a courtroom, not even a palace of awe and distance. It is a place where the Owner is at home. To make a dirah batachtonim, therefore, is not only to conquer the world for Hashem, but to arrange it as a house in which He can be simply present.

This is the daily program of the melech katan: to look at his day, his body, his corner of the world, and ask: how can I furnish this room so that the King will feel at home here?

In practice this begins with the most accessible kingdom: thought, speech, and action.

Thought is the innermost chamber. No one sees it, no one checks its order, yet it is the first place where Malchus must choose. A small king does not allow his mind to become a marketplace where every passing image and worry may shout. He remembers that he is a child of kings and asks: what befits a royal mind?

This does not mean that foreign thoughts will not arise; a true king lives in a land that includes enemies. It means that when he becomes aware: “My mind is now running after nonsense, bitterness, fantasies,” he exercises his Malchus and chooses: “I will not give this thought a throne.” He gently but firmly turns his mind to words of Torah he has learned, to the image of a letter of Tehillim, to contemplating the kindnesses of Hashem, or to planning practical mitzvos. The choice of what to think about, again and again throughout the day, is the first expression of Malchus choosing Kesser over self — choosing to crown the supernal will and delight rather than the comfort of drifting.

Speech is the outer gate. Here the world begins to hear who rules within. A melech katan knows that every word is a decree. When he speaks negatively of another, he is not merely describing reality; he is stamping his small kingdom with a form that will echo back upon him. When he chooses to speak with respect, to withhold a hurtful comment, or to say a word of encouragement, he is issuing royal edicts that shape his own soul and the souls around him.

Thus each conversation becomes an act of Malchus. Before responding, one can pause for a heartbeat and ask: “What decree do I wish to issue into the atmosphere of my home, my workplace, my community?” In that pause the inner crown can be felt. Then the answer is no longer: “What will satisfy my irritation? What will impress?” but: “Which words will build the dirah batachtonim here? Which words will allow the Rebbe to say: this is a place where my inyan can live?”

Action is the outermost domain, the visible land of the kingdom. Here the program of a melech katan touches the simplest decisions: where do I go, what do I touch, how do I use my time?

When the alarm rings in the morning and a person chooses to rise in order to say Modeh Ani, wash negel vasser, and go to daven — that is not a private discipline only. It is the king opening the gates of his city for the day to the King of kings. When he chooses to put a coin in tzedakah before leaving the house, he is engraving into the stones of his palace: wealth here is for service, not for self. When he closes his shop five minutes early to put on tefillin with a fellow Jew, he is redirecting the traffic of his entire little world so that more of it flows toward Hashem.

Every mitzvah, in this light, is a royal decree that the melech katan chooses to enact. The command has already been issued from Above; the Torah is filled with the words "you shall" and "you shall not," which are the articulations of the supernal Malchus. Yet these decrees remain, as it were, in the royal archive until a Jew in this world signs them with his own hand by doing them. When he wraps the tefillin around his arm, when she lights Shabbos candles, when they affix a mezuzah, they are saying: I, in my kingdom, ratify this command. I make it law in my body, my home, my street.

This is the deepest dignity of the Jew in the time of revealed Moshiach: he is not only obeying; he is participating in kingship. The Rebbe emphasized again and again that Geulah-conscious living means not to see mitzvos as burdens but as opportunities to reveal the true nature of reality — that the world is in essence already a dirah for Hashem, waiting only for the signature of Malchus in each place.

In such a life, even the neutral movements — where to walk, which job to take, what to purchase — become royal choices. When a person asks before stepping into a place: "Will my going there increase the revelation of Hashem's dwelling, or obscure it?" he has already shifted from living as a subject of circumstance to living as a small king. When he chooses a livelihood not only for its income but for its capacity to leave time and energy for Torah, mitzvos, and family, he is arranging his kingdom according to the pattern of the Crown rather than according to the fashions of the marketplace.

It is crucial that this kingship be suffused with humility and joy. A melech katan who truly knows that his power is only to choose which crown to wear — the crown of self or the crown of Kesser — will not become arrogant when he succeeds, nor despair when he falls. He knows that the grandeur lies not in his personality but in the privilege that in this final generation, this last station of history, his small choices are already woven into the fabric of Geulah.

He may be a simple Jew, unknown beyond his neighborhood; yet when he forgives an insult instead of returning it, when he makes a brachah with intention, when he speaks of Moshiach as a present reality, he is moving the scepter of Malchus a little further into revelation. His kitchen becomes a chamber of the palace, his commute a corridor where the King's footsteps may be heard.

Thus, living as a melech katan in the time when Malchus Yisrael is renewing is not a mystical fantasy but a sober, daily stance. It is to wake in the morning and know: today my thoughts, my words, and my deeds will either enthrone the Holy One in this piece of world, or will attempt to place another upon His seat. The crown is already resting above me; the Rebbe has already pointed and said that the time of Geulah has arrived. My task is to lift my head a little, to align my will with that crown, and to let every decision say, in its own small way: "Hashem reigns here."

When such living spreads, the many small thrones begin to shine with a single light. Then it becomes visible even to the eyes of flesh that the kingship of Moshiach is not an abstraction but a present, growing reality, articulated through the countless, simple decrees of Jews who have learned to choose Kesser over self. From there it is but one more ascent to the day when Malchus itself will stand revealed as the perfect mirror of Ein Sof, and "Hashem will be King over all the earth" in a way that all flesh will see together.

14 · The Ultimate Revelation: Malchus as the Perfect Mirror of Ein Sof

In that day the words of the prophet will no longer be a promise but a description: "והיה ה למלך על כל הארץ; ביום ההוא יהיה ה אחד ושמו אחד." The Name that was uttered in faith and sometimes in concealment will be seen with the naked eye as the simple fact of existence. What will have changed? Not the Essence—He was always One—but the mirror. Malchus, which until now only hinted and alluded and sometimes distorted, will have become so clear, so perfectly polished, that whatever stands before it will appear in it without remainder. The lowest Sefirah will disclose that it was always the purest likeness of Kesser Ein Sof.

The Zohar encapsulates this secret in the phrase "סוף מעשה במחשבה תחילה." The end of action was first in thought. In its simple sense this teaches that the final purpose precedes the entire chain of events that leads to it. But in the inner reading, "סוף מעשה" is Malchus, the very bottom of the tree, and "מחשבה תחילה" is Kesser, the primal thought and will that no world can grasp. The two stand at opposite extremities of Hishtalshelus, and yet the Zohar declares that they are directly joined: what emerges last in actuality is what was first in the concealed desire of Ein Sof.

Now the arc of our contemplation becomes visible. We have traced Malchus from its emptiness—"לית לה מגרמה כלום"—through its human face in David, through its ultimate concentration in Melech HaMoshiach, through its awakening as a point of sovereignty within every soul, until each Jew lives as a small king choosing Kesser over self in the most ordinary domains. All of this is the gradual clarifying of the mirror. But the Zohar's teaching insists that the mirror's final clarity will not only reflect the lights that traverse the Sefiros; it will reveal the very "מחשבה תחילה" that stood before any Sefirah. When the chain is complete, when Moshiach's Malchus has claimed its full role as universal Yesod and every personal throne has consented to wear the crown of Kesser, then "סוף מעשה" will be recognized as nothing other than "מחשבה תחילה" looking back at itself.

Chassidus calls this the future revelation that "כתר ומלכות חד הוא"—Kesser and Malchus are one. Until then, they appear opposed. Kesser is above all form, beyond all definition, the ineffable delight and will of Ein Sof that no vessel can contain. Malchus is pure form without light, the terminal vessel that holds the shapes of worlds and bodies and histories. One seems to say "no definition," the other "only definition." But precisely because Malchus has no light of its own, when it is entirely given over to Kesser it does not add anything, does not color or filter; it shows Kesser as Kesser within the finitude of created existence. The highest above the tree and the lowest below the tree kiss, and the entire ladder of Sefiros is re-read as a single gesture of Divine self-disclosure.

This union will not remain in the language of Sefiros. It will be inscribed in stone, in flesh, in time. When the Beis HaMikdash HaShlishi descends and is built in our world, it will be the palace of perfected Malchus. The first two Temples were already homes for the Shechinah, yet they were subject to destruction because the mirror was not yet absolute. There were still regions of life, stretches of land, chambers of the heart that did not fully consent to reflect Kesser; there was a residue of self that could crack, and through those fractures exile entered. The third Beis HaMikdash will stand forever because it will be the architectural form of Malchus after its absolute choice—

every cubit aligned with the supernal Crown, every gate an opening through which Ein Sof passes without resistance. Its permanence is not only a decree from Above; it is the natural consequence of a vessel that no longer deviates, that cannot fall away, because it has become completely identical in will with its Source.

The same is true of Techiyas HaMeisim, the resurrection of the dead. Death itself is an expression of Malchus in its fractured state: the body, the most external vessel, cannot yet bear the full intensity of Kesser, and so life withdraws, leaving the form to dissolve. In the era when Malchus has become the perfect mirror, the very dust of the earth will be capable of receiving the primal delight and will of Ein Sof without shattering. Bodies will rise not merely as they were but as they were always meant to be: transparent to the soul, and through the soul transparent to the Divine. The resurrection is thus not a technical reversal of a biological process; it is Malchus proclaiming that there is no place where Kesser cannot dwell, no depth of matter that cannot become a clear glass for Infinite Life.

At that time the verse "והיה ה למלך על כל הארץ" will be read in a new way. Today we hear it as a promise of sovereignty: Hashem will rule, His authority will be universally recognized. In the future it will also be heard as a description of perception: the very "ארץ," the lowest, the thickest, will itself be the medium through which His kingship is seen. Not only will the nations bow; the very conditions of physicality—space, time, causality—will declare His Oneness. When one will walk upon the earth, the ground will be felt as the living garment of the King. When one will look at another's face, the human countenance will be experienced as a royal seal of the Divine. There will be no "outside," no neutral zone where His Malchus is merely believed; everywhere will be "all the earth," and all the earth will be His throne.

Here the role of Moshiach's Malchus as universal Yesod is revealed in its deepest sense. As long as Yesod and Malchus stand apart, there is always the possibility that some flow from Above remains unreceived, some corner of creation unbound. Moshiach's kingship, by taking on the function of Yesod, becomes the single conduit through which every ray of Divine light must pass in order to enter reality. This does not mean constriction, G d forbid; it means that every influence from Above is already shaped by the decision to be revealed within Malchus, within the conditions of the lowest. Nothing remains aloof in a realm of pure spirit; all is translated into embodied holiness. Conversely, everything that occurs below is immediately fastened to Kesser through that same channel. No act is lost in anonymity; every movement of a hand, every syllable uttered, is inscribed in the universal brit that joins end and beginning.

And the many individual Malchus-points, the private thrones within the soul, will no longer stand in tension with this universal kingship. Today, alignment with Kesser requires effort; the nekudah must struggle against noise and habit to choose aright. Then, the very structure of the heart will be remade. "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם." The new heart is Malchus after its completion, a will whose spontaneous inclinations are already the desires of Kesser. Freedom will not be abolished but fulfilled: the Jew will choose as he always does, but his choosing will be like breathing, like seeing—unforced, natural, yet perfectly one with the Divine will. The multiplicity of small kings will not compete with the great King; they will be His very revelation, countless facets of a single sovereignty filling the world.

In such a state, the distinction between "Hashem" and "His Name" dissolves. "ביום ההוא יהיה ה   אחד ושמו אחד." Until now, the Essence is One, but His Name—the way He is called within worlds—can seem fragmented: kindness here, judgment there; concealment here, revelation there. When Malchus becomes the perfect mirror, the Name will be experienced as nothing but the immediate self-expression of the One. Every attribute, every event, every story that unfolds in time will be recognized as another pronunciation of His unity. The very history of concealment and exile will be reread as a single, continuous articulation of the desire that the lowest become His home.

Then it will be understood retroactively that every act of Malchus-choice in the days of concealment was already part of this final picture. When a Jew in the last moments of exile chose to sanctify his speech, to turn his mind toward Torah, to bind his daas to the daas of Moshiach, he was already polishing the mirror from within. Each such decision, however small it appeared, inscribed another letter in the great Name that the world will one day read in unison. In the moment of the ultimate revelation, when Malchus stands revealed as Kesser's perfect image, nothing of this labor will be lost. Every hidden struggle, every quiet surrender of self, will shine openly as a facet of the final crown.

And so the circle closes. What began as a distant promise—"David Avdi Melech"—becomes the living kingship of Moshiach; what began as a simple act of kabbalas ol in the heart of a melech katan becomes part of the eternal enthronement of "Hashem as King over all the earth." Malchus, once the poorest of the Sefiros, is seen as the most exalted, for it alone reveals that there is no place devoid of Him. The last station of history discloses the first thought of Ein Sof, and creation itself becomes a clear, joyful mirror in which the Infinite looks and sees only His own Oneness shining back.

א

וֹעֵד עַבְ□□□□□י דָ□□□□ד □□□לֶךְ עֲלֵי□□□□ם וְרֹ□□□□ה אֶ□□□□ד יִהְ□□□□ה לְכֻ□□□□□ם... וְדָ□□□□ד עַבְדִּ□□ נָ□□□□□יא לָ□□□□ם לְעוֹ□□□□ם יִהְיֶה: (יְחֶזְקֵאל ל״ז:כ״ד–כ״ה).

שְׁנֵי פְּסוּקִים, הַבְטָחָה אַחַת, וּבְתוֹכָהּ מֶתַח פְּנִימִי הַמְרַחֵף זְמַן רַב עַל לֵב יִשְׂרָאֵל. תְּחִלָּה – ״□□□לֶךְ עֲלֵי□□□□ם״, מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם בְּכָל תּוֹקֶף וְהַדַר הַמַּלְכוּת. וְאַחַר כָּךְ – ״נָ□□□□□יא לָ□□□□ם לְעוֹ□□□□ם״, מַנְהִיג, נָשִׂיא, לָהֶם לְעוֹלָם. מַדּוּעַ הַחֲלָפַת הַתֹּאַר בְּתוֹךְ נְבוּאָה אַחַת? וּמַדּוּעַ כְּפִילַת הַלָּשׁוֹן ״דָּוִד עַבְדִּי״ – כְּאִלּוּ אוֹתוֹ דָּוִד עַצְמוֹ מֵאִיר שׁוּב בִּדְמוּת אַחֶרֶת?

בִּפְשַׁט הַדְּבָרִים, הַנָּבִיא מְדַבֵּר עַל הַשָּׁבָה הֶעָתִידָה שֶׁל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, לְאַחַר קִבּוּץ וְאִחוּד יְהוּדָה וְיוֹסֵף. הָרַמְבַּ״ם מְקַבֵּעַ דָּבָר זֶה בְּהִלְכוֹת מְלָכִים (פְּרָקִים י״א–י״ב) כַּהֲלָכָה פְּסוּקָה: מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יַעֲמֹד ״מִבֵּית דָּוִד וּמִזֶּרַע שְׁלֹמֹה״, מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם, אֱנוֹשִׁי, אֲשֶׁר יַחֲזִיר מַלְכוּת דָּוִד ״לְיָשְׁנָהּ הַמַּלְכוּת הָרִאשׁוֹנָה״. הוּא יִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה׳, יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְקוֹמוֹ, יְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָז, אוֹמֵר הָרַמְבַּ״ם, ״הֲרֵי זֶה מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי״. כָּל מַבְנֵה הַגְּאֻלָּה, כִּמְצִיאוּת הֲלָכָתִית מְחוּיֶּבֶת, נִקְשָׁר כָּךְ בְּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד.

אַךְ הַנָּבִיא אֵינוֹ אוֹמֵר סְתָם: ״וּמֶלֶךְ מִזֶּרַע דָּוִד יִמְלֹךְ״. הוּא אוֹמֵר: ״דָּוִד עַבְדִּי״. כְּבָר שׁוֹאֲלִים חֲזַ״ל: הַאִם דָּוִד עַצְמוֹ, הַחוֹזֵר בְּבָשָׂר וָדָם, אוֹ שֶׁהוּא צֶאֱצָאִי הַנּוֹשֵׂא אֶת שְׁמוֹ וְשֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ? וְהַמִּדְרָשׁ מֵשִׁיב בַּפִּזְמוֹן הַפָּשׁוּט לְמַרְאִית עַיִן, וְהָאֵין־סוֹפִי בְּעוֹמְקוֹ, שֶׁנַּעֲשָׂה שִׁיר לִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַגָּלֻיּוֹת: ״דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם״.

לְמַרְאֵה עַיִן, הַכְּרָזָה זוֹ מַפְלִיאָה. דָּוִד נִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם לִפְנֵי יוֹתֵר מִשְּׁנֵי אֲלָפִים שָׁנָה. אֵיךְ אֵפוֹא אָנוּ מַכְרִיזִים בִּלְשׁוֹן הוֹוֶה: ״חַי וְקַיָּם״? הַמִּדְרָשׁ מְבָאֵר: אֵין מַלְכוּתוֹ נִכְבֵּית; שָׁרְשָׁהּ נִצְחִי. בְּכָל דּוֹר וָדוֹר נִיצוֹץ מִמַּלְכוּת דָּוִד חַי, בְּהֶסְתֵּר אוֹ בְּגִלּוּי, עַד שֶׁהוּא פּוֹרֵחַ בְּגִלּוּי בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. ״דָּוִד״ נַעֲשֶׂה אֵפוֹא לֹא רַק שֵׁם שֶׁל יָחִיד, אֶלָּא שֵׁם שֶׁל מַלְכוּת נִצְחִית, מִדַּת אֱלֹקוּת חַיָּה וְקוֹיֶמֶת בָּעוֹלָם.

וַחֲסִידוּת מְגַלָּה שֶׁאֵין זֶה רַק לָשׁוֹן מְשָׁלָה לְבַטֵּא שֶׁהַשּׁוֹשֶׁלֶת מִתְמַשֶּׁכֶת. זֶהוּ גִּלּוּי סוֹד עָמוֹק בְּסֵדֶר הַסְּפִירוֹת: שֶׁמַּלְכוּת, הַמִּדָּה שֶׁל מַלְכוּת, שֶׁבְּתוֹךְ מַעֲרֶכֶת הָאֲצִילוּת הָאֱלֹקִית הִיא הַסְּפִירָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר, יְכוֹלָה לַעֲבֹר הִתְהַפְּכוּת מְיֻחֶדֶת – לֹא רַק הִתְנַשְּׂאוּת וְהִתְעַלּוּת, אֶלָּא גַּם קַבָּלַת תַּפְקִידָהּ שֶׁל סְפִירָה אַחֶרֶת. וְכֹחַ זֶה שֶׁבְּמַלְכוּת לְהִתְהַפֵּךְ, לִהְיוֹת ״מִשֶּׁהוּ אַחֵר״ וּבְכָל זֹאת לְהִשָּׁאֵר הִיא עַצְמָהּ, הוּא הַסּוֹד הָרוּמָז בְּ״דָּוִד עַבְדִּי מֶלֶךְ... דָּוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם״, וּבַקְּרִיאָה ״חַי וְקַיָּם״.

כְּדֵי לְהַתְחִיל לְהָרִיחַ זֶה, צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אֵיךְ הַתּוֹרָה מְתָאֶרֶת מַלְכוּת בִּפְנִימִיּוּתָהּ. הַזֹּהַר קוֹרֵא לְמַלְכוּת "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – אֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ כְּלוּם. כָּל הַסְּפִירוֹת הָאֲחֵרוֹת מְאִירוֹת בְּאוֹר מְזֹהֶה: חָכְמָה, בִּינָה, חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. רַק מַלְכוּת מֻגְדֶּרֶת לֹא עַל־יְדֵי אוֹר מְיֻחָד, אֶלָּא עַל־יְדֵי חֶסְרוֹנוֹ. הִיא הַמְקַבֶּלֶת, הַמַּרְאָה, הַיָּד הָרֵיקָה הַנִּפְשֶׁטֶת לְקַבֵּל אֶת כָּל הַנִּשְׁפָּע מִלְמַעְלָה וּלְעַבְּדוֹ לִמְצִיאוּת מַמָּשִׁית. מַלְכוּת הִיא הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הָעוֹלָמוֹת מַתְחִילִים לִהְיוֹת עוֹלָמוֹת.

וּבִלְשׁוֹן מַלְכוּת: מֶלֶךְ, בַּמּוּבָן הָאֲמִתִּי שֶׁל הַתּוֹרָה, אֵינוֹ יָחִיד עָצוּם הַכּוֹפֶה רְצוֹנוֹ הַפְּרָטִי. הוּא הַכְּלִי הַמְקַבֵּל אֶת רְצוֹן הָעֶלְיוֹן וּמַמְשִׁיךְ אוֹתוֹ לְתוֹךְ חַיֵּי הָאֻמָּה. "לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה" – לְךָ, ה', הַמַּלְכוּת; וְהַמֶּלֶךְ הָאֱנוֹשִׁי אֵינוֹ אֶלָּא צִנּוֹר שָׁפוּף וְשָׁקוּף. כָּל גַּדְלוּתוֹ הִיא שֶׁ"אֵין לוֹ מִשֶּׁלּוֹ"; כֶּתֶר שֶׁלּוֹ הוּא הַבִּטּוּל. לְפִיכָךְ הַנָּבִיא קוֹרֵא לוֹ "עַבְדִּי". מַהוּת הַמֶּלֶךְ הִיא עַבְדוּת, הִתְבַּטְּלוּת גְּמוּרָה לַה'. וּדְוְקָא בְּאוֹתוֹ בִּטּוּל עַצְמוֹ הוּא נַעֲשֶׂה "מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם".

כְּבָר כָּאן מַבְהִיקָה נִצּוֹצֶת פָּרָדוֹכְס. מַלְכוּת מְתֹאֶרֶת כְּמִי שֶׁאֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ כְּלוּם; וְאַף־עַל־פִּי־כֵן דַּוְקָא מַלְכוּת נִקְרֵאת "מֶלֶךְ". הַסְּפִירָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר, הָרְחוֹקָה בְּיוֹתֵר מִן הַמָּקוֹר הָאֵין־סוֹפִי, הִיא הַנּוֹשֵׂאת אֶת שֵׁם מַלְכוּתוֹ הַגְּלוּיָה שֶׁל הָאֵין־סוֹף. הַמִּדָּה שֶׁ"אֵין לָהּ כְּלוּם" הִיא הַצִּנּוֹר שֶׁדַּוְקָא עַל־יָדָהּ נִמְצָאִים כָּל הָעוֹלָמוֹת. זֶה גּוּפוֹ מְרַמֵּז שֶׁמַּלְכוּת אֵינָהּ רַק מַדְרֵגָה אַחַת בְּתוֹךְ הָעֶשֶׂר, אֶלָּא יֵשׁ לָהּ קֶשֶׁר סוֹדִי עִם הַכֹּל.

וְהַדְגָּשׁוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם שֶׁהַמָּשִׁיחַ הוּא מֶלֶךְ "מִבֵּית דָּוִד" וּ"מִזֶּרַע שְׁלֹמֹה" – לֹא מַלְאָךְ, לֹא כֹּחַ רוּחָנִי, אֶלָּא מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם הַשָּׁרוּשׁ בְּקַו הַהִסְטוֹרְיָה הַזֶּה – מוֹרִיד אֶת הַסּוֹד הַקּוֹסְמִי הַזֶּה לְגֶדֶר הֲלָכָה. עֲתִידוֹ שֶׁל הַבְּרִיאָה תָּלוּי בְּאָדָם אֶחָד שֶׁכָּל זֶהוּתוֹ הִיא מַלְכוּת: אֵינוֹ רִאשׁוֹן לְכָל בְּנֵי הָאָדָם בִּנְבוּאָה, וְלֹא בְּדִין, וְלֹא בְּחָכְמָה – אַף שֶׁיַּעֲלֶה עַל כֻּלָּם – אֶלָּא הוּא מֶלֶךְ, וּבִפְרָט חִדּוּשׁ מַלְכוּת דָּוִד. נִמְצָא שֶׁשְּׁלֵמוּת הָעוֹלָם תְּלוּיָה בִּשְׁלֵמוּת הַמַּלְכוּת.

וּבְדוֹרֵנוּ, כְּפִי שֶׁהָרֶבֶּה לִמֵּד בְּבֵרוּר גָּמוּר וּבְלִי פְּנִיּוֹת, אֵין זֶה עִנְיָן רָחוֹק וּמֻפְשָׁט. מְצִיאוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ כְּ"בָשָׂר וָדָם", אָדָם חַי מִבֵּית דָּוִד בָּעוֹלָם הַגַּשְׁמִי הַזֶּה, כְּבָר נִמְצֵאת; מַלְכוּת דָּוִד הַנִּצְחִית כְּבָר לוֹחֶצֶת עַל מִשְׁטַח הַהִסְטוֹרְיָה, מְבַקֶּשֶׁת גִּלּוּי. בְּשִׂיחוֹת הַנִּמְשָׁכוֹת עַל פְּנֵי עֲשָׂרוֹת שָׁנִים, הָרֶבֶּה חוֹזֵר וְשָׁב אֶל פָּסוּק זֶה שֶׁבִּיחֶזְקֵאל וְאֶל הַמִּדְרָשׁ "דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם", לְלַמֵּד שֶׁמַּלְכוּת בֵּית דָּוִד אֵינָהּ רַק עִקַּר אֱמוּנָה עַל הֶעָתִיד, אֶלָּא זֶרֶם חַי בִּזְמַנֵּנוּ, הַקּוֹרֵא לְהַכָּרָה וּלְקַבָּלָה – "קַבָּלַת הַמַּלְכוּת".

וְזֶה מְבִיאֵנוּ לַשְּׁאֵלָה הַפְּנִימִית שֶׁתַּעֲסֹק בָּנוּ: מַה־הִיא מַלְכוּת זוֹ שֶׁכָּל־כָּךְ מֶרְכָּזִית, וּמַהוּ כֹּחָהּ הַמְיֻחָד?

אִם מַלְכוּת הִיא הַסְּפִירָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר, מְקוֹמָהּ בְּסוֹף שַׁלְשֶׁלֶת הָעוֹלָמוֹת מְרַמֵּז כְּאִלּוּ עַל סוֹפִיּוּת מְסֻיֶּמֶת. הַמִּדּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, כְּאִלּוּ, הֵן הַמְּקוֹרוֹת וְהַמְעוֹצְבוֹת; וּמַלְכוּת אֵינָהּ אֶלָּא הַתּוֹצָאָה, הָעֶבֶד הַנֶּאֱמָן הַמְקַבֵּל מַה שֶּׁנִּגְזַר מִלְמַעְלָה. בְּתַמְצוּת תְּמוּנָה כָּזוֹ, מַלְכוּת יְכוֹלָה לְהִתְרוֹמֵם אוֹ לְהִתְבַּזּוֹת, לְהִתְכַּתֵּר אוֹ לְהִתְמַטֵּט, אֲבָל תִּשָּׁאֵר מַלְכוּת – תָּמִיד הָאַחֲרוֹנָה, תָּמִיד "שׁוּרַת הַתַּחְתּוֹנָה".

אַךְ תּוֹרַת הַקַּבָּלָה וְהַחֲסִידוּת מְגַלּוֹת דְּפֶס עָמוֹק יוֹתֵר: מַלְכוּת אֵינָהּ רַק נְקוּדַּת הַסִּיּוּם שֶׁל הַסְּפִירוֹת; הִיא גַּם נְקוּדַּת הַהַתְחָלָה שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. הִיא גַּם סְגִירָה וְגַם פְּתִיחָה, גַּם מְקַבֶּלֶת וְגַם מַתְחִילָה. דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ אוֹר קָבוּעַ מִשֶּׁלָּהּ, יְכוֹלָה הִיא לְהִתְיַחֵס לְהִתְזַהוּת בְּתַכְלִית הַהִזְדַּהוּת עִם מַה שֶּׁמְּמַלֵּא אוֹתָהּ. מַלְכוּת, אֵפוֹא, נוֹשֵׂאת בְּקִרְבָּהּ גְּמִישׁוּת נִסְתֶּרֶת, יְכֹלֶת לְהִתְנַשֵּׂא וּלְקַבֵּל עָלֶיהָ תַּפְקִידֵי סְפִירוֹת אֲחֵרוֹת בְּתַצְרוּפוֹת חֲדָשׁוֹת. זֶהוּ סוֹד "עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת" בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים; וְזֶהוּ, בְּצוּרָתוֹ הָאֱנוֹשִׁית־הִסְטוֹרִית, סוֹד מַלְכוּת בֵּית דָּוִד וּשְׁל מָשִׁיחַ.

עַכְשָׁו יְכוֹלִים אָנוּ לַחֲזוֹר לִכְפוּל הַלָּשׁוֹן שֶׁבִּיחֶזְקֵאל. "דָּוִד עַבְדִּי מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם" – כָּאן נִקְרָא דָּוִד בְּפֵרוּשׁ מֶלֶךְ, מִדַּת הַמַּלְכוּת בְּגִלּוּיָהּ, בְּצוּרַת שִׁלְטוֹן, הַמַּטִּיל סֵדֶר עַל עַם מְפוּזָּר, מְאַחֵד שִׁבְטֵיהֶם הַמְפֻזָּרִים, מַחֲזִיר תּוֹרָה וּמִצְוֹת לִפְעֻלָּה מַמָּשִׁית. זוֹ מַלְכוּת כְּפִי שֶׁאָנוּ מְבִינִים אוֹתָהּ: רְשׁוּת, שִׁלְטוֹן, סוֹף הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַמִּתְגַּלֶּה לְמַטָּה.

אֲבָל כְּשֶׁהַנָּבִיא מַמְשִׁיךְ: "וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם" – מִשֶּׁהוּ מִשְׁתַּנֶּה. "נָשִׂיא" אֵינוֹ רַק לָשׁוֹן מְמֻעֶטֶת לְ"מֶלֶךְ"; זוֹ מִדַּת הַנְהָגָה אַחֶרֶת, רֹאשׁ פְּנִימִי, נָשִׂיא שֶׁהַשְׁפָּעָתוֹ מְרַוְוֶחֶת וּמְחַדֶּרֶת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהִיא כּוֹפָה. "לְעוֹלָם" – מְרַמֵּז עַל בְּחִינָה בְּמַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ רַק הַמַּדְרֵגָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל עוֹלָם מְסֻיָּם, אֶלָּא מַה שֶּׁעוֹמֵד וְנִשְׁתַּנֶּה וּמִתְצָרֵף בְּעוֹלָמוֹת שׁוֹנִים. דָּוִד כְּ"נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם" הוּא דָּוִד כְּמַלְכוּת מְרוֹמֶמֶת, מַלְכוּת שֶׁעָלְתָה לִבְחִינָה סְפִירָתִית חֲדָשָׁה, שֶׁאֵינָהּ רַק הַסּוֹף אֶלָּא גַּם רֹאשׁ.

אֵיךְ אֶפְשָׁר דָּבָר כָּזֶה? אֵיךְ תִּהְיֶה הַסְּפִירָה הַתַּחְתּוֹנָה לִסְפִירָה אַחֶרֶת? אֵיךְ תִּהְיֶה הַמִּדָּה שֶׁ"אֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ כְּלוּם" נוֹשֵׂאת אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים חֲדָשִׁים וּבְכָל זֹאת נִשְׁאֶרֶת נֶאֱמָנָה לְמַהוּתָהּ כְּעֶבֶד וּכְמְקַבֵּל? וּמַה פֵּירוּשׁ הַדָּבָר שֶׁיְּכֹלֶת זוֹ עַצְמָהּ נִגְלֵית עַכְשָׁו בְּאָדָם מַמָּשׁ, מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם מִבֵּית דָּוִד, שֶׁהֲרֵי הַרְבֵּה מְתָאֵר אֶת מְצִיאוּתוֹ בִּזְמַנֵּנוּ לֹא כְּהַבְטָחָה רְחוֹקָה אֶלָּא כִּמְצִיאוּת חַיָּה?

אֵלּוּ אֵינָן רַק שְׁאֵלוֹת עַל מִבְנֵה הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים; הֵן שְׁאֵלוֹת הַנּוֹגְעוֹת לְשֹׁרֶשׁ מְצִיאוּתֵנוּ עַצְמֵנוּ. שֶׁאִם דַּוְקָא מַלְכוּת יְכוֹלָה לְהִתְהַפֵּךְ כָּךְ, נִמְצָא שֶׁבַּמָּקוֹם הַתַּחְתּוֹן בְּיוֹתֵר שֶׁבַּבְּרִיאָה, בַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן שֶׁלִּפְנֵי הַגְּאֻלָּה, בְּהַחְלָטוֹת הַפְּשׁוּטוֹת וְהַמַּמָּשִׁיּוֹת שֶׁבְּחַיֵּי הָאָדָם, גָּנוּז כֹּחַ שֶׁאֵין לְשׁוּם מַדְרֵגָה אַחֶרֶת: הַכֹּחַ לִהְיוֹת אַחֶרֶת, לְקַבֵּל וּלְגַלּוֹת תַּפְקִיד אֱלֹקִי חָדָשׁ לְגַמְרֵי.

כְּדֵי לְהִתְקָרֵב לָזֶה, צָרִיךְ תְּחִלָּה לְהִתְבּוֹנֵן בְּצוּרַת הַסְּפִירוֹת כְּפִי שֶׁהֵן מְסֻדָּרוֹת בְּדֶרֶךְ כְּלָל: אֵיךְ כָּל מִדָּה עוֹמֶדֶת בְּמֶתַח וּבְהַרְמוֹנְיָה עִם חֲבֵרוֹתֶיהָ, אֵיךְ הַהַגְבָּלוֹת הַהֲדָדִיּוֹת שֶׁלָּהֶן מְגַדְּרוֹת אֶת זֶהוּתָן, וְאֵיךְ, בְּתוֹךְ עֵץ מְסֻדָּר זֶה, מַלְכוּת עוֹמֶדֶת בְּיֵחֻד בַּתַּחְתִּית כִּמְקַבֶּלֶת. רַק אָז נוּכַל לְהַשִּׂיג אֶת פֶּלֶא הַטְּעָנָה שֶׁמַּלְכוּת יְכוֹלָה לִצְעֹד מֵעַל מְקוֹמָהּ הַקָּבוּעַ וְלִהְיוֹת "סְפִירָה אַחֶרֶת", וּלְהָבִין אֵיךְ בְּמָשִׁיחַ, חִדּוּשׁ מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל, נִגְלֶה סוֹד זֶה כְּכֹחַ חַי וְעוֹבֵד בַּהֹוֶה.

ב

כְּדֵי לַעֲשׂוֹת זֹאת, צָרִיךְ תְּחִלָּה לַעֲמֹד לִפְנֵי עֵץ הַחַיִּים עַצְמוֹ כְּפִי שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ בְּתוֹרַת הָאֲרִיזַ"ל וּכְפִי שֶׁהוּא נִתְבּוֹנֵן בַּחֲסִידוּת חַבַּ"ד: לֹא כְּתַרְשִׁים עַל גְּוִיל, אֶלָּא כְּסֵדֶר חַי שֶׁל מִדּוֹת אֱלֹקִיּוֹת שֶׁעַל־יְדֵיהֶן הָאֵין־סוֹף בָּרוּךְ הוּא בּוֹחֵר לְהִתְיַחֵס אֶל עוֹלָמוֹתָיו.

בְּ"שַׁעַר הַיִּחוּד וְהָאֱמוּנָה" מְבָאֵר הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן שֶׁהַסְּפִירוֹת אֵינָן בְּרִיּוֹת נִפְרָדוֹת חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא אֹפֶן וּמִדַּת הַהִתְגַּלּוּת הָאֱלֹקִית – חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן – כְּפִי שֶׁהֵן מְיוּחָדוֹת עִם מַהוּתוֹ וְעַצְמוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְנִקְרָאוֹת הֵן בְּשֵׁמוֹת הַדּוֹמִים לְתַכְנוּיוֹת אֱנוֹשִׁיּוֹת רַק "עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל לְאָדָם שֶׁבָּשָׂר וָדָם", כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לַשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי נְקוּדַּת כְּנִיסָה לְדַבֵּר בֶּאֱלֹקוּת, וְעִם זֹאת לָדַעַת שֶׁהַמֶּרְחָק הוּא אֵין־סוֹפִי. לְפִיכָךְ, כְּשֶׁאָנוּ מְצַיְּרִים אֶת הָעֵץ, אֵינֵנוּ מְתָאֲרִים מַכְשִׁיר חִיצוֹנִי לְגַבָּיו יִתְבָּרֵךְ, אֶלָּא אֶת הַדְּפֹס הַדִּקְדְּקָנִי שֶׁל הִתְבַּטְּאוּתוֹ בְּתוֹךְ הַגְּבוּל.

הַתַּצְרוּפָה הַקְּלָסִית שֶׁחַבַּ"ד עוֹבֶדֶת עִמָּהּ הִיא זוֹ שֶׁבָּהּ כֶּתֶר, הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן, נִשְׁאָר נֶעְלָם, וְדַעַת נִמְנֶה בְּתוֹךְ הָעֶשֶׂר. מִלְמַעְלָה עוֹמְדוֹת חָכְמָה וּבִינָה, הַבְּרָק הַפִּתְאֹמִי שֶׁל הַהַשְׂכָּלָה וְהִתְפַּתְּחוּת הַהֲבָנָה. בֵּינֵיהֶן שָׁרוּשׁ דַּעַת, יְדִיעָה – לֹא מֵידָע חִיצוֹנִי בִּלְבַד, אֶלָּא הַהִתְקַשְּׁרוּת הָעֲמֻקָּה שֶׁל הַתּוֹדָעָה הַקּוֹשֶׁרֶת אֶת הַשֵּׂכֶל אֶל עִנְיָנוֹ וְקוֹבַעַת אוֹתוֹ שָׁם. לְמַטָּה, בְּמֶמַד הַמִּדּוֹת הָרִגְשִׁיּוֹת, נִמְצָאוֹת חֶסֶד וּגְבוּרָה וּבֵינֵיהֶן תִּפְאֶרֶת; אַחַר כָּךְ נֶצַח וְהוֹד וּבֵינֵיהֶם יְסוֹד; וּלְבַסּוֹף מַלְכוּת, הַמַּלְכוּת, הָעוֹמֶדֶת לְבַדָּהּ בַּתַּחְתִּית.

אִלּוּ הָיָה אָדָם מְצַיֵּר זֹאת בְּדִמְיוֹנוֹ: שָׁלֹשׁ קַוִּים אֲנָכִיִּים, יָמִין, שְׂמֹאל וְאֶמְצַע. בַּיָּמִין: חָכְמָה, חֶסֶד, נֶצַח. בַּשְּׂמֹאל: בִּינָה, גְּבוּרָה, הוֹד. בָּאֶמְצַע: דַּעַת, תִּפְאֶרֶת, יְסוֹד וּמַלְכוּת. הַצַּד הַיָּמִין נוֹטֶה לְגִלּוּי מֻרְחָב, הַצַּד הַשְּׂמֹאל לְהַסְתָּרָה מְדֻיֶּקֶת, וְהָאֶמְצַע מְיַשֵּׁב, מְאַחֵד וּמַנְהִיג.

אַךְ דִּמְיוֹן זֶה נַעֲשֶׂה חַי בֶּאֱמֶת רַק כְּשֶׁאָנוּ תּוֹפְסִים לֹא רַק אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל כָּל סְפִירָה, אֶלָּא אֶת הָאֹפֶן שֶׁבּוֹ כָּל אַחַת מֻגְדֶּרֶת עַל־יְדֵי יַחֲסָהּ אֶל חֲבֵרוֹתֶיהָ – שֶׁאֵין מִדָּה אֲחֶרֶת, זוּלַת מַלְכוּת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר, הָעוֹמֶדֶת בִּבְדִידוּת פְּשׁוּטָה. כָּל סְפִירָה הִיא בְּבַת אַחַת גִּלּוּי וְצִמְצוּם, מְסַמֶּכֶת וּמֻגְבֶּלֶת עַל־יְדֵי שְׁכֵנוֹתֶיהָ.

הִתְבּוֹנֵן בְּחֶסֶד וּגְבוּרָה. חֶסֶד הוּא טוּב בְּלִי גְּבוּל, שֶׁפַע הַהַשְׁפָּעָה בְּלִי הַגְבָּלָה. גְּבוּרָה הִיא כֹּחַ, דִּין, הַיְכֹלֶת לְעַצֵּר וּלְמַדֵּד. בְּמְגַמּוֹתֵיהֶם הַטְּהוֹרוֹת הֵם מִתְנַגְּדִים זֶה לָזֶה: חֶסֶד הָיָה מַשְׁפִּיעַ תָּמִיד וּבְשָׁוֶה לְרָאוּי וְאֵינוֹ רָאוּי כְּאֶחָד; גְּבוּרָה הָיְתָה מְעַכֶּבֶת עַד שֶׁכָּל טַעֲנָה תִּבָּדֵק וְתִצְדַּק. אֲבָל דַּוְקָא מִטַּעַם זֶה, אֵין אֶפְשָׁר לְאַחַת מֵהֶן לִפְעוֹל בְּתָהֳרוֹתָהּ בְּתוֹךְ עוֹלָם נִבְרָא. אִלּוּ חֶסֶד הָיָה פּוֹעֵל בְּלִי מְשִׁיכַת הַנֶּגֶד שֶׁל גְּבוּרָה, לֹא הָיוּ הָעוֹלָמוֹת יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּם; הָאוֹר הָאֱלֹקִי הָיָה מַצִּיף אֶת כָּל הַכֵּלִים וּמְבַטֵּל אֶת הַגְּבוּל. וְאִלּוּ גְּבוּרָה הָיְתָה מוֹשֶׁלֶת לְבַדָּהּ, הַצִּמְצוּם וְהַדִּין הָיוּ מְעַכְּבִים אֶת הַחַיּוּת וְלֹא הָיָה נִתָּן מָצוּת לִמְצִיאוּת.

לְפִיכָךְ, הִתְנַגְּדוּתָם הַהֲדָדִית נַעֲשֵׂית לִהְיוֹת הַכְלָלָה הֲדָדִית. חֶסֶד מַשְׁפִּיעַ, אֲבָל עַל־יְדֵי עֲדַשַּׁת גְּבוּרָה: הוּא מְעֻבָּר, מְמֻקָּד, מְכוּוָּן. גְּבוּרָה מְעַכֶּבֶת, אֲבָל תַּחַת הַשְׁפָּעַת הַחֶסֶד: הִיא מְגַבֶּלֶת לְמַעַן הַגִּלּוּי, לֹא לְמַעַן הַשְּׁלִילָה. מֵהִתְכַּלְּלוּתָם זוֹ זוֹ נוֹלֶדֶת תִּפְאֶרֶת, יֹפִי הַהַרְמוֹנְיָה, רַחֲמִים הָרוֹאִים אֶת הַתְּמוּנָה הַכְּלָלִית וְלָכֵן יוֹדְעִים מָתַי לָתֵת וּמָתַי לְעַצֵּר. תִּפְאֶרֶת עַצְמָהּ הִיא לְפִיכָךְ תּוֹלָדָה שֶׁל צִמְצוּם; הִיא קַיֶּמֶת רַק מִפְּנֵי שֶׁחֶסֶד אֵינוֹ נִתְפָּשׂ כְּחֶסֶד בִּלְבַד, וּגְבוּרָה אֵינָהּ גְּבוּרָה בִּלְבַד.

אוֹתוֹ מִשְׂחַק הַכֹּחוֹת נִמְצָא גַּם בַּשְּׁלִישִׁיָּה הַתַּחְתּוֹנָה. נֶצַח הוּא הַהִתְמַדְּדוּת, הַנִּצָּחוֹן, הַדְּחִיפָה לְהִתְקַדֵּם וְלִנְצֹחַ. הוֹד הוּא הוֹדָאָה, הַכְנָעָה, הַהוֹדָאָה הָעֲנָוָה בָּאֱמֶת שֶׁל זוּלָת. אִלּוּ הָיָה נֶצַח נֶעֱזָב לְעַצְמוֹ, הָיָה דּוֹרֵס כָּל דַּקּוּת וַאֲחֵרוּת בְּעַקְשָׁנוּתוֹ עַל הַהַשָּׂגָה; הוֹד, לְהֶפֶךְ, הָיָה מְוַתֵּר עַל הַיָּזְמָה וְנִמּוֹג לְתוֹךְ הַסְכָּמָה פַּסִּיבִית. לְפִיכָךְ הֵם מְגַבְּלִים זֶה אֶת זֶה: נֶצַח נוֹתֵן לְהוֹד אֶת הָאֹמֶץ לַעֲמֹד וּלְהוֹדֹת בָּאֱמֶת גַּם כַּאֲשֶׁר הַדָּבָר עוֹלֶה בְּקֹרֶב; הוֹד מְרַכֵּךְ אֶת הַנֵּצַח בִּרְגִישׁוּת לִשְׁמֹעַ וּלְהוֹדֹת. מִמֶּתַח וְאִחוּד זֶה נוֹלֵד יְסוֹד, הַיְסוֹד, כֹּחַ הַקֶּשֶׁר הָעָמֹק וְהַהַעֲבָרָה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת בָּרִיא אֶלָּא כְּשֶׁנִּמְצָאִים בּוֹ גַּם הַהִתְמַדְּדוּת וְגַם הָעֲנָוָה.

וְכָךְ, מִבְּחִינַת עֵץ הַחַיִּים, הָעֵץ שֶׁדַּעַת גָּלוּי בּוֹ אֵינוֹ עֲשָׂרָה אוֹרוֹת נִפְרָדִים, אֶלָּא מַעֲרֶכֶת שֶׁל הִתְגַּלּוּיוֹת מְמֻדָּדוֹת וּמְשֻׁלָּבוֹת. כָּל סְפִירָה הִיא בְּבַת אַחַת עַצְמָהּ וְהֶפְכָּהּ, צְבוּעָה וּמְבֻקֶּרֶת עַל־יְדֵי שְׁכֵנוֹתֶיהָ; כָּל קַו – הַיָּמִין, הַשְּׂמֹאל וְהָאֶמְצַע – פּוֹעֵל נֶגֶד וְעַל־יְדֵי הָאֲחֵרִים. לְכָךְ מַדְגִּישׁ הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן שֶׁהַמִּדּוֹת הָאֱלֹקִיּוֹת נִקְרָאוֹת בְּשֵׁמוֹת שֶׁל מִדּוֹת, מְדִידוֹת: כָּל אַחַת הִיא הַגְבָּלָה מְדֻיֶּקֶת שֶׁל אוֹר אֵין־סוֹף לְפִי אֵיכוּת מְסֻיֶּמֶת וּגְבוּלוֹתֶיהָ.

לְתוֹךְ מִשְׂחַק כֹּחוֹת זֶה נִכְנָס דַּעַת, שֶׁהָאֲרִיזַ"ל מְתָאֵר אוֹתוֹ כְּכֹחַ הַמְחַבֵּר אֶת הַמּוֹחִין, כֹּחוֹת הַשֵּׂכֶל, עִם הַמִּדּוֹת, הַכֹּחוֹת הָרִגְשִׁיִּים, וּבִלְשׁוֹן הַפַּרְצוּפִים הוּא נַעֲשֶׂה "הַצַּוָּאר" שֶׁעַל־יָדוֹ הָרֹאשׁ מִתְקַשֵּׁר עִם הַגּוּף. חָכְמָה יְכוֹלָה לְהַבְרִיק הַשְׂכָּלָה, בִּינָה יְכוֹלָה לְפָרֵט וּלְבָאֵר, אֲבָל בְּלִי דַּעַת אֵין קְשִׁירָה פְּנִימִית שֶׁל הַשֵּׂכֶל אֶל עִנְיָנוֹ, וְהַמּוֹחִין נִשְׁאָרִים מְרַחֲפִים מֵעַל לַלֵּב. דַּעַת הוּא הַהַסְכָּמָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ לְהִתְתַּפֵּס עַל־יְדֵי מַה שֶּׁהִיא יוֹדַעַת, עַד שֶׁהַהֲבָנָה יוֹרֶדֶת וְיוֹלֶדֶת אַהֲבָה, יִרְאָה, רַחֲמִים וְכָל הַמִּדּוֹת הָאֲחֵרוֹת.

אַךְ גַּם דַּעַת עַצְמוֹ הוּא מִדָּה וּמְמֵילָא מֻגְבָּל. הוּא מְתַוֵּךְ בֵּין חָכְמָה לְבִינָה, פְּעָמִים נוֹטֶה יוֹתֵר לְפַשְׁטוּת הַחָכְמָה, פְּעָמִים לְהַרְחָבַת הַבִּינָה, וְהוּא יָכוֹל לִהְיוֹת חָזָק אוֹ חַלָּשׁ, רָחָב אוֹ צַר. בִּלְשׁוֹן "עֵץ חַיִּים" נֶחְלָק דַּעַת לְ"דַעַת עֶלְיוֹן" וְ"דַעַת תַּחְתּוֹן", כְּדֵי לְאַפְשֵׁר אוֹפַנִּים שׁוֹנִים שֶׁל יַחַס בֵּין שֵׂכֶל וָרֶגֶשׁ. לְפִיכָךְ נִמְנֶה הוּא בְּתוֹךְ הָעֶשֶׂר רַק כְּשֶׁכֶּתֶר נֶעְלָם, מִפְּנֵי שֶׁדַּעַת שַׁיָּךְ לַתּוֹדָעָה הַגְּלוּיָה וְהַמְסֻדֶּרֶת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ. הוּא הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה בְּיוֹתֵר שֶׁעוֹד מִשְׁתַּתֶּפֶת בְּהַגְבָּלָה הַהֲדָדִית שֶׁל הַמִּדּוֹת.

מֵעַל לְכֻלָּם עוֹמֵד כֶּתֶר, הַכֶּתֶר – לֹא כִּסְפִירָה נוֹסֶפֶת בְּאוֹתוֹ מִמַּד, אֶלָּא כִּרְצוֹן וְתַעֲנוּג מַקִּיפִים שֶׁל הָאֵין־סוֹף בָּרוּךְ הוּא הַקּוֹדְמִים וְעוֹלִים עַל כָּל מִדָּה. כְּשֶׁכֶּתֶר גָּלוּי, הוּא נִמְנֶה וְדַעַת אֵינוֹ נִמְנֶה, מִפְּנֵי שֶׁאָז הַקֶּשֶׁר בֵּין רֹאשׁ וָלֵב אֵינוֹ עַל־יְדֵי הַגֶּשֶׁר הַמֻּגְבָּל שֶׁל הַיְדִיעָה הַמֻּכֶּרֶת, אֶלָּא עַל־יְדֵי הָרָצוֹן וְהַתַּעֲנוּג שֶׁלְּמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה, הַמְרַחֲפִים מֵעַל לַשֵּׂכֶל וְהַמִּדּוֹת כְּאֶחָד.

בְּמַעַרְכְתֵּנוּ הַנּוֹכְחִית, אַךְ, כֶּתֶר נֶעְלָם. הָעֵץ כְּפִי שֶׁאָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בּוֹ הוּא עֵץ הַמִּדּוֹת הַמְּפֹרָשׁוֹת; הָרָצוֹן שֶׁבָּחַר בְּדֻגְמָה מְסֻיֶּמֶת זוֹ שֶׁל מִדּוֹת נִשְׁאַר לְמַעְלָה מִן הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁלָּנוּ.

וְכָךְ נִמְצָא לְפָנֵינוּ מַעֲרֶכֶת חַיָּה: כֶּתֶר נֶעְלָם, דַּעַת גָּלוּי; חָכְמָה וּבִינָה תְּלוּיוֹת זֶה בָּזוֹ; חֶסֶד מֻגְבָּל עַל־יְדֵי גְבוּרָה וּלְהֶפֶךְ, וּמִזֶּה נוֹלֶדֶת תִּפְאֶרֶת; נֶצַח מֻגְבָּל עַל־יְדֵי הוֹד וּלְהֶפֶךְ, וּמִזֶּה נוֹלַד יְסוֹד. בְּכָל דַּרְגָּה וְדַרְגָּה, מִדָּה הִיא מַה שֶּׁהִיא דַּוְקָא מִטַּעַם מַה שֶּׁאֵינָהּ, זֶהוּתָהּ נִקְבַּעַת בְּחִיכּוּךְ וּבְחִבּוּק עִם שְׁכֶנְתָּהּ. כָּל סְפִירָה, זוּלַת כֶּתֶר שֶׁהוּא לְמַעְלָה וּמַלְכוּת שֶׁהִיא לְמַטָּה, הִיא גַּם מַשְׁפִּיעַת וְגַם מְקַבֶּלֶת לְסֵרוּגִין, מַעֲבִירָה אוֹר מִלְּמַעְלָה וּמְעַצֶּבֶת אוֹתוֹ לְמַה שֶּׁלְּמַטָּה, וְכֻלָּהּ אֲחוּזָה בְּרֶשֶׁת שֶׁל כֹּחוֹת מִתְנַגְּדִים.

הֵיכָן, אֵפוֹא, בְּתוֹךְ אִזּוּן מְדֻקְדָּק זֶה, עוֹמֶדֶת מַלְכוּת?

מַלְכוּת מֻצֶּבֶת בְּתַחְתִּית הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. הִיא מְקַבֶּלֶת מִיְּסוֹד, שֶׁעַצְמוֹ מְאַסֵּף וּמְעַבֶּה אֶת כָּל נְהָרוֹת הַמִּדּוֹת שֶׁלְּמַעְלָה. בְּשׁוֹנֶה מִיְּסוֹד, שֶׁעוֹד פּוֹעֵל כְּעָנָל פְּנִימִי – מַעֲבִיר, מְאַחֵד, דּוֹחֵף אֶת הַשֶּׁפַע הַפְּנִימָה – מַלְכוּת הִיא הַנְּקוּדָה שֶׁבָּהּ הַשֶּׁפַע פּוֹסֵק מִלִּהְיוֹת סְבִיבוֹן פְּנִימִי וְנַעֲשֶׂה הִתְבַּטְּאוּת חִיצוֹנִית. בְּמַלְכוּת הָאוֹר אֵינוֹ רַק מִתְפַּנֵּם; הוּא מֻשְׁקָע בְּדָבָר אַחֵר, בְּעוֹלָם, בְּנִבְרָאִים, בִּבְרִיאָה.

מִבְּחִינַת הַמִּבְנֶה, נִרְאֵית מַלְכוּת שׁוֹנָה בְּאֹפֶן קִיצוֹנִי מִכָּל מַה שֶּׁקּוֹדֵם לָהּ. אֵין לָהּ "בַּת זוּג" סְפִירָה כְּנֶגְדָּהּ שֶׁתַּגְדִּיר אוֹתָהּ עַל־יְדֵי מֶתַח; אֵין בַּתַּצְרוּפָה הַיְסוֹדִית הַזֹּאת מַלְכוּת־דְּיָמִין וּמַלְכוּת־דִּשְׂמָאל. וְגַם אֵין מַלְכוּת עוֹמֶדֶת כִּמְתַוֶּכֶת הַמּוֹלִידָה סִינְתֶּזָה כְּמוֹ תִּפְאֶרֶת וִיסוֹד. הִיא, בְּסִדּוּר זֶה, רַק לְמַטָּה – רַק לְאַחַר מִכֵּן. הִיא הַמַּקְשִׁיבָה, לֹא הַמִּתְוַכַּחַת; הַהֲדָהוּד, לֹא הַקּוֹל הַמַּתְחִיל.

וְעוֹד, מַלְכוּת אֵינָהּ מְזִינָה דָּבָר מִלְּמַעְלָה כְּדֵי לִקְבֹּעַ זֶהוּתָהּ עַל־יְדֵי הַגְבָּלָה הֲדָדִית. חֶסֶד מְעַצֵּב אֶת גְּבוּרָה כְּשֶׁגְּבוּרָה מְעַצֶּבֶת אֶת הַחֶסֶד; נֶצַח מַשְׁפִּיעַ עַל הוֹד כְּשֶׁהוֹד מַשְׁפִּיעַ עַל הַנֶּצַח. אֲבָל מַלְכוּת, כִּמְקַבֶּלֶת הָאַחֲרוֹנָה, אֵינָהּ דּוֹחֶפֶת לְמַעְלָה בַּמַּעֲרֶכֶת בְּאֹפֶן גָּלוּי. הִיא נִרְאֵית כְּאִלּוּ רַק מְשַׁקֶּפֶת מַה שֶּׁהִיא מְקַבֶּלֶת, מַלְבֶּשֶׁת אֶת הַדֻּגְמָה הָעֶלְיוֹנָה בִּמְצִיאוּת חִיצוֹנִית. כָּל הַהֲדָדִיּוּת, כָּל הִתְנַגְּדוּת הַכֹּחוֹת הַנִּרְאֵית, פּוֹסֶקֶת בִּיְסוֹד. לְמֵעֵבֶר לָזֶה – יֵשׁ רַק עוֹלָם.

בְּאֹפֶן זֶה, הָעֵץ שֶׁדַּעַת גָּלוּי וְכֶתֶר נֶעְלָם מַצִּיג אֶת מַלְכוּת כִּסְפִירָה הַפַּסִּיבִית בְּיוֹתֵר, הַחֲסֵרָה בְּיוֹתֵר בְּמִדָּה פְּנִימִית שֶׁל עַצְמָהּ. כָּל מִדָּה אַחֶרֶת הִיא אִזּוּן דַּק שֶׁל לַחַץ וְנֶגֶד־לַחַץ; מַלְכוּת לְבַדָּהּ נִרְאֵית כִּכְלִי פָּשׁוּט, מָקוֹם שֶׁבּוֹ כָּל הַמַּעֲרֶכֶת הַקּוֹדֶמֶת מֻפְקֶדֶת בְּלִי הִתְנַגְּדוּת. הִיא הַנְּקוּדָה שֶׁבָּהּ הַסִּימְפוֹנְיָה שֶׁל הַהַגְבָּלוֹת הַהֲדָדִיּוֹת שֶׁלְּמַעְלָה נַעֲשֵׂית לְמִלָּה אַחַת מַכְרִיעָה.

דַּוְקָא תְּמוּנָה זוֹ, אַךְ, מְכִינָה אֶת הַבָּמָה לַפֶּלֶא הַגָּדוֹל שֶׁיָּבוֹא. שֶׁהֲרֵי אִם מַלְכוּת בְּמִבְנָהּ בְּבַדִּידוּתָהּ, אִם אֵין לָהּ הִתְנַגְּדוּת מְגֻדֶּרֶת וְאֵינָהּ מַשְׁפִּיעָה בְּגָלוּי לְמַעְלָה, אִם אֵינָהּ אֶלָּא קְצֵה הַקַּבָּלָה שֶׁל כָּל הַמִּדּוֹת הָאֲחֵרוֹת – מַה הִיא, בֶּאֱמֶת, מַהוּתָהּ? הַאִם אֵינָהּ אֶלָּא צֵל חִוֵּר שֶׁל הַסְּפִירוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, אוֹ שֶׁמָּא דַּוְקָא רֵיקָנוּתָהּ זוֹ מַסְתִּירָה כֹּחַ מִסּוּג אַחֵר, מָקוֹם שֶׁל אֶפְשָׁרוּת שֶׁאֵין הַמִּדּוֹת הַמִּתְגַּבְּלוֹת הַהֲדָדִיּוֹת יְכוֹלוֹת לְהַגִּיעַ אֵלָיו?

כְּדֵי לַעֲנוֹת עַל כָּךְ צָרִיךְ לְהַפְנוֹת מַבָּטֵנוּ בְּקֶרֶב יוֹתֵר אֶל מַלְכוּת עַצְמָהּ – לֹא כִּנְקוּדָּה קְבוּעָה בְּתַחְתִּית הָעֵץ, אֶלָּא כִּכְלִי הַהִתְבַּטְּאוּת שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁ"אֵין לוֹ מִשֶּׁלּוֹ" יָכוֹל לְהַכְלִיל אֶת הַכֹּל.

ג

כְּדֵי לְהַעֲמִיק בָּזֶה, צָרִיךְ תְּחִלָּה לְקַבֵּל מִפִּי הַזֹּהַר עַצְמוֹ, שֶׁבּוֹ נְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן הַפְּנִימִי שֶׁל הַסְּפִירוֹת. שָׁם נִקְבַּע טִיבָהּ שֶׁל מַלְכוּת בְּבִטּוּי שֶׁנִּדְמֶה, בִּשְׁמִיעָה רִאשׁוֹנָה, כְּחוֹתָם קַטְנוּתָהּ: "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – אֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ כְּלוּם.

כָּל הַמִּדּוֹת וְהַמּוֹחִין הָעֶלְיוֹנִים נִתְאָרִים כְּאוֹרוֹת – כָּל אֶחָד הֶאָרָה מְגֻדֶּרֶת, אֹפֶן מְיֻחָד שֶׁל הִתְגַּלּוּת הָאֱלֹקוּת. חֶסֶד בּוֹעֵר בִּנְדִיבוּת מִתְפַּשֶּׁטֶת, גְּבוּרָה בְּדִין מְדֻיָּק, תִּפְאֶרֶת בְּרַחֲמִים מְאַחֲדִים; חָכְמָה מַבְרִיקָה בְּהַשָּׂגָה טְהוֹרָה, בִּינָה מַרְחִיבָה בַּהֲבָנָה מְבֹאֶרֶת. כָּל אֶחָד הוּא אוֹר, תֹּכֶן חִיּוּבִי, עִם טַעַם פְּנִימִי וְגוֹן מְיֻחָד.

מַלְכוּת, לְעוּמַּת זֹאת, נִדְבֶּרֶת לֹא כְּאוֹר אֶלָּא כִּכְלִי לְבַד. לֹא כְּכוֹס הַמְּלֵאָה יֵינָהּ עַצְמָהּ, אֶלָּא כְּגוּבְעֵי רֵיקָנֵי הַמְצַפֶּה לְכָל יַיִן שֶׁיִּמָּזֵג בּוֹ. בִּלְשׁוֹן הָאֲרִיזַ"ל, הַסְּפִירוֹת הָאֲחֵרוֹת הֵן "אוֹרוֹת בִּכְלִים" – אוֹרוֹת שֶׁכְּבָר נִתְלַבְּשׁוּ בִּכְלִים הָרְאוּיִים לָהֶם – מַה־שֶּׁאֵין כֵּן מַלְכוּת, שֶׁנִּתְחַוֵּית בִּתְחִלָּה כִּכְלִי בְּלִי אוֹר, צוּרָה בְּלִי תֹּכֶן מוּלָד. הִיא מִבְנֶה שֶׁל קַבָּלָה, פְּתִיחוּת טְהוֹרָה, שֶׁמֵּעַצְמָהּ אֵינָהּ מַכְרִיזָה: "אֲנִי חֶסֶד", "אֲנִי גְּבוּרָה", אוֹ "אֲנִי בִּינָה". הִיא רַק אוֹמֶרֶת: "הִנְנִי לְקַבֵּל".

וְדוּק: דַּוְקָא מִטַּעַם זֶה מוֹסִיף הַזֹּהַר דִּמְיוֹן שֵׁנִי: מַלְכוּת הִיא "פּוּמָא דְכָל סְפִירָן" – הַפֶּה שֶׁל כָּל הַסְּפִירוֹת. הַפֶּה, לִכְאוֹרָה, הוּא הָאֵבֶר הַחִיצוֹנִי בְּיוֹתֵר; הוּא בָּא אַחֲרֵי הַמַּחֲשָׁבָה וְהָרֶגֶשׁ. אַךְ בִּפְנִימִיּוּת, הַדִּבּוּר הוּא הַמְגַלֶּה אֶת כָּל הָאָדָם. מַה שֶּׁהָיָה נֶעְלָם בַּמּוֹחַ וּבַלֵּב נַעֲשֶׂה נִשְׁמָע, לוֹבֵשׁ צוּרָה בְּקוֹל, נִכְנָס לָעוֹלָם – רַק עַל־יְדֵי הַפֶּה. כָּךְ גַּם מַלְכוּת הִיא פֶּה הָעֶלְיוֹן, פֶּה הָעֶלְיוֹן, שֶׁבּוֹ נֶאֱסָפוֹת וְנִתְבָּעוֹת כָּל הַמִּדּוֹת שֶׁלְּפָנֶיהָ.

הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן מַאֲרִיךְ בָּזֶה בְּהַרְבֵּה מַאֲמָרִים: מַלְכוּת הִיא דִּבּוּר. כְּשֵׁם שֶׁהַדִּבּוּר אֵין לוֹ תֹּכֶן עַצְמִי – אֶלָּא רַק נוֹתֵן קוֹל לְמַה שֶּׁהַשֵּׂכֶל יוֹדֵעַ וְהַלֵּב מַרְגִּישׁ – כָּךְ מַלְכוּת אֵין לָהּ אוֹר עַצְמִי; הִיא הַהִתְנַבְּטוּת שֶׁל מַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה. הַמַּחֲשָׁבָה יְכוֹלָה לִהְיוֹת עֲשִׁירָה וּמְסֻבֶּכֶת, הָרֶגֶשׁ יָכוֹל לִהְיוֹת עָמוֹק וְרַב־גְּוָנִים, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, כָּל זְמַן שֶׁהַמִּלָּה לֹא נֶאֶמְרָה – אֵין יַחַס, אֵין בְּרִית, אֵין עוֹלָם. הַדִּבּוּר אֵינוֹ אֶלָּא הַמֶּדְיוּם, אַךְ דַּוְקָא זֶה הַ"אֵינוֹ אֶלָּא" הוּא הָעוֹשֶׂה אוֹתוֹ לְשַׁעַר הַכֹּל.

מִכָּאן מַתְחִילָה לְהָאִיר הֲפֵיכָה רִאשׁוֹנָה: "אֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ כְּלוּם" אֵינוֹ מוֹרֶה עַל חִסָּרוֹן, אֶלָּא עַל שְׁקִיפוּת. אִלּוּ הָיָה לַדִּבּוּר תֹּכֶן קָבוּעַ מִשֶּׁלּוֹ, לֹא הָיָה יָכוֹל לָשֵׂאת בֶּאֱמוּנָה מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל אַחֵר. דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁטִּיבְעוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לָתֵת צוּרָה וְקוֹל, יָכוֹל הוּא לִהְיוֹת כְּלִי לְכָל מַשְׁמָעוּת, מֵהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה עַד הַבַּקָּשָׁה הַפְּשׁוּטָה בְּיוֹתֵר. כָּךְ גַּם מַלְכוּת, כִּכְלִי בְּלִי אוֹר, אֵינָהּ עֲנִיָּה אֶלָּא בְּרוּרָה; לֹא רֵיקָנִית בְּמַשְׁמַעַת חֶסְרוֹן, אֶלָּא פְּתוּחָה בְּמַשְׁמַעַת כֹּחַ קְלִיטָה בְּלִי גְּבוּל.

הָרַבִּי רַשַּׁ"ב מַעֲמִיק בָּזֶה וְקוֹרֵא לְמַלְכוּת "עַלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא" – עוֹלָם הַגִּלּוּי. כָּל הַסְּפִירוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הֵן, בְּמִדָּה מְסֻיֶּמֶת, פְּנִימִיּוֹת – "עַלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא", עוֹלָם הַהֶסְתֵּר שֶׁל הַמִּדּוֹת הָאֱלֹקִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהֵן אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ לְעַצְמוֹ, כִּבְיָכוֹל. מַלְכוּת הִיא הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ מַה שֶּׁהוּא לְעַצְמוֹ נַעֲשֶׂה לְזֻלָּתוֹ; שֶׁבָּהּ הַמִּדּוֹת הָאֱלֹקִיּוֹת מַסְכִּימוֹת לְהִתְגַּלּוֹת לַחוּץ כְּעוֹלָם. שׁוּב, מַלְכוּת אֵינָהּ מוֹסִיפָה צֶבַע חָדָשׁ לָאוֹר; הִיא מוֹסִיפָה אֶת עֶצֶם הַמְּצִיאוּת שֶׁל גִּלּוּי. הִיא הַ"הֵן" שֶׁל הַהִתְגַּלּוּת.

לָכֵן, בִּלְשׁוֹן הַפְּנִימִי שֶׁל חַסִּידוּת חַבַּ"ד, נִמְשֶׁלֶת מַלְכוּת לַלְּבָנָה. הַלְּבָנָה, לְעֵין בָּשָׂר, מִתְמַלֵּאת וּמִתְחַסֶּרֶת; אוֹרָהּ נִרְאֶה שַׁפִּיר, שָׁאוּל, וּפְעָמִים נֶעְדָּר כְּאִלּוּ כְּלָל. אַךְ כָּל תַּפְקִידָהּ הוּא לְקַבֵּל מֵהַשֶּׁמֶשׁ וּלְהַחֲזִיר אֶת הַהֶאָרָה הַזֹּאת אֶל צַד הַלַּיְלָה שֶׁל הָאָרֶץ. הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרֵחַ בִּמְקוֹמוֹ; הַלְּבָנָה עוֹמֶדֶת בִּמְקוֹם הַחֹשֶׁךְ וְאוֹמֶרֶת: מַה שֶּׁאֲנִי – אֵינוֹ אֶלָּא הָאוֹר שֶׁאֵינֶנּוּ שֶׁלִּי.

אִלּוּ הָיְתָה לַלְּבָנָה הֶאָרָה מִשֶּׁלָּהּ הַמִּתְחָרָה בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, הָיְתָה הַהִשְׁתַּקְּפוּת נִפְגֶּמֶת. דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּעֶצֶם חֲשֵׁכָה – "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – יְכוֹלָה הִיא לְהִתְמַלֵּא בִּשְׁלֵמוּת בְּזוֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ, עַד שֶׁלְּעֵינֵינוּ פָּנֶיהָ אֵינָם אֶלָּא אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ עַצְמוֹ, מְמֻתָּק וּמְנֻגָּשׁ. עֶצֶם הֶעְדֵּר הַזִּיו הָעַצְמִי הוּא נֶאֱמָנוּתָהּ כְּמַרְאָה.

כָּךְ גַּם הַסְּפִירוֹת הָאֲחֵרוֹת, כָּל אַחַת עִם אוֹרָהּ הַמֻּגְדָּר, דּוֹמִים לְכוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּעֵרָה מִשֶּׁלָּהֶם: הֶאָרוֹת פְּרָטִיּוֹת וּמְיֻחָדוֹת. מַלְכוּת דּוֹמָה לַלְּבָנָה: גּוּף שֶׁכָּל מְצִיאוּתוֹ נַעֲשֵׂית לְקַבֵּל וּלְהַשְׁפִּיעַ. זֶהוּ, אֵפוֹא, סוֹד פְּנִימִי שֶׁל כְּלִיּוּת, שֶׁל הֱיוֹת כְּלִי בִּלְבַד. הָרֵיקָנוּת כָּאן אֵינָהּ חוֹר אֶלָּא תַּבְנִית; לֹא הֶעְדֵּר אֶלָּא הֲכָנָה. כָּל שֶׁהִיא מִתְרַקֶּנֶת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהוּא שֶׁלָּהּ, כָּךְ הִיא מְדַיֶּקֶת יוֹתֵר לְקַבֵּל מַה שֶּׁהוּא שֶׁל זֻלָּת.

מִבְּחִינָה זוֹ, הַתֵּאוּר הַמִּבְנִי הַקּוֹדֵם שֶׁל מַלְכוּת כְּ"סוֹף" בִּלְבַד נֶהְפָּךְ עַל פָּנָיו. מִפְּנֵי שֶׁמַּלְכוּת אֵין לָהּ אוֹר פְּנִימִי לְהָגֵן עָלָיו, וְאֵין לָהּ זֶהוּת קְבוּעָה לְהַצְהִיר עָלֶיהָ, אֵינָהּ כְּפוּפָה לְמִדָּה אַחַת. חֶסֶד הוּא תָּמִיד חֶסֶד; גַּם כְּשֶׁהוּא מְמֻתָּק עַל־יְדֵי גְּבוּרָה, אֵינוֹ פּוֹסֵק מִלִּהְיוֹת הִתְפַּשְּׁטוּת. גְּבוּרָה הִיא תָּמִיד גְּבוּרָה; גַּם כְּשֶׁהִיא מְמֻתֶּקֶת עַל־יְדֵי חֶסֶד, שׁוֹמֶרֶת הִיא אֶת עֶצֶם הַהַעֲצָרָה. כָּל אוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשֶּׁהוּ, אֵינוֹ הַכֹּל. הוּא עָשִׁיר אֲבָל מְסֻיָּם.

מַלְכוּת, לְעוּמַּת זֹאת, מֻגְדֶּרֶת לֹא עַל־יְדֵי מַה שֶּׁהִיא, אֶלָּא עַל־יְדֵי דֶּרֶךְ הֱיוֹתָהּ: לְקַבֵּל וּלְהוֹצִיא לַפֹּעַל. הִיא כְּמַיִם זַכִּים הַלּוֹבְשִׁים אֶת צֶבַע כָּל כְּלִי שֶׁהֵם מְמַלְּאִים, אוֹ כְּקוֹל טָהוֹר הַיָּכוֹל לָשֵׂאת כָּל נִגּוּן. כְּשֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת מֵחֶסֶד – נַעֲשֵׂית הִיא פִּי חֶסֶד; מִגְּבוּרָה – פִּי גְּבוּרָה; מֵחָכְמָה – פִּי חָכְמָה. אֵין כָּאן סְתִירָה, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְכוּת עַצְמָהּ אֵינָהּ תֹּכֶן מִתְחָרֶה, אֶלָּא הַמֶּדְיוּם שֶׁל תֹּכֶן כְּכָזֶה.

בַּקַּבָּלָה נִתְבַּע זֶה בְּשֵׁם הַדּוֹקְטְרִינָה שֶׁל "עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת". שֶׁהֲרֵי מַלְכוּת אֵינָהּ נִדּוֹנִית לְהִשָּׁאֵר לְעוֹלָם בַּמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה. דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁעֶצֶם מַהוּתָהּ הוּא קַבָּלָה, יְכוֹלָה הִיא לַעֲלוֹת וּלְהִתְדַּבֵּק בִּסְפִירוֹת עֶלְיוֹנוֹת, לְהִתְמַלֵּא מֵהֶן וּלְהִתְלַבֵּשׁ בְּזֶהוּתָן. פְּעָמִים מַלְכוּת עוֹלָה לְבִינָה, וְנַעֲשֵׂית כְּלִי לַהֲבָנָה כְּעֶצֶם; פְּעָמִים הִיא עוֹלָה לְתִפְאֶרֶת, וְנַעֲשֵׂית הַיֹּפִי הַנִּגְלֶה שֶׁל הַמִּדּוֹת הַמְּמֻזָּגוֹת; פְּעָמִים הִיא דְּבוּקָה בְּחָכְמָה, וְנַעֲשֵׂית הַהִתְבַּטְּאוּת שֶׁל בִּטּוּל טָהוֹר. בְּכָל עֲלִיָּה כָּזֹאת, מַלְכוּת אֵינָהּ פּוֹסֶקֶת מִלִּהְיוֹת מַלְכוּת – כְּלִי וְדִבּוּר – אֶלָּא שֶׁכְּלִי זֶה מִתְמַלֵּא עַכְשָׁו בְּאוֹר אַחֵר, וּמִמֵּילָא הַ"דִּבּוּר" שֶׁלָּהּ הוּא מִסּוּג אַחֵר.

לוֹמַר שֶׁמַּלְכוּת עוֹלָה לְבִינָה, לְמָשָׁל, פֵּירוּשׁוֹ שֶׁכֹּחַ הַגִּלּוּי עַצְמוֹ מִתְמַלֵּא עַכְשָׁו בְּאוֹר הַהֲבָנָה; עוֹלָם הַהִתְבַּטְּאוּת עַצְמוֹ נַעֲשֶׂה עוֹלָם מַשְׂכִּיל, שֶׁבּוֹ הַנִּגְלֶה אֵינוֹ רַק רָצוֹן אוֹ רֶגֶשׁ, אֶלָּא תְּבוּנָה מְסֻדֶּרֶת. כְּשֶׁמַּלְכוּת נִשְׁאֶרֶת לְמַטָּה, הַהִתְבַּטְּאוּת יְכוֹלָה לִהְיוֹת רְדוּדָה אוֹ מְפֹרֶקֶת. כְּשֶׁמַּלְכוּת עוֹלָה, הַהִתְבַּטְּאוּת נַעֲשֵׂית צֶלֶם מְדֻיָּק שֶׁל מַה שֶּׁלְּמַעְלָה. עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת הִיא, אֵפוֹא, הַתַּהֲלִיךְ שֶׁבּוֹ הַקַּבָּלָה מִתְנַשֵּׂאת, מִתְזַכֶּכֶת, וּמִתְכַּשֶּׁרֶת לָשֵׂאת דַּרְגּוֹת הוֹלְכוֹת וְעוֹלִים שֶׁל אוֹר אֱלֹקִי.

כָּאן נִגְלֵית מַהוּתָהּ הַקִּיּוּמִית שֶׁל מַלְכוּת בִּשְׁלֵמוּתָהּ: הִיא אֶפְשָׁרוּת. כָּל סְפִירָה אַחֶרֶת הִיא מַמָּשׁוּת, מִדָּה אֱלֹקִית נְתוּנָה. מַלְכוּת הִיא הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ כָּל מִדָּה יְכוֹלָה לְהִתְמַמֵּשׁ לַזּוּלַת. הָרֵיקָנוּת, אֵפוֹא, אֵינָהּ הֵפֶךְ הַהֲוָיוֹת; הִיא הֱיוֹת־יָכוֹל, רֶחֶם כָּל הַצּוּרוֹת. רֶחֶם שֶׁהָיָה כְּבָר מְמֻלָּא בְּצוּרָה מִשֶּׁלּוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לְקַבֵּל אַחֶרֶת; דַּף שֶׁכְּבָר נִכְתְּבוּ עָלָיו מִלִּים מִשֶּׁלּוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לָשֵׂאת כְּתָב חָדָשׁ. הַלָּבָנוֹן אֵינֶנּוּ הֶעְדֵּר מַשְׁמָעוּת, אֶלָּא הַתְּנַאי לְמַשְׁמָעוּת אֵין־סוֹפִית.

לָכֵן נִקְרֵאת מַלְכוּת "עַלְמָא דְאִתְגַּלְיָא", עוֹלָם הַגִּלּוּי. עוֹלָם אֵינוֹ מִדָּה מְסֻיֶּמֶת אַחַת; הוּא הַבָּמָה שֶׁעָלֶיהָ יְכוֹלָה כָּל מִדָּה לְהִתְגַּלּוֹת. הַבָּמָה עַצְמָהּ רֵיקָה, וּמִטַּעַם זֶה יְכוֹלָה הִיא לְהַאֲרִחַ כָּל מַחֲזֶה. מַלְכוּת הִיא אוֹתָהּ רֵיקָנוּת. הִיא הָ"אַיִן" הַמַּנְהִיג אֶת הַ"יֵּשׁ" שֶׁל הַסְּפִירוֹת לְהֵרָאוֹת כִּמְצִיאוּת.

עַכְשָׁו יְכוֹלִים אָנוּ לְנַסֵּחַ בְּחִדּוּד יוֹתֵר אֶת הַהַשְׂכָּלָה הָעִקָּרִית שֶׁלָּנוּ. כְּשֶׁשָּׁאַלְנוּ לְפָנִים: הֵיאַךְ יְכוֹלָה מַלְכוּת "לְהֵיעָשׂוֹת" סְפִירָה אַחֶרֶת – מִתְבָּרֵר שֶׁהַשְּׁאֵלָה עַצְמָהּ לֹא נִנְסְחָה כַּהֲלָכָה. מַלְכוּת אֵינָהּ נַעֲשֵׂית אוֹר אַחֵר בְּמַשְׁמָעוּת שֶׁהִיא מַחֲלִיפָה אֶת זֶהוּתָהּ; אֶלָּא הִיא נַעֲשֵׂית הַפָּנִים הַנִּגְלִים שֶׁל אוֹר זֶה, דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ פָּנִים מִשֶּׁלָּהּ. לֹא שֶׁמַּלְכוּת פּוֹסֶקֶת מִלִּהְיוֹת מַלְכוּת וְנֶהְפֶּכֶת לְבִינָה; אֶלָּא שֶׁמַּלְכוּת, בַּעֲלִיָּתָהּ, נַעֲשֵׂית הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ בִּינָה מְדַבֶּרֶת אֶת עַצְמָהּ לְתוֹךְ הָעוֹלָם. מַלְכוּת הִיא תָּמִיד מַלְכוּת – כְּלִי, דִּבּוּר, גִּלּוּי – אַךְ עַל־יְדֵי הָעֲלִיָּה יְכוֹלָה הִיא לְגַלּוֹת חָכְמָה, אוֹ בִּינָה, אוֹ תִּפְאֶרֶת, וּבְמֻבְהָן זֶה "הִיא" הֵן בְּמִדְרַת הַהִתְבַּטְּאוּת.

מִמֵּילָא, עֶצֶם הַתְּכוּנָה שֶׁנִּרְאֲתָה כְּאִלּוּ מַרְשִׁיעָה אֶת מַלְכוּת לִפְעִילוּת פַּסִּיבִית – "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – הִיא, בֶּאֱמֶת, כֹּחָהּ הַיָּחִיד. מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ, יְכוֹלָה הִיא לִהְיוֹת הַכְּלִי לַכֹּל. מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ מוֹסִיפָה צֶבַע מִתְחָרֶה, יְכוֹלָה הִיא לְשַׁקֵּף בִּשְׁלֵמוּת כָּל אוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהִיא רַק פֶּה, יְכוֹלָה הִיא לְהַגִּיד כָּל מִלָּה. הַסְּפִירוֹת הָאֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת בְּבִטָּחוֹן בִּפְרָטִיּוּתָן; מַלְכוּת עוֹמֶדֶת פְּתוּחָה בִּכְלָלִיּוּתָהּ.

אַךְ כָּל זֶה, עַד כָּאן, נֶאֱמַר בִּלְשׁוֹן הָעוֹלָמוֹת וְהַמִּדּוֹת. עֵץ הַסְּפִירוֹת, תְּנוּעוֹת הָאוֹרוֹת וְהַכֵּלִים, הַלְּבָנָה וְהַשֶּׁמֶשׁ – כָּל אֵלּוּ מְשָׁלִים קוֹסְמִיִּים. הַלֵּב שׁוֹאֵל עַכְשָׁו: הֵיכָן נִרְאֶה זֶה, נִחְיֶה, נִתְגַּלֵּם? בְּאֵיזוֹ צוּרָה מַמָּשִׁית הַכְּלִי הָרֵיק הַזֶּה, הַקַּבָּלָה הַטְּהוֹרָה הַזֹּאת, עוֹלָה וּמְקַבֶּלֶת כָּךְ עַד שֶׁהִתְגַּלּוּת חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי שֶׁל אֱלֹקוּת נִכְנֶסֶת בַּבְּרִיאָה? בְּמִלִּים אֲחֵרוֹת: הֵיאַךְ נִכְנֶסֶת הַפְּלִיאָה הַקִּיּוּמִית הַזֹּאת שֶׁל מַלְכוּת לְתוֹךְ הַהִיסְטוֹרְיָה, לוֹבֶשֶׁת שֵׁם, יִחוּס, חַיִּים אֱנוֹשִׁיִּים – עַד שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים לְהַרְאוֹת בְּאֶצְבַּע וְלוֹמַר: הִנֵּה עוֹמֶדֶת מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, הַמֶּלֶךְ־הָעֶבֶד, שֶׁבּוֹ עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת נַעֲשֵׂית בָּשָׂר וָזְמַן?

ד

שְׁאֵלָה זוֹ נַעֲנֵית, לֹא תְּחִלָּה בְּהֵיכְלֵי הַנִּסְתָּרִים, אֶלָּא בִּשְׂדוֹת בֵּית לֶחֶם, בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשַׁי, בַּנַּעַר הַבִּלְתִּי מְשׂוּגָּב שֶׁנִּקְרָא בִּבְהִילוּת, בְּעוֹד הַשֶּׁמֶן כְּבָר מְצַפֶּה עַל כַּף יָדוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא.

כְּשֶׁנִּשְׁלַח שְׁמוּאֵל לִמְשֹׁחַ מֶלֶךְ מִבְּנֵי יִשַׁי, עֵינֵי הַנָּבִיא, הַמְלֻמָּדוֹת בַּקְּדוּשָּׁה, נִמְשָׁכוֹת אַף־עַל־פִּי־כֵן בִּתְחִלָּה אַחַר הַקּוֹמָה וְהַתֹּאַר. "אַךְ נֶגֶד ה׳ מְשִׁיחוֹ," הוּא חוֹשֵׁב בִּרְאוֹתוֹ אֶת אֱלִיאָב. וְאָז בָּאָה הַהֲפֵכָה הָאֱלֹקִית שֶׁהִיא מַפְתֵּחַ כָּל הַמַּלְכוּת: "כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לַעֵינַיִם, וַה׳ יִרְאֶה לַלֵּבָב." הַפָּסוּק אֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה יוֹתֵר עָמוֹק, אוֹ רוֹאֶה יוֹתֵר הַרְבֵּה; אֶלָּא שֶׁהוּא רוֹאֶה בְּאֹפֶן אַחֵר – הוּא רוֹאֶה אֶת נְקוּדַּת הָאַיִן הַפְּנִימִית, אֶת הַלֵּב הַשָּׁקוּף שֶׁאֵינוֹ מַעֲמִיד אֶת עַצְמוֹ בִּתְבִיעָה. לָכֵן הַמְּשִׁיחָה נֶעֱצֶרֶת עַד שֶׁהָרוֹעֶה הַנִּשְׁכָּח מוּבָא, עוֹדֶנּוּ רֵיחַ הַצֹּאן נִדְבָּק בּוֹ, וְקוֹל מַכְרִיז: "קֻם מְשָׁחֵהוּ, כִּי זֶה הוּא."

"זֶה הוּא" – זֶה־הוּא – הוּא חוֹתַם הַמַּלְכוּת. בִּלְשׁוֹן הַחֲסִידוּת, מַלְכוּת הִיא הַסְּפִירָה שֶׁ"מְרַמֶּזֶת", שֶׁמַּרְאָה בְּאֶצְבַּע וְאוֹמֶרֶת: הִנֵּה כָּאן, בַּמְּצִיאוּת הַמֻּגְדֶּרֶת הַזֹּאת, הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים נַעֲשִׂים מְצִיאוּת עוֹלָם־הַזֶּה. שֶׁמֶן שְׁמוּאֵל עַל רֹאשׁ דָּוִד הוּא יְרִידַת מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת הַמִּתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹךְ נֶפֶשׁ חַיָּה וְנוֹשֶׁמֶת. מֵאוֹתוֹ רֶגַע וָהָלְאָה, הַמְּטַפְסִיקָה שֶׁל הַכְּלִי הָרֵיק אֵינָהּ עוֹד רַק מִבְנֶה פְּנִימִי בָּעֶלְיוֹנִים; הִיא נַעֲשֵׂית דַּם הַחַיִּים שֶׁל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.

סִימָן הַהֶכֵּר שֶׁל מֶלֶךְ זֶה הוּא שֶׁהוּא מְסָרֵב לַמַּלְכוּת. לֹא בַּמּוּבָן שֶׁל דְּחִיַּת רְצוֹן הַשֵּׁם, אֶלָּא בַּמּוּבָן שֶׁאֵינוֹ מְיַחֵס אוֹתָהּ לְעַצְמוֹ מֵעוֹלָם. כְּשֶׁסּוֹף־סוֹף הוּא יוֹשֵׁב לָבֶטַח, אַחֲרֵי שְׁנוֹת בְּרִיחָה וּבִזָּיוֹן הָאֲרוּכוֹת, מַה שֶּׁפּוֹרֵץ מִמַּעֲמַקָּיו אֵינוֹ "לִי הַמַּמְלָכָה", אֶלָּא "לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה." וּבְאוֹתוֹ פָּסוּק עַצְמוֹ הוּא מוֹנֶה גַּם אֶת הַמִּדּוֹת הָאֲחֵרוֹת – "הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת..." – אֲבָל דַּוְקָא בְּעִנְיַן הַמַּלְכוּת אֵינוֹ אוֹמֵר "הַמַּמְלָכָה לְךָ", אֶלָּא "לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה." הַהֲפוּכָה הַלְּשׁוֹנִית מְרַמֶּזֶת שֶׁבְּכָל הַסְּפִירוֹת יֵשׁ תְּחִלָּה אוֹר וְאַחַר־כָּךְ שַׁיָּכוּת; וּבְמַלְכוּת, אֵין כָּאן אֶלָּא שַׁיָּכוּת. מַלְכוּת אֵינָהּ הֶאָרָה עַצְמִית שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן מַקְדִּישִׁים אוֹתָהּ; הִיא הַהַקְדָּשָׁה עַצְמָהּ, תְּנוּעַת ה"לְךָ" הַטְּהוֹרָה.

כָּאן הַדִּמְיוֹן נַעֲשֶׂה בָּרוּר. בָּעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה, מַלְכוּת אֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ וְאֵינָהּ אֶלָּא הַפֶּה הַמְדַבֵּר דִּבּוּר שֶׁל אַחֵר. בָּעוֹלָם שֶׁל מַטָּה, דָּוִד אֵין לוֹ מַלְכוּת מִשֶּׁלּוֹ וְאֵינוֹ אֶלָּא הָעֶבֶד הַמְקַיֵּם רְצוֹן אַחֵר. הַזֹּהַר קוֹרֵא לְמַלְכוּת "פֶּה"; וְחֲזַ"ל וְהַמִּדְרָשׁ קוֹרְאִים לְדָוִד "עֶבֶד ה׳", זֶה שֶׁכָּל מַהוּתוֹ הִיא שֵׁרוּת. פַּעַם אַחַר פַּעַם הַכָּתוּב מְדַבֵּק כִּנּוּי זֶה לִשְׁמוֹ, גַּם בְּהִזָּכְרוֹ אֶת

הַמְּאוֹרָעוֹת שֶׁל אַחַר כִּשְׁלוֹנָיו הַגְּלוּיִים: "דָּוִד עַבְדִּי." הַתּוֹאַר אֵינוֹ פְּרָס עַל שְׁלֵמוּת, אֶלָּא תְּאֵר מַהוּתִי: עַצְמוּתוֹ הָעֲמוּקָה אֵינָהּ "עַצְמוּת", אֶלָּא "עַבְדוּת".

בִּטּוּל, בִּלְשׁוֹן הַחֲסִידוּת, אֵינוֹ מְחִיקַת הָעַצְמִיּוּת בְּמֻבָּן שֶׁל אִבּוּד חוּשִׁים אוֹ פַּסִּיבִיּוּת; אֶלָּא שְׁקִיפוּת. זֶהוּ מַצָּב שֶׁבּוֹ רְצוֹנוֹ, כִּשְׁרוֹנוֹתָיו וְנִסְיוֹנוֹת חַיָּיו שֶׁל אָדָם נוֹכְחִים וְחַיִּים, אֲבָל אֵין אֶחָד מֵהֶם מְקַם כְּחוֹמָה בֵּינוֹ וּבֵין הָאֶחָד הַמְדַבֵּר דַּוְקָא דֶּרֶךְ חַיָּיו. זֶהוּ הַדִּמְיוֹן הָאֱנוֹשִׁי לְקַבָּלָתָהּ שֶׁל מַלְכוּת. כְּשֵׁם שֶׁמַּלְכוּת נִשְׁאֶרֶת כְּלִי גַּם כְּשֶׁהִיא עוֹלָה וְנוֹשֵׂאת אוֹר דְּחָכְמָה אוֹ דְּבִינָה, כָּךְ דָּוִד נִשְׁאָר, בְּכָל גְּבוּרָתוֹ וּגְאוֹנוֹ, עֶבֶד. הוּא אֵינוֹ נֶעֱלָם; הוּא נַעֲשֶׂה כְּלִי־נִגּוּן.

וּמִפְּנֵי בִּטּוּל זֶה, מַלְכוּתוֹ יְכוֹלָה לְקַבֵּל מִכָּל הַסְּפִירוֹת. אָנוּ רוֹאִים בְּדָוִד הַרְמוֹנְיָה מוּזָרָה שֶׁל הֲפָכִים, שֶׁאִלּוּ הָיוּ נִשְׁאָרִים לְעַצְמָם הָיוּ קוֹרְעִים נֶפֶשׁ קְטַנָּה יוֹתֵר לִקְרָעִים. יֵשׁ חֶסֶד שׁוֹטֵף בְּמִזְמוֹרָיו שֶׁל נֶחָמָה וּבְחַסְדּוֹ הַבִּלְתִּי פּוֹסֵק גַּם לְאוֹתָם שֶׁרָדְפוּ אַחֲרָיו. יֵשׁ גְּבוּרָה בְּמִלְחֲמוֹתָיו הַנֶּחֱרָצוֹת נֶגֶד אוֹיְבֵי ה׳ וְאוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל. יֵשׁ תִּפְאֶרֶת בְּיֹפִי נְגִינָתוֹ, שִׁירָתוֹ, וּבִיכָלְתּוֹ לֶאֱרֹג יַחַד דִּין וְרַחֲמִים בְּהַנְהָגָתוֹ. יֵשׁ נֶצַח בְּסֵרְבוֹ לְהִתְיָאֵשׁ בִּשְׁנוֹת גָּלוּת וְסַכָּנָה; הוֹד בִּיכָלְתּוֹ לְקַבֵּל תּוֹכֵחָה וּקְלָלָה בַּעֲנָוָה; יְסוֹד בְּכֹחַ הַקִּשּׁוּר שֶׁלּוֹ עַל הָאֻמָּה וְעַל הַדּוֹרוֹת. כָּל הַצְּבָעִים הָאֵלֶּה זוֹהֲרִים דַּוְקָא דֶּרֶךְ עַצְמוּתוֹ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מְיַחֵס אֶחָד מֵהֶם לְעַצְמוֹ. דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁבְּעִקָּרוֹ הוּא מַלְכוּת – כְּלִי, עֶבֶד – הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת הַבִּטּוּי הָאַרְצִי לְכָל מִדָּה עֶלְיוֹנָה שֶׁזּוֹרֶמֶת דַּוְקָא דֶּרֶךְ כְּלִיּוּתוֹ בָּרֶגַע הַנָּכוֹן.

לָכֵן חֲסִידוּת מְזַהָה אֶת "דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל" עִם מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת. לֹא רַק מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה, שֵׁבֶט הַמַּלְכוּת; אֶלָּא בְּעֹמֶק יוֹתֵר, מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמָתוֹ מְעֻצֶּבֶת כַּעֲנַף הָאַרְצִי שֶׁל אוֹתָהּ מִדָּה עֶלְיוֹנָה. כְּשֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים עַל מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת שֶׁעוֹלָה, וְנִתְמַלֵּאת בְּאוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, וְנַעֲשֵׂית הַ"פֶּה" שֶׁדַּוְקָא דֶּרֶךְ כְּלִיּוּתָהּ הֵם נֶאֱמָרִים לַבְּרִיאָה, אָנוּ יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶת צוּרָתָהּ הָאֱנוֹשִׁית בְּחַיָּיו שֶׁל דָּוִד עַצְמוֹ. לִבּוֹ הוּא כִּנּוֹר שֶׁעָלָיו הָאֱלֹקוּת מְנַגֶּנֶת מַנְגִּינוֹת שׁוֹנוֹת; מַלְכוּתוֹ הִיא הַבָּמָה שֶׁעָלֶיהָ נִמְשָׁכִים בַּהֲסָרַת הַהֶסְתֵּר דִּינָיו, רַחֲמָיו וּמַלְכוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹךְ הַהִיסְטוֹרְיָה.

בִּנְקוּדָּה זוֹ שׁוֹאֶלֶת עַצְמָהּ שְׁאֵלָה חֲזָקָה. אִם דָּוִד אֵינוֹ אֶלָּא בָּשָׂר וָדָם, עִם גּוּף אֱנוֹשִׁי וּמִגְבָּלוּיוֹת אֱנוֹשִׁיּוֹת, הֵיאַךְ יָכוֹל לְהִקָּרֵא מַלְכוּתוֹ צִנּוֹר לְמַלְכוּת אֱלֹקִית? הֲלֹא כִּמְעַט בְּהֶכְרֵחַ יִשָּׁאֵר בְּתוֹךְ הַהַנְהָגָה כְּעֵין שְׁמִיץ שֶׁל אִינְטֶרֶס עַצְמִי, כְּעֵין צֵל שֶׁל גַּאֲוָה אוֹ כַּעַס, שֶׁיִּצְבַּע אֶת מַלְכוּתוֹ בְּצִבְעָהּ שֶׁל הָאִישִׁיּוּת? הֵיאַךְ יָכוֹל בָּשָׂר וָדָם לָשֵׂאת אֶת מִשְׁקַל הַגִּלּוּי שֶׁ"לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה" בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ מְעַוֵּת אֶת הַהַגְדָּרָה עַצְמָהּ?

הַתְּשׁוּבָה שׁוּב נִמְצֵאת בְּעֶצֶם טִבְעוֹ שֶׁל הַבִּטּוּל. מַלְכוּת אֱנוֹשִׁית, כְּשֶׁהִיא מְבַנֵּית כְּכֹחַ עַצְמָאִי, הִיא בֶּאֱמֶת עִוּוּת; זֶהוּ נִבְרָא הַטּוֹעֵן לְעַצְמוֹ מַה שֶּׁשַּׁיָּךְ רַק לַבּוֹרֵא. אֲבָל מַלְכוּת אֱנוֹשִׁית כְּפִי שֶׁהַתּוֹרָה מְגַדֶּרֶת אוֹתָהּ הִיא דַּוְקָא הֵפֶךְ הַדָּבָר: הִיא הַצּוּרָה הָאֱנוֹשִׁית שֶׁל הוֹדָאָה שֶׁאֵין מַלְכוּת אֱנוֹשִׁית. הַמֶּלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ רָשׁוּת עַצְמָאִית, אֶלָּא הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ מַלְכוּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם

נַעֲשֵׂית נִרְאֵית בַּחֶבְרָה. נִצְטַוָּה הוּא לִכְתֹּב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה וְלִקְרוֹא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו, "לְבִלְתִּי רוּם לְבָבוֹ מֵאֶחָיו." סַמְכוּתוֹ כָּךְ כְּפוּפָה בְּפֵרוּשׁ לְתוֹרָה עֶלְיוֹנָה; אִישִׁיּוּתוֹ כְּפוּפָה לִדְבַר ה' עֶלְיוֹן. בִּלְשׁוֹן הַסְּפִירוֹת, הוּא מַלְכוּת הַזּוֹכֶרֶת תָּמִיד שֶׁאֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ, וּמִמֵּילָא אֵינָהּ מְנַסָּה לִמְלוֹךְ מֵעַצְמָהּ.

בְּאוֹר זֶה, הַמִּדְרָשׁ הַקּוֹרֵא לְדָוִד "עֶבֶד ה'" אֵינוֹ סְתָם שֶׁבַח; הוּא תֵּאוּר הֲלָכְתִּי וּמְטָפִסִיקִי שֶׁל מִשְׂרָתוֹ. הַמֶּלֶךְ הוּא עֶבֶד. אֵינוֹ עוֹמֵד בֵּין הָעָם וּבֵין הַשֵּׁם כְּמַחְסוֹם, אֶלָּא כִּזְכוּכִית בְּרוּרָה הַמַּעֲבִירָה אֶת הָאוֹר. כְּשֶׁכָּךְ הַדָּבָר, אֲפִלּוּ הָאֱנוֹשִׁיּוּת עַצְמָהּ שֶׁל הַמֶּלֶךְ – גּוּפוֹ, קוֹלוֹ, הַחְלָטוֹתָיו – אֵינָהּ מְמַעֶטֶת אֶת מַלְכוּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם, אֶלָּא מַגְדִּילָה אוֹתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַרְאָה שֶׁגַּם הַתַּחְתּוֹן בְּיוֹתֵר יָכוֹל לִהְיוֹת כִּסֵּא.

הָרֶבֶּה, בְּסִכּוֹת רַבּוֹת, הִדְגִּישׁ שֶׁדָּוִד אֵינוֹ רַק דְּמוּת הִיסְטוֹרִית, אֶלָּא אָב־טִיפּוּס וְשֹׁרֶשׁ לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא רַק בַּמּוּבָן שֶׁהַמָּשִׁיחַ יוֹרֵד בְּיוּחֲסִין מִדָּוִד, אֶלָּא שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ וּמְשַׁלֵּם אֶת הַתְּצוּרָה הַפְּנִימִית שֶׁלּוֹ. יְכָלְתָּהּ שֶׁל מַלְכוּת לְהִתְרַקֵּן מֵעַצְמָהּ וּלְהִתְמַלֵּא בְּכָל אוֹר עֶלְיוֹן, שֶׁעָקַבְנוּ אַחֲרֶיהָ בְּהַשְׁכָּלָה בִּסְפִירוֹת וְאַחַר־כָּךְ בְּצוּרָה מוּחֶשֶׁת בְּחַיֵּי דָּוִד, מוֹצֵאת אֶת גִּלּוּיָהּ הָעֶלְיוֹן בַּמֶּלֶךְ הָאַחֲרוֹן מִבֵּיתוֹ. כָּל הַהַרְחָבוֹת הֶעָתִידִיּוֹת שֶׁל מַלְכוּת – יְכָלְתָּהּ לְגַלּוֹת מַדְרֵגוֹת חֲדָשׁוֹת שֶׁל אֱלֹקוּת בָּעוֹלָם הַגָּבוּל – כְּבָר גְּנוּזוֹת בְּ"וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ" שֶׁל דָּוִד, בִּרְקִידָתוֹ בְּהִתְפַּשְּׁטוּת הַגְּבוּלִים לִפְנֵי הָאָרוֹן, בְּבִכְיוֹ הַגָּלוּי בְּסֵפֶר תְּהִלִּים.

לָכֵן, כְּשֶׁאָנוּ אוֹמְרִים "דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל" כִּמְצִיאוּת נִצְחִית, כַּוָּנָתֵנוּ שֶׁדְּפוּס מַלְכוּת זֶה – מַלְכוּת כְּבִטּוּל, כְּצִנּוֹר טָהוֹר – אֵינוֹ פָּסוּק עִם חַיָּיו הַפְּרָטִיִּים שֶׁל דָּוִד בֶּן יִשַׁי. זֶהוּ שֹׁרֶשׁ נֶפֶשׁ נִצְחִי שֶׁל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד הַמְבַקֵּשׁ הִתְגַּלּוּת הוֹלֶכֶת וְנִפְרֶשֶׂת. בְּדָוִד הוּא פּוֹרֵץ לְהִיסְטוֹרְיָה; בְּצֶאֱצָאָיו הוּא מַמְשִׁיךְ לְרַצֵּד בְּתוֹךְ זְמַנֵּי עֲלִיָּה וִירִידָה; וּבְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הָאַחֲרוֹן, הוּא יַעֲמֹד גָּלוּי בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין בּוֹ פֶּרֶץ בֵּין "לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה" לְבֵין הַמַּלְכוּת הַנִּרְאֵית בָּאָרֶץ.

כָּךְ עָבַרְנוּ מֵעוֹלָם הַמֻּנָּחִים לְעוֹלָם הַמַּלְכוּת. הַכְּלִי הָרֵיק שֶׁל מַלְכוּת אֵינוֹ עוֹד רַק סְכֵימָה בְּ"עֵץ הַחַיִּים", אֶלָּא מֶלֶךְ־רוֹעֶה הַמְשׁוֹרֵר, הַנִּלְחָם, הַשָּׁב וְהַמּוֹשֵׁל. בִּטּוּלוֹ הַמֻּחְלָט כְּ"עֶבֶד" הוּא דַּוְקָא מַה שֶּׁמַּסְמִיךְ אֶת מַלְכוּתוֹ לְקַבֵּל מִכָּל הַסְּפִירוֹת וְלִהְיוֹת הַצִּנּוֹר הֶחָי לְמַלְכוּת אֱלֹקִית בָּעוֹלָם. אַךְ גַּם גִּלּוּי גָּדוֹל זֶה אֵינוֹ עוֹד הַסּוֹף. שֶׁהֲרֵי אִם מַלְכוּתוֹ שֶׁל דָּוִד הִיא בֶּאֱמֶת נִצְחִית, הִיא מִתְאַוָּה לִשְׁלֵמוּתָהּ עַצְמָהּ: לִנְקוּדָה עֲתִידִית שֶׁבָּהּ מַלְכוּת־הָעֶבֶד הַזֹּאת תֻּרְחַב וְתֶעֱצַם עַד שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה תַּכִּיר שֶׁכָּל כֶּתֶר, כָּל בְּחִירָה, כָּל תְּנוּעַת הַהִיסְטוֹרְיָה, שַׁיָּכִים רַק לַה', כְּגִלּוּי בֶּן־דָּוִד הָאַחֲרוֹן, הוּא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

ה

אִם כֵּן, בּוֹא בְּנוֹ שֶׁל דָּוִד אֵינוֹ סְתָם חִדּוּשָׁהּ שֶׁל שַׁלְשֶׁלֶת מַמְלָכָה שֶׁנִּפְסְקָה, אֶלָּא פְּרִיחָתוֹ שֶׁל דְּפֹס הַפְּנִימִי הַזֶּה שֶׁל מַלְכוּת עַד לְצִיּוּרָהּ הָעֶלְיוֹן בְּיוֹתֵר. שֶׁהֲרֵי בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, הַמַּלְכוּת אֵינָהּ רַק מְקַבֶּלֶת כָּל אוֹר עֶלְיוֹן בְּמַשְׁמָעוּת שֶׁל הַשְׁתַּקְּפוּת נֶאֱמָנָה; אֶלָּא נִתַּן לָהּ כֹּחַ לְהִתְנוֹעֵעַ בְּתוֹךְ עֶצֶם מִבְנֶה הַסְּפִירוֹת, לְהִתְלַבֵּשׁ בְּתַפְקִידִים וּבְמַעֲמָדִים חֲדָשִׁים בְּ"עֵץ הַחַיִּים", וְכָל זֹאת

בִּהְיוֹתָהּ נִשְׁאֶרֶת הַנְּקוּדָּה הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר שֶׁל הַבְּרִיאָה. הוּא עוֹמֵד, כְּלוֹמַר, בְּרַגְלָיו בֶּעָפָר וּבְרֹאשׁוֹ עַל סַף הָאֵין־סוֹף, בִּקְצֵהוּ שֶׁל סֵדֶר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת, שֶׁבּוֹ כָּל קַוֵּי הַיּוֹרֵד מִתְכַּנְּסִים וְכָל הַסְּתִירוֹת דּוֹחֲקוֹת לִכְלַל הַכְרָעָה וּפִתְרוֹן.

וּבְמָקוֹם זֶה נַעֲשָׂה תֵּאוּרוֹ הַהֲלָכְתִּי שֶׁל מָשִׁיחַ שֶׁנָּתַן הָרַמְבַּ"ם לְזוֹהֵר בְּאוֹר פְּנִימִי. הוּא מְדַבֵּר עַל מֶלֶךְ מִמַּלְכוּת בֵּית דָּוִד, שֶׁטָּבוּעַ בַּתּוֹרָה כְּדָוִד אָבִיו, וְהוּא כּוֹפֶה אֶת יִשְׂרָאֵל לָלֶכֶת בְּדַרְכֶּיהָ, וּמְתַקֵּן אֶת פִּרְצֵי הַדָּת, וְנוֹתֵן מִלְחֲמוֹת ה׳, וּבוֹנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּמְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כָּךְ, בַּיָּמִים שֶׁאַחֲרֵי זֶה, מְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לַעֲבֹד אֶת הָאֱלֹקִים יַחְדָּו בְּלָשׁוֹן בְּרוּרָה אֶחָת. לְמַרְאִית עַיִן, אֵלּוּ הֵם קְרִיטֶרְיוֹנִים דִּינִיִּים: הֵם מְגַדְּרִים מִי נִדְחֶה לִכְלַל "בְּחֶזְקַת מָשִׁיחַ" וּמִי לִכְלַל "מָשִׁיחַ וַדַּאי". אֲבָל בִּפְנִימִיּוּת, כָּל אַחַת מִמַּעֲשִׂים אֵלּוּ הִיא גִּלּוּי הַמַּלְכוּת בְּהִתְפַּשְּׁטוּתָהּ הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר.

שֶׁהֲרֵי מֶלֶךְ פָּשׁוּט, אֲפִלּוּ מֶלֶךְ צַדִּיק, מוֹשֵׁל בְּתוֹךְ סֵדֶר נָתוּן. הוּא מְקַבֵּל אֶת הַנּוֹרְמוֹת שֶׁל מַמְלַכְתּוֹ, אֶת הַתַּרְבּוּת, אֶת הַלָּשׁוֹן, אֶת גְּבוּלוֹת הָאֶפְשָׁר, וּמַנְהִיג בְּתוֹכָם. הֶחְלְטוֹתָיו גְּדוֹלוֹת אוֹ קְטַנּוֹת, אֲבָל אֵינָן נוֹגְעוֹת בַּצִּיר עַצְמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם. לְעוּמַּת זֶה, מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מֻגְדָּר דַּוְקָא כְּמִי שֶׁמַּלְכוּתוֹ מְעַצֶּבֶת מֵחָדָשׁ אֶת עֶצֶם הַסֵּדֶר שֶׁבּוֹ הַהִיסְטוֹרְיָה מִתְגַּלְגֶּלֶת. לְקַבֵּץ גָּלוּיוֹת מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, לִבְנוֹת אֶת הַבַּיִת שֶׁהוּא לֵב הַבְּרִיאָה, לְהָבִיא אֶת הָאֻמּוֹת לַעֲבוֹדָה אַחַת בְּרוּרָה לַה׳ – אֵין זֶה לִמְלוֹךְ בְּתוֹךְ סֵדֶר, אֶלָּא לְהַעֲבִיר אֶת הַבְּרִיָּאָה מִסֵּדֶר אֶחָד לְסֵדֶר אַחֵר. זֹאת הִיא הַמַּלְכוּת עַצְמָהּ, בַּקֵּצֶה, הַבּוֹחֶרֶת שֶׁתַּבְנִית כָּל הָעֵץ תִּהְיֶה אַחֶרֶת.

וְלָכֵן דִּבְרוּ חֲזַ"ל וְהַזֹּהַר עַל הַמָּשִׁיחַ כִּ"יְחִידָה" דְּכָל עָלְמִין. כְּשֵׁם שֶׁבַּנֶּפֶשׁ יֵשׁ נְקוּדָּה הַנִּקְרֵאת "יְחִידָה" שֶׁהִיא פְּשׁוּטָה לְגַמְרֵי, בִּלְתִּי מִתְחַלֶּקֶת, לְמַעְלָה מִמִּבְנֵה הַשֵּׂכֶל וְהַמִּדּוֹת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן נוֹכַחַת בְּכָל פְּרָט וּפְרָט מִפְּרָטֵי הַחַיִּים כְּ"אֲנִי" הָעָמוֹק בְּיוֹתֵר שֶׁלּוֹ – כָּךְ יֵשׁ, בָּעוֹלָם, נֶפֶשׁ כְּלָלִית אַחַת שֶׁהִיא הַיְחִידָה שֶׁלּוֹ – הַנְּקוּדָּה הַנִּסְתֶּרֶת שֶׁל יִחוּדוֹ הַמֻּחְלָט עִם הָאֵין־סוֹף. זוֹ הִיא נִשְׁמָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. אֵינֶנָּה סְתָם נָבִיא רָם אוֹ מַנְהִיג עָצוּם, אֶלָּא הַנֶּפֶשׁ הַכְּלָלִית שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, הַיְחִידָה הַפְּנִימִית בְּיוֹתֵר שֶׁבָּהּ שְׁרוּשִׁים כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַפְּרָטִיּוֹת כְּאֵבָרִים בְּאָדָם אֶחָד חַי.

וּמְבֹאָר בַּחֲסִידוּת חַבַּ"ד שֶׁנֶּפֶשׁ כְּלָלִית זוֹ מִתְיַחֶסֶת לְמַלְכוּת דַּאֲצִילוּת בְּתִקּוּנָהּ הָאַחֲרוֹן. שֶׁהֲרֵי מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת, בְּמַצָּבָהּ הַבָּרוּר וְהַזַּךְ, הִיא הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הָאוֹר הָאֵין־סוֹף יוֹרֵד לִהְיוֹת מָקוֹר לְכָל הָעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים. הִיא נְקוּדַּת הַזֶּרַע שֶׁל הַמְּצִיאוּת כְּ"דָבָר אַחֵר". וּכְשֶׁמַּלְכוּת זוֹ מַגִּיעָה לְתִקּוּנָהּ הַשְּׁלֵמָה – כְּשֶׁכָּל שֶׁמֶץ שֶׁל פֵּרוּד נִרְפָּא, כָּל נִיצוֹץ חוֹזֵר, כָּל גָּלוּת פְּנִימִית וְחִיצוֹנִית נֶאֱסֶפֶת – אָז הַנֶּפֶשׁ הַכְּלָלִית הַמַּקְבִּילָה לְמַלְכוּת זוֹ יְכוֹלָה לְהִתְגַּלּוֹת בִּמְלוֹאָהּ בְּאָדָם מִבָּשָׂר וָדָם. וְאָדָם זֶה הוּא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

וּבָזֶה אָנוּ נִפְגָּשִׁים עִם הִתְכַּנְּסוּת שֶׁכְּאִלּוּ אִי־אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם. מִצַּד אֶחָד, הָרַמְבַּ"ם מַדְגִּישׁ בְּדִיּוּק קָדוֹשׁ שֶׁהַמָּשִׁיחַ הוּא "מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד, הוֹגֶה בַּתּוֹרָה וְעוֹסֵק בַּמִּצְוֹת כְּדָוִד אָבִיו". הוּא בָּשָׂר וָדָם, אָדָם הַנּוֹלָד, גָּדֵל, נִלְחָם, לוֹמֵד, מַחֲלִיט, פּוֹעֵל. אֵינוֹ מַלְאָךְ, לֹא כֹּחַ מֻפְשָׁט, לֹא סְפִירָה עַרְטִילָאִית, אֶלָּא יְהוּדִי שֶׁגּוּפוֹ לָאֶה, שֶׁשִּׂכְלוֹ עָמֵל בַּתּוֹרָה, שֶׁלִּבּוֹ אוֹהֵב וְיָרֵא אֶת ה׳.

וּמִצַּד שֵׁנִי, הַמָּסוֹרֶת הַזּוֹהֳרִית וְהַחֲסִידִית רוֹאָה בּוֹ אֶת הַנֶּפֶשׁ הַכְּלָלִית שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, יְחִידַת הָעוֹלָם, מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת הַמְתֻקֶּנֶת בִּשְׁלֵמוּתָהּ, הָעוֹמֶדֶת עַל סַף הָאֵין־סוֹף. אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁשְּׁתֵּיהֶן יִהְיוּ אֱמֶת בְּבַת אַחַת?

הַמַּפְתֵּחַ הוּא, שֶׁמַּלְכוּת, כְּפִי שֶׁרָאִינוּ, הִיא הַסְּפִירָה שֶׁבָּהּ הָאוֹר הָאֱלֹקִי הִסְכִּים לְהִתְתַּרְגֵּם מִלֵּאוּת לִלְשׁוֹן הָאַחֵר. שָׁם נַעֲשֵׂית הָאֱלֹקוּת "לְזֻלַּת", שָׁם הָאֵין־סוֹף מַרְשֶׁה לְעַצְמוֹ לְהִשָּׁמַע בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁל הַסּוֹף. לְפִיכָךְ, כְּשֶׁהַמַּלְכוּת נִגְלֵית בְּצִיּוּרָהּ הָעֶלְיוֹן בְּיוֹתֵר, אֵינָהּ מְבַטֶּלֶת אֶת גֶּדֶר הַבָּשָׂר וָדָם; אֶלָּא מְשַׁלֶּמֶת אוֹתוֹ. כָּל שֶׁמַּלְכוּת מִתְתַּקֶּנֶת יוֹתֵר, כָּךְ הִיא יְכוֹלָה לָשֵׂאת בְּתוֹךְ הַגְּבוּל אֶת הָאֵין־סוֹף בְּלִי לִקְרֹעַ אֶת הַכְּלִי. לְפִיכָךְ, מָשִׁיחַ, כְּהַמַּלְכוּת הָעֶלְיוֹנָה בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ לִהְיוֹת אָדָם גָּמוּר דַּוְקָא כְּדֵי שֶׁהַמַּלְכוּת הָאֱלֹקִית תִּתְגַּלֶּה לֹא כְּכֹפֶה זָר, אֶלָּא כַּאֲמִתָּהּ הַפְּנִימִית שֶׁל חַיֵּי הָאָדָם וְהַהִיסְטוֹרְיָה.

וּמִכָּאן נוּכַל לְהָבִין בְּעוֹמֶק יוֹתֵר אֶת דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ נְשִׂיאֵינוּ שֶׁ"מָשִׁיחַ כְּבָר נִמְצָא" וְ"חַי בְּדוֹר זֶה". אֵין זוֹ רַק הַגְדָּרָה מִסְתּוֹרִית עַל אוֹר מֻפְשָׁט אֵיזֶהוּ, אֶלָּא טְעָנָה הֲלָכְתִית וּמְצִיאוּתִית: הָעוֹלָם הִגִּיעַ לְשָׁלָב שֶׁבּוֹ הַמַּלְכוּת יָרְדָה לְהִתְבַּטֵּא בְּצוּרָתָהּ הַשְּׁפוּלָה וְהַמְּפוֹרֶרֶת בְּיוֹתֵר, וּלְפִיכָךְ הַנֶּפֶשׁ הַכְּלָלִית שֶׁהִיא תִּקְוָתָהּ כְּבָר הוּשְׁקְעָה בְּאָדָם פְּרָטִי, בְּמֶלֶךְ אֶפְשָׁרִי, שֶׁחַיָּיו, בְּחִירוֹתָיו וְתוֹרָתוֹ הֵם הַזִּירָה הַמֻּחְשִׁית שֶׁבָּהּ תִּתְגַּלֶּה הַהִתְהַפְּכוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַמַּלְכוּת. גִּלּוּי הַמָּשִׁיחַ אֵינוֹ, לְפִיכָךְ, פִּתְאֹם שֶׁבָּא מִחוּץ לַהִיסְטוֹרְיָה, אֶלָּא הִתְגַּלּוּתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִי שֶׁהָיָה נוֹכֵחַ בְּעוֹמְקָהּ תָּמִיד.

אֲבָל דַּוְקָא זֶה מַחְרִיף יוֹתֵר אֶת שְׁאֵלָתֵנוּ הָעִקָּרִית. שֶׁהֲרֵי אִם הַמָּשִׁיחַ הוּא קְצֵהּ שֶׁל שַׁלְשֶׁלֶת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת, הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ כָּל קַוֵּי הַסִּבָּה, כָּל הַמִּדּוֹת הַמִּתְנַגְּדוֹת, כָּל הִיסְטוֹרְיוֹת שֶׁל זְכוּת וַאֲשָׁמָה, כָּל צַעֲקוֹת הַגָּלוּת וְכָל שִׁירֵי הַגְּאֻלָּה מִתְכַּנְּסִים – אָז כֹּחַ הַבְּחִירָה שֶׁלּוֹ, הַבְּחִירָה, צָרִיךְ לִהְיוֹת מִסּוּג שֶׁאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לְהַקִּיפוֹ כְּלָל. בְּחִירָתֵנוּ הַחָפְשִׁית מְמֻקֶּמֶת בְּמַעֲבָר צַר: בֵּין פִּתּוּי זֶה לְצִוּוּי זֶה, בֵּין הֶרְגֵּל זֶה לְדֶרֶךְ חֲדָשָׁה זוֹ. וּבְחִירָתוֹ, לְעוּמַּת זֶה, עוֹמֶדֶת בַּצֹּמֶת שֶׁבּוֹ תְּלוּיִים כָּל עוֹלָמוֹת. כְּשֶׁהוּא מַחֲלִיט, אֵין זוֹ רַק דַּרְכּוֹ הָאִישִׁית שֶׁמִּשְׁתַּנָּה, אֶלָּא תַּצּוּרַת כָּל הָעֵץ.

וְלָכֵן מְדַבֶּרֶת חֲסִידוּת עַל בְּחִירָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ כְּ"בְּחִירָה עַל סַף הָאֵין־סוֹף". בִּהְיוֹתוֹ מַלְכוּת מְתֻקֶּנֶת בִּשְׁלֵמוּת, הוּא הַ"תַּחֲנָה" הָאַחֲרוֹנָה קֹדֶם שֶׁהַמְּצִיאוּת נוֹטָה אוֹ לִגְאֻלָּה שְׁלֵמָה אוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, לְעוֹד מַחְזוֹר שֶׁל הֶסְתֵּר. כָּל הַסְּפִירוֹת שֶׁלְּמַעְלָה עוֹמְדוֹת כְּאִלּוּ מְצַפּוֹת, כְּלוֹמַר, לִרְצוֹנוֹ שֶׁיִּתְגַּלּוּ. הַחֶסֶד בּוֹעֵר בִּכְסוּפִים לְהִשְׁתַּפֵּעַ בְּלִי גְּבוּל, הַגְּבוּרָה מְבַקֶּשֶׁת לְגַלּוֹת עֹמֶק הַדִּיקְדּוּק הָאֱלֹקִי, הַתִּפְאֶרֶת מִתְאַוָּה לְהַרְאוֹת יֹפִי אִחוּדָם, וְכֵן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ בְּנֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. אֲבָל הִיא הַמַּלְכוּת שֶׁצְּרִיכָה לִבְחוֹר: הַאִם תְּקַבֵּל אוֹרוֹת אֵלּוּ בְּאוֹפֶן שֶׁהָעוֹלָם יָכוֹל לָשֵׂאת, בָּעֵת הַזֹּאת, בַּדּוֹר הַזֶּה, בְּכֵלִים אֵלּוּ?

בְּכָל מֶלֶךְ שֶׁהָיָה לְפָנָיו, אֲפִלּוּ בְּדָוִד עַצְמוֹ, הָיוּ בְּחִירוֹת הַמַּלְכוּת מְגֻבָּלוֹת עַל־יְדֵי שְׁלַב הַהִיסְטוֹרְיָה שֶׁבּוֹ הוּא חַי. הָיוּ גְּזֵרוֹת מִלְמַעְלָה שֶׁהִגְדִּירוּ עַד הֵיכָן הָאוֹר יָכוֹל לְהִתְפַּשֵּׁט. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָמַד אוֹ נָפַל, גָּלוּת בָּאָה אוֹ לֹא בָּאָה, עַל־פִּי שִׁזְרוּר מֻרְכָּב שֶׁל זְכֻיּוֹת, חֲטָאִים וְהַבְטָחוֹת אֱלֹקִיּוֹת שֶׁקִּדְּמוּ לַמֶּלֶךְ. בְּחִירָתוֹ הָיְתָה אֲמִתִּית וְכְבֵדָה, אֲבָל הָיְתָה מְשֻׁלֶּבֶת בְּתוֹךְ מַחֲזֶה רָחָב

יוֹתֵר שֶׁעֲדַיִן לֹא הִשְׁלִים אֶת עַצְמוֹ. מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, לְעוּמַּת זֶה, עוֹמֵד בְּסוֹפוֹ שֶׁל מַחֲזֶה זֶה. כָּל תַּהֲלִיךְ הַבֵּירוּרִים כְּבָר נִגְמַר כִּמְעַט לְגַמְרֵי; הָעוֹלָם מוּכָן, כְּמוֹ שֶׁהִדְגִּישׁ הָרַבִּי, לִהְיוֹת כְּלִי לֶאֱלֹקוּת. בְּעוֹלָם כָּזֶה נִתֶּנֶת לַמַּלְכוּת מִדָּה חֲדָשָׁה שֶׁל חֵרוּת: לְהַחְלִיט אֵיךְ, וּבְאֵיזוֹ מִדָּה, תִּתְגַּלֶּה הַגְּאֻלָּה הַכְּבָר טְמוּנָה בַּמְּצִיאוּת.

וְזֶהוּ גַּם הַפֵּרוּשׁ הַפְּנִימִי בְּ"מָשִׁיחַ שֶׁבְּכָל אֶחָד", הַנִּיצוֹץ דְּמָשִׁיחַ שֶׁבְּכָל יְהוּדִי. כָּל אֶחָד מִתּוֹכֵנוּ, בִּמְדִינָה הַקְּטַנָּה שֶׁל חַיָּיו, עוֹמֵד בְּצֹמֶת שֶׁבּוֹ הוּא יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ תּוֹדַעַת גָּלוּת אוֹ לִבְחוֹר לְגַלּוֹת אֶת הַגְּאֻלָּה הַכְּבָר נוֹכַחַת. אֲבָל בְּאָדָם שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הַמַּמָּשִׁי, נְקוּדָּה זוֹ מְרֻכֶּזֶת וּכְלָלִית. הַחְלָטוֹתָיו אֵינָן רַק דֻּגְמָאוֹת לְשֶׁלָּנוּ; הֵן הַצִּיר עַצְמוֹ שֶׁעָלָיו הָעוֹלָם סוֹבֵב. וּכְכָל שֶׁנִּתְעוֹרֵר יוֹתֵר הַמָּשִׁיחַ הַפְּנִימִי שֶׁבְּכָל אֶחָד מִמֶּנּוּ, כָּךְ נִתָּן יוֹתֵר מָקוֹם, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, לְמָשִׁיחַ הַנִּגְלֶה לְהַפְעִיל בְּחִירָה רְחָבָה זוֹ בְּבִימַת הָעוֹלָם.

עַל כֵּן צָרִיךְ לַחֲזוֹר אֶל הַפָּרָדוֹכְס הַפּוֹתֵחַ שֶׁלָּנוּ בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל יוֹתֵר. מַלְכוּת, בְּעֶצֶם מַהוּתָהּ, מֻגְדֶּרֶת כְּ"לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – אֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ כְּלוּם, הִיא קַבָּלָה טְהוֹרָה, בִּטּוּל גָּמוּר. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, בְּמָשִׁיחַ נִתֶּנֶת לְמַלְכוּת זוֹ מִדָּה שֶׁל תְּנוּעָה עַצְמִית שֶׁאֵין כָּמוֹהָ בְּכָל סֵדֶר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת: לְקַבֵּל אֵילוּ אוֹרוֹת, בְּאֵיזוֹ תַּצוּרָה, בְּאֵיזוֹ עֵת, וּבְאֵיזֶה אוֹפֶן גָּלוּי. אֵיךְ יָכוֹלָה עֶצֶם הַסְּפִירָה שֶׁל בִּטּוּל לָשֵׂאת בְּתוֹכָהּ חֵרוּת בְּחִירָה כָּל־כָּךְ עֲצוּמָה, הַמְעַצֶּבֶת עוֹלָמוֹת, בְּלִי לְהִתְמוֹטֵט לְגֶדֶר שֶׁל יֵשׁוּת? אֵיזֶה מַצְפֵּן פְּנִימִי, אֵיזֶה קָטָב עֶלְיוֹן, מַנְהִיג אֶת יַד הַמֶּלֶךְ הָאַחֲרוֹן כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד עַל סַף הָאֵין־סוֹף וּבוֹחֵר?

ו

כְּדֵי לְהִתְקָרֵב אֶל הַמַּצְפֵּן הַפְּנִימִי שֶׁל הַמֶּלֶךְ, צָרִיךְ לְהָרִים אֶת הַמַּבָּט מֵרַגְלֵי הָאִילָן אֶל צִירוֹ הַפְּנִימִי וְאֶל כִּתְרוֹ הַנֶּעְלָם. כִּי הַמַּלְכוּת אֵינֶנָּה עוֹמֶדֶת לְעוֹלָם לְבַדָּהּ; גַּם כְּשֶׁהִיא נִרְאֵית כִּכְלִי יָחִיד בְּתַחְתִּית הַמְּצִיאוּת, כָּל תְּנוּעָה שֶׁל מַלְכוּת מֻתְנֵית בְּדִמְמָה עֲמֻקָּה בַּמִּבְנֶה הַמִּתְרוֹמֵם עָלֶיהָ. אִם הַמַּלְכוּת הִיא הַפֶּה הַמְדַבֵּר וְהַיָּד הַפּוֹעֶלֶת, הֲרֵי מְחֻיָּב שֶׁיִּהְיֶה בְּתוֹכָהּ "שׁוֹמֵעַ" פְּנִימִי וְ"מַחְלִיט" פְּנִימִי, הַקּוֹבְעִים מַה יֵּאָמֵר וּמַה יֵּעָשֶׂה.

בִּלְשׁוֹן הַנֶּפֶשׁ, מַחְלִיט פְּנִימִי זֶה נִקְרָא דַּעַת. הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן, בִּתְחִלַּת סֵפֶר הַתַּנְיָא, מְגַדֵּר אֶת הַדַּעַת לֹא כִּמְיֻדָּע בְּעַלְמָא, אֶלָּא כְּכֹחַ שֶׁל הַכְרָעָה וְהִתְקַשְּׁרוּת – הַכֹּחַ הַבּוֹחֵר בֵּין הַהֲבָנוֹת וְקוֹשֵׁר אֶת הַהֲבָנָה הַנִּבְחֶרֶת אֶל הַלֵּב עַד שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית לִמְצִיאוּתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל הָאָדָם. הַחָכְמָה מַבְרִיקָה, הַבִּינָה מַרְחִיבָה; אֲבָל בְּלִי דַּעַת, הַכֹּל נִשְׁאָר כְּנוֹף רָחוֹק הַנִּרְאֶה מִבַּעַד לַחַלּוֹן. הָאָדָם יוֹדֵעַ, אֲבָל עֲדַיִן אֵינוֹ הַדָּבָר אֲשֶׁר הוּא יוֹדֵעַ. הַדַּעַת הִיא הַגֶּשֶׁר הַקּוֹשֵׁר אֶת הַיּוֹדֵעַ עִם יְדִיעָתוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ – עִם תְּכוּנָתוֹ הַמְּחוּיֶּה.

לָכֵן מְדַמֶּה הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן אֶת הַדַּעַת לְמַעֲשֵׂה הַהִתְקַשְּׁרוּת הַפְּנִימִית שֶׁבֵּין אִישׁ וְאִשָּׁה. כְּשֵׁם שֶׁהִתְקַשְּׁרוּת זוֹ אֵינָהּ בְּחִינַת בְּרִיאָה יֵשׁ מֵאַיִן חֲדָשָׁה, אֶלָּא קְשִׁירָה עֲמֻקָּה שֶׁל מַה שֶּׁכְּבָר יֵשׁ, כָּךְ גַּם הַדַּעַת אֵינֶנָּה מוֹסִיפָה מֻשָּׂגִים חֲדָשִׁים; אֶלָּא הִיא מְחַתֶּנֶת אֶת הַשֵּׂכֶל הַקַּיָּם עִם עֶצֶם הַנֶּפֶשׁ, עַד שֶׁהַמִּדּוֹת נֶאֱלָצוֹת לְהָגִיב. וּבִלְשׁוֹן הָאַדְמוֹ"ר הָאֶמְצָעִי, הַדַּעַת הִיא הִתְקַשְּׁרוּת

הַמַּשְׂכִּיל עִם הַמּוּשְׂכָּל – קֶשֶׁר הַנִּקְשָׁר וְהַמִּתְחַזֵּק בֵּין הַשֵּׂכֶל לְעִנְיָנוֹ – עַד שֶׁהַדָּבָר נֶחְוֶה כְּ"זוֹ הִיא מְצִיאוּתִי", וְלֹא כְּ"זֶהוּ רַעְיוֹן שֶׁשָּׁמַעְתִּי".

מִבְּחִינָה זוֹ מֻבְהֶרֶת מַדּוּעַ הַדַּעַת עוֹמֶדֶת, בְּסֵדֶר הַסְּפִירוֹת, בִּמְצוּלָה שֶׁבֵּין הַמּוֹחִין וְהַמִּדּוֹת, כְּמוֹ צַוָּאר הַמְחַבֵּר רֹאשׁ וְגוּף. לְמַעְלָה, הִיא נִמְנֵית בִּכְלַל הַמּוֹחִין, כִּי מִן הַשֵּׂכֶל הִיא נוֹלֶדֶת וּבְהִתְבּוֹנְנוּת הִיא חַיָּה. לְמַטָּה, הִיא כְּבָר פּוֹנָה אֶל הַלֵּב, וּבוֹחֶרֶת אֵיזוֹ הֲבָנָה תְּרְשֶׁה לָרֶדֶת, בְּאֵיזוֹ עָצְמָה, וּבְאֵיזוֹ גָּוֶן שֶׁל הַרְגָּשָׁה. מִדּוֹת הָאַהֲבָה, הַיִּרְאָה, הָרַחֲמִים, הַהַחְלָטָה, הַיִּרְאָה הָעִלָּאָה וְהַהוֹדָיָה – כֻּלָּן מַגְבִּיהוֹת כְּאִלּוּ אֶת עֵינֵיהֶן לְמַעְלָה אֶל רוֹעֶה פְּנִימִי זֶה, וּמְצַפּוֹת: עַל אֵיזוֹ אֱמֶת נִתְקַבֵּעַ, לְאֵיזֶה חָזוֹן נַקְדִּישׁ אֶת נַפְשֵׁנוּ?

לְפִיכָךְ הַדַּעַת הִיא גַּם הַכְרָעָה – נְטִיָּה מַכְרִיעָה – וְגַם הִתְקַשְּׁרוּת – קְשִׁירָה. כָּל זְמַן שֶׁרַבִּים רַעְיוֹנוֹת מְרַחֲפִים בַּשֵּׂכֶל בְּלִי דַּעַת, אֵין כִּוּוּן קָבוּעַ; הַלֵּב נִמְשָׁךְ לְכִוּוּנִים מְנֻגָּדִים. כְּשֶׁהַדַּעַת נוֹטָה וְקוֹשֶׁרֶת, נִבְרָא צִיר. כָּל כֹּחוֹת הַנֶּפֶשׁ מַתְחִילִים לְהִסְתַּדֵּר סְבִיב נְקוּדָּה פְּנִימִית אַחַת שֶׁל "זֶה" וְלֹא "זֶה".

וּמִפְּנֵי שֶׁהַדַּעַת מְעַצֶּבֶת צִיר זֶה, לָכֵן בְּמִנְיַן הָעֲשֶׂרֶת הַסְּפִירוֹת הַנָּפוֹץ בַּעֲבוֹדָה, הַדַּעַת נִכְלֶלֶת וְהַכֶּתֶר נִשְׁאָר מִחוּץ. הַכֶּתֶר, הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן, נִשְׁאָר לְמַעְלָה מֵהָרֹאשׁ, בִּלְתִּי נִרְאֶה; וְהַדַּעַת, הָעוֹמֶדֶת בְּרֹאשׁ הַשַּׁלְשֶׁלֶת הַנִּגְלֵית, מְשַׁמֶּשֶׁת כַּקֹּטֶב הָעֶלְיוֹן שֶׁבַּהַכָּרָה. מִן הַכֶּתֶר נִמְשָׁךְ שֹׁרֶשׁ עֶלְיוֹן דַּק אֶל הַחָכְמָה וְהַבִּינָה, אֲבָל בַּחֲוָיַית הַתּוֹדָעָה הַנִּבְרֵאת, הַדַּעַת הוּא הַנֶּחְוֶה כְּ"מְקוֹמִי הָעֶלְיוֹן בְּיוֹתֵר" – הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הָאָדָם בּוֹחֵר מֵאֵיזוֹ הֲבָנָה לִחְיוֹת.

כָּאן אָנוּ מַגִּיעִים אֶל הַקֹּטֶב הַשֵּׁנִי, הָעֶלְיוֹן יוֹתֵר: הַכֶּתֶר עַצְמוֹ. אִם הַדַּעַת הִיא הֲדַרְתּוֹ שֶׁל הַכֶּתֶר בְּתוֹךְ הַתּוֹדָעָה, הֲרֵי הַכֶּתֶר הוּא הַכֶּתֶר הָעִקָּרִי, רָצוֹן וְתַעֲנוּג מַקִּיפִים דְּאֵין־סוֹף הַסּוֹבְבִים וּמַקִּיפִים אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת. בִּלְשׁוֹן "עֵץ הַחַיִּים", הַכֶּתֶר אֵינוֹ נְקוּדָּה פְּשׁוּטָה אֶחָת, אֶלָּא מַעֲרֶכֶת שֶׁל שְׁתֵּי בְּחִינוֹת פְּנִימִיּוֹת: תַּעֲנוּג וְרָצוֹן.

הַתַּעֲנוּג הוּא הָעֹנֶג הָרִאשׁוֹנִי שֶׁל הַהֲוָיוֹת, הַתַּעֲנוּג שֶׁהָאֵין־סוֹף מִתְעַנֵּג, כִּבְיָכוֹל, בְּאוֹרוֹ עַצְמוֹ וּבְאֶפְשָׁרוּת הִתְגַּלּוּתוֹ. הוּא לְגַמְרֵי לְמַעְלָה מִן הַשֵּׂכֶל, וְקוֹדֵם לְכָל שְׁאֵלוֹת שֶׁל "לָמָּה" וְ"אֵיךְ". מִן הַתַּעֲנוּג זוֹרֵחַ הָרָצוֹן – רָצוֹן פָּשׁוּט: הַפְּקוּדָּה הַפְּשׁוּטָה וְהַבִּלְתִּי מְנֻמֶּקֶת שֶׁ"כָּכָה יִהְיֶה". לֹא מִטַּעַם סִבָּה חִיצוֹנִית, לֹא מִטַּעַם חֶשְׁבּוֹן שֶׁל הֶרֶוַח וְהֶפְסֵד, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁזֶּהוּ מַה שֶּׁהַתַּעֲנוּג הָעַצְמִי חָפֵץ לְהוֹצִיא אֶל הַגִּלּוּי. "עָלָה בִּרְצוֹנוֹ", אוֹמְרִים הַקַּדְמוֹנִים בַּקַּבָּלָה, וְאֵינָם מְכַוְּנִים לְרָצוֹן מְנֻמָּק, אֶלָּא לַעֲלִיָּה מִתּוֹךְ עַצְמוּת הָאֵין־סוֹף.

הָרַבִּי רַשַּׁ"ב, בְּהֶמְשֵׁכָיו הָאֲרֻכִּים, חוֹזֵר פַּעַם אַחַר פַּעַם אֶל דּוּאַלִיּוּת זוֹ שֶׁל תַּעֲנוּג וְרָצוֹן. הַתַּעֲנוּג הוּא פְּנִימִי, שָׁקֵט, כְּמוֹ שִׂמְחָה עֲמֻקָּה שֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ בְּעֶצֶם הֱיוֹתוֹ; הָרָצוֹן הוּא חִיצוֹנִי, תּוֹקְפָּנִי, כְּמוֹ הַדַּחַף הַדּוֹחֵף אוֹתוֹ לִפְעוֹל, לִבְרוֹא, לְעַצֵּב אֶת חַיָּיו. בַּסֵּדֶר הָאֱלֹקִי, הַתַּעֲנוּג הוּא הַמְּתִיקוּת הַנִּסְתֶּרֶת שֶׁל "נִתְאַוָּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִהְיוֹת לוֹ דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים", וְהָרָצוֹן הוּא הַגְּזֵרָה שֶׁיִּהְיוּ עוֹלָמוֹת, תּוֹרָה, מִצְוֹת, יִשְׂרָאֵל – צִוּוּי מַלְכוּתִי הַחוֹדֵר אֶת כָּל סֵדֶר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת.

אַךְ כָּל זֶה נִשְׁאַר בְּמַדְרֵגָה שֶׁל לְמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה. כְּשֵׁם שֶׁאָדָם אֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּרֹב הָעִתִּים בְּשֹׁרֶשׁ תַּעֲנוּגָיו וּבִרְצוֹנוֹ הָרִאשׁוֹנִי – הוּא פּוֹעֵל, חוֹשֵׁב, מַרְגִּישׁ, וְרַק לִפְעָמִים חוֹוֶה בַּעֲמִימוּת אֶת הַזְּרָמִים הָעֲמֻקִּים שֶׁמִּתַּחְתִּית – כָּךְ גַּם הָעוֹלָמוֹת מְקַבְּלִים מִן הַכֶּתֶר רַק בְּאֹפֶן עֲקִיף. אוֹרוֹ חָזָק מִדַּי לְהִתְלַבֵּשׁ בְּאֹפֶן יָשִׁיר בִּכְלִים. לָכֵן הַכֶּתֶר רָגִיל לְהִהְיוֹת "אֵינוֹ נִמְנֶה" בִּכְלַל הָעֲשָׂרָה; הוּא כְּהֵילָה מַקִּיפָה וְלֹא כְּאֵיבָר בְּגוּף הַסְּפִירוֹת.

בֵּין כֶּתֶר נֶעְלָם זֶה וּבֵין הַמִּבְנֶה הַמְפֹרָט שֶׁל הָעֲשָׂרָה עוֹמֶדֶת הַדַּעַת. כִּי אַף שֶׁהַכֶּתֶר אֵינוֹ נִכְלָל בַּמִּנְיָן הָעֲשָׂרָה, מִכָּל מָקוֹם קוֹלוֹ הַפְּנִימִי צָרִיךְ לְהִשָּׁמַע. רְצוֹנוֹ צָרִיךְ לְהִתְבַּטֵּא, תַּעֲנוּגוֹ צָרִיךְ לְתַבְלֵן אֶת כָּל הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת. וְהָאֹפֶן שֶׁבּוֹ זֶה קוֹרֶה הוּא שֶׁמִּן הַכֶּתֶר נִמְשֶׁכֶת חוּטָא דַּקָּה אֶל הַדַּעַת; הַדַּעַת, כְּשֶׁהִיא שׁוֹקַעַת בְּהִתְבּוֹנְנוּת עֲמֻקָּה וּמִתְמַשֶּׁכֶת, יְכוֹלָה לִהְיוֹת כְּעֵין תַּחֲנַת הַקְשָׁבָה לַמַּדְרֵגָה שֶׁל לְמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה. הִיא אֵינָהּ תּוֹפֶסֶת אֶת הַכֶּתֶר כְּכֶתֶר, אֲבָל יְכוֹלָה לְקַבֵּל טַעַם, נְטִיָּה, כִּוּוּן פְּנִימִי שֶׁאֵינוֹ נוֹלָד מִן הַשֵּׂכֶל עַצְמוֹ.

לָכֵן מַבְדִּיל הָאַדְמוֹ"ר הָאֶמְצָעִי בֵּין דַּעַת שִׁטְחִית וְחוֹלֶפֶת לְדַעַת עֲמֻקָּה וּמְיֻשֶּׁבֶת. הָרִאשׁוֹנָה אֵינָהּ אֶלָּא קְשִׁירַת הַשֵּׂכֶל אֶל הַלֵּב; הַשְּׁנִיָּה הִיא הִתְבְּלוּת פְּנִימִית, בִּטּוּל הָאֲנִי הַמּוּדָע אֶל מַשֶּׁהוּ שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ אוֹתוֹ כְּעֶלְיוֹן מִן הַשֵּׂכֶל. בְּדַעַת כָּזוֹ, הָאָדָם מַתְחִיל לְהַרְגִּישׁ לֹא רַק "זֶה אֱמֶת לְפִי הֲבָנָתִי", אֶלָּא "זֶה מַה שֶּׁאֲנִי, בִּרְצוֹנִי הָעָמוֹק בְּיוֹתֵר, מַמָּשׁ רוֹצֶה" – וְרָצוֹן פְּנִימִי זֶה הוּא גּוּפוֹ הֲדַרְתּוֹ שֶׁל הַכֶּתֶר.

עַכְשָׁו יְכוֹלִים אָנוּ לַחֲזוֹר אֶל הַמַּלְכוּת. בְּתִפְקוּדָהּ הָרָגִיל בְּכָל סֵדֶר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת, הַמַּלְכוּת אֵינֶנָּה מְקַבֶּלֶת יְשִׁירִין מִן הַכֶּתֶר. אִלּוּ הָיָה רְצוֹנוֹ הַגָּלוּם שֶׁל הָאֵין־סוֹף יוֹרֵד בְּלִי הַמְתָּקָה וּבְלִי הַמְסָכָה אֶל הַכְּלִי הָעוֹמֵד כָּל־כָּךְ קָרוֹב לַמַּעֲשֶׂה, לֹא הָיוּ הָעוֹלָמוֹת יְכוֹלִים לְהַחֲזִיקוֹ; לֹא הָיָה נִשְׁאַר מָקוֹם לַתַּהֲלִיךְ, לְהִסְטוֹרְיָה, לַבְּחִירָה. לָכֵן הַהַשְׁפָּעָה מְדֻרֶּגֶת: מִן הַכֶּתֶר אֶל הַמּוֹחִין, מִן הַמּוֹחִין אֶל הַמִּדּוֹת, מִן הַמִּדּוֹת אֶל הַמַּלְכוּת. הַמַּלְכוּת מַגְבִּיהָה מַבָּטָהּ לֹא אֶל הַכֶּתֶר, אֶלָּא אֶל הַלֵּב וְהַשֵּׂכֶל הַנְּהָגִים גַּם הֵם – יוֹתֵר אוֹ פָּחוֹת – עַל־יְדֵי דַּעְתָּם.

בִּלְשׁוֹן הָאָדָם, הַהַחְלָטוֹת שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים וּמְמַמְּשִׁים – הַ"מַּלְכוּת" הָאִישִׁית שֶׁלָּנוּ – מֻנְהָגוֹת בְּדֶרֶךְ כְּלָל עַל־יְדֵי הַדַּעַת הַנּוֹכְחִית שֶׁלָּנוּ: הָאֹפֶן שֶׁבּוֹ אָנוּ קוֹשְׁרִים עַכְשָׁו אֶת הֲבָנָתֵנוּ בַּתּוֹרָה וּבַמְּצִיאוּת אֶל הַהַרְגָּשׁוֹת שֶׁלָּנוּ. רַק לִמְעַט פְּעָמִים אָנוּ חוֹוִים הֶבְהָקָה יְשִׁירָה שֶׁל רָצוֹן הָעֶלְיוֹן הַנִּשְׁמָתִי, הָרָצוֹן הָאֱלֹקִי הַקּוֹדֵם לַהֲבָנָה; אֶלָּא שֶׁרָצוֹן עֶלְיוֹן זֶה מִתְסַנֵּן לְמַטָּה דֶּרֶךְ הֲבָנַת הַטְּעָמִים, הָעֲרָכִים וְהַמְּחוּיָּבוּיוֹת הַמֻּרְגָּשׁוֹת שֶׁלָּנוּ, עַד שֶׁהוּא מְעַצֵּב אֶת בְּחִירוֹתֵינוּ בְּאֹפֶן מְמֻצָּע, וְלָעִתִּים מְעֻוָּת.

לָכֵן, בַּמַּעֲרֶכֶת הָרְגִילָה, שְׁנֵי הַקְּטָבִים שֶׁלְּמַעְלָה מִן הַמַּלְכוּת הֵם כָּךְ: בְּרֹאשׁ הַתּוֹדָעָה – הַדַּעַת, הַשּׁוֹקֶלֶת וְהַקּוֹשֶׁרֶת; לְמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה – הַכֶּתֶר, הַמִּתְעַנֵּג וְהָרוֹצֶה. הַמַּלְכוּת מְקַבֶּלֶת מִן הַדַּעַת וּמִן הַמִּדּוֹת הַמְּעֻצָּבוֹת עַל־יָדָהּ, וְלֹא מִן הַכֶּתֶר עַצְמוֹ. הַדִּבּוּר הַמַּלְכוּתִי, לְפִי דְּמוּת זוֹ, נִקְבָּע עַל־יְדֵי הֲבָנָתוֹ הַפְּנִימִית וְעֶמְדָּתוֹ הָרִגְשִׁית שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הַנִּהְיוֹת גַּם הֵן רַק הֶחְזֵרִים רְחוֹקִים שֶׁל הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן.

עַל רֶקַע זֶה מַתְחִילָה הַחִדּוּשׁ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לְהַבְהִיק. כִּי אֶצְלוֹ, הַמַּלְכוּת אֵינֶנָּה מְנְהֶגֶת רַק עַל־יְדֵי דַּעַת בַּמּוּבָן הָרָגִיל – עַל־יְדֵי הַכְרָעָה שֶׁל אֲמִתִּיּוֹת מוּבָנוֹת – אֶלָּא עַל־יְדֵי דַּעַת הָעוֹמֶדֶת בְּקֶשֶׁר יָשִׁיר עִם הַכֶּתֶר. הִתְקַשְּׁרוּתוֹ הַפְּנִימִית אֵינָהּ רַק לְמַה שֶּׁנִּתָּן לְהַשִּׂיג, אֶלָּא גַּם לְמַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִן הַהַשָּׂגָה, לְרָצוֹן וְלַתַּעֲנוּג שֶׁל הָאֵין־סוֹף כְּמוֹ שֶׁהֵם לְעַצְמָם.

אֵין כַּוָּנָה, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהַכֶּתֶר מַפְסִיק לִהְיוֹת לְמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה, אוֹ שֶׁמּוֹחָהּ שֶׁל מָשִׁיחַ מַקִּיף אֶת הָאֵין־סוֹף כְּדֶרֶךְ שֶׁהָאֵין־סוֹף מַקִּיף אֶת עַצְמוֹ. אֶלָּא הַכַּוָּנָה שֶׁהַכֶּתֶר הַנֶּעְלָם מוֹצֵא אֶצְלוֹ עָרוּץ יְחִידָאִי שֶׁל שְׁקִיפוּת אֶל הַתּוֹדָעָה. דַּעְתּוֹ מְרֻקֶּנֶת כָּל־כָּךְ מֵאֲנִיּוּת, מְסוּרָה כָּל־כָּךְ לְקִשּׁוּר עִם הָאֱמֶת, עַד שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית כְּלִי שֶׁבְּתוֹכוֹ נִתְפָּסִים נְטִיּוֹת הַכֶּתֶר, כְּמוֹ שֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ רָצוֹן עַצְמִי עָמוֹק שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָאֵר אוֹתוֹ כָּל־צָרְכּוֹ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן יוֹדֵעַ אוֹתוֹ בְּוַדָּאוּת גְּמוּרָה.

בָּזֶה מֻנָּח רֵאשִׁית הַתְּשׁוּבָה לִשְׁאֵלָתֵנוּ: אֵיךְ יְכוֹלָה הַמַּלְכוּת לְהִתְנַתֵּן לָהּ כָּל־כָּךְ הַרְחָבַת בְּחִירָה הַמְעַצֶּבֶת עוֹלָמוֹת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לְהִשָּׁאֵר בְּטָהֳרַת הַבִּטּוּל? מִפְּנֵי שֶׁמַּלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ אֵינֶנָּה עוֹמֶדֶת בְּתַחְתִּית מַבְנֶה הַמֻּנְהָג רַק עַל־יְדֵי דַּעַת אֱנוֹשִׁית מוּבֶנֶת. הִיא עוֹמֶדֶת בְּתַחְתִּיתוֹ שֶׁל אִילָן שֶׁצִּירוֹ הַפְּנִימִי הוּא דַּעַת הַכֶּתֶר – תּוֹדָעָה הַמְבַטֶּלֶת עַצְמָהּ לְרָצוֹן וְלַתַּעֲנוּג הַנֶּעְלָמִים שֶׁל הָאֵין־סוֹף.

הַמִּלּוּא הַשָּׁלֵם שֶׁל דָּבָר זֶה יִתְבָּאֵר כְּשֶׁנַּעֲמֹד עַל הַסְּפִירָה שֶׁדֶּרֶךְ כְּלָל כָּל הַשֶּׁפַע עוֹבֵר דַּוְקָא עַל־יָדָהּ אֶל הַמַּלְכוּת, וְאֵיךְ, בְּמָשִׁיחַ, נֶהְפָּךְ עָרוּץ זֶה. כִּי אִם הַמַּלְכוּת עֲתִידָה לִבְחוֹר אֵיךְ לְעַצֵּב אֶת הָאִילָן, צָרִיךְ תְּחִלָּה לְהֵרָאוֹת לָהּ אֵיךְ נֶאֱסָפִים כָּל הַזְּרָמִים הַפְּנִימִיִּים שֶׁל הָאִילָן לִנְקוּדַּת הַמְּשָׁל שֶׁל הַשְּׁפָעָה אַחַת. וְשָׁם, בְּסוֹד הַיְסוֹד, תִּתְגַּלֶּה בְּלִבּוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ דַּעַת הַכֶּתֶר בִּגְבוּרָתָהּ הַמְיֻחֶדֶת, לְהַנְהִיג אֶת בְּחִירַת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ בְּלִי נִיצוֹץ שֶׁל יֵשׁוּת.

ז

אִם כֵּן, לִפְנֵי שֶׁנּוּכַל לְהָבִין אֶת חִדּוּשָׁהּ הַיָּחִיד וְהַמְיֻחָד שֶׁל מַלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, צָרִיךְ תְּחִלָּה לְהַעֲמִיק בְּמַהוּתָהּ שֶׁל אוֹתָהּ סְפִירָה הָעוֹמֶדֶת מִיָּד לְמַעְלָה מִן הַמַּלְכוּת, וְדַוְקָא עַל־יָדָהּ נֶאֱסָפִים וּמֻנְהָגִים כָּל הַזְּרָמִים הָעֶלְיוֹנִים לְמַטָּה. כִּי הָאִילָן אֵינוֹ שׁוֹפֵךְ אֶת עַצְמוֹ אֶל הַמַּלְכוּת בְּאֹפֶן מְפֻזָּר וּבְלִי גְּבוּל. כָּל נַהֲרוֹת הַשֵּׂכֶל וְהַמִּדּוֹת נִפְגָּשִׁים וְנִכְנָסִים לִנְקוּדַּת רִכּוּז אַחַת, לְאֵיבָר אֶחָד שֶׁל הַחְלָטָה וּמְסִירָה, וְרַק אָז הֵם יוֹרְדִים לְגִלּוּי. וְאֵיבָר רִכּוּז זֶה הוּא הַיְסוֹד.

עַל הַיְסוֹד נֶאֱמַר: "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם". פְּשַׁט הַכָּתוּב הוּא, שֶׁהַצַּדִּיק מְקַיֵּם וּמְחַזֵּק אֶת מְצִיאוּתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם. וּבִפְנִימִיּוּת הָעִנְיָן, פָּסוּק זֶה נוֹתֵן שֵׁם לַסְּפִירָה עַצְמָהּ: הַיְסוֹד הוּא הַ"יְסוֹד" אֲשֶׁר עָלָיו נִשְׁעֶנֶת וְנוֹחָה הָעוֹלָם, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת. כָּל הַסְּפִירוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, עִם רִבְבוֹת אוֹרוֹתֵיהֶן וְהַרְמוֹנְיוֹתֵיהֶן, הָיוּ נִשְׁאָרוֹת כְּמִבְנֶה רָם וְנַעֲלֶה הַתָּלוּי בְּמַחֲשָׁבָה, אִלּוּלֵי עַמּוּד יְסוֹד אֶחָד הַנּוֹשֵׂא אֶת מִשְׁאָם וּמְמַסְּרָם לִמְקוֹם הַמַּעֲשֶׂה. וְעַמּוּד זֶה הוּא הַיְסוֹד.

לָכֵן הַזֹּהַר קוֹרֵא לַיְּסוֹד "כֹּל", מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ נֶאֱסָף "כָּל" הַשֶּׁפַע שֶׁל הַסְּפִירוֹת הַקּוֹדְמוֹת לִכְלָל אֶחָד. אֵין זֶה תּוֹכֶן חָדָשׁ, מִדָּה חֲדָשָׁה, אֶלָּא עִקּוּד וְאִחוּד שֶׁל כָּל מַה שֶּׁכְּבָר נִתְעוֹצֵב וְנִתְגַּבֵּשׁ לְמַעְלָה. נְדִיבוּתוֹ שֶׁל הַחֶסֶד, דִּינָהּ שֶׁל הַגְּבוּרָה, הַהַרְמוֹנְיָה שֶׁל הַתִּפְאֶרֶת, הַנִּצָּחוֹן שֶׁל הַנֵּצַח, וְהַהַכְנָעָה שֶׁל הַהוֹד – הַכֹּל מֻבְאִים וּמְקֻבָּצִים בַּיְּסוֹד כְּכַוָּנָה אַחַת מְלֻכֶּדֶת לְהִשְׁתַּתֵּף וּלְהִתְחַלֵּק. הַיְּסוֹד הוּא הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הַפַּרְצוּף הָעֶלְיוֹן פּוֹנֶה מִפְּנִימִיּוּת לְחִיצוֹנִיּוּת, מְקֻשָּׁר עִם עַצְמוֹ לְקֶשֶׁר עִם זוּלָתוֹ.

מִטַּעַם זֶה מְזַהִים הַזֹּהַר וְהַקַּבָּלָה אֶת הַיְּסוֹד עִם אֵיבַר הַבְּרִית, הַבְּרִית מִילָה. בְּגוּף הָאָדָם, אֵיבַר הַהוֹלָדָה אֵינוֹ עוֹד אֵיבָר אֶחָד בְּעָלְמָא; הוּא הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ כָּל הָאָדָם – צוּרָתוֹ הַגּוּפָנִית, חַיָּיו, תְּכוּנוֹת אָפְיוֹ, הַשָּׂגוֹתָיו הָרוּחָנִיּוֹת – נִתְרַכְּזִים לְטִפָּה אַחַת הַיְּכוֹלָה לְהוֹלִיד מְצִיאוּת אַחֶרֶת. וְכֵן בְּאָדָם הָעֶלְיוֹן, בַּפַּרְצוּף דְּזְעֵיר אַנְפִּין, הַיְּסוֹד הוּא הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ כָּל מַה שֶּׁלְּמַעְלָה נִמְזָק וְנִתְעַקֵּד לִנְקוּדַּת הַשְׁפָּעָה אַחַת מְרֻכֶּזֶת, נְקוּדַּת נְתִינָה אַחַת, הַיְּכוֹלָה לְהִתְקַבֵּל עַל־יְדֵי הַמַּלְכוּת וּלְהוֹלִיד עוֹלָמוֹת.

הַחֲסִידוּת, וּבִפְרָט בְּהֶמְשֵׁךְ הַמְּבֹאָר בְּמִצְוַת בְּרִית מִילָה בְּ"דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ", מְפַתַּחַת וּמְבָאֶרֶת עִנְיָן זֶה יוֹתֵר. הַיְּסוֹד אֵינוֹ רַק נְקוּדַּת הַנְּתִינָה; הוּא כֹּחַ הַהִתְקַשְּׁרוּת – שֶׁל קֶשֶׁר עָמוֹק וְנֶאֱמָן. לְהַשְׁפִּיעַ לַאֲחֵר בְּדֶרֶךְ הַיְּסוֹד אֵינוֹ לִשְׁפֹּךְ תּוֹכֶן לְתוֹךְ כְּלִי רֵיק מֵרָחוֹק, אֶלָּא לְהִתְדַּבֵּק, לְהִתְאַחֵד עִם הַזּוּלַת בְּהִזְדַּהוּת פְּנִימִית, לָדַעַת וּלְהִוָּדַע. הַיְּסוֹד הוּא הַסְּפִירָה שֶׁל הַקֶּשֶׁר, עֶצֶם הַיַּחַס. תְּנוּעָתוֹ הָעִקָּרִית הִיא דְּבֵקוּת – לֹא דְּבֵקוּת לְמַעְלָה אֶל הָאֵין־סוֹף (זֹאת שַׁיֶּכֶת לַחָכְמָה וְלַכֶּתֶר), אֶלָּא דְּבֵקוּת לַחוּץ: קֶשֶׁר הַמַּשְׁפִּיעַ עִם הַמְּקַבֵּל, כְּדֵי שֶׁהַשֶּׁפַע לֹא תִּהְיֶה חִיצוֹנִית, אֶלָּא תִּכָּנֵס כְּזֶרַע חַי.

וְכָךְ נִמְצָא לָנוּ, בְּתַחְתִּית הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, הַשְׁלָמָה נִפְלָאָה. הַיְּסוֹד הוּא ה"כָּל" שֶׁל הַנּוֹתֵן, דָּחוּס וּמְרֻכָּז לְתוֹךְ קֶשֶׁר מְמֻקָּד. הַמַּלְכוּת הִיא ה"אַיִן" שֶׁל הַמְּקַבֵּל, הֶחָלָל הָרֵיק, הָאֲדָמָה הַמְּכֻנֶּנֶת. הַיְּסוֹד מַחֲזִיק בַּכֹּל וּמַשְׁפִּיעַ. הַמַּלְכוּת אֵינָהּ מַחֲזֶקֶת מְאוּמָה וּמְקַבֶּלֶת. הַיְּסוֹד הוּא הַמִּלָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים; הַמַּלְכוּת הִיא הַשְּׁמִיעָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים.

בְּסֵדֶר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת הָרָגִיל, הֶבְדֵּל זֶה הוּא מֻחְלָט. הַיְּסוֹד שַׁיָּךְ לְצַד הַמַּשְׁפִּיעַ. הוּא עֲדַיִן נִמְנֶה בְּתוֹךְ גּוּפוֹ שֶׁל זְעֵיר אַנְפִּין, הַמַּעֲרָךְ הָרַגְשִׁי שֶׁעִנְיָנוֹ הוּא אֵיךְ הָאֱלֹקוּת מִתְיַחֶסֶת אֶל עַצְמָהּ – אַהֲבוֹתֶיהָ וּגְבוּרוֹתֶיהָ, רַחֲמֶיהָ וְנִצְחוֹנוֹתֶיהָ. הַמַּלְכוּת, לְעֻמַּת זֹאת, כְּבָר פּוֹנָה לַחוּץ, אֶל הָעָלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא, אֶל הַבְּרִיאָה. בְּסֵדֶר זֶה, כָּל תַּפְקִידוֹ שֶׁל הַיְּסוֹד הוּא לָשֵׂאת בֶּאֱמוּנָה אֶת הַזְּרָמִים הָעֶלְיוֹנִים עַד לַגְּבוּל, וְכָל תַּפְקִידָהּ שֶׁל הַמַּלְכוּת הוּא לִהְיוֹת פְּתוּחָה, לְהִתְרַסֵּק, לָתֵת לַזְּרָמִים אֵלּוּ מָקוֹם לְהֵהָיוֹת דָּבָר אַחֵר מִמְּקוֹרָם.

וְזֶה מְבֹאָר גַּם דִּקְדּוּק אַחֵר בְּכִנּוּי "צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם". הַצַּדִּיק, בְּשָׁרְשׁוֹ הָעֶלְיוֹן כִּיְסוֹד, אֵינוֹ רַק צַדִּיק בַּמּוּבָן הַשְּׁלִילִי שֶׁל הַמְּנִיעוּת מֵרַע. הוּא יְסוֹד הָעוֹלָם בַּמּוּבָן הַחִיּוּבִי, שֶׁכָּל מְצִיאוּתוֹ הִיא עָרוּץ, בְּרִית, בֵּין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. אֵינוֹ חַי לְעַצְמוֹ כְּלָל. חַיָּיו הַפְּרָטִיִּים הֵם עָרוּץ שֶׁדַּרְכּוֹ זוֹרְמִים לָעוֹלָם תּוֹרָה, שְׁכִינָה, בְּרָכָה וְחַיִּים. יְחִידָיוּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הִיא אֵפוֹא כְּפִילָה: מִצַּד אֶחָד הוּא הַמֻּגְדָּר בְּיוֹתֵר מִכֻּלָּם, הַ"טִּפָּה" הַמְרֻכֶּזֶת שֶׁל כָּל הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וּמִצַּד שֵׁנִי עֶצֶם הַהַגְדָּרָה שֶׁלּוֹ הִיא שֶׁאֵינוֹ קַיָּם אֶלָּא כְּדֵי לְקַשֵּׁר וּלְהַעֲבִיר.

מִכָּאן אָנוּ מַתְחִילִים לְהַרְגִּישׁ מַה פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל דָּבָר, שֶׁהַמַּלְכוּת "תִּתְבַּע" אֶת הַיְּסוֹד.

כְּבָר דִּבַּרְנוּ עַל עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת – עֲלִיָּתָהּ שֶׁל הַמַּלְכוּת לְמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת יוֹתֵר וְהִתְלַבְּשׁוּתָהּ בְּאוֹרוֹתֵיהֶן שֶׁל סְפִירוֹת אֲחֵרוֹת. בְּתַצְרוּפוֹת אֵלּוּ, הַמַּלְכוּת מְקַבֶּלֶת לְעֵת קְצָרָה אֶת תַּפְקִידָהּ שֶׁל הַבִּינָה אוֹ שֶׁל הַתִּפְאֶרֶת אוֹ שֶׁל הַחָכְמָה, וְנַעֲשֵׂית לַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ אוֹרוֹת אֵלּוּ מְדַבְּרִים לְגִלּוּי. אֲבָל כָּל זֶה עֲדַיִן מְנַחֵשׁ וּמְנִיחַ אֶת הַמִּבְנֶה הַיְּסוֹדִי, שֶׁבּוֹ הַיְסוֹד עוֹמֵד כָּעָרוּץ וְהַמַּלְכוּת כִּמְקַבֶּלֶת.

אֲבָל יֵשׁ אֶפְשָׁרוּת עֲמֻקָּה יוֹתֵר, הָרוּמְזָה בְּתוֹרַת הָאֲרִיזַ"ל וּמְאוֹרָה עַל־יְדֵי הַחֲסִידוּת: שֶׁבַּתִּיקּוּן הַשָּׁלֵם, הַמַּלְכוּת לֹא רַק תִּתְלַבֵּשׁ בְּאוֹרוֹתֵיהֶן שֶׁל סְפִירוֹת אֲחֵרוֹת וְתִשָּׁאֵר כִּכְלִי הָאַחֲרוֹן, אֶלָּא תַּעֲלֶה לְקַבֵּל עָלֶיהָ אֶת עֶצֶם תַּפְקִידוֹ שֶׁל הַיְסוֹד עַצְמוֹ. דְּהַיְנוּ, שֶׁנְּקוּדַּת הַ"כָּל" הַמְאַסֶּפֶת וּמַעֲבִירָה אֶת כָּל הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים תֵּרֵד עַצְמָהּ לִמְקוֹם הָ"אַיִן", וְהַמְּקַבֵּל יֵהָפֵךְ לְעָרוּץ.

כְּדֵי לְהַשִּׂיג זֶה, צָרִיךְ לְזַכֵּךְ אֶת הַמּוּשָּׂג "תְּבִיעַת" הַיְסוֹד. לֹא שֶׁהַמַּלְכוּת נַעֲשֵׂית לִסְפִירָה נוֹסֶפֶת בְּשֵׁם יְסוֹד לְצַד עַצְמָהּ, כְּאִלּוּ נוֹסְפָה סְפִירָה אַחַת עַל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת. וְלֹא שֶׁהִיא עוֹקֶרֶת אֶת הַיְסוֹד מִמְּקוֹמוֹ; מִבְנֵהוּ הַפְּנִימִי שֶׁל הָאִילָן נִשְׁאָר עוֹמֵד עַל תִּלּוֹ. אֶלָּא שֶׁ"תְּבִיעַת" הַיְסוֹד פֵּירוּשָׁהּ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁבְּסֵדֶר הָרָגִיל הָיָה עוֹבֵר דַּוְקָא עַל־יְדֵי הַיְסוֹד כְּאֵיבָר עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ – עַכְשָׁו עוֹבֵר עַל־יְדֵי הַמַּלְכוּת עַצְמָהּ. הַמַּלְכוּת נַעֲשֵׂית לִנְקוּדַּת הַהִתְקַשְּׁרוּת הָאַחֲרוֹנָה וְלִנְקוּדַּת הַמְּסִירָה הָאַחֲרוֹנָה לַמְּצִיאוּת. הַבְּרִית בֵּין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה נִכְתֶּבֶת בְּעֶצֶם כֹּחַ הַקַּבָּלָה שֶׁל הַמַּלְכוּת.

בְּתַצְרוּף כָּזֶה, הַמַּלְכוּת אֵינֶנָּה עוֹד נְקוּדַּת סִיּוּם פָּסִיבִית, הַמְקַבֶּלֶת מִיְּסוֹד שֶׁעוֹד שַׁיָּךְ לְצַד הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים. הַמַּלְכוּת עַצְמָהּ הִיא הַבְּרִית, מְקוֹם הַהִתְקַשְּׁרוּת, הַ"כָּל" שֶׁדַּוְקָא עַל־יָדוֹ נִתָּן הַכֹּל. הָעוֹלָם אָז אֵינוֹ רַק מִשְׁטָח שֶׁעָלָיו זוֹרֵחַ הָאוֹר הָאֱלֹקִי; הָעוֹלָם עַצְמוֹ, בְּמַלְכוּתוֹ הַנִּגְלֵית, הוּא הָאֵיבָר שֶׁל הַנְּתִינָה הָאֱלֹקִית.

זֶהוּ פְּנִימִיּוּתוֹ שֶׁל הַזְּמַן הֶעָתִיד, כְּשֶׁ"וְנִגְלָה כְּבוֹד ה', וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו". הַבָּשָׂר עַצְמוֹ יִהְיֶה עָרוּץ, לֹא רַק מְקַבֵּל. הַסְּפִירָה הָאַחֲרוֹנָה תִּהְיֶה הַיְסוֹד שֶׁל כָּל הַקּוֹדְמוֹת לָהּ; הַמְּצִיאוּת כְּעַצְמָהּ תִּהְיֶה אֵיבַר הַבְּרִית שֶׁדַּוְקָא עַל־יָדוֹ הָאֵין־סוֹף נוֹתֵן בְּלִי הֶסְתֵּר.

וְעַכְשָׁו, בְּסֵדֶר שֶׁלִּפְנֵי מָשִׁיחַ, הֲפוּכָה כָּזוֹ לֹא יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם אֶלָּא בִּרְגָעִים, בְּאֹפֶן חֶלְקִי, כַּעֲלִיַּת הַמַּלְכוּת לְשָׁעָה. יֵשׁ זְמַנִּים, מְקוֹמוֹת אוֹ אֲנָשִׁים, שֶׁבָּהֶם הַמַּלְכוּת עוֹלָה לְמַדְרֵגַת הַיְסוֹד, וְהָעוֹלָם הַנִּגְלֶה נַעֲשֶׂה לִזְמַן קָצָר לְעָרוּץ שֶׁל כָּל הַחַיִּים הָעֶלְיוֹנִים. אֲבָל הָעוֹלָם כִּכְלָלוּתוֹ עֲדַיִן אֵינוֹ יָכוֹל לָשֵׂאת מַצָּב כָּזֶה כְּמַצָּבוֹ הַקָּבוּעַ. הַגְּבוּלוֹת בֵּין מַשְׁפִּיעַ וּמְקַבֵּל, בֵּין יְסוֹד וְעוֹלָם, צְרִיכִים לְהִשָּׁאֵר חֲזָקִים, פֶּן יִתְמוֹטֵט הַמִּבְנֶה, פֶּן הַנְּתִינָה הָאֵין־סוֹפִית תַּצִּיף אֶת הַכֵּלִים.

חִדּוּשׁוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הוּא, שֶׁאֶצְלוֹ הֲפוּכָה זוֹ נַעֲשֵׂית לֹא לַעֲלִיָּה זְמַנִּית, אֶלָּא לְתַצְרוּף קָבוּעַ וְנִצְחִי. מַלְכוּתוֹ, הַמְּשֻׁרֶשֶׁת בְּדָוִד וְעִם זֶה עוֹמֶדֶת בְּסִיּוּמָם שֶׁל כָּל הַבֵּירוּרִים, נוֹתֶנֶת לָהּ הַשֵּׁם כֹּחַ לְקַבֵּל עָלֶיהָ אֶת תַּפְקִידוֹ שֶׁל הַיְסוֹד לְכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ. אֵינוֹ רַק מֶלֶךְ כִּמְקַבֵּל גְּזֵרַת הָאֱלֹקוּת; אֶלָּא שֶׁבְּמַלְכוּתוֹ עַצְמָהּ הוּא הֶעָרוּץ הַמַּמָּשִׁי שֶׁדַּוְקָא עַל־יָדוֹ זוֹרֶמֶת כָּל הַשְׁפָּעָה הָאֱלֹקִית לָעוֹלָמוֹת.

לָכֵן הַנְּבִיאִים מְדַבְּרִים עַל הַמָּשִׁיחַ לֹא רַק כְּמוֹשֵׁל, אֶלָּא כִּבְרִית: "וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם". אִישִׁיּוּתוֹ, מַלְכוּתוֹ, הֵם עַצְמָם הַבְּרִית, הַיְסוֹד, שֶׁדַּוְקָא עַל־יָדָם נִתְחַדֵּשׁ הַקֶּשֶׁר בֵּין ה' לַבְּרִיאָה בְּבֵירוּר מֻחְלָט. כָּל מַה שֶּׁנִּמְשָׁךְ מִן הַכֶּתֶר עַל־יְדֵי הַדַּעַת, כָּל מַה שֶּׁנִּתְאַחֵד וְנִתְהַלְּהֵד בַּמִּדּוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, נִמְסָר לְמַלְכוּתוֹ כִּנְקוּדַּת הַמְּסִירָה. כָּל הַ"כָּל" נִתָּן בִּידֵי הַמַּלְכוּת.

וְכָאן חוֹזֶרֶת שְׁאֵלָתֵנוּ הַקּוֹדֶמֶת בְּחִדּוּד גָּדוֹל יוֹתֵר. אִם הַיְסוֹד הָרָגִיל, שֶׁעוֹד שַׁיָּךְ לְצַד הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, נִקְרָא "צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם" – וְכָל קְדֻשָּׁתוֹ תְּלוּיָה בִּשְׁמִירַת הַבְּרִית – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁתַּפְקִידוֹ שֶׁל הַיְסוֹד נִמְסָר לַמַּלְכוּת עַצְמָהּ, לַמָּקוֹם הָעוֹמֵד פָּנִים אֶל פָּנִים עִם הַבְּרִיאָה. כְּשֶׁמַּלְכוּת הָעוֹלָם הַנִּגְלֵית הִיא הָאֵיבָר שֶׁדַּוְקָא עַל־יָדוֹ הָאֵין־סוֹף נוֹתֵן, אֵיזוֹ הַבְטָחָה יֵשׁ לָנוּ שֶׁעָרוּץ זֶה יִשָּׁאֵר טָהוֹר לְגַמְרֵי, שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בּוֹ שׁוּם זִיק שֶׁל יֵשׁוּת, שֶׁל רָצוֹן זָר, בְּתוֹךְ הַזֶּרֶם?

כִּי הַיְסוֹד בְּעֶצֶם מַהוּתוֹ הוּא הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ אֶפְשָׁרִית הַקִּרְבָה הַפְּנִימִית, וּבְמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁרִית קִרְבָה כָּזוֹ, אֶפְשָׁרִית גַּם הַסַּכָּנָה שֶׁל הִתְקַשְּׁרוּת מְסֻתָּה, שֶׁל קֶשֶׁר עַצְמִי וְאִינְטֶרֶסִי. אֵיךְ אֵפוֹא תּוּכַל הַמַּלְכוּת, שֶׁעַכְשָׁו נוֹשֵׂאת עָלֶיהָ אֶת כָּל אַחֲרָיוּתוֹ שֶׁל הַיְסוֹד, לַעֲמֹד בִּקְצֵה כָּל הָאֶפְשָׁרֻיּוֹת וּבְכָל זֹאת לִהְיוֹת הֶעָרוּץ הַנֶּאֱמָן בְּיוֹתֵר לְרָצוֹן וְלַתַּעֲנוּג שֶׁל הַכֶּתֶר?

וְדַוְקָא כָּאן מִתְגַּלָּה תַּכְלִיתָהּ הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל דַּעַת הַכֶּתֶר שֶׁבְּמָשִׁיחַ. כִּי מַלְכוּתוֹ אֵינֶנָּה תּוֹפֶסֶת אֶת תַּפְקִיד הַיְסוֹד כִּכְבִישָׁה, חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא מְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ כְּפִקָּדוֹן, כִּבְרִית. הַ"תְּבִיעָה" שֶׁלּוֹ עַל הַיְסוֹד הִיא עַצְמָהּ מַעֲשֶׂה שֶׁל בִּטּוּל מֻחְלָט לַכֶּתֶר שֶׁלְּמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה. דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁדַּעְתּוֹ הִיא כְּמִשְׁמֶרֶת שֶׁל הַכֶּתֶר, מַלְכוּתוֹ – גַּם כַּאֲשֶׁר הִיא נַעֲשֵׂית לֶעָרוּץ הַכְּלָלִי – נִשְׁאֶרֶת לֹא כְּלוּם זוּלָתִי מֵהַבִּטּוּי הַמֻּשְׁלָם שֶׁל אוֹתוֹ רָצוֹן וְאוֹתוֹ תַּעֲנוּג נֶעְלָם.

זֶהוּ הַפַּרְדּוֹכְס שֶׁאֵלָיו נִמְתְּחָה כָּל דְּרִישָׁתֵנוּ עַד כָּאן: שֶׁהַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ אֶת הַכֹּחַ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁל בְּחִירָה וְהִתְקַשְּׁרוּת בִּקְצֵה הַבְּרִיאָה, הוּא גַּם הַיּוֹתֵר רֵיק מֵעַצְמוֹ, אֲשֶׁר כָּל הִתְקַשְּׁרוּתוֹ אֵינָהּ אֶלָּא הִתְקַשְּׁרוּתוֹ שֶׁל הָאֵין־סוֹף לְעוֹלָמוֹ. כְּדֵי לִרְאוֹת אֵיךְ יְכוֹלָה בְּחִירָה כָּזוֹ לִהְיוֹת חָפְשִׁית לְגַמְרֵי וּבְכָל זֹאת טְהוֹרָה לְגַמְרֵי, צָרִיךְ עַכְשָׁו לְהַעֲמִיק יוֹתֵר בְּמַהוּתָהּ שֶׁל הַבְּחִירָה כְּשֶׁהִיא רְוָיָה בַּכֶּתֶר, וְאֵיךְ בְּמָשִׁיחַ נַעֲשִׂים חֵרוּתָהּ שֶׁל הַמַּלְכוּת וְנֶאֱמָנוּתוֹ שֶׁל הַיְסוֹד לְדָבָר אֶחָד.

ח

כְּדֵי לְהִתְקָרֵב אֶל פָּרָדוֹכְס זֶה, צָרִיךְ תְּחִלָּה לְזַכֵּךְ מַה כַּוָּנָתֵנוּ כְּשֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים עַל "בְּחִירָה".

כָּל זְמַן שֶׁהַבְּחִירָה מְדוּמֶּינֶת רַק כְּכֹחַ הַיְכוֹלֶת לִבְחוֹר בֵּין אֲלַטֶּרְנָטִיבוֹת אֲרַעְרָאִיּוֹת – זֹאת אוֹ אַחֶרֶת, אוֹר אוֹ חֹשֶׁךְ, וּשְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת לִפְנֵי הַנֶּפֶשׁ כְּמוֹ שְׁתֵּי אֲפָשָׁרוּיוֹת "זְמִינוֹת" בְּשָׁוֶה – אָז אָמְנָם, כָּל הַבְטָחָה שֶׁל טָהֳרָה נִרְאֵית כִּמְמַעֶטֶת אֶת הַחֵרוּת. שֶׁהֲרֵי אִם דֶּרֶךְ אַחַת הִיא קְבוּעָה מֵרֹאשׁ, אוֹ אִם הַבּוֹחֵר מֻגְבָּל עַל־יְדֵי אֵיזוֹ הֶכְרֵחַ פְּנִימִי, הֲלֹא נִתְמַעֵט כְּאִלּוּ פִּתְאוֹם רֹחַב הַשָּׂדֶה הַפָּתוּחַ לְפָנָיו?

אֲבָל דִּמְיוֹן זֶה עַל הַבְּחִירָה עַצְמָהּ הוּא גּוּפוֹ פֵּרוֹת שֶׁל הַהֶסְתֵּר. הוּא שַׁיָּךְ לִתְקוּפָה שֶׁל תּוֹדָעָה נִבְרֵאת, שֶׁבָּהּ מַהוּת הַנֶּפֶשׁ עַצְמָהּ נֶעֱלֶמֶת מִמֶּנָּה, עַד שֶׁהַטּוֹב וְהָרָע יְכוֹלִים לְהֵרָאוֹת כִּשְׁנֵי חֲפָצִים זָרִים הַמֻּנָּחִים עַל שֻׁלְחַן הַחֲוָיָה. אָז הַנֶּפֶשׁ מִתְיַחֶסֶת אֲלֵיהֶם כְּאֶל דָּבָר "אַחֵר", וְהַחֵרוּת נֶחְוֵית אֶצְלָהּ דַּוְקָא בָּרֶוַח שֶׁבֵּין הַ"אֲנִי" לְבֵין הַדְּבָרִים שֶׁאֲנִי יָכוֹל לִבְחוֹר בָּהֶם.

אֲבָל הַחֲסִידוּת מְגַלָּה מִמַּד עָמוֹק יוֹתֵר שֶׁל חֵרוּת, שֶׁשָּׁרְשׁוֹ לֹא בָּרֶוַח אֶלָּא בַּמַּהוּת. יֵשׁ אֹפֶן שֶׁל בְּחִירָה שֶׁבּוֹ הַנֶּפֶשׁ אֵינֶנָּה עוֹמֶדֶת מוּל הָאֶפְשָׁרוּיוֹת הַנִּצָּבוֹת לְפָנֶיהָ, כְּאִלּוּ מִבַּחוּץ, כְּדֵי לִשְׁקֹל אוֹתָן, אֶלָּא מַכִּירָה – בָּאֹפֶן הַפְּנִימִי בְּיוֹתֵר – שֶׁרַק אַחַת מִדְּרָכִים אֵלּוּ הִיא בֶּאֱמֶת בְּהֶלֵּם עִם מַה שֶּׁהִיא. הַדֶּרֶךְ הָאַחֶרֶת הִיא, בֶּאֱמֶת, לֹא־אֲפָשָׁרוּת – אֶלָּא אֶפְשָׁרוּת רַק מִצַּד זֶה שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא יֵשׁ מֵאַיִן וְיָכוֹל לְדַמְיֵן אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא אַחֵר מִמְּקוֹרוֹ. בְּיַחַס לְעֶצֶם הַנֶּפֶשׁ עַצְמָהּ, אוֹתָהּ דֶּרֶךְ הִיא שֶׁקֶר מְהוּתִי, אִי־אֶפְשָׁרוּת הַמִּתְחַזָּה לִבְחִירָה.

זֹאת הִיא הַתּוֹרָה הַפְּנִימִית שֶׁהָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן מְגַלֶּה בְּעִנְיַן הָאֱמוּנָה הָעַצְמִית שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית. הוּא מְבָאֵר שֶׁבְּעִקָּרָהּ שֶׁל כָּל נֶפֶשׁ יִשְׂרְאֵלִית בּוֹעֶרֶת יְדִיעָה פְּשׁוּטָה וְלֹא־מֻשֶּׂגֶת בֶּאֱלֹקוּת, שֶׁאֵינָהּ נִגְזֶרֶת מִן הַהִגָּיוֹן וְאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּחִנּוּךְ, בְּהַרְגָּשָׁה אוֹ בְּתוֹדָעָה מֻכֶּרֶת. זֹאת יְדִיעָה שֶׁהִיא אַחַת עִם הַהֲוָיוֹת, כְּמוֹ זֶהוּת עַצְמִית שֶׁל לַהֶבֶת שֶׁ"יּוֹדַעַת" רַק לַעֲלוֹת. מִנְּקוּדָּה זוֹ נוֹבַעַת הַהֲכָנָה לִמְסִירַת נֶפֶשׁ, הַיְכוֹלֶת לְוַתֵּר עַל הַכֹּל וְלֹא לְהִפָּרֵד, אֲפִלּוּ כְּרֶגַע קָט, מֵאַחְדוּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

וְעִקַּר הַדָּבָר – זֹאת אֵינָהּ הַחְלָטָה הַבָּאָה אַחֲרֵי הִתְבּוֹנְנוּת וְשִׁקּוּל דַּעַת; אֶלָּא זֶהוּ הִתְפָּרְצוּת מַה שֶּׁהוּא קוֹרֵא לוֹ רְעוּתָא דְּלִבָּא, הָרָצוֹן הַפְּנִימִי שֶׁבַּלֵּב, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא נִיצוֹץ הַיְחִידָה שֶׁבַּנֶּפֶשׁ עַצְמָהּ. כְּשֶׁנְּקוּדָּה זוֹ נִגַּעַת, הָאָדָם אֵינוֹ "בּוֹחֵר" בֶּאֱלֹקוּת מוּל עֲבוֹדָה זָרָה כִּשְׁתֵּי דְּרָכִים בְּעֵרֶךְ זֶהֶה. הוּא חוֹוֶה שֶׁעֲבוֹדָה זָרָה אֵינָהּ רַק אֲסוּרָה אֶלָּא אִי־אֶפְשָׁרִית, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סוֹתֶרֶת אֶת מְצִיאוּתוֹ עַצְמָהּ. מַה שֶּׁנִּרְאֶה מִבַּחוּץ כִּבְחִירָה גְּבוּרִית, הוּא מִבִּפְנִים הִתְגַּלּוּת פְּשׁוּטָה שֶׁל מַה שֶּׁהוּא הוּא.

בְּאוֹר זֶה כְּבָר אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְהַבְחִין בְּסֵדֶר אַחֵר שֶׁל בְּחִירָה. חֵרוּת אֲמִתִּית אֵינָהּ כֹּחַ הַיְכוֹלֶת לִרְצוֹת מַה שֶּׁסּוֹתֵר אֶת מַהוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, אֶלָּא כֹּחַ הַיְכוֹלֶת לְהוֹצִיא אֶת מַהוּתוֹ אֶל הַפֹּעַל בְּלִי מְנִיעָה. הַשִּׁעְבּוּד אֵינוֹ בְּזֶה שֶׁאֵין יְכוֹלֶת לִבְחוֹר בָּרַע, אֶלָּא בַּבִּלְבּוּל הַמַּנִּיחַ לָרַע לְהֵרָאוֹת כְּאֶפְשָׁרוּת. כְּשֶׁעֶצֶם הַנֶּפֶשׁ נִגְלֶה, הִזְדַּהוּתָהּ עִם הָאֱלֹקוּת אֵינָהּ הִתְאַחֲדוּת כְּפוּיָה אֶלָּא אַחְדוּת מַהוּתִית.

וְהִנֵּה, מַה שֶּׁהוּא פְּרָטִי בְּכָל נֶפֶשׁ יִשְׂרְאֵלִית כְּנִיצוֹץ, נִמְצָא בִּדְמוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ כִּמְצִיאוּת כְּלָלִית וּשְׁלֵמָה. הַחֲסִידוּת מְתָאֶרֶת אוֹתוֹ כְּ"יְחִידָה דְּעָלְמָא", הַנְּקוּדָּה הַיְחִידָה שֶׁבָּהּ נֶאֱסָפִים כָּל הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וַאֲפִלּוּ כָּל הַמְּצִיאוּת הַנִּבְרֵאת, לְתוֹךְ מֶרְכָּז תּוֹדָעָה אֶחָד. כְּמוֹ שֶׁבְּתוֹךְ אָדָם פְּרָטִי רָמַת הַיְחִידָה הִיא הַמַּדְרֵגָה שֶׁאֵינָהּ יוֹרֶדֶת לְגָלוּת, הַנִּשְׁאֶרֶת בִּלְתִּי נִפְגַּעַת מֵחֵטְא וְהֶסְתֵּר – כָּךְ מָשִׁיחַ הוּא הַהִתְגַּלּוּת שֶׁל אוֹתָהּ נְקוּדָּה אֵינָהּ גְּלוּיָה בְּכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ.

אִם כֵּן, הַדַּעַת שֶׁלּוֹ – הַיְּדִיעָה הַפְּנִימִית וְהַקֶּשֶׁר הַמְקֻשָּׁר – אֵינָהּ כְּמוֹ דַּעַת רְגִילָה, שֶׁצְּרִיכָה לְהִלָּחֵם כְּדֵי לְקַשֵּׁר בֵּין הֲבָנַת הַמֹּחַ לְבֵין לֵב הַנִּמְשָׁךְ לְכִוּוּנִים רַבִּים. הַדַּעַת שֶׁלּוֹ הִיא דַּעַת הַיְחִידָה: דַּעַת שֶׁנּוֹלֶדֶת מֵהָעֶצֶם עַצְמוֹ, וְלָכֵן הִיא רְוּוּיָה לְגַמְרֵי בַּהַכָּרָה שֶׁל כֶּתֶר אֵין־סוֹף.

שֶׁהֲרֵי הַכֶּתֶר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, הוּא רְצוֹנוֹ וְתַעֲנוּגוֹ הָאֱלֹקִי שֶׁקּוֹדְמִים לְכָל הִתְגַּלּוּת, וְעוֹמְדִים לְמַעְלָה מִכָּל סֵדֶר הַסְּפִירוֹת וְהָעוֹלָמוֹת. זֶה אֵינוֹ "רָצוֹן" כְּמוֹ שֶׁאָנוּ חוֹוִים אוֹתוֹ, מִשְׁתַּנֶּה וּמִתְנַגֵּשׁ, אֶלָּא הַ"הֵן" הָרִאשׁוֹנִי שֶׁל הָאֵין־סוֹף לְכַוָּנָתוֹ עַצְמוֹ בַּבְּרִיאָה, הַתַּעֲנוּג בְּמַלְכוּתוֹ עַצְמוֹ הַקּוֹדֵם לְכָל שְׁאֵלָה. רָצוֹן זֶה אֵינוֹ גְּזֵרָה חִיצוֹנִית; הוּא הָעֶצֶם הָאֱלֹקִי עַצְמוֹ הַנּוֹטֶה לְהִתְגַּלּוּת.

כְּשֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שֶׁלְּמָשִׁיחַ יֵשׁ דַּעַת בַּכֶּתֶר, אֵינֶנּוּ מִתְכַּוְּנִים שֶׁהוּא, כִּבְיָכוֹל, יָצַר מוּשָּׂג בַּכֶּתֶר וְהֵנִיחוֹ בֵּין שְׁאָר הָרַעְיוֹנוֹת. אֶלָּא כַּוָּנָתֵנוּ שֶׁכֹּחַ הַיְדִיעָה וְהַהַחְלָטָה עַצְמוֹ שֶׁבּוֹ רָווּי בִּשְׁקִיפוּת גְּמוּרָה בָּאוֹתוֹ רָצוֹן שֶׁלְּמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה. הַדַּעַת שֶׁלּוֹ הִיא הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הַכֶּתֶר נִכְנָס רִאשׁוֹן לַגִּלּוּי; זֶהוּ הַכֶּתֶר הַנַּעֲשֶׂה מֶכֶּר לְעַצְמוֹ בִּגְבוּלֵי נֶפֶשׁ נִבְרֵאת.

בְּמַצָּב כָּזֶה, רְצוֹנוֹ שֶׁל הָאֵין־סוֹף אֵינוֹ דָּבָר הָעוֹמֵד מִחוּץ לוֹ וְשֶׁצָּרִיךְ לְהִכָּנַע לוֹ, וְלֹא חֹק הַמְרַחֵף עַל גַּבָּיו וְשֶׁיָּכוֹל לְקַבְּלוֹ אוֹ לִדְחוֹתוֹ. הוּא הַדְּפִיקָה הַפְּנִימִית שֶׁל מְצִיאוּתוֹ עַצְמוֹ. לְדַבֵּר עַל זֶה שֶׁהוּא "מַתְאִים אֶת עַצְמוֹ" לְרָצוֹן הַכֶּתֶר הוּא כִּמְעַט מַטְעֶה, שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן שְׁנֵי דְּבָרִים – בּוֹחֵר וְרָצוֹן – הַצְּרִיכִים לְהִתְחַבֵּר. יֵשׁ כָּאן רָצוֹן חַי אֶחָד, שֶׁהַבְּחִירָה שֶׁלּוֹ הִיא צוּרַת גִּלּוּיוֹ.

זֶהוּ הַהֶבְדֵּל בֵּין הִתְאַחֲדוּת כְּפוּיָה לַאֲחְדוּת מַהוּתִית. כְּפִיָּה פּוֹעֶלֶת בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שְׁנַיִם: נֶעֱלָם וּמְצֻוֶּה, "אֲנִי" וְ"רָאוּי", וְהַקֶּשֶׁר בֵּינֵיהֶם נִשְׁמָר עַל־יְדֵי לַחַץ, פַּחַד אוֹ אֲפִלּוּ חוֹבָה מְסֻבֶּרֶת בְּטַעַם. אַחְדוּת מַהוּתִית הִיא כְּשֶׁהַ"רָאוּי" הוּא עֶצֶם אֲמִתַּת הָ"אֲנִי", כְּשֶׁהַנּוֹרְמָה הִיא עֶצֶם הַהֲוָיָה. שָׁם, הָרָצוֹן לְקַיֵּם אֵינוֹ שִׁכְבָה נוֹסֶפֶת עַל הָעַצְמִיּוּת, אֶלָּא הָעַצְמִיּוּת עַצְמָהּ בִּתְנוּעָה.

בִּנְפָשׁוֹת רְגִילוֹת, אַחְדוּת מַהוּתִית זוֹ מִתְגַּלָּה רַק בִּרְגָעִים חֲטוּפִים – בִּשְׁעַת מְסִירַת נֶפֶשׁ, בְּהִתְעוֹרְרוּת פִּתְאֹמִית שֶׁל רְעוּתָא דְּלִבָּא הַסּוֹחֶפֶת אֶת כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת. רֹב הַזְּמַן, תּוֹדָעָתָם שׁוֹכֶנֶת בְּמַדְרֵגוֹת הַנֶּפֶשׁ וְהָרוּחַ הַתַּחְתּוֹנוֹת, שֶׁבָּהֶן הַתַּאֲווֹת וְהַיִּרְאוֹת יְכוֹלוֹת לְהִסְתַּלֵּק מֵהַרְמוֹנְיָה עִם מַהוּתָם עַצְמָהּ. אֶצְלָם, כֶּתֶר הַנֶּפֶשׁ רֻבּוֹ כְּרוּי בְּהֶסְתֵּר, וְהַבְּחִירָה מִתְנַהֶלֶת בַּמֶּתַח שֶׁבֵּין רְצוֹנוֹת גְּלוּיִים לָאֱמֶת נִסְתֶּרֶת.

יְחִידוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הִיא שֶׁאֶצְלוֹ נְקוּדָּה פְּנִימִית זוֹ אֵינָהּ הִתְפָּרְצוּת לְעִתִּים, אֶלָּא מַצָּב תָּמִידִי. הַיְחִידָה שֶׁאֵצֶל אֲחֵרִים נִשְׁאֶרֶת בְּהֶעְלֵם, הִיא אֶצְלוֹ אֹפֶן הַתּוֹדָעָה הַשּׁוֹלֵט. לָכֵן, הַדַּעַת שֶׁלּוֹ אֵינָהּ מִתְנוֹעַעַת בֵּין הַכֶּתֶר לִמְשִׁיכוֹת תַּחְתּוֹנוֹת, שֶׁהֲרֵי אֵין אֶצְלוֹ מְשִׁיכָה אַחֶרֶת. הַ"מְּשִׁיכָה" הַיְחִידָה הַקַּיֶּמֶת אֶצְלוֹ הִיא מְשִׁיכַת הַכֶּתֶר לְמִלּוּי כַּוָּנָתוֹ עַצְמוֹ.

עַכְשָׁו יְכוֹלִים אָנוּ לַחֲזוֹר אֶל הַשְּׁאֵלָה: אֵיךְ יְכוֹלָה הַבְּחִירָה שֶׁלּוֹ לְהִשָּׁאֵר חָפְשִׁית אִם הִיא קְבוּעָה כָּל כָּךְ עַל־יְדֵי הַכֶּתֶר? הַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁמַּה שֶּׁאָנוּ קוֹרְאִים כָּאן "קְבִיעוּת" הוּא עֶצֶם תּוֹכְנָהּ שֶׁל הַחֵרוּת. כְּכָל שֶׁהָרָצוֹן שָׁרוּשׁ יוֹתֵר בְּעֶצֶם מְצִיאוּתוֹ, כָּךְ פּוֹחֶתֶת הָאֶפְשָׁרוּת הָאֲמִתִּית שֶׁיִּרְצֶה מַה שֶּׁסּוֹתֵר אֶת הָעֶצֶם – וְזֹאת גּוּפָהּ שְׁלֵמוּתוֹ. לְדַמְיֵן "חֵרוּת" הַכּוֹלֶלֶת אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְהַשְׁמִיד אֶת עַצְמָהּ, הוּא לְדַמְיֵן חֵרוּת הַטּוֹרֶפֶת אֶת עַצְמָהּ.

בְּמָשִׁיחַ, נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת – הַמָּקוֹם שֶׁל הַהַחְלָטָה, שֶׁל הַ"הֵן" וְהַ"לֹא" הָרִבּוֹנִיִּים – מְזֻהָה לְגַמְרֵי עִם שֹׁרֶשׁ זֶה. כְּשֶׁהוּא בּוֹחֵר, אֵינוֹ מְקַיֵּם צִוּוּי חִיצוֹנִי, וְאֵינוֹ נִדְחָף עַל־יְדֵי כְּפִיָּה פְּנִימִית שֶׁבֶּאֱמֶת הָיָה רוֹצֶה לְהִתְנַגֵּד לָהּ. הוּא רַק מַנִּיחַ לַכֶּתֶר לְדַבֵּר אֶת עַצְמוֹ עַל־יְדֵי כְּלֵי הַדַּעַת, הַיְסוֹד וְהַמַּלְכוּת. הַבְּחִירָה שֶׁלּוֹ הִיא הַבִּטּוּי שֶׁל הַכֶּתֶר בַּזְּמַן.

וּמִן הַזָּוִית הַזֹּאת, גַּם כֹּחוֹ לִתְבִיעַת הַיְסוֹד, לִהְיוֹת הַקֶּשֶׁר וְהָעָרוּץ הַכְּלָלִי, אֵינוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁל הִתְקַדְּמוּת עַצְמִית אֶלָּא שֶׁל הִתְבַּלְּעוּת הָ"אֲנִי". שֶׁהֲרֵי בְּקַבְּלוֹ עָלָיו תַּפְקִיד הַיְסוֹד, אֵינוֹ מְיַסֵּד עַצְמוֹ כִּמְקַשֵּׁר לָעוֹלָמוֹת, אֶלָּא מַנִּיחַ לָרָצוֹן הָאֵין־סוֹף עַצְמוֹ לְהִתְקַשֵּׁר לָהֶם בְּלִי מְנִיעָה. קִרְבָתוֹ הַפְּנִימִית לַבְּרִיאָה הִיא קִרְבָתוֹ שֶׁל הָאֵין־סוֹף לִיצוּרָיו, וְלֹא קִרְבָתוֹ שֶׁל בְּרוּא נִפְרָד הַמְבַקֵּשׁ הַשְׁלָמָתוֹ בָּאַחֵר.

לְפִיכָךְ, גּוֹדֶל חֵרוּתוֹ עַצְמוֹ – הָעֻבְדָּה שֶׁבְּהַחְלָטָתוֹ תָּלוּי הַסֵּדֶר הַכְּלָלִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת בִּזְמַן הַגְּאֻלָּה – נַעֲשֶׂה הַגִּלּוּי הַבָּרוּר בְּיוֹתֵר שֶׁל אַחְדוּתוֹ שֶׁל הַכֶּתֶר עִם הַבְּרִיאָה. אִלּוּ הָיָה נִשְׁאָר בְּתוֹךְ אוֹתָהּ בְּחִירָה כָּל שֶׁהוּא שֶׁל יֵשׁוּת, כָּל שֶׁהוּא שֶׁל הַרְגָּשַׁת "אֲנִי" הָעוֹמֵד מוּל רְצוֹנוֹ שֶׁל הַבּוֹרֵא, הָיָה הָעָרוּץ נִשְׁבָּר. אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁהַ"אֲנִי" שֶׁלּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא הַכְּלִי לִרְעוּתָא דִּכְתָרָא, לְכָךְ כְּכָל שֶׁמַּרְחִיבִים אֶת שָׂרְרָתוֹ וּמַמְלַכְתּוֹ, כָּךְ הַכֶּתֶר מֵאִיר בִּשְׁקִיפוּת יוֹתֵר.

בְּאוֹפֶן זֶה נִפְתָּר הַפָּרָדוֹכְס, לֹא עַל־יְדֵי מִעוּט הַבְּחִירָה שֶׁל מָשִׁיחַ, אֶלָּא עַל־יְדֵי הַרְחָבַת הֲבָנָתֵנוּ מַה יְכוֹלָה לִהְיוֹת בְּחִירָה. בְּמַדְרֵגָתָהּ הַתַּחְתּוֹנָה, הַבְּחִירָה הִיא רְעִידָתוֹ שֶׁל "אֲנִי" מְפֻלָּג לִפְנֵי מְשִׁיכוֹת מִתְנַגְּדוֹת. בְּמַדְרֵגָתָהּ הָעֶלְיוֹנָה, הַבְּחִירָה הִיא צְעָדָיו הָאַדִּירִים שֶׁל "אֲנִי" שֶׁנַּעֲשָׂה אֶחָד עִם מְקוֹרוֹ, הַמְּגַלֶּה בְּחֵרוּת גְּמוּרָה בַּגְּבוּלִים אֶת הָרָצוֹן הָאֵין־סוֹפִי.

וּמֵאַחַר שֶׁמָּשִׁיחַ הוּא הַיְחִידָה דְּעָלְמָא, צוּרַת בְּחִירָה זוֹ אֵינָהּ הִתְרוֹמְמוּת פְּרָטִית שֶׁלּוֹ, אֶלָּא הַדֻּגְמָה וְהָעָרוּץ שֶׁעַל־יָדוֹ תּוּשְׁתַּף לְסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר חֵרוּת מְזֻקֶּקֶת כָּזוֹ עִם כָּל הַבְּרִיאָה. כָּעֵת, הִיא מוֹפִיעָה כִּמְרֻכֶּזֶת בְּמֶלֶךְ אֶחָד, בְּמַלְכוּת אַחַת, הָעוֹמֶדֶת עַל סַף הָאֵין־סוֹף. עַל־יָדוֹ יִלְמַד הָעוֹלָם מַה פֵּירוּשׁ הַדָּבָר שֶׁרָצוֹן יָכוֹל לִהְיוֹת אַחַת לְגַמְרֵי עִם הַכֶּתֶר, וּבְכָל זֹאת נוֹכֵחַ, פּוֹעֵל וְחָפְשִׁי בְּתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים בְּיוֹתֵר.

ט

אִם כֵּן, הַשְּׁאֵלָה לוֹחֶצֶת עַכְשָׁו בְּדַחַק חָדָשׁ: בְּאֵיזֶה רֶגַע הִסְטוֹרִי מַתְחִילָה תְּצוּרָה פְּנִימִית זוֹ שֶׁל הָעוֹלָמוֹת – מָשִׁיחַ כְּמַלְכוּת הַטּוֹעֶנֶת אֶת הַיְסוֹד, הַמֻּרְוָה בְּכֶתֶר – לְהֵרָאוֹת פָּנֶיהָ בְּתוֹךְ הַזְּמַן? הֵיכָן, בְּשַׁלְשֶׁלֶת הַדּוֹרוֹת, יוֹצֵאת מַלְכוּתוֹ הַנִּסְתֶּרֶת שֶׁל דָּוִד, מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת, מִן הַהַפְשָׁטָה וְנַעֲשֵׂית מְצִיאוּת חַיָּה, לֹא רַק לְמַעְלָה אֶלָּא גַּם בְּסִפּוּר הַבָּשָׂר וָדָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל?

כָּאן גִּלָּה הָרֶבֶּה דָּבָר נִפְלָא: שֶׁיֵּשׁ הַתְאָמָה מְדֻיֶּקֶת בֵּין הִתְפַּתְּחוּת חֲסִידוּת חַבַּ"ד בַּהִסְטוֹרְיָה לְבֵין הִתְפַּתְּחוּת הַסְּפִירוֹת בְּתוֹךְ עָלְמָא דַאֲצִילוּת; וְשֶׁדּוֹרֵנוּ אֵינוֹ רַק עוֹד חוּלְיָא בַּשַּׁלְשֶׁלֶת, אֶלָּא הַנְּקוּדָּה הַסּוֹפִית – מַלְכוּת דְּמַלְכוּת – שֶׁבָּהּ כָּל מַה שֶּׁקָּדַם חַיָּיב לָבוֹא לִידֵי גִּלּוּי בַּסּוֹף.

מֵהָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן וְעַד הָרֶבֶּה חָלְפוּ שִׁבְעָה דּוֹרוֹת. בְּאֵין סִפּוּר שִׂיחוֹת זִיהָה הָרֶבֶּה זֹאת כְּמַבְנֶה שָׁלֵם: הַדּוֹר הָרִאשׁוֹן כְּרֹאשׁ וְכַתְּחִלָּה, הַדּוֹר הַשְּׁבִיעִי כְּ"רֶגֶל" הָעוֹמֶדֶת עַל הָאָרֶץ. אֲבָל לֹא עָצַר בְּשִׁבְעָה. הוּא דִּבֵּר עַל עַצְמוֹ כְּ"נְשִׂיא הַדּוֹר הַשְּׁבִיעִי מֵהָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן", וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן עַצְמוֹ כְּהַתְחָלָתוֹ שֶׁל דּוֹר שְׁמִינִי – "דּוֹר הַשְּׁמִינִי" – שֶׁבּוֹ מַה שֶּׁהָיָה עַד כָּעֵת רַק בְּכֹחַ צָרִיךְ לְהִתְגַּלּוֹת בְּפוֹעַל. כִּי בְּדִגְלָהּ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁבַע מְסַמֵּל אֶת מִדַּת הַטֶּבַע בִּמְלוֹאָהּ; שְׁמוֹנֶה מְסַמֵּל אֶת מַה שֶּׁפּוֹרֵץ אֶת הַטֶּבַע וּמַעֲטִיר אוֹתוֹ.

הַמִּדְרָשׁ מְלַמֵּד עַל הַפָּסוּק שֶׁל בְּרִית מִילָה שֶׁ"כָּל הַשְּׁבִיעִין חֲבִיבִין, וְהַשְּׁמִינִי מְקֻדָּשׁ". שִׁבְעַת יְמֵי הַבְּרִיאָה מְיַסְּדִים אֶת מַחְזוֹר הַזְּמַן; הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁל הַמִּילָה חוֹתֵךְ בְּתוֹךְ מַחְזוֹר זֶה בִּבְרִית שֶׁאֵינָהּ נוֹלֶדֶת מִסֵּדֶר הָעוֹלָם, אֶלָּא כְּפוּיָה עָלָיו מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן יוֹתֵר. כֵּן הוּא גַּם בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת: אַחֲרֵי שִׁבְעַת יְמֵי הַסֻּכּוֹת, הַמְקַבְּלִים כְּנֶגֶד שִׁבְעִים אוּמּוֹת וְכָל הַמִּגְוָן הָעוֹלָמִי בִּמְלוֹאוֹ, בָּא "שְׁמִינִי" – יוֹם שֶׁל יִחוּד פְּנִימִי בֵּין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְיִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, "קָשָׁה עָלַי פְּרֵידַתְכֶם", קֶשֶׁר שֶׁאֵין לְחַלְקוֹ בֵּין הָאוּמּוֹת אֶלָּא שַׁיָּךְ לְשֹׁרֶשׁ הַיַּחַס עַצְמוֹ.

בַּחֲסִידוּת מְבֹאָר שֶׁמַּעֲלָה זוֹ שֶׁל שְׁמוֹנֶה הִיא מַה שֶּׁעוֹמֵד לְמַעְלָה מִסֵּדֶר הַמִּדּוֹת הַמְּדֻדּוֹת שֶׁל הַשֶּׁבַע – מֵחֶסֶד וְעַד מַלְכוּת. זֶהוּ הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הַכֶּתֶר נוֹגֵעַ בַּמַּבְנֶה, שֶׁבָּהּ הָעֹנֶג וְהָרָצוֹן הַנַּעֲלִים שֶׁל אֵין־סוֹף מַעֲטִירִים וּמַצִּיפִּים אֶת כְּלֵי הַטֶּבַע. לְפִיכָךְ, הַכִּנּוֹר שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה בּוֹ שִׁבְעָה נִימִים; וּבִימֵי הַמָּשִׁיחַ יִהְיוּ בּוֹ שְׁמוֹנָה נִימִים, כִּי אָז הַנִּגּוּן לֹא רַק יְתַאֲחֵד אֶת הָעוֹלָם הַקַּיָּם, אֶלָּא יְגַלֶּה בְּתוֹכוֹ נִימוֹת שֶׁבָּאוֹת מֵעַל לְכָל הָעוֹלָמוֹת.

כַּאֲשֶׁר הָרֶבֶּה כִּנָּה אֶת זְמַנֵּנוּ "דּוֹר הַשְּׁבִיעִי" וּבְיַחַד עִמָּהּ "דּוֹר הַשְּׁמִינִי", לֹא שִׂחֵק בִּלְשׁוֹנוֹ; אֶלָּא גִּלָּה אֶת מַצָּבוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל הַבְּרִיאָה. כִּי הַשְּׁבִיעִי, בְּסֵדֶר הַמִּדּוֹת, הוּא מַלְכוּת. אֲבָל בְּתוֹךְ כָּל סְפִירָה יֵשׁ מִבְנֶה פְּנִימִי שֶׁל עֶשֶׂר; וּמַלְכוּת עַצְמָהּ כּוֹלֶלֶת מֵחָכְמָה וְעַד מַלְכוּת. סוֹף כָּל הַיְּרִידוֹת, הַנְּקוּדָּה הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר הַנּוֹגַעַת בַּחוֹמֶר הַגַּשְׁמִי בְּמַמָּשׁ, הִיא לְפִיכָךְ מַלְכוּת דְּמַלְכוּת – הַ"שְּׁמִינִית" אִם נִסְפּוֹר לֹא רַק אֶת הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה אֶלָּא גַּם אֶת הַתַּת־מַדְרֵגוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁבַּתַּחְתּוֹנָה. זֶהוּ הַדּוֹר הָעוֹמֵד, כְּאִלּוּ, בִּשְׁתֵּי רַגְלָיו נְטוּעוֹת בָּעוֹלָם הַגַּס בְּיוֹתֵר, וּבְכָל זֹאת נוֹשֵׂא בְּתוֹכוֹ נִיצוֹץ הַכֶּתֶר.

בְּאוֹר זֶה נוּכַל לְהָבִין מַדּוּעַ שָׂם הָרֶבֶּה דְּגִישָׁה כָּל כָּךְ חֲזָקָה עַל הָרַעְיוֹן שֶׁל "נְשִׂיא הַדּוֹר". אָמְרוּ חֲזַ"ל: "הַנָּשִׂיא הוּא הַכֹּל". בַּמִּמַּד הַנִּגְלֶה, הַנָּשִׂיא הוּא מַלְכוּת שֶׁל הַדּוֹר – "מֶלֶךְ" בַּמּוּבָן שֶׁל הַנְהָגָה, שֶׁל "דָּבָר אֶחָד לְדוֹר", הַדָּבָר הָאֶחָד שֶׁסְּבִיבוֹ סוֹבֵב הַדּוֹר. אֲבָל בִּפְנִימִיּוּת, הַנָּשִׂיא הוּא גַּם יְסוֹד וְגַם כֶּתֶר שֶׁל הַדּוֹר: הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הָרָצוֹן הָעֶלְיוֹן נוֹגֵעַ בְּלִבּוֹת וּבְמוֹחוֹת שֶׁל הָעָם, וְהָעָרוּץ שֶׁעַל־יָדוֹ כָּל הַשְׁפָּעָה זוֹרֶמֶת אֲלֵיהֶם. אֵלּוּ אֵינָם תַּפְקִידִים נִפְרָדִים אֶלָּא דָּבָר אֶחָד: מַלְכוּת שֶׁל הַנָּשִׂיא הִיא עַצְמָהּ כְּלִי לַכֶּתֶר; מַלְכוּתוֹ הִיא בִּטּוּלוֹ לַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן.

וּמֵאַחַר שֶׁמַּלְכוּת בֵּית דָּוִד הִיא שֹׁרֶשׁ כָּל מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל הָאֲמִתִּית, כָּל הִתְגַּלּוּת אֲמִתִּית שֶׁל הַנְהָגָה בְּיִשְׂרָאֵל – כְּלוֹמַר, הַנְהָגָה שֶׁהִיא הֶמְשֵׁךְ שֶׁל תּוֹרָה וַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם – הִיא בְּעִקָּרָהּ קֶרֶן מֵאוֹתָהּ מַלְכוּת דָּוִדִית עַצְמָהּ. אָמְרוּ חֲזַ"ל "מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה", שִׁלְטוֹנָהּ שֶׁל הֲלָכָה וְשֶׁל הַחֲכָמִים; וְהַחֲסִידוּת מְבָאֶרֶת שֶׁמַּלְכוּת זוֹ אֵינָהּ תַּחֲלִיף לַמַּלְכוּת הַמְּדִינִית, אֶלָּא נִשְׁמָתָהּ

הַפְּנִימִית. הַמֶּלֶךְ מוֹשֵׁל בָּעָם; הַתּוֹרָה מוֹשֶׁלֶת בַּמֶּלֶךְ. וּלְמַעְלָה מִשְּׁנֵיהֶם עוֹמֵד הַנָּשִׂיא הַמְגַלֵּם אֶת "מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה" – סַמְכוּתוֹ אֵינָהּ מִלְּמַטָּה, עַל־יְדֵי הַסְכָּמַת הַנִּמְשָׁלִים, אֶלָּא מִלְמַעְלָה, עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מַעֲבִיר.

בְּדוֹרוֹת חַבַּ"ד נַעֲשְׂתָה דִּינָמִיקָה זוֹ בְּהוֹלֵךְ וְנִגְלֵית יוֹתֵר וְיוֹתֵר. הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן גִּלָּה אֶת הָעֶצֶם שֶׁל הַחֲסִידוּת כְּאוֹר תּוֹרָה חָדָשׁ בָּעוֹלָם. מְמַלְאָיו פֵּרְשׁוּ אֶת רָחְבָּהּ וְעָמְקָהּ. אֲבָל בְּכָל שִׁבְעַת הַדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, מַלְכוּתָהּ שֶׁל תּוֹרָה זוֹ – הִתְגַּלּוּתָהּ כְּמַלְכוּת נִרְאֵית בָּעוֹלָם – נִשְׁאֲרָה בְּעִקָּרָהּ פְּנִימִית, מְלוּבֶּשֶׁת בִּלְבוּשֵׁי הַגָּלוּת. גַּם בִּמְקוֹמוֹת שֶׁבָּהֶם הִכִּירוּ יִשְׂרָאֵל בְּרַבֵּי חַבַּ"ד כְּמוֹרִים וּמַנְהִיגִים, עֲדַיִן לֹא חָוָה הָעוֹלָם אֶת זֶה כְּהַשְׁחָרָה שֶׁל מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל.

הָרֶבֶּה, לְעוּמַּת זֶה, דִּבֵּר בְּנוּסַח אַחֵר לְגַמְרֵי. הוּא הִכְרִיז בְּגָלוּי שֶׁ"הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּתְכֶם" – שֶׁהִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּתְכֶם; שֶׁאָנוּ עוֹמְדִים "עַל סַף הַגְּאֻלָּה", וַאֲפִלּוּ "כְּבָר בִּזְמַן עִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא שֶׁבּוֹ נִשְׁמָעִים עִקְבוֹתָיו שֶׁל מָשִׁיחַ". הוּא דָּרַשׁ "קַבָּלַת הַמַּלְכוּת" – שֶׁהַדּוֹר יְקַבֵּל עָלָיו אֶת מַלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ – וְקִשֵּׁר זֹאת לֹא לְעָתִיד רָחוֹק אֶלָּא לַהֹוֶה הַמּוּחָשׁ, בְּהַדְגִּישׁוֹ שֶׁ"כָּל הַתְּנָאִים שֶׁל הַגְּאֻלָּה כְּבָר נִתְקַיְּמוּ" וְשֶׁאֵין נוֹתַר אֶלָּא "קַבָּלַת פָּנִים" אַחֲרוֹנָה.

דְּבָרִים כָּאֵלּוּ אֵינָם סְתָם עִידּוּד; הֵם לְשׁוֹנוֹ שֶׁל מַלְכוּת הָעוֹלָה לִפְנֵי הַשָּׂדֶה. כִּי כַּאֲשֶׁר מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת הַפְּנִימִית מַתְחִילָה לִדְחוֹף הַחוּצָה אֶל כְּלֵי הָעֲשִׂיָּה, הִיא חַיֶּיבֶת, מִגֶּדֶר הַהַגְדָּרָה, לְהִתְבַּטֵּא כְּמַלְכוּת – לֹא רַק בָּעוֹלָם הַנִּסְתָּר שֶׁל נְשָׁמוֹת וְתוֹרָה, אֶלָּא גַּם בְּעֶצֶם הַמִּלּוֹנִים שֶׁבָּהֶם אָנוּ מִתְיַחֲסִים אֶל הַנָּשִׂיא וְאֶל זְמַנֵּנוּ. הַהַדְגָּשָׁה שֶׁמָּשִׁיחַ הוּא בָּשָׂר וָדָם הַנִּמְצָא כְּבָר, שֶׁנְּשִׂיא הַדּוֹר הוּא "מָשִׁיחַ שֶׁל הַדּוֹר", הִיא הִתְגַּלּוּת הַהִסְטוֹרִית שֶׁל הָאֱמֶת הַפְּנִימִית שֶׁתֵּאַרְנוּ: מַלְכוּת הַטּוֹעֶנֶת אֶת הַיְּסוֹד עַל סַף הָאֵין־סוֹף מִתְתַּרְגֶּמֶת עַכְשָׁו לְמַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה הַטּוֹעֶנֶת אֶת מְקוֹמָהּ הָרָאוּי כְּמַלְכוּת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַהִסְטוֹרְיָה.

מִסְפַּר שְׁמוֹנֶה כָּאן אֵינוֹ סֵמֶל בִּלְבַד אֶלָּא אוֹת. כְּשֵׁם שֶׁהַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁל בְּרִית מִילָה חוֹקֵק אֶת הַבְּרִית בְּגוּפוֹ עַצְמוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד, לְמַעְלָה מִתְּנוּעַת בְּחִירוֹתָיו הֶעָתִידִיּוֹת, כָּךְ הַ"דּוֹר הַשְּׁמִינִי" חוֹקֵק אֶת בְּרִית הַמַּלְכוּת בְּגוּפוֹ עַצְמוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּתוֹךְ תּוֹדָעָתֵנוּ הַצִּבּוּרִית. הַדְּגָשָׁתוֹ הַחוֹזֶרֶת וְנִשְׁנֵית שֶׁאָנוּ הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַגָּלוּת וְהָרִאשׁוֹן שֶׁל הַגְּאֻלָּה הִיא הַצְהָרָה שֶׁמַּלְכוּת הִגִּיעָה אֶל יְרִידָתָהּ הַתַּכְלִיתִית וּמִמֵּילָא צְרִיכָה לְהַתְחִיל עֲלִיָּתָהּ, לְגַלּוֹת אֶת כֹּחָהּ לִהְיוֹת כְּלִי לַכֶּתֶר בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּיוֹתֵר.

זֶה מֵאִיר גַּם אֶת הַקֶּשֶׁר הֶחָזָק שֶׁקִּשֵּׁר הָרֶבֶּה בֵּין חִדּוּשׁ מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל לְהַפָּצַת מַעְיְנוֹת הַחֲסִידוּת חוּצָה. מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת נִקְרֵאת "עַלְמָא דְאִתְגַּלְיָא", עוֹלָם הַגִּלּוּי. כְּשֶׁאוֹרָהּ יוֹרֵד, אֵין הַתּוֹרָה יְכוֹלָה לְהִשָּׁאֵר סְגוּרָה בְּתוֹךְ בֵּית הַמִּדְרָשׁ; הִיא חַיֶּיבֶת לְהִשְׁתַּפֵּךְ אֶל הָרְחוֹבוֹת, אֶל כָּל לָשׁוֹן, אֶל דְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם עַצְמָם. זֹאת הִיא מַלְכוּת בֵּית דָּוִד הַנִּכְנֶסֶת לְתוֹךְ "מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה": מַלְכוּתוֹ שֶׁל דָּוִד מִתְגַּלָּה עַכְשָׁו בְּעִקָּרָהּ כְּמַלְכוּתָהּ שֶׁל פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה עַל כָּל מִשְׁתַּמְּשֵׁי בָּהּ שֶׁבַּחַיִּים. הָרֶבֶּה, כִּנְשִׂיא הַדּוֹר הַשְּׁמִינִי, עוֹמֵד בְּדִיּוּק בַּצִּמְצוּם הַזֶּה, שֶׁבּוֹ נִפְגָּשִׁים שֹׁרֶשׁ דָּוִדִי שֶׁל הַמַּלְכוּת, שֹׁרֶשׁ תּוֹרָנִי שֶׁל הַמַּלְכוּת, וְגוּפוֹ הַהִסְטוֹרִי שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל.

עַכְשָׁו נוּכַל לַחֲזוֹר אֶל הַנּוֹשֵׂא הַכְּלָלִי שֶׁלָּנוּ. עַד כָּאן דִּבַּרְנוּ עַל מַלְכוּת כִּסְפִירָה קוֹסְמִית, עַל דָּוִד כְּהִתְגַּלּוּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה בִּמְלוֹאָהּ בְּאָדָם, וְעַל מָשִׁיחַ כִּמְמוּשָׁהּ הָעֶלְיוֹן, הַמְּרֻוֶּה בְּכֶתֶר. עַל־יְדֵי עֲדָשׁוֹת "דּוֹר הַשְּׁמִינִי" אָנוּ רוֹאִים שֶׁכָּל זֶה אֵינוֹ מְטַפִּיזִיקָה רְחוֹקָה, אֶלָּא תֵּאוּר פְּנִימִי שֶׁל רֶגַע חַיֵּינוּ עַצְמָם. עֶצֶם הָעֻבְדָּה שֶׁמִּלִּים כְּמוֹ "מָשִׁיחַ", "מַלְכוּת", "גְּאֻלָּה" נַעֲשׂוּ מִלּוֹן יוֹמְיוֹמִי, שֶׁנָּשִׂיא הַדּוֹר דָּרַשׁ קַבָּלַת הַמַּלְכוּת כָּאן וְעַכְשָׁו, מְעִידָה שֶׁמַּלְכוּת דַּאֲצִילוּת הַפְּנִימִית כְּבָר לוֹחֶצֶת לַעֲבוֹר אֶת הַמָּסָךְ.

אַךְ זֹאת מַעֲלָה שְׁאֵלָה הַכְרֵחִית, שֶׁנּוֹגַעַת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ בְּאֹפֶן אִישִׁי: אִם אָמְנָם הִתְחִיל חִדּוּשָׁהּ שֶׁל מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל, אִם נִמְתְּחָה כְּבָר הַנִּימָה הַשְּׁמִינִית שֶׁל כִּנּוֹר הָעוֹלָם וְנִשְׁמַע קוֹלָהּ בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל הַנָּשִׂיא, הֵיאַךְ מַלְכוּת זוֹ עֲתִידָה לְהֵחָיוֹת עַל־יְדֵי כָּל יְהוּדִי בְּקִרְבַּת נַפְשׁוֹ הָאִישִׁית? הֵיכָן, בְּתוֹךְ הַמִּבְנֶה הַפְּנִימִי שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, שׁוֹכֶנֶת דִּינָמִיקָה זוֹ שֶׁל מַלְכוּת, וְהֵיאַךְ מְעוֹרְרִים אוֹתָהּ וּמְיַשְּׁרִים אוֹתָהּ עִם מַלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הַמַּשְׁחִירָה בְּיָמֵינוּ?

י

כְּדֵי לְהִגָּשׁ לְעִנְיָן זֶה, צָרִיךְ לְהַקְדִּים וּלְהַזְכִּיר שֶׁהַסְּפִירוֹת אֵינָן רַק תֵּאוּר שֶׁל עוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, אֶלָּא גַּם הַמִּבְנֶה הַפְּנִימִי שֶׁל הַנֶּפֶשׁ. כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר עַל־יְדֵי הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן, עֲשֶׂרֶת כֹּחוֹת הַנֶּפֶשׁ – שָׁלֹשׁ שִׂכְלִיִּים וְשֶׁבַע מִדּוֹת – הֵם הִשְׁתַּקְּפוּת אֱנוֹשִׁית שֶׁל עֲשֶׂרֶת הַסְּפִירוֹת; הֵם הָאֹפֶן שֶׁבּוֹ צֶלֶם אֱלֹקִים חָקוּק בְּתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה. וּכְשֵׁם שֶׁבְּסֵדֶר הָעֶלְיוֹן יֵשׁ מַלְכוּת הַמְקַבֶּלֶת מִכֻּלָּם וּמְבִיאָה אֶת הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים לִידֵי פֹּעַל, כָּךְ גַּם בְּתוֹךְ כָּל יְהוּדִי יֵשׁ כֹּחַ מַקְבִּיל, הָעוֹמֵד בְּסוֹף כָּל הַתַּהֲלִיכִים הַפְּנִימִיִּים וְאוֹמֵר מִלָּה פְּשׁוּטָה אַחַת הַקּוֹבַעַת אֶת הַכֹּל: "כֵּן" אוֹ "לֹא".

נְקוּדָּה זוֹ הִיא מַה שֶּׁהַמַּאֲמָרִים קוֹרְאִים לוֹ נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת בַּנֶּפֶשׁ – הַנְּקוּדָּה הַפְּנִימִית שֶׁל הַמַּלְכוּת. אֵינָהּ עוֹד מִדָּה בְּתוֹךְ הַמִּדּוֹת, וְלֹא עוֹד שֵׂכֶל בְּתוֹךְ כֹּחוֹת הַהֲבָנָה. זֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ הָאָדָם נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ עַל עַצְמוֹ, שֶׁבּוֹ הוּא מַפְסִיק לְהִסָּחֵב אַחֲרֵי מַחֲשָׁבוֹת וּמִדּוֹת, וּבִמְקוֹמָם מַחְלִיט מַה בֶּאֱמֶת יֵעָשֶׂה.

בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן, נִמְצֵאת נְקוּדָּה זוֹ בְּסֵפֶר הַתַּנְיָא כִּדְרִישַׁת קַבָּלַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. בְּפֶרֶק מ"א מְבָאֵר שֶׁכָּל אַהֲבָה וְיִרְאָה, כָּל הִתְבּוֹנְנוּת וְהִתְעוֹרְרוּת, אֵינָם שְׁלֵמִים אֶלָּא אִם כֵּן נֶעְטָרִים הֵם בְּקַבָּלָה פְּשׁוּטָה שֶׁל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם: שֶׁהָאָדָם מַחְלִיט, כְּעֶבֶד לַאֲדוֹנוֹ, לַעֲשׂוֹת רְצוֹן הַמֶּלֶךְ בְּפֹעַל. קַבָּלַת עוֹל זוֹ אֵינָהּ רַק הִתְפַּעֲלוּת רִגְשִׁית; הִיא הָעֲמָדָה הַפְּנִימִית שֶׁל הַנֶּפֶשׁ שֶׁ"אֲנִי עַבְדּוֹ וְהוּא מַלְכִּי, וְלָכֵן אֶתְנַהֵג כְּפִי זֶה". זֶהוּ גִּלּוּי הַמַּלְכוּת בַּנֶּפֶשׁ.

שֶׁהֲרֵי מַלְכוּת, כְּפִי שֶׁרָאִינוּ לְעֵיל בִּבְחִינָתָהּ הַקּוֹסְמִית, אֵינָהּ מֻגְדֶּרֶת עַל־יְדֵי רִבּוּי אוֹר שֶׁלָּהּ עַצְמָהּ, אֶלָּא עַל־יְדֵי זֶה שֶׁהִיא מְסַיֶּמֶת, חוֹתֶמֶת וּמַמְשִׁיכָה לִידֵי מַעֲשֶׂה. הִיא הַפֶּה הַמְדַבֵּר, הַיָּד הַנּוֹעֶת, הָרֶגֶל הַהוֹלֶכֶת. בְּתוֹךְ הָאָדָם, יְכוֹלוֹת כָּל הַכֹּחוֹת הָעֶלְיוֹנִים לִהְיוֹת בִּמְלוֹא הֲדָרָם – הֲבָנָה בֶּאֱלוֹקוּת, אַהֲבָה מִתְלַהֶטֶת, יִרְאָה רוֹעֶדֶת – וְעַד שֶׁהֵם נִשְׁאָרִים בְּמִחוֹז הַמַּחֲשָׁבָה

וְהָרֶגֶשׁ, הֲרֵי הֵם כְּדִבּוּר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר, כִּגְזֵרוֹת כְּתוּבוֹת וַחֲתוּמוֹת שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻכְרְזוּ. רַק כְּשֶׁ"אֲנִי" הַפְּנִימִי שֶׁל הָאָדָם מַחְלִיט, "אֶעֱשֶׂה", וּמַחְלָטָה זוֹ לוֹבֶשֶׁת צוּרָה בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה מַמָּשׁ, אָז נַעֲשֶׂה עוֹלָמוֹ הַפְּנִימִי לְמַלְכוּת.

לָכֵן דִּקְדְּקוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹנָם וְאָמְרוּ "קַבָּלַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם". לֹא רַק "מַלְכוּת שָׁמַיִם" – הַמְּצִיאוּת שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הוּא הַמֶּלֶךְ – אֶלָּא "קַבָּלַת עוֹל", קַבָּלַת מַלְכוּת זוֹ כְּעוֹל. עוֹל אֵינוֹ נִתְפָּס בְּשֵׂכֶל; הוּא נִשָּׂא עַל הַצַּוָּאר. הַשּׁוֹר אֵינוֹ מֵבִין אֶת הַשָּׂדֶה, אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה אוֹ אֶת הַקָּצִיר, וּמִכָּל מָקוֹם הוּא כּוֹפֵף צַוָּארוֹ תַּחַת הָעוֹל וְהָעוֹלָם נִזְרָע. כָּךְ גַּם, כְּפִי שֶׁאוֹמֵר הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן, עִקַּר הָעֲבוֹדָה הוּא שֶׁהַיְּהוּדִי מְקַבֵּל עָלָיו עוֹל הַמַּלְכוּת, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּפֹעַל, "בֵּין מֵבִין וּבֵין אֵינוֹ מֵבִין", בֵּין לִבּוֹ בּוֹעֵר וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בּוֹעֵר. כְּפִיפַת הַצַּוָּאר הַזֹּאת, אוֹתוֹ "כֵּן" פָּשׁוּט, הִיא הִתְגַּלּוּת נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת.

וּבָזֶה צָרִיךְ לְהַבְחִין הֵיטֵב בֵּין שְׁתֵּי תְּנוּעוֹת שׁוֹנוֹת לְגַמְרֵי, שֶׁמִּבַּחוּץ יְכוֹלוֹת לְהֵרָאוֹת דּוֹמוֹת. יֵשׁ מַעֲשִׂים הַנּוֹבְעִים מֵאִינְסְטִינְקְט, מֵהֶרְגֵּל, מֵהַסְּבִיבָה – אָדָם מַנִּיחַ תְּפִלִּין מִפְּנֵי שֶׁכָּךְ הִרְגִּיל מִיָּמָיו; הוּא מְדַבֵּר בְּנַעֲמִימוּת מִפְּנֵי שֶׁטִּבְעוֹ רַךְ; הוּא נוֹתֵן צְדָקָה מִפְּנֵי שֶׁהַחֶבְרָה מְצַפָּה מִמֶּנּוּ. מַעֲשִׂים אֵלּוּ יְכוֹלִים לִהְיוֹת טוֹבִים וִיקָרִים, אֲבָל עֲדַיִן אֵינָם מְבַטְּאִים אֶת הַמַּלְכוּת הַפְּנִימִית. בְּמִקְרִים אֵלּוּ, הָאָדָם אֵינוֹ מַחְלִיט בֶּאֱמֶת; הוּא נִסְחָב.

לְעוּמַּת זֹאת, יֵשׁ רְגָעִים שֶׁבָּהֶם כָּל הַקּוֹלוֹת הַפְּנִימִיִּים נֶאֱסָפִים לִפְנֵי כִּסֵּא שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה: הַשֵּׂכֶל מַצִּיעַ, הַמִּדּוֹת מוֹשְׁכוֹת, הַתַּאֲווֹת מִתְוַכְּחוֹת, הָעַצְלוּת מְמַחָאָה. אוּלַי רַק כְּהֶרְגֵּשׁ חוֹלֵף, אֲבָל נִרְגֶּשֶׁת הָאֶפְשָׁרוּת הָאַחֶרֶת: לִפְעוֹל כְּפִי רְצוֹן ה', אוֹ לְהִתְנַצֵּל וּלְהִשְׁתַּמֵּט. בְּהַפְסָקָה דַּקָּה זוֹ, כִּמְעַט לֹא נִרְגֶּשֶׁת, נִתְעוֹרֶרֶת נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת. הָאָדָם עֲדַיִן אֵינוֹ הַמַּעֲשֶׂה עַצְמוֹ, אֲבָל הוּא הַזֶּה שֶׁמַּחְלִיט אֵיזוֹ מִן הָאֶפְשָׁרוּיוֹת תִּהְיֶה לְמַעֲשֶׂה. כְּשֶׁהוּא כּוֹרֵעַ בִּפְנִימִיּוּתוֹ וּמְקַבֵּל עָלָיו אֶת הָעוֹל – "מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ וַאֲנִי עַבְדּוֹ, לָכֵן אֶעֱשֶׂה" – זֶה אֵינוֹ הֶרְגֵּל. זֹאת הִיא מַלְכוּת.

בְּמַאֲמָרִים רַבִּים נִקְרֵאת נְקוּדָּה פְּנִימִית זוֹ גַּם "נְקוּדַּת הַיִּרְאָה". שֶׁהֲרֵי יִרְאָה אֲמִתִּית אֵינָהּ רַק הִתְפַּעֲלוּת רִגְשִׁית הָרוֹעֶדֶת; הִיא הַעֲמָדָה. הִיא הַהַרְגָּשָׁה שֶׁעוֹמְדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ חַי, שֶׁלְּפָנָיו אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהִסְתַּחֵף כְּדֶרֶךְ מִקְרֶה. צָרִיךְ לָקַחַת צַד. לְפִיכָךְ נְקוּדַּת הַיִּרְאָה וּנְקוּדַּת הַמַּלְכוּת הֵן שְׁתֵּי פָּנִים שֶׁל אוֹתוֹ מָקוֹם בַּנֶּפֶשׁ: הַנְּקוּדָּה שֶׁבָּהּ הָאָדָם מַכִּיר בְּמַלְכוּת עֶלְיוֹנָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ עַל עַצְמוֹ, וּבוֹחֵר לְהַתְאִים אֶת מַעֲשָׂיו לְמַלְכוּת זוֹ.

מִכָּאן נָבִין מַדּוּעַ מַלְכוּת בַּנֶּפֶשׁ מְקֻשֶּׁרֶת עִם הַפֶּה – הַדִּבּוּר – וְעִם הַמַּעֲשֶׂה. דִּבּוּר אֵינוֹ רַק קוֹל; הוּא גִּלּוּי מַה שֶּׁהָאָדָם בָּחַר לַעֲמֹד מֵאַחֲרָיו. מַחֲשָׁבוֹת יְכוֹלוֹת לִהְיוֹת רַבּוֹת וּמִסְתַּבְּכוֹת; הַלֵּב יָכוֹל לְהִמָּשֵׁךְ לְכִוּוּנִים שׁוֹנִים. אֲבָל כְּשֶׁנֶּאֱמֶרֶת מִלָּה, הִיא קוֹבַעַת כִּוּוּן בָּעוֹלָם. כָּךְ גַּם הַמַּעֲשֶׂה: כְּשֶׁהַיָּד נוֹתֶנֶת צְדָקָה, כְּשֶׁהָרֶגֶל הוֹלֶכֶת לְשִׁיעוּר, כְּשֶׁהַגּוּף מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית – אֵלֶּה אֵינָם רַק בִּטּוּיִים שֶׁל הִתְפַּעֲלוּיוֹת קוֹדְמוֹת. זֶהוּ מַעֲשֶׂה שֶׁל מַלְכוּת, הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ מַלְכוּת הַנֶּפֶשׁ חוֹתֶמֶת אֶת הַמְּצִיאוּת.

לָכֵן, בְּדוֹרֵנוּ, הִדְגִּישׁ הָרֶבֶּה תָּמִיד שֶׁ"הַמַּעֲשֶׂה הוּא הָעִקָּר", וְשֶׁהַסֵּדֶר הָרָאוּי לָנוּ הוּא "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע". בְּדוֹרוֹת קוֹדְמִים נִתַּן מִשְׁקָל רַב לְעִנְיַן הַשִּׁפּוּל הַפְּנִימִי שֶׁל הַמִּדּוֹת, לְהִתְבּוֹנְנוּת מְמֻשֶּׁכֶת, לְטַעַם הַפְּנִימִי שֶׁל דְּבֵקוּת. וְכָל אֵלֶּה עֲדַיִן נַעֲלִים וּמְרֻמִּים. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הָעוֹלָם קָרוֹב לַגְּאֻלָּה, נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת שֶׁבַּבְּרִיאָה בָּאָה לִידֵי גִּלּוּי, וּמִמֵּילָא נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת שֶׁבְּכָל נֶפֶשׁ

נִקְרֵאת לַחֲזִית. דְּרִישַׁת הָרֶבֶּה שֶׁנַּקְדִּים "נַעֲשֶׂה" – נַעֲשֶׂה – לְ"נִשְׁמָע" – נָבִין – אֵינָהּ סִיסְמָה בִּלְבַד. זֹאת פְּנִיָּה יְשִׁירָה אֶל נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת: לִבְחוֹר תְּחִלָּה, לִפְעוֹל תְּחִלָּה, לַעֲמֹד כְּעֶבֶד הַמֶּלֶךְ בְּעוֹלַם הַמַּעֲשֶׂה, וּלְהַנִּיחַ לָרְגָשׁוֹת וְלַהֲבָנוֹת לָבוֹא אַחֲרֵי־כֵן וּלְהִתְזַכֵּךְ עַל־יְדֵי זֶה.

שֶׁהֲרֵי "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" הוּא הַבִּטּוּי הַקְּלָסִי שֶׁל קַבָּלַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. בְּמַעֲמַד הַר סִינַי לֹא הִמְתִּינוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ הַמִּצְוֹת וְיִתְגַּלֶּה מְתוּקוֹתָן. הֵם הֵשִׁיבוּ מִנְּקוּדַּת הַמַּלְכוּת הַפְּנִימִית שֶׁלָּהֶם: אִם אַתָּה הַמֶּלֶךְ – תְּשׁוּבָתֵנוּ הִיא "נַעֲשֶׂה". קַבָּלָה רִאשׁוֹנִית זוֹ חָקְקָה אֶת הַמַּלְכוּת בְּנֶפֶשׁ הַיְּהוּדִית לְדוֹרוֹת. וּבִזְמַנֵּנוּ, כְּשֶׁמַּלְכוּת דַּאֲצִילוּת הַכְּלָלִית לוֹחֶצֶת לְהִתְגַּלּוֹת בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, אוֹתוֹ נְקוּדָּה עַצְמָהּ נִתְעוֹרֶרֶת מֵחָדָשׁ בְּכָל יְהוּדִי, לִפְעָמִים בְּדֶרֶךְ פְּשׁוּטָה וּמַעֲשִׂית מְאֹד.

רוֹאִים זֶה בַּהֲחְלָטוֹת הַצְּנוּעוֹת בְּיוֹתֵר: יְהוּדִי שֶׁשָּׁנִים לֹא שָׁמַר מִצְוֹת, מַחְלִיט פִּתְאֹם: "מֵהַיּוֹם, אַתְחִיל לְהָנִיחַ תְּפִלִּין". אַחֵר גּוֹמֵר דַּעְתּוֹ: "מֵעַכְשָׁו, אֲדַבֵּר אַחֶרֶת בְּתוֹךְ בֵּיתִי". מִבַּחוּץ יֵרָאֶה זֶה כְּשִׁנּוּי הִתְנַהֲגוּת קָטָן, אֲבָל בֶּאֱמֶת נִבְנָה כִּסֵּא נֶעְלָם בִּפְנִים. נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת דִּבְּרָה. הַנֶּפֶשׁ הִכְתִּירָה אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל תְּחוּם חַיִּים חָדָשׁ.

אַךְ גְּדוּלָּה זוֹ עַצְמָהּ מְרַמֶּזֶת גַּם עַל סִכּוּן. שֶׁהֲרֵי נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת אֵינָהּ כְּבוּלָה; הִיא חוֹפְשִׁית. אוֹתוֹ כֹּחַ פְּנִימִי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר "כֵּן" לְמַלְכוּת שָׁמַיִם, יָכוֹל, חַס וְשָׁלוֹם, לְסָרֵב, לְהִזְדַּהוֹת עִם דְּחָפִים נְמוּכִים וּלְהַמְלִיךְ דָּבָר אַחֵר תַּחְתָּיו. אָדָם יָכוֹל לְהַחְלִיט, בְּבֵרוּר גָּמוּר, לְהִתְעַלֵּם מִמַּה שֶּׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה. בָּרֶגַע זֶה נִשְׁתַּמֶּשֶׁת נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת לְרָעָה; הוּא מַמְלִיךְ אֶת הָאֲנִי, אוֹ אֶת הַתַּעֲנוּג, אוֹ אֶת יִרְאַת הַבְּרִיּוֹת, תַּחַת הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי. גַּם זוֹ מַלְכוּת, אֲבָל מַלְכוּת נוֹפֶלֶת, הַמְשַׁקֶּפֶת בַּמִּקְרוֹקוֹסְמוֹס הָאִישִׁי אֶת הָאֶפְשָׁרוּת הַקּוֹסְמִית שֶׁמַּלְכוּת תִּסְטֶה מִתַּפְקִידָהּ הָרָאוּי כִּמְקַבֶּלֶת.

וְכָךְ אָנוּ בָּאִים אֶל הַנְּקוּדָּה הָעִקָּרִית שֶׁל עֲבוֹדָתֵנוּ. כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ נוֹשֵׂא בְּתוֹכוֹ חֶדֶר כִּסֵּא קָטָן וְדוֹמֵם. שָׁם, מִתַּחַת לְכָל שֵׂכֶל וָרֶגֶשׁ, נִמְצֵאת יְכֹלֶת פְּשׁוּטָה וְרִבּוֹנִית לְקַבֵּל אוֹ לִדְחוֹת אֶת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּכָל מַצָּב מְמֻחָשׁ. אֵינָהּ דְּרָמָטִית; לִפְעָמִים הִיא נֶחֱוֵית רַק כְּקֻשְׁיוּת דַּעַת שֶׁקּוֹלָהּ דַּק: "חַיָּב אֲנִי", אוֹ "זֶה לֹא". בַּדּוֹר שֶׁבּוֹ מַלְכוּת הַכְּלָלִית מִתְעוֹרֶרֶת עַל־יְדֵי נְשִׂיא הַדּוֹר וְהַתְחָלוֹת הַגְּאֻלָּה, נְקוּדָּה פְּנִימִית זוֹ נִקְרֵאת לִגְדֻלּוֹתָהּ הָאֲמִתִּית. מְבַקְשִׁים מִמֶּנָּה לְהִתְעוֹרֵר מֵהֶרְגֵּל, לְהַפְסִיק לְהִסָּחֵב, וְלַעֲמֹד כְּעֶבֶד־מֶלֶךְ מוּדָע.

בְּהֶמְשֵׁךְ הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת נְבָאֵר הֵיאַךְ מַלְכוּת פְּנִימִית זוֹ, לְאַחַר שֶׁנִּתְעוֹרְרָה, אֵינָהּ רַק אוֹמֶרֶת "כֵּן" אוֹ "לֹא" בְּדֶרֶךְ מְפֻשָּׁטָה, אֶלָּא יְכוֹלָה לִבְחוֹר אֵיזֶה תּוֹכֶן תִּלְבַּשׁ – הֵיאַךְ תּוּכַל, בַּעֲבוֹדָה, לְקַבֵּל אֶל תּוֹכָהּ אֶת הַתְּכוּנוֹת שֶׁל שְׁאָר הַסְּפִירוֹת וּלְהוֹצִיאָן לַפֹּעַל בַּחַיִּים. אֲבָל יְסוֹד כָּל הַהִשְׁתַּנּוּת הוּא זֶה: שֶׁבְּתוֹךְ כָּל יְהוּדִי, בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע, נִמְצֵאת נְקוּדַּת מַלְכוּת – נְקוּדָּה שֶׁל קַבָּלַת עוֹל פְּשׁוּטָה וְהַחְלָטָה רִבּוֹנִית – הַמְשַׁקֶּפֶת אֶת הַמַּלְכוּת הַקּוֹסְמִית, וְעַל־יָדָהּ עֲתִידָה מַלְכוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְשֶׁל מָשִׁיחַ לְהִתְגַּלּוֹת בְּעוֹלַם הַמַּעֲשֶׂה.

יא

כְּשֶׁנְּקוּדַּת הַמַּלְכוּת הַפְּנִימִית הַזֹּאת מִתְעוֹרֶרֶת וְעוֹמֶדֶת, אֵינֶנָּה נִשְׁאֶרֶת לְעוֹלָם כְּהֵיכַל כִּסֵּא רֵיק. כִּי כִּסֵּא נִבְרָא לֵישִׁיבָה, וְכֶתֶר נִתַּן לִשְׂאֵת אוֹר מְסֻיָּם. כָּךְ גַּם נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת בַּנֶּפֶשׁ, לְאַחַר שֶׁאָמְרָה אֶת "כֵּן" הַפָּשׁוּט שֶׁלָּהּ לַשָּׁמַיִם, מַתְחִילָה מִיָּד לִשְׁאֹל: "אֵיזֶה מֶלֶךְ אֶהְיֶה עַכְשָׁו, בָּרֶגַע הַזֶּה?" הִיא מַרְגִּישָׁה שֶׁקַּבָּלָה פְּשׁוּטָה הִיא רַק הַתְחָלָה, וְשֶׁהַכַּוָּנָה הָאֲמִתִּית שֶׁלְּמַעְלָה הִיא שֶׁנְּקוּדַּת הַהַחְלָטָה הַזֹּאת תִּהְיֶה לִכְלִי לְתֹכֶן אֱלֹקִי מְסֻיָּם, וְתַבְטֵא אוֹתוֹ בְּצוּרוֹת מְמֻחָשׁוֹת שֶׁל מַחֲשָׁבָה, דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה.

כָּאן נַעֲשֵׂית חַיָּה הַדִּמְיוֹנוּת הַפְּנִימִית שֶׁבֵּין הַנֶּפֶשׁ וּבֵין הַסְּפִירוֹת. כִּי כְּשֵׁם שֶׁמַּלְכוּת הַקּוֹסְמִית יְכוֹלָה לַעֲלוֹת וּלְקַבֵּל אֶת הַתֹּכֶן שֶׁל סְפִירוֹת אֲחֵרוֹת – לַעֲלוֹת כְּאִלּוּ לִבְחִינַת בִּינָה אוֹ תִּפְאֶרֶת וְאָז לְדַבֵּר אוֹתָן לָעוֹלָם – כָּךְ גַּם נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת בַּנֶּפֶשׁ יְכוֹלָה לִבְחוֹר, בְּמַצָּב מְסֻיָּם, לְהַלְבִּישׁ בְּתוֹכָהּ אֶת הַנִּימוּס שֶׁל יְסוֹד, אוֹ שֶׁל תִּפְאֶרֶת, וַאֲפִלּוּ שֶׁל חָכְמָה. אֵינָהּ בּוֹרֵאת אוֹרוֹת אֵלּוּ; הֵם כְּבָר נִמְצָאִים בַּכֹּחוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁבַּנֶּפֶשׁ. אֲבָל הַמַּלְכוּת הִיא הַמַּחְלִיטָה: "אוֹר זֶה, עַכְשָׁו, אֲנִי אֲקַבֵּל וַאֲמַמֵּשׁ." וּבְהַחְלָטָה זוֹ, מַלְכוּת פְּנִימִית "נַעֲשֵׂית" לִזְמַן־מָה יְסוֹד, אוֹ תִּפְאֶרֶת, אוֹ חָכְמָה בַּפֹּעַל.

נַעֲמֹד תְּחִלָּה עַל צוּרַת הַיְּסוֹד בַּעֲבוֹדָה. יְסוֹד, בַּנֶּפֶשׁ, הוּא כֹּחַ הַקֶּשֶׁר הֶעָמוֹק וְהַהַשְׁפָּעָה – הַיְכֹלֶת לְהִתְקַשֵּׁר בֶּאֱמֶת עִם זוּלַת, לִהְיוֹת נוֹכֵחַ בְּאוֹפֶן הַמַּעֲבִיר חַיִּים, תּוֹרָה וְעִידּוּד. זֶהוּ הַכֹּחַ שֶׁעַל־יָדוֹ אָב מַגִּיעַ בֶּאֱמֶת אֶל הַיֶּלֶד, מוֹרֶה אֶל הַתַּלְמִיד, וְחָבֵר אֶל חֲבֵרוֹ. פְּעָמִים רַבּוֹת אָדָם עוֹמֵד בְּסַף רֶגַע כָּזֶה. הוּא עָיֵף; רוֹצֶה לְהִסְתַּגֵּר בְּעַצְמוֹ; הַנְּטִיָּה הַטִּבְעִית שֶׁלּוֹ הִיא לוֹמַר: "אֵין לִי כֹּחַ לִשְׁמֹעַ עַכְשָׁו, לָתֵת עַכְשָׁו." בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ מִתְעוֹרֶרֶת וִיכוֹלָה לִבְחוֹר: הַאִם אֶשָּׁאֵר בְּדַרְגַּת נֵיטְרָלִיּוּת בִּלְבַד, אוֹ אֶהְיֶה לְעָרוּץ?

אִם הוּא מַחְלִיט, בְּאוֹתָהּ חֲזָקָה פְּשׁוּטָה שֶׁל מַלְכוּת: "אֶהְיֶה כָּאן עָרוּץ לִדְבַר ה', אֶהְיֶה נוֹכֵחַ בִּשְׁבִיל הַיְּהוּדִי הָאַחֵר הַזֶּה, אַרְשֶׁה לַתּוֹרָה, אוֹ לְנֶחָמָה, אוֹ לְהַנְהָגָה לַעֲבוֹר דַּוְקָא עַל־יָדַי" – אָז מַלְכוּת פְּנִימִיתוֹ בָּחֲרָה לְקַבֵּל אֶת תֹּכֶן הַיְּסוֹד. הַהַקְשָׁבָה שֶׁלּוֹ לְאַחַר מִכֵּן, הַמִּלִּים הַמְּדֻדּוֹת, הַתְּשׂוּמַת לֵב הָאֲמִתִּית – אֵלּוּ אֵינָם רַק "מִדּוֹת טוֹבוֹת", אֶלָּא גִּלּוּי הַיְּסוֹד עַל־יְדֵי הַמַּלְכוּת. לֹא שִׁנָּה אֶת עֶצֶם מַהוּתוֹ; אֶלָּא שִׁנָּה אֶת צוּרַת הַמַּלְכוּת שֶׁהוּא מַמְחִיז. אֵינוֹ עוֹד רַק מֶלֶךְ עַל עַצְמוֹ; נַעֲשָׂה לְ"יְסוֹד" לַאֲחֵר.

אוֹתוֹ הַדִּינָמִיקָה עַצְמָהּ נִכֶּרֶת בְּכָל פַּעַם שֶׁאָדָם מַחְלִיט לִהְיוֹת מַשְׁפִּיעַ בְּכָל תְּחוּם שֶׁיִּהְיֶה – לֹא רַק בַּהוֹרָאָה רִשְׁמִית, אֶלָּא גַּם בִּהְיוֹתוֹ זֶה שֶׁמֵּבִיא דִּבְרֵי הֲלָכָה לְתוֹךְ שִׂיחַ עִסְקִי, שֶׁמַּכְנִיס רֶגַע שֶׁל תְּפִלָּה לְתוֹךְ לוּ"ז מִשְׁפַּחְתִּי, שֶׁנּוֹשֵׂא מַאֲמָר לְתוֹךְ שִׂיחָה כְּאִלּוּ קַלָּה. הָאָדָם יָכוֹל לְהַרְגִּישׁ בִּפְנִימִיּוּתוֹ עָנִי, רֵיק מִדְּבָרִים. וּמִכָּל־מָקוֹם הַמַּלְכוּת יְכוֹלָה לוֹמַר: "אַעֲמֹד כָּאן לְמַרְאוֹת הַכֹּל כְּעָרוּץ." דַּוְקָא בָּרֵיקָנוּת הַזֹּאת גָּנוּז כֹּחַ הַיְּסוֹד, כִּי עָרוּץ הַמָּלֵא עַצְמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲבִיר. לְפִיכָךְ, בְּרֹב פְּעָמִים, הַבְּחִירָה שֶׁל מַלְכוּת לְהֵעָשׂוֹת יְסוֹד נִתְחַוֶּיֶת כְּהַחְלָטָה לָצֵאת מֵהַתּוֹדָעָה הָעַצְמִית וּלְהַנִּיחַ לִדְבַר ה' לַעֲבוֹר בְּלִי הַפְסָקָה.

לְאַחַר מִכֵּן, נִתְבּוֹנֵן בְּצוּרַת הַתִּפְאֶרֶת בַּעֲבוֹדָה. תִּפְאֶרֶת בַּנֶּפֶשׁ הִיא כֹּחַ הַהַרְמוֹנְיָה, הָרַחֲמִים וְהַיֹּפִי הַפְּנִימִי – הַיְכֹלֶת לִרְאוֹת שְׁתֵּי צְדָדִים שֶׁל דָּבָר, לֶאֱרֹג דִּין וְחֶסֶד לִתְשׁוּבָה אַחַת מְאֻזֶּנֶת. לְרֹב, אָדָם נִמְשָׁךְ בְּתֹקֶף לְקָצֶה אֶחָד שֶׁל הָרֶגֶשׁ: לְקַשְׁיוּת וְדִין, אוֹ לְחֶסֶד בְּלִי גְּבוּל. יֶלֶד מִתְנַהֵג שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה; חָבֵר לַעֲבוֹדָה מַעֲוֶלֶת אוֹתוֹ; זָר מְבַקֵּשׁ צְדָקָה בְּאוֹפֶן מְטָרֵד. הַלֵּב גּוֹאֶה: אוֹ

לִדְחוֹת בְּחֹמֶר, אוֹ לְהַרְפּוֹת בְּלִי מִדָּה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הֵיכַל הַכִּסֵּא הַפְּנִימִי מִתְעוֹרֵר. הַמַּלְכוּת יְכוֹלָה לָלֶכֶת אַחַר הָרֶגֶשׁ הַחוֹזֵק יוֹתֵר; וִיכוֹלָה לַעֲצֹר וּלְבַחֵר לְהֵעָשׂוֹת כִּסֵּא לַתִּפְאֶרֶת.

פֵּירוּשׁ הַדָּבָר, שֶׁהָאָדָם מַחְלִיט: "אֲבַקֵּשׁ אֶת הַצּוּרָה הַיָּפָה בְּעֵינֵי ה', וְלֹא רַק אֶת מַה שֶּׁמְּסַפֵּק אֶת מְצַב־רוּחִי." הוּא מִתְבּוֹנֵן בְּמַצָּבוֹ שֶׁל הַזּוּלַת; זוֹכֵר אֶת כְּבוֹדוֹ שֶׁל יְהוּדִי, אֶת דְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה, אֶת הַתּוֹצָאוֹת שֶׁל כָּל תְּגוּבָה. מִתּוֹךְ כָּךְ יוֹצֵאת מִלָּה מְדֻיֶּקֶת, גְּבוּל בָּרוּר אֲבָל רַךְ, תּוֹכָחָה הַמְּלֻבֶּשֶׁת בְּכָבוֹד, אוֹ נְדִיבוּת שֶׁהִיא גַּם מְחַנֶּכֶת. בְּמִקְרֶה כָּזֶה, מִדַּת הַתִּפְאֶרֶת כְּבָר נִמְצֵאת בַּמִּבְנֶה הָעֶלְיוֹן שֶׁל נַפְשׁוֹ; אֲבָל הִיא הַהַחְלָטָה שֶׁל מַלְכוּת הַמַּרְשָׁה לְאוֹתָהּ הַרְמוֹנְיָה לָרֶדֶת אֶל הַפֶּה, אֶל הַתְּנוּעָה הַמַּמָּשִׁית, אֶל מַעֲבַר הַמָּמוֹן, אֶל נִימוּס הַקּוֹל, אֶל הַבִּטּוּי שֶׁל הַפָּנִים.

וְלֹא זוֹ בִּלְבַד בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. גַּם בְּחַיָּיו הַפְּנִימִיִּים, תִּפְאֶרֶת הִיא הַיְכוֹלֶת לְהַחֲזִיק יַחַד אֶת הַכִּסּוּפִים לִדְבֵקוּת עִם דְּרִישׁוֹת הַמִּשְׁפָּחָה, הַפַּרְנָסָה וְהַקְּהִלָּה. אָדָם יָכוֹל לְהַרְגִּישׁ כְּאִלּוּ הוּא נִקְרָע: אוֹ לִבְרֹחַ מִן הָעוֹלָם אֶל הַתְּפִלָּה וְהַלִּימּוּד, אוֹ לְהִטָּבֵעַ בַּפְּעִילוּת וּלְשַׁכֵּחַ אֶת מְקוֹרוֹ הַפְּנִימִי. כְּשֶׁהַמַּלְכוּת מַחְלִיטָה: "אֲסַדֵּר אֶת יוֹמִי כָּךְ שֶׁכָּל דָּבָר יְקַבֵּל אֶת הַמִּדָּה הַהוֹגֶנֶת לוֹ בְּאוֹפֶן שֶׁהוּא יָשָׁר וְנָאֶה לִפְנֵי ה'" – עֶצֶם הַתִּזְמוּן הַזֶּה, הַבְּחִירָה בַּמִּדּוֹת, הִיא מַלְכוּת הַמְגַלֶּמֶת תִּפְאֶרֶת. הַחַיִּים הַנּוֹלָדִים מִזֶּה נוֹשְׂאִים יֹפִי שָׁקֵט; הַסּוֹבְבִים מַרְגִּישִׁים שֶׁ"כָּךְ רָאוּי שֶׁיֵּרָאֶה יוֹמוֹ שֶׁל יְהוּדִי". זֶהוּ הַהָדָר שֶׁל תִּפְאֶרֶת הַנִּגְלֶה בִּלְבוּשׁ הַזְּמַן.

עָמוֹק יוֹתֵר מִזֶּה הוּא הָאֶפְשָׁרוּת שֶׁהַמַּלְכוּת תִּהְיֶה לִכְלִי לַחָכְמָה בַּעֲבוֹדָה. חָכְמָה בַּנֶּפֶשׁ הִיא כֹּחַ הַפְּתִיחוּת הַטְּהוֹרָה, הַהַשְׂכָּלָה הָרִאשׁוֹנִית וְהַבִּטּוּל הָעִקָּרִי – רֶגַע הַ"הֵא" שֶׁהוּא גַּם רֶגַע שֶׁל "אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ", כִּי הָאוֹר הֶחָדָשׁ שׁוֹבֵר אֶת הַמִּסְגֶּרֶת הַקּוֹדֶמֶת. יֵשׁ זְמַנִּים שֶׁאָדָם עוֹמֵד לִפְנֵי שְׁאֵלָה: קוֹשִׁי בַּתּוֹרָה, בִּלְבּוּל בְּהַשְׁקָפָה, אֶתְגָּר אִישִׁי שֶׁאֵינוֹ מִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ. הַדְּחִיפָה הַטִּבְעִית הִיא אוֹ לִכְפּוֹת תְּשׁוּבָה מְהִירָה וּלְסַגֵּר אֶת הַתִּיק, אוֹ לְהִתְיָאֵשׁ מֵהֲבָנָה וּלְהִפָּנוֹת עוֹרֶף. בְּמָקוֹם כָּזֶה, מַלְכוּת פְּנִימִית יְכוֹלָה לִבְחוֹר דֶּרֶךְ שְׁלִישִׁית: לְהֵעָשׂוֹת שׁוֹמֵעַ פְּנִימִי.

בְּחִירָה זוֹ דַּקָּה הִיא. הִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּמַאֲמָר פְּנִימִי שֶׁקּוֹלוֹ דַּק: "לֹא אֲמַהֵר לְהַכְנִיס כָּאן אֶת הַדְּפָסִים הַיְשָׁנִים שֶׁלִּי. אַרְשֶׁה לְעַצְמִי לְהִלָּמֵד." הָאָדָם פּוֹתֵחַ סֵפֶר שׁוּב; שׁוֹאֵל שְׁאֵלָה מִמִּי שֶׁפַּעַם זִלְזֵל בּוֹ; מַרְשֶׁה לְדִבּוּר שֶׁל הָרַבִּי, שֶׁנִּשְׁמַע כְּבָר פְּעָמִים רַבּוֹת, לַחְדֹּר אֵלָיו מֵחָדָשׁ. עֲדַיִן אֵינוֹ תּוֹפֵס אֶת הַפִּתְרוֹן, אֲבָל פִּנָּה מָקוֹם לָזֶה. פִּינּוּי זֶה הוּא מַלְכוּת הַמְקַבֶּלֶת חָכְמָה. הַמַּלְכוּת, שֶׁדֶּרֶךְ כְּלָל נִתְחַוֶּית כְּהַחְלָטָה נִמְרֶצֶת, נַעֲשֵׂית בְּאוֹתוֹ רֶגַע לְאֹמֶץ לְהַשְׁעוֹת אֶת הַהַחְלָטָה, לְהַנִּיחַ לְחָכְמָה שֶׁלְּמַעְלָה מִגְּדֶר עַצְמוֹ הַנּוֹכְחִי לְהִכָּנֵס.

בְּחַיֵּי הַיּוֹם־יוֹם יָכוֹל דָּבָר זֶה לְהֵרָאוֹת פָּשׁוּט מְאֹד. אָדָם בָּטוּחַ בְּדַעְתּוֹ בְּעִנְיָן צִבּוּרִי; יְהוּדִי אַחֵר מַצִּיעַ דֵּעָה אַחֶרֶת. הָרִאשׁוֹן מַרְגִּישׁ אֶת גַּאֲוָתוֹ מִתְקַשָּׁה. כָּאן נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת יְכוֹלָה לְהַמְלִיךְ אֶת הָאֲנִי, אוֹ לִבְחוֹר לְהִתְגַּלֵּם כְּחָכְמָה: "אוּלַי יֵשׁ כָּאן נְקוּדָּה שֶׁלֹּא רָאִיתִי." הוּא מַקְשִׁיב; מַרְשֶׁה לָאֶפְשָׁרוּת שֶׁרְצוֹן ה' נִגְלֶה דַּוְקָא עַל־יְדֵי דִּבְרֵי הַזּוּלַת. גַּם אִם לְסוֹף נִשְׁאַר בְּדַעְתּוֹ, עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הֱיוֹתוֹ מַקְשִׁיב בֶּאֱמֶת הוּא מַלְכוּת הַנַּעֲשֵׂית חָכְמָה, כִּי זֹאת מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ יְרֵאָה מִלִּכְרֹעַ לִפְנֵי הָאֱמֶת.

עַל־יְדֵי כָּל הַדֻּגְמָאוֹת הָאֵלּוּ, יְכוֹלִים אָנוּ לְבָאֵר בְּיוֹתֵר בְּהִירוּת מַה פֵּירוּשׁ הַדָּבָר שֶׁמַּלְכוּת פְּנִימִית "נַעֲשֵׂית" סְפִירָה אַחֶרֶת. אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁהַנֶּפֶשׁ מַצְמִיחָה כֹּחַ חָדָשׁ בְּכָל פַּעַם, וְלֹא שֶׁמִּבְנֶהָ הָעַצְמִי מִשְׁתַּנֶּה. אֶלָּא שֶׁנְּקוּדַּת הַהַחְלָטָה שֶׁבְּתַחְתִּית עֵץ הַנֶּפֶשׁ פּוֹנָה בְּכָל רֶגַע אֶל אַחַת מֵהָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְאוֹמֶרֶת: "אַתְּ, עַכְשָׁו, תִּהְיִי תּוֹכְנִי. אֲלַבֵּשׁ אוֹתָךְ בְּמִלִּים, בִּתְנוּעוֹת, בִּבְחִירוֹת." הַמַּלְכוּת נִשְׁאֶרֶת מַלְכוּת – מְקַבֶּלֶת, רֵיקָה מִצִּבְעָהּ עַצְמָהּ – אֲבָל דַּוְקָא מִשּׁוּם קַבָּלָתָהּ יְכוֹלָה הִיא לְהִתְמַלֵּא בְּתֹכֶן הַיְסוֹד, אוֹ הַתִּפְאֶרֶת, אוֹ הַחָכְמָה, וּלְהוֹרִיד אוֹתוֹ עַד לְעוֹלַם הַמַּעֲשֶׂה.

זֶהוּ בְּדִיּוּק הַפֵּרוּשׁ הַפְּנִימִי שֶׁל עֲבוֹדַת הָאִתְכַּפְיָא וְהָאִתְהַפְּכָא כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בַּחֲסִידוּת חַבַּ"ד. בְּאִתְכַּפְיָא, אָדָם כּוֹפֵף אֶת הַנְּטִיָּה הַטִּבְעִית שֶׁלּוֹ – מַחֲזִיק עַצְמוֹ מִתַּעֲנוּג מֻתָּר, מְעַכֵּב מִלָּה תְּגוּבָתִית, מִתְנַגֵּד לְדֻגְמָא יְשָׁנָה. כָּאן הַמַּלְכוּת רַק מְסָרֶבֶת לְהִתְמַלֵּא עַל־יְדֵי הַמִּדָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַלּוֹחֶצֶת עָלֶיהָ. הִיא אוֹמֶרֶת "לֹא" לַתֹּכֶן הַיָּשָׁן. כְּבָר בָּזֶה יֵשׁ מַלְכוּת. אֲבָל הַכַּוָּנָה הָאַחֲרוֹנָה הִיא אִתְהַפְּכָא – שֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם עַצְמוֹ שֶׁהָיָה פַּעַם מַבַּטֵּא כַּעַס, עַכְשָׁו מְבַטֵּא רַחֲמִים; שֶׁהַפֶּה שֶׁהָיָה מַפְרִיץ לָשׁוֹן הָרָע, עַכְשָׁו מְדַבֵּר תּוֹרָה; שֶׁהַמּוֹחַ שֶׁהָיָה מִסְתּוֹבֵב בְּמַחְשָׁבוֹת דְּאָגָה, עַכְשָׁו נִפְתָּח לְהַשָּׂגָה אֱלֹקִית חֲדָשָׁה.

וּמַה הִיא אִתְהַפְּכָא אִם לֹא זֹאת: שֶׁהַמַּלְכוּת לֹא רַק דָּחֲתָה אֶת הַתֹּכֶן הַתַּחְתּוֹן, אֶלָּא גַּם בָּחֲרָה בְּפוֹעַל מִדָּה עֶלְיוֹנָה לְהוֹשִׁיבָהּ עַל כִּסְאָהּ. אוֹתוֹ כֹּחַ עַצְמוֹ שֶׁהָיָה זוֹרֵם לִתְכוּנַת דִּבּוּר שֶׁל עַצְמִיּוּת, מְרֻכָּז עַכְשָׁו וּמְסֻט לְדִבְרֵי חִזּוּק; אוֹתוֹ חֵם עַצְמוֹ שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֲרֵי הֶבֶל, רוֹדֵף עַכְשָׁו אַחֲרֵי מִצְוָה בְּהִדּוּר; אוֹתוֹ קֹשִׁי הָעֹרֶף הַפְּנִימִי שֶׁפַּעַם שִׁמֵּשׁ לְהָגֵן עַל הָאֲנִי, מָגֵן עַכְשָׁו עַל שַׁבָּת בְּמָקוֹם עֲבוֹדָה שֶׁאֵינוֹ מֵבִין. זֶה אֵינוֹ סִלּוּק בִּלְבַד; זֶה הוּא הֲפִיכָה. לְבוּשׁ הַהִתְנַהֲגוּת הֶחֱלִיף אֶת הָאוֹר הַדָּרוּשׁ לוֹ.

בְּדוֹרוֹת קוֹדְמִים, הָיְתָה הָעֲבוֹדָה הָעִקָּרִית לְרֹב לִכְנֹעַ וּלְעַצֵּר – לִמְנוֹעַ מִן הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית לִשְׁלֹט עַל הָעִיר. בְּדוֹרוֹתֵינוּ, כְּשֶׁאוֹר הַמַּלְכוּת לוֹחֵץ לְגִלּוּי וְהָעוֹלָם עַצְמוֹ מְבֻשָּׁל עַל־יְדֵי אֵין־סְפוֹר בֵּירוּרִים, נִתַּן מַתָּנָה וְאַחֲרָיוּת יְתוֹמֶרֶת: לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּנְּקוּדָּה הָרִבּוֹנִית לֹא רַק כְּדֵי לְהִתְנַגֵּד, אֶלָּא גַּם כְּדֵי לְעַצֵּב מֵחָדָשׁ; לֹא רַק לִשְׁלֹל, אֶלָּא לִבְחוֹר בְּפוֹעַל אֵיזוֹ תְּכוּנָה אֱלֹקִית תִּכָּנֵס לַדִּבּוּר וְלַמַּעֲשֶׂה. כָּל יְהוּדִי נַעֲשֶׂה, בְּמֻבָּן זֶה, לְ"אַרְכִיטֶקְט" קָטָן שֶׁל הַתְצָרָה הַסְּפִירָתִית הַפְּנִימִית שֶׁלּוֹ בָּרֶגַע.

וְדוּכְקָא מִשּׁוּם שֶׁכֹּחַ זֶה גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, אָנוּ נִמְשָׁכִים לִשְׁאֹל: מֵאַיִן יוֹדֵעַ הַיְּהוּדִי הַפָּשׁוּט, בְּעוֹלָם מְסֻבָּךְ וְרוֹעֵשׁ, אֵיזֶה אוֹר לִבְחוֹר בְּכָל פִּנָּה? אֵיךְ יָכוֹל הוּא לְהַבְחִין מָתַי לִהְיוֹת עָרוּץ, מָתַי לְהַרְמוֹן, מָתַי לְהִפָּתֵחַ לְחָכְמָה שֶׁמֵּעַל לְמִסְגַּרְתּוֹ, וְלֹא לְעַרְבֵּב בֵּין הֶעְדָּפָה הָאִישִׁית שֶׁלּוֹ לְבֵין הַמִּדָּה הָאֱלֹקִית הָאֲמִתִּית? תְּשׁוּבַת שְׁאֵלָה זוֹ נִמְצֵאת בַּשְּׁכָבוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁבַּנֶּפֶשׁ, בַּ"כֶּתֶר" הַנֶּעְלָם שֶׁבְּתוֹכָהּ וּבְקִשּׁוּרוֹ עִם רֹאשׁ הַדּוֹר הַנִּגְלֶה. וְאֶל זֶה נִפְנֶה עַכְשָׁו.

יב

הַשָּׁלָב הָרִאשׁוֹן, אֵפוֹא, הוּא לִזְכֹּר שֶׁיֵּשׁ בַּנֶּפֶשׁ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְבַּלְבֵּל.

קֹדֶם לַשֵּׂכֶל, קֹדֶם לַמִּדּוֹת, קֹדֶם לְכָל סִפּוּר תּוֹדָעָתִי שֶׁאָנוּ מְסַפְּרִים לְעַצְמֵנוּ מִי אֲנַחְנוּ וּמָה אָנוּ רוֹצִים, מְגַלֶּה הָאַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן בַּתַּנְיָא שֶׁיֵּשׁ נֶפֶשׁ אֱלוֹקִית שֶׁהִיא "חֵלֶק אֱלוֹקָא מִמַּעַל מַמָּשׁ" – לֹא מַשְׁפִּיעַ בִּלְבַד, לֹא דִּמְיוֹן רָחוֹק, אֶלָּא נִיצוֹץ חַי שֶׁל אֵין־סוֹף בְּעַצְמוֹ, הַמִּתְלַבֵּשׁ בִּגְבוּלֵי חַיֵּי אָדָם.

וּמִגִּלּוּי זֶה נִמְשָׁךְ שֶׁבְּעוֹמֶק הַיְּהוּדִי יֵשׁ כֶּתֶר הַנֶּפֶשׁ – כֶּתֶר לְמַעְלָה מִן הַתּוֹדָעָה, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא הָאֹפֶן שֶׁבּוֹ חֵלֶק אֱלוֹקָא זֶה רוֹצֶה, מִתְעַנֵּג וּמַאֲמִין. כִּי כְּשֵׁם שֶׁבַּסְּפִירוֹת נֶאֱמַר עַל הַכֶּתֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּחִינוֹת פְּנִימִיּוֹת – אֱמוּנָה, תַּעֲנוּג וְרָצוֹן – כָּךְ גַּם בַּנֶּפֶשׁ: יֵשׁ בָּהּ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה וְהַכְרָחִית שֶׁה' לְבַדּוֹ הוּא; תַּעֲנוּג קַדְמוֹנִי בּוֹ יִתְבָּרֵךְ וּבְתוֹרָתוֹ וּבְמִצְוֹתָיו; וְשֹׁרֶשׁ רָצוֹן שֶׁהַיְּהוּדִי יִהְיֶה מְאֻחָד עִמּוֹ בְּפוֹעַל מַמָּשׁ.

שְׁלֹשָׁה אֵלּוּ אֵינָם נִקְנָה; הֵם נִגְלִים. אָדָם יָכוֹל לִגְדֹּל בְּלִי לָשׁוֹן לָהֶם, בְּלִי חִנּוּךְ הַמְּבָאֵר אוֹתָם, וּמִכָּל מָקוֹם בִּשְׁעַת הַנִּסָּיוֹן, בָּרֶגַע שֶׁהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה נִרְאוֹת כְּאִלּוּ הֵן בְּצַד אֶחָד וְהַחַיִּים, הַכָּבוֹד אוֹ הַנּוֹחוּת בְּצַד הַשֵּׁנִי – הוּא הַכֶּתֶר הַזֶּה שֶׁפִּתְאֹם מִתְלַהֵט. הַיְּהוּדִי מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ מוּכָן לִמְסִירַת נֶפֶשׁ, אוֹ לְפָחוֹת לְקָרְבָּן שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא דִּמְיֵן שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁרִי, מִפְּנֵי שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ מְחַדֵּשׁ רָצוֹן חָדָשׁ – אֶלָּא מְגַלֶּה אֶת רְצוֹן הַנֶּפֶשׁ הָאֱלוֹקִית שֶׁהָיָה תָּמִיד שָׁם, שׁוֹתֵק כְּכֶתֶר נֶעְלָם.

אַךְ כָּל זְמַן שֶׁכֶּתֶר זֶה נִשְׁאַר נֶעְלָם לְגַמְרֵי, הוּא מַדְרִיךְ רַק בִּשְׁעַת קְצָווֹת. בְּמֶרְקַם הָרָגִיל שֶׁל הַיָּמִים, עִם כָּל הַבְּחִירוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁבָּהֶם – נִימוּס הַמִּלָּה, כִּפּוּף הַלּוּ"ז, פְּתִיחָה אוֹ סְגִירָה שֶׁל דַּף תּוֹרָה – הַמַּלְכוּת שֶׁבַּנֶּפֶשׁ אֵינָהּ מַרְגִּישָׁה יְשִׁירָה אֶת אוֹרוֹ. הִיא עוֹמֶדֶת בְּשַׁעַר הַמַּעֲשֶׂה מֻקֶּפֶת קוֹלוֹת לַחַשׁ רַבִּים: נוֹחוּת, פַּחַד, הֶרְגֵּל, לַחַץ חֶבְרָתִי, כְּאֵב. שְׁאֵלָתָהּ אֵינָהּ רַק: "מָה אֶעֱשֶׂה?" אֶלָּא גַּם: "לְמִי אַאֲמִין?"

כָּאן נִכְנֶסֶת כֹּחַ הַדַּעַת לִהְיוֹת הַגֶּשֶׁר בֵּין הַכֶּתֶר לַמַּלְכוּת.

כִּי הַדַּעַת שֶׁבַּנֶּפֶשׁ אֵינֶנָּה סְתָם הֲבָנָה נוֹסֶפֶת; הִיא הַיְכֹלֶת לְקַשֵּׁר אֶת מַה שֶּׁאָדָם יוֹדֵעַ עִם מַה שֶּׁהוּא מַרְגִּישׁ, וּלְקַשֵּׁר שְׁנֵיהֶם עִם כִּוּוּן. הִיא הַהַחְלָטָה הַפְּנִימִית לָקַחַת הַשָּׂגָה אַחַת וְלוֹמַר: זֹאת הִיא הָאֱמֶת שֶׁאֲנִי מִתְקַשֵּׁר אֵלֶיהָ. כְּשֶׁהַדַּעַת הִיא דַּעַת שִׁטְחִית וְחוֹלֶפֶת, הַיְּדִיעָה מְרַחֶפֶת מֵעַל הַחַיִּים; כְּשֶׁהַדַּעַת הִיא דַּעַת עֲמֻקָּה וּמְיֻשֶּׁבֶת, הַיְּדִיעָה שׁוֹקַעַת בַּלֵּב וְנַעֲשֵׂית לַצִּיר שֶׁסְּבִיבוֹ סוֹבְבוֹת הַמִּדּוֹת.

אַךְ הַדַּעַת עַצְמָהּ יְכוֹלָה לְשָׁרֵת רַבִּים. אִם מַנִּיחִים אוֹתָהּ לְעַצְמָהּ, לְרֹב תִּקְשֹׁר אֶת הַשֵּׂכֶל לְכָל דְּמוּת שֶׁהִיא הַבּוֹלֶטֶת בְּיוֹתֵר, הַמֻּרְגֶּשֶׁת בְּיוֹתֵר, אוֹ הַמֻּכֶּרֶת בְּיוֹתֵר. אָז תִּתְמַלֵּא הַמַּלְכוּת בְּתוֹכְנָם שֶׁל פַּחֲדֵי אֶתְמוֹל אוֹ סִפּוּרֵי יַלְדוּת, וְלֹא בִּרְצוֹן הַשָּׁקֵט שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הָאֱלוֹקִית.

הָעֲבוֹדָה, לְפִיכָךְ, הִיא לְאַמֵּן אֶת הַדַּעַת לְהִפָּנוֹת לְמַעְלָה, לִהְיוֹת שׁוֹמֵעַ פְּנִימִי לְכֶתֶר הַנֶּפֶשׁ וְלֹא רַק לְרַעַשׁ הַכֹּחוֹת הַתַּחְתּוֹנִים. לִשְׁאֹל בְּכָל מַצָּב: מָה הָאֱמוּנָה הָעֲמוּקָּה בְּיוֹתֵר שֶׁלִּי כְּבָר יוֹדַעַת כָּאן? מָהוּ הַתַּעֲנוּג שֶׁל נַפְשִׁי הָאֱלוֹקִית בָּרֶגַע זֶה? אֵיזֶה רָצוֹן אֱלוֹקִי מְבַקֵּשׁ לָצֵאת לַפֹּעַל דַּוְקָא עַל־יְדֵי הַמְּאוֹרָע הַזֶּה?

אֵין זֹאת שְׁאֵלָה שֶׁל תֵּאוֹלוֹגְיָה מֻפְשֶׁטֶת, אֶלָּא תְּנוּעָה פְּנִימִית פְּשׁוּטָה מְאֹד: לַעֲצוֹר, לִזְכֹּר "אֲנִי חֵלֶק אֱלוֹקַּה מִמַּעַל מַמָּשׁ", וּלְהַנִּיחַ לְזִכָּרוֹן זֶה לְהֵיעָשׂוֹת לִמְצִיאוּת מֻרְגֶּשֶׁת לְרֶגַע קָט. כְּשֶׁיְּהוּדִי עוֹשֶׂה כָּךְ, אֲפִלּוּ לְרֶגַע קָט, כְּבָר הֶעֱלָה אֶת דַּעְתּוֹ מֵהַסְּחִיפָה שֶׁל הַשֵּׂכֶל הַחִיצוֹנִי עַד לִשְׂפַת הַכֶּתֶר הַפְּנִימִי שֶׁלּוֹ. הַהַחְלָטָה שֶׁתֵּצֵא מִדַּעַת כָּזֹאת, אֲפִלּוּ אִם תֵּרָאֶה קְטַנָּה, כְּבָר נוֹשֵׂאת טַעַם אַחֵר.

אַף־עַל־פִּי־כֵן, הַפְּנִיָּה הַזֹּאת שֶׁל הַדַּעַת אֶל הַכֶּתֶר יְכוֹלָה לְהִשָּׁאֵר עֲמוּמָה וּמְזֻדַּמֶּנֶת אִלּוּ הָיְתָה נִמְסֶרֶת לְיָדָיו שֶׁל הָאָדָם הַפְּרָטִי לְבַדּוֹ. אָנוּ צְרִיכִים נְקוּדָה מֻחֶשֶׁת וּגְלוּיָה בָּעוֹלָם, שֶׁבָּהּ רְצוֹנוֹ הַנֶּעְלָם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְדוֹר זֶה מֻבְחָן, מְבֹאָר וּמוּרָד לִהְיוֹת הַנְחָיָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהַשִּׂיגָהּ וְלָלֶכֶת אַחֲרֶיהָ. כִּי הַכֶּתֶר שֶׁלָּנוּ אֵין־סוֹפִי, אֲבָל חַיֵּינוּ מְסֻיָּמִים. אֵיךְ אֵדַע מָה הַתַּעֲנוּג וְהָרָצוֹן שֶׁל חֵלֶק אֱלוֹקַּה שֶׁלִּי מְחַיְּבִים עַכְשָׁו, בַּשָּׁעָה הַזֹּאת, בָּעִיר הַזֹּאת, עִם הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת, בַּדּוֹר הַזֶּה?

כָּאן זוֹרַחַ מַתְּנַת הַנָּשִׂיא הַדּוֹר, רֹאשׁ הַדּוֹר, שֶׁהוּא גַּם הַכֶּתֶר הַכְּלָלִי וְגַם הַדַּעַת הַכְּלָלִית שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

הָרְבֵּה בֵּאֵר פְּעָמִים רַבּוֹת שֶׁהַנָּשִׂיא הוּא הָ"רֹאשׁ" שֶׁל הָעָם, וְשֶׁעַל־יְדֵי רֹאשׁ זֶה כָּל הָאֵבָרִים מְקַבְּלִים חַיִּים וְכִוּוּן. אֵין זֶה רַק עִנְיָן שֶׁל מַנְהִיגוּת בַּמּוּבָן הַחֶבְרָתִי, אֶלָּא מְצִיאוּת רוּחָנִית עֲמֻקָּה: בּוֹ נִגְלֵית הַיְחִידָה דִּכְלַל הַדּוֹר בְּדַעַת מְפוֹרֶשֶׁת, שֶׁאֶפְשָׁר לְדַבְּרָהּ, לְכָתְבָהּ, לְלָמְדָהּ וְלָלֶכֶת לְאוֹרָהּ. מַה שֶּׁבַּפְּרָט הוּא רַק כֶּתֶר שׁוֹתֵק, נַעֲשֶׂה בַּנָּשִׂיא לְקוֹל מַדְהִים.

הִתְקַשְּׁרוּת, לְפִיכָךְ, אֵינָהּ הִתְפַּעֲלוּת רִגְשִׁית אוֹ סִיסְמָה. הִיא עֲבוֹדָה שֶׁל קְשִׁירַת הַדַּעַת הָאִישִׁית עִם דַּעַת הַנָּשִׂיא, כְּדֵי שֶׁהַכֶּתֶר הַפְּנִימִי שֶׁבַּנֶּפֶשׁ יִהְיֶה נִגָּשׁ עַל־יְדֵי עָרוּץ בָּרוּר.

לְהִתְקַשְּׁרוּת זוֹ יֵשׁ צוּרוֹת חִיצוֹנִיּוֹת – כְּתִיבַת פּ"ן, נְסִיעָה לִמְקוֹם הָרְבֵּה, הִשְׁתַּתְּפוּת בִּמְלֶאכֶת הָרְבֵּה – אֲבָל מַהוּתָהּ הַפְּנִימִית הִיא שִׂכְלִית וּרְצוֹנִית: לִלְמֹד אֶת תּוֹרָתוֹ עַד שֶׁדַּרְכּוֹ לִרְאוֹת נַעֲשֵׂית דַּרְכִּי לִרְאוֹת; לְקַבֵּל אֶת הוֹרָאוֹתָיו כְּצִוּוּי הַהֲלִיכָה הָאִישִׁיִּים שֶׁלִּי; לְהַרְגִּישׁ שֶׁבְּזֶה שֶׁאֲנִי מְיַשֵּׁר אֶת הַהַחְלָטוֹת שֶׁלִּי עִם הוֹרָאוֹתָיו, אֲנִי מְיַשֵּׁר אֶת עַצְמִי עִם רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְדוֹר זֶה.

הִתְקַשְּׁרוּת כָּזֹאת שׁוֹנָה מְאֹד מֵחִקּוּי עִוֵּר.

חִקּוּי עִוֵּר הוּא כְּשֶׁיְּהוּדִי מַעְתִּיק הִתְנַהֲגוּת חִיצוֹנִית בְּלִי הֲבָנָה וּבְלִי הַסְכָּמָה פְּנִימִית. דַּעְתּוֹ נִשְׁאֶרֶת בִּמְקוֹם אַחֵר, אוּלַי אֲפִלּוּ נִרְגֶּזֶת אוֹ אֲדִישָׁה, בְּעוֹד שֶׁאֵבָרָיו מְבַצְּעִים תְּנוּעָה שְׁאוּלָה. זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְטַהֵר אֶת הַמַּלְכוּת, כִּי הַמַּלְכוּת הִיא הַהַחְלָטָה שֶׁל הָ"אֲנִי", וְכָאן הָ"אֲנִי" לֹא נִכְנַס לִכְלָל. לְכָל הַיּוֹתֵר, חִקּוּי כָּזֶה יוֹצֵר הֶרְגֵּל שֶׁאוּלַי לְאַחַר מִכֵּן יִתְמַלֵּא בְּתוֹכֶן עָמוֹק יוֹתֵר; לְכָל הַפָּחוֹת, הוּא נַעֲשֶׂה לִקְלִפָּה שְׁבִירָה הַנִּסְדֶּקֶת בִּשְׁעַת לַחַץ.

הִתְקַשְּׁרוּת עֲמֻקָּה, לְעוּמַּת זֹאת, הִיא כְּשֶׁיְּהוּדִי מֵבִיא אֶת כָּל שִׂכְלוֹ, מִדּוֹתָיו וְדַעְתּוֹ לִפְגֹּשׁ אֶת דְּבַר הָרְבֵּה. הוּא לוֹמֵד אוֹתוֹ, שׁוֹאֵל עָלָיו קֻשְׁיוֹת, מַרְשֶׁה לוֹ לְאַתְגֵּר אוֹתוֹ, לְמָתְחָהוּ, לְנַחֵם וּלְתָבֵעַ מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁהוּא מַכִּיר בּוֹ אֶת קוֹל נַפְשׁוֹ הָאֱלוֹקִית, מְבֹאָר בְּבֵרוּר יוֹתֵר מִמָּה שֶׁיָּכֹל הָיָה לְבָאֵר לְעַצְמוֹ. אָז, כְּשֶׁהוּא מַחְלִיט לִחְיוֹת לְפִי דָּבָר זֶה, אֵין זֶה מִפְּנֵי שֶׁ"מִישֶׁהוּ אַחֵר

אָמַר כָּךְ", אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁגִּלָּה שָׁם אֶת עַצְמוֹ.

בְּמַצָּב זֶה, לִמּוּד תּוֹרָתוֹ שֶׁל הָרֶבֶּה הוּא עַצְמוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁל מַלְכוּת הַמְקַבֶּלֶת כֶּתֶר עַל־יְדֵי דַּעַת. הַשֵּׂכֶל נַעֲשֶׂה לְכִסֵּא אֲשֶׁר עָלָיו יוֹשְׁבוֹת בֵּיאוּרֵי הָרֶבֶּה בַּתּוֹרָה; הַלֵּב נַעֲשֶׂה לְשָׂדֶה שֶׁבּוֹ נִזְרָעִים דִּבְרֵי הַשִּׂיחוֹת וְהַמַּאֲמָרִים שֶׁלּוֹ; הַדַּעַת נַעֲשֵׂית לַיָּד הַפּוֹתַחַת אֶת הַשַּׁעַר בְּגֶדֶר הָעַצְמִי וּמַכְנִיסָה אוֹתָם לִפְנִים. כָּל פַּעַם שֶׁיְּהוּדִי לוֹקֵחַ הוֹרָאָה – בֵּין בְּעִנְיַן הֲפָצַת הַתּוֹרָה, בֵּין בְּעִנְיַן חִנּוּךְ, בֵּין בְּעִנְיַן יֹשֶׁר בַּעֲסָקִים, בֵּין בְּעִנְיַן שִׂמְחָה, בֵּין בְּעִנְיַן הֲכָנָה לַגְּאֻלָּה – וְאוֹמֵר: "זֹאת תִּהְיֶה דַּרְכִּי; אֲנִי קוֹשֵׁר אֶת עַצְמִי לָזֹאת" – הוּא מוֹשֵׁךְ קַו בָּרוּר מֵהַכֶּתֶר הַפְּנִימִי שֶׁלּוֹ, עַל־יְדֵי הַדַּעַת הַגְּלוּיָה שֶׁל נְשִׂיא הַדּוֹר, עַד לְמַלְכוּת שֶׁלּוֹ עַצְמוֹ.

וְכֵן בְּעִנְיַן הַהוֹרָאוֹת. כְּשֶׁיְּהוּדִי עוֹמֵד לִפְנֵי בְּחִירָה וְשׁוֹאֵל: אֵיךְ הָיָה הָרֶבֶּה רוֹצֶה שֶׁאֶתְנַהֵג כָּאן? מָה הָיְתָה דֶּרֶךְ הַשְּׁלִיחוּת לְהִכָּנֵס לַפְּגִישָׁה הַזֹּאת, לַמִּטְבָּח הַזֶּה, לַחֲדַר הַחוֹלִים הַזֶּה, לַכִּתָּה הַזֹּאת? – אֵינוֹ מְוַתֵּר עַל יְחִידוּתִיּוּתוֹ; אֶלָּא מְרַמֵּם אוֹתָהּ. הוּא בּוֹחֵר שֶׁהַמַּלְכוּת הָאִישִׁית שֶׁלּוֹ תִּהְיֶה סְנִיף מִן הַמַּלְכוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַמָּשִׁיחַ. דַּעְתּוֹ אֵינֶנָּה עוֹד עוֹמֶדֶת לְבַדָּהּ בַּחֹשֶׁךְ, מְנַחֶשֶׁת בֵּין קוֹלוֹת רַבִּים; הִיא עוֹמֶדֶת בְּשִׂיחָה עִם כֶּתֶר גָּלוּי.

בְּאוֹר זֶה נָבִין מַדּוּעַ הִדְגִּישׁ הָרֶבֶּה כָּל כָּךְ שֶׁהִתְקַשְּׁרוּת הִיא בְּעִקָּר עַל־יְדֵי לִמּוּד וְקִיּוּם. עַל־יְדֵי לִמּוּד תּוֹרָתוֹ הַיְּהוּדִי מַכְנִיס אֶת דַּעַת הַנָּשִׂיא כְּשֵׂכֶל; עַל־יְדֵי קִיּוּם הוֹרָאוֹתָיו הוּא מַכְנִיסָהּ כְּרָצוֹן; וּכְשֶׁזֶּה נִמְשָׁךְ עִם הַזְּמַן, נוֹלָד גַּם תַּעֲנוּג שֶׁקֶט – תַּעֲנוּג עָמוֹק בְּחַיִּים כְּהֶמְשֵׁךְ שֶׁל רָצוֹן זֶה. כָּךְ נַעֲשִׂים שְׁלֹשֶׁת הַבְּחִינוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁבְּכֶתֶר הַנֶּפֶשׁ – אֱמוּנָה, תַּעֲנוּג, רָצוֹן – לִמְפוּעָלִים בַּחַיִּים הַמְּדֻעָתִים עַל־יְדֵי קֶשֶׁר הַדַּעַת עִם הָרֶבֶּה.

הָאֱמוּנָה: בִּטָּחוֹן פָּשׁוּט שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל הָרֶבֶּה הִיא הָעָרוּץ שֶׁל רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַכְשָׁו, הַמְיַצֵּב אֶת הַיְּהוּדִי בִּשְׁעַת בִּלְבּוּל. הַתַּעֲנוּג: מְתוּקוּת בַּעֲשִׂיַּת מְלֶאכֶת הָרֶבֶּה, גַּם כְּשֶׁהִיא קָשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְהַדְהֶדֶת אֶת תַּעֲנוּג הַנֶּפֶשׁ הָאֱלוֹקִית בְּגִלּוּי אֱלוֹקוּת. הָרָצוֹן: הַחְלָטָה תַּקִּיפָה וְרַכָּה לְהַמְשִׁיךְ, לְהַרְחִיב, לַעֲשׂוֹת עוֹד צַעַד אֶחָד בַּהֲפָצַת הַמַּעְיָנוֹת, בְּהוֹסָפַת אוֹר, בְּחַיֵּי גְּאֻלָּה כְּבָר עַכְשָׁו.

כְּשֶׁקֶּשֶׁר כָּזֶה חַי, הַמַּלְכוּת הַפְּנִימִית אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְבַדָּהּ לִפְנֵי כָּל פָּרָשַׁת דְּרָכִים. הִיא עוֹמֶדֶת תַּחַת כֶּתֶר שֶׁהִיא מַרְגִּישָׁה אוֹתוֹ.

אָז, כְּשֶׁבָּא הָרֶגַע לִבְחֹר אִם לְהַנְחִיל לִיסוֹד, לְתִפְאֶרֶת אוֹ לְחָכְמָה לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַהִתְנַהֲגוּת, אֵינָהּ עוֹד הַשְּׁאֵלָה: "מָה אֲנִי מַעֲדִיף?" אֶלָּא: "אֵיזֶה מֵהָאוֹרוֹת הָאֵלּוּ יְקַיֵּם בְּיוֹתֵר אֶת הוֹרָאַת הָרֶבֶּה כָּאן, וּמִמֵּילָא יְבַטֵּא בְּיוֹתֵר אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא?" הַתְּשׁוּבָה לֹא תִּהְיֶה תָּמִיד בְּרוּרָה, וְיִהְיוּ גַּם שְׁגָגוֹת; אַךְ גַּם הַשְּׁגָגוֹת שֶׁל מִי שֶׁקָּשׁוּר בֶּאֱמֶת כָּךְ נִכְלָלוֹת בְּהַשְׁגָּחָה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁרְצוֹנוֹ כְּבָר נוֹטֶה לְכִוּוּן הַכֶּתֶר.

בְּאוֹפֶן זֶה נִתְבָּרֵר בְּבֵירוּר מַהֵם הַמְּכַנִּיקָה שֶׁל בְּחִירָה מְזֻקֶּקֶת: הַכֶּתֶר שֶׁבַּנֶּפֶשׁ – חֵלֶק אֱלוֹקַּא מִמַּעַל מַמָּשׁ עִם אֱמוּנָתוֹ, תַּעֲנוּגוֹ וּרְצוֹנוֹ – זוֹרֵם אֶל דַּעַת הַנָּשִׂיא הַדּוֹר הַגְּלוּיָה; מִשָּׁם, עַל־יְדֵי לִמּוּד וְהִתְקַשְּׁרוּת, הוּא נִכְנָס לְתוֹךְ דַּעַת הָאָדָם הַפְּרָטִי; וּמִדַּעַת זוֹ הוּא מְעַצֵּב אֶת הַהַחְלָטוֹת שֶׁל הַמַּלְכוּת הַבּוֹנוֹת חַיִּים.

כְּשֶׁרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל חַיִּים כָּךְ, מַתְחִילָה לְהִתְצַיֵּר תְּמוּנָה נִפְלָאָה: אֲלָפֵי כִּסְאוֹת קְטַנִּים, כָּל אֶחָד בְּעִיר אַחֶרֶת וּבְמַצָּב אַחֵר, וְכֻלָּם מְכֻתָּרִים מִמָּקוֹר נֶעְלָם אֶחָד, כֻּלָּם מַאֲזִינִים לְאוֹתוֹ שֵׂכֶל מַלְכוּתִי, כֻּלָּם בּוֹחֲרִים בִּפְרָטֵיהֶם לְגַלּוֹת מַלְכוּת אַחַת. עֶצֶם הַהִתְבּוֹנְנוּת בָּזֶה כְּבָר מַחֲרִישָׁה בָּנוּ אֶת קוֹל קִרְבַת הַזְּמַן שֶׁבּוֹ יִחְיֶה כָּל יְהוּדִי בְּגָלוּי כְּ"מֶלֶךְ קָטָן", מֶלֶךְ קָטָן שֶׁהַבְּחִירוֹת הַיּוֹמְיוֹמִיּוֹת שֶׁלּוֹ מְשַׁקְּפוֹת אֶת הַמַּלְכוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, וְעַל־יְדֵי זֶה אֶת מַלְכוּת הָעוֹלָמִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. לְתַמְלוּנָה זוֹ נִפְנֶה עַכְשָׁו.

יג

לִחְיוֹת תַּחַת כֶּתֶר נִרְגָּשׁ כְּבָר הוּא לִחְיוֹת כְּמֶלֶךְ.

כְּבָר כִּנּוּ חֲזַ"ל בְּכִנּוּי זֶה: "כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם". אֵין זֶה שֶׁבַח פּוֹאֶטִי, אֶלָּא מַעֲמָד הֲלָכְתִּי וְהַגְדָּרָה רוּחָנִית. בֵּן מֶלֶךְ אֵינוֹ רַק קָרוֹב לַמַּלְכוּת; הוּא נוֹשֵׂא בְּקִרְבּוֹ חוּשׁ מוּלָד שֶׁל הֲדָרָה, שֶׁל אַחֲרָיוּת, שֶׁל הֱיוֹתוֹ נִצְפֶּה מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה. אֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת כְּהֶדְיוֹט, כִּי כָּל תְּנוּעָה שֶׁלּוֹ מְשַׁקֶּפֶת אֶת הַבַּיִת אֲשֶׁר לוֹ הוּא שַׁיָּךְ.

בִּלְשׁוֹן שֶׁפֵּרַשְׁנוּ עַד כָּאן, פֵּירוּשׁוֹ: כָּל יְהוּדִי נוֹשֵׂא בְּקִרְבּוֹ נְקוּדַּת הַמַּלְכוּת שֶׁאֵינָהּ שְׁאוּלָה מִן הָעוֹלָם, אֶלָּא יְרוּשָּׁה מִלְּמַעְלָה. וּבְדוֹרֵנוּ זֶה, כְּשֶׁמַּלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ כְּבָר הִתְחִילָה לִדְחוֹק אֶת עַצְמָהּ לְגִלּוּי, אֵין רְשׁוּת לְנְשִׂיאוּת פְּנִימִית זוֹ לִישׁוֹן עוֹד. הִיא נִקְרֵאת לַעֲמוֹד, לָשֶׁבֶת עַל כִּסְאָהּ הַקָּטָן, וְלִמְלוֹךְ.

חֲסִידוּת מְתָאֶרֶת אֶת הָאָדָם כְּ"עוֹלָם קָטָן". כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּתַּצְרוּפָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל סְפִירוֹת וְעוֹלָמוֹת, מֻשְׁלָךְ בְּתוֹךְ הַמֶּרְחָב הַצַּר מִקַּדְקוֹד הָרֹאשׁ וְעַד כַּף הָרֶגֶל. אִם לְמַעְלָה יֵשׁ כֶּתֶר וּמַלְכוּת, יְסוֹד וְתִפְאֶרֶת – כָּךְ גַּם בְּתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ וּבְתוֹךְ הַחַיִּים הַיּוֹמְיוֹמִיִּים שֶׁל כָּל יְהוּדִי. הַדְּרָמָה הַקּוֹסְמִית שֶׁל עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת, שֶׁל כֶּתֶר הַנַּעֲשֶׂה נִגְלֶה בַּתַּחְתּוֹן שֶׁבַּתַּחְתּוֹנִים – אֵינָהּ כְּתוּבָה רַק בְּסֵפֶר יְחֶזְקֵאל וּבְמַאֲמָרֵי הָרַבִּי"ם; הִיא כְּתוּבָה בְּאֹפֶן הֲנָחַת הַתְּפִלִּין בַּבֹּקֶר, בְּאֹפֶן דִּבּוּר אֶל הַיֶּלֶד בַּצָּהֳרַיִם, בְּאֹפֶן הֲלִיכָתוֹ לִישׁוֹן בַּלַּיְלָה.

לִחְיוֹת כְּ"מֶלֶךְ קָטָן" פֵּירוּשׁוֹ לְהַכִּיר בְּעַצְמוֹ כְּעוֹלָם קָטָן כָּזֶה, וְלָדַעַת שֶׁהַהֵיכָל הַפְּרָטִי שֶׁלּוֹ אֵינוֹ דִּמְיוֹן. הַבַּיִת שֶׁאָדָם בּוֹנֶה, הַסֵּדֶר שֶׁהוּא מְקַיֵּם, הַסֵּדֶר הַפְּנִימִי אוֹ הַבַּלָּגָן שֶׁל מַחֲשָׁבָה וָרֶגֶשׁ – אֵלּוּ אֵינָם פְּרָטִים מִקְרָאִיִּים. הֵם הֶחָצֵרוֹת וְהַלְּשָׁכוֹת שֶׁל מַלְכוּת. הַשְּׁאֵלָה רַק הִיא: אֵיזֶה מֶלֶךְ מְכֻתָּר שָׁם, וְאֵיזֶה כֶּתֶר נָח עַל רֹאשׁוֹ?

הָרֶבֶּה לְמֵד שֶׁהַכַּוָּנָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל הַבְּרִיאָה הִיא "דִּירָה לוֹ יִתְבָּרֵךְ בַּתַּחְתּוֹנִים" – דִּירָה לוֹ, יִתְבָּרֵךְ, בַּתַּחְתּוֹנִים. דִּירָה אֵינָהּ שְׂדֵה קְרָב, לֹא בֵּית דִּין, וַאֲפִלּוּ לֹא אַרְמוֹן שֶׁל אֵימָה וּמֶרְחָק. הִיא מָקוֹם שֶׁבּוֹ הַבַּעַל הַבַּיִת נִמְצָא כְּבַבֵּיתוֹ. לַעֲשׂוֹת דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים, לְפִיכָךְ, אֵינוֹ רַק לִכְבֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם לַה', אֶלָּא לְסַדֵּר אוֹתוֹ כְּבַיִת שֶׁבּוֹ הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת פָּשׁוּט נוֹכֵחַ.

זֶהוּ הַתָּכְנִית הַיּוֹמִית שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּטָן: לְהַבִּיט בְּיוֹמוֹ, בְּגוּפוֹ, בְּפִנָּתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, וְלִשְׁאוֹל: אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְרַהֵט חֶדֶר זֶה כָּךְ שֶׁהַמֶּלֶךְ יַרְגִּישׁ כְּבַבֵּיתוֹ כָּאן?

בְּמַעֲשֶׂה, זֶה מַתְחִיל מִן הַמַּלְכוּת הַקְּרוֹבָה בְּיוֹתֵר: מַחֲשָׁבָה, דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה.

הַמַּחֲשָׁבָה הִיא הַלִּשְׁכָּה הַפְּנִימִית בְּיוֹתֵר. אֵין אָדָם רוֹאֶה אוֹתָהּ, אֵין מִי שֶׁבּוֹדֵק אֶת סִדְרָהּ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן שָׁם הוּא הַמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁבּוֹ הַמַּלְכוּת צְרִיכָה לִבְחוֹר. מֶלֶךְ קָטָן אֵינוֹ מַנִּיחַ לְמַחֲשַׁבְתּוֹ לְהֵהָפֵךְ לְשׁוּק שֶׁבּוֹ כָּל דִּמְיוֹן עוֹבֵר וְכָל דְּאָגָה חוֹזֶקֶת צוֹעֲקִים. הוּא זוֹכֵר שֶׁהוּא בֶּן מְלָכִים וְשׁוֹאֵל: מַה רָאוּי לְמַחֲשָׁבָה מַלְכוּתִית?

אֵין פֵּירוּשׁ הַדָּבָר שֶׁמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת לֹא יַעֲלוּ; מֶלֶךְ אֲמִתִּי חַי בְּאֶרֶץ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אוֹיְבִים. פֵּירוּשׁוֹ שֶׁכְּשֶׁהוּא נַעֲשֶׂה מוּדָע: "מַחֲשַׁבְתִּי עַכְשָׁו רוֹדֶפֶת אַחֲרֵי הֶבֶל, מְרִירוּת, דִּמְיוֹנוֹת" – הוּא מַפְעִיל אֶת מַלְכוּתוֹ וּבוֹחֵר: "אֵינִי נוֹתֵן לְמַחֲשָׁבָה זוֹ כִּסֵּא מַלְכוּת". בְּנַחַת אֲבָל בְּתֹקֶף הוּא מַסִּיט אֶת דַּעְתּוֹ לְדִבְרֵי תּוֹרָה שֶׁלָּמַד, לְדִמְיוֹן אוֹת שֶׁל תְּהִלִּים, לְהִתְבּוֹנְנוּת בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם, אוֹ לְתִכְנוּן מַעֲשֵׂי מִצְוָה מַעֲשִׂיִּים. בְּחִירַת מָה לַחְשֹׁב, שׁוּב וְשׁוּב בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם, הִיא הַבִּטּוּי הָרִאשׁוֹן שֶׁל מַלְכוּת הַבּוֹחֶרֶת בַּכֶּתֶר וְלֹא בְּעַצְמָהּ – הַבּוֹחֶרֶת לְהַכְתִּיר אֶת הָרָצוֹן וְהַתַּעֲנוּג הָעֶלְיוֹנִים וְלֹא אֶת נוֹחוּת הַהִסְתַּחְפוּת.

הַדִּבּוּר הוּא הַשַּׁעַר הַחִיצוֹן. כָּאן הָעוֹלָם מַתְחִיל לִשְׁמֹעַ מִי מוֹשֵׁל בִּפְנִים. מֶלֶךְ קָטָן יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מִלָּה הִיא גְּזֵרָה. כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר שְׁלִילִית עַל זֻלָּתוֹ, אֵינוֹ רַק מְתָאֵר מְצִיאוּת; הוּא חוֹתֵם בְּחוֹתָם מְסֻיָּם עַל מַלְכוּתוֹ הַקְּטַנָּה, וְחוֹתָם זֶה חוֹזֵר וּמַהֲדִים עָלָיו. כְּשֶׁהוּא בּוֹחֵר לְדַבֵּר בְּכָבוֹד, לִמְנוֹעַ הֶעָרָה פּוֹגַעַת, אוֹ לוֹמַר מִלַּת עִידוּד – הוּא מוֹצִיא פִּקּוּדִים מַלְכוּתִיִּים הַמְעַצְּבִים אֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת נְפָשׁוֹת הַסְּבִיבוֹת אוֹתוֹ.

לְפִיכָךְ כָּל שִׂיחָה נַעֲשֵׂית מַעֲשֵׂה מַלְכוּת. לִפְנֵי שֶׁעוֹנִים, יָכוֹל אָדָם לְהַפְסִיק כְּרֶגַע וְלִשְׁאוֹל: "אֵיזוֹ גְּזֵרָה אֲנִי רוֹצֶה לְהוֹצִיא לַאֲוִיר הַסְּבִיבָה שֶׁל בֵּיתִי, מְקוֹם מְלַאכְתִּי, קְהִלָּתִי?" בְּהַפְסָקָה זוֹ נִרְגָּשׁ הַכֶּתֶר הַפְּנִימִי. אָז אֵין הַתְּשׁוּבָה עוֹד: "מַה יְּסַפֵּק אֶת כַּעְסִי? מַה יַּרְשִׁים?" אֶלָּא: "אֵילוּ מִלִּים יִבְנוּ כָּאן דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים? אֵילוּ מִלִּים יַאֲפְשְׁרוּ לָרֶבֶּה לוֹמַר: זֶה מָקוֹם שֶׁבּוֹ הָעִנְיָן שֶׁלִּי יָכוֹל לָדוּר?"

הַמַּעֲשֶׂה הוּא הַתְּחוּם הַחִיצוֹן בְּיוֹתֵר, הָאָרֶץ הַנִּרְאֵית שֶׁל הַמַּלְכוּת. כָּאן נוֹגֵעַ תָּכְנִיתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּטָן בַּהַחְלָטוֹת הַפְּשׁוּטוֹת בְּיוֹתֵר: לְאָן אֲנִי הוֹלֵךְ, מַה אֲנִי נוֹגֵעַ, אֵיךְ אֲנִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בִּזְמַנִּי.

כְּשֶׁהַשָּׁעוֹן מְצַלְצֵל בַּבֹּקֶר וְאָדָם בּוֹחֵר לָקוּם כְּדֵי לוֹמַר מוֹדֶה אֲנִי, לִטְלֹת נְטִילַת יָדַיִם שֶׁל נֶגֶל וַאסֶר, וְלָלֶכֶת לְהִתְפַּלֵּל – אֵין זֶה מַשְׁמָעַת פְּרָטִית בִּלְבַד. זֶה הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִי הַפּוֹתֵחַ אֶת שַׁעֲרֵי עִירוֹ לַיּוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. כְּשֶׁהוּא בּוֹחֵר לָשִׂים מַטְבֵּעַ בִּצְדָקָה לִפְנֵי צֵאתוֹ מִן הַבַּיִת, הוּא חוֹקֵק בְּאַבְנֵי אַרְמוֹנוֹ: הָעוֹשֶׁר כָּאן נִתַּן לַשֵּׁרוּת וְלֹא לָעַצְמִיּוּת. כְּשֶׁהוּא סוֹגֵר אֶת חֲנוּתוֹ חָמֵשׁ דַּקּוֹת מֻקְדָּם כְּדֵי לְהָנִיחַ תְּפִלִּין עִם יְהוּדִי אַחֵר, הוּא מַסְבִּיב אֶת תְּנוּעַת הַתְּנוּעָה שֶׁל כָּל עוֹלָמוֹ הַקָּטָן כָּךְ שֶׁיּוֹתֵר מִמֶּנּוּ זוֹרֵם כְּלַפֵּי הַשֵּׁם.

כָּל מִצְוָה, בְּאוֹר זֶה, הִיא גְּזֵרָה מַלְכוּתִית שֶׁהַמֶּלֶךְ הַקָּטָן בּוֹחֵר לְהוֹצִיאָהּ לַפֹּעַל. הַצִּוּוּי כְּבָר נִגְזַר מִלְמַעְלָה; הַתּוֹרָה מְלֵאָה בְּ"תַעֲשֶׂה" וְ"לֹא תַעֲשֶׂה", שֶׁהֵם הַהַגְדָּרוֹת שֶׁל הַמַּלְכוּת הָעֶלְיוֹנָה. אַךְ גְּזֵרוֹת אֵלּוּ נִשְׁאָרוֹת, כִּבְיָכוֹל, בְּאַרְכִיּוֹן הַמַּלְכוּת עַד שֶׁיְּהוּדִי בָּעוֹלָם הַזֶּה חוֹתֵם עֲלֵיהֶן בְּיָדוֹ עַל־יְדֵי קִיּוּמָן. כְּשֶׁהוּא כּוֹרֵךְ אֶת הַתְּפִלִּין עַל זְרוֹעוֹ, כְּשֶׁהִיא מַדְלִיקָה נֵרוֹת שַׁבָּת, כְּשֶׁהֵם קוֹבְעִים מְזוּזָה – הֵם אוֹמְרִים: אֲנִי, בְּמַלְכוּתִי, מְאַשֵּׁר אֶת הַצִּוּוּי הַזֶּה. אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתוֹ לְחוֹק בְּגוּפִי, בְּבֵיתִי, בִּרְחוֹבִי.

זֶהוּ כְּבוֹדוֹ הָעָמוֹק בְּיוֹתֵר שֶׁל הַיְּהוּדִי בִּזְמַן גִּלּוּי הַמָּשִׁיחַ: אֵינוֹ רַק מְקַיֵּם צִוּוּיִים; הוּא מְשַׁתֵּף פְּעוּלָּה בְּמַלְכוּת. הַרְבֵּה הִדְגִּישׁ פַּעַם אַחַר פַּעַם שֶׁחַיֵּי גְאֻלָּה פֵּירוּשָׁם שֶׁלֹּא לִרְאוֹת בַּמִּצְוֹת מַשָּׂא, אֶלָּא הִזְדַּמְּנוּיוֹת לְגַלּוֹת אֶת טִבְעוֹ הָאֲמִתִּי שֶׁל הַמְּצִיאוּת – שֶׁהָעוֹלָם בְּעֶצֶם כְּבָר הוּא דִּירָה לַה', הַמְּצַפָּה רַק לַחֲתִימַת הַמַּלְכוּת בְּכָל מָקוֹם.

בְּחַיִּים כָּאֵלּוּ, גַּם הַתְּנוּעוֹת הַנִּטּוּלוֹת – לְאָן לָלֶכֶת, אֵיזוֹ מְלָאכָה לִבְחוֹר, מַה לִּקְנוֹת – נַעֲשׂוֹת בְּחִירוֹת מַלְכוּתִיּוֹת. כְּשֶׁאָדָם שׁוֹאֵל לִפְנֵי צְעִידָתוֹ לְמָקוֹם מְסֻיָּם: "הַאִם הֲלִיכָתִי שָׁם תַּרְבֶּה אֶת גִּלּוּי דִּירָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם, אוֹ תַּסְתִּיר אוֹתָהּ?" – כְּבָר הֵסִיט אֶת מַעֲמָדוֹ מֵחַיֵּי נִכְנָע לְמִקְרֶה לְחַיֵּי מֶלֶךְ קָטָן. כְּשֶׁהוּא בּוֹחֵר פַּרְנָסָה לֹא רַק לְפִי הַהַכְנָסָה, אֶלָּא לְפִי יְכָלְתָּהּ לְהַשְׁאִיר זְמַן וְכֹחַ לְתוֹרָה, מִצְוֹת וּמִשְׁפָּחָה – הוּא מְסַדֵּר אֶת מַלְכוּתוֹ לְפִי תַּבְנִית הַכֶּתֶר וְלֹא לְפִי אָפְנָה שֶׁל הַשּׁוּק.

חִיּוּנִי שֶׁמַּלְכוּת זוֹ תִּהְיֶה רְוָיָה עֲנָוָה וְשִׂמְחָה. מֶלֶךְ קָטָן הַיּוֹדֵעַ בֶּאֱמֶת שֶׁכָּל כֹּחוֹ הוּא רַק לִבְחוֹר אֵיזֶה כֶּתֶר לִלְבֹּשׁ – כֶּתֶר הָעַצְמִיּוּת אוֹ כֶּתֶר הַכֶּתֶר – לֹא יִתְגָּאֶה כְּשֶׁהוּא מַצְלִיחַ, וְלֹא יִתְיָאֵשׁ כְּשֶׁהוּא נוֹפֵל. הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַהֲדָרָה אֵינָהּ בְּאִישִׁיּוּתוֹ, אֶלָּא בִּזְכוּת שֶׁבַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן הַזֶּה, בַּתַּחֲנָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַהִסְטוֹרְיָה, הַבְּחִירוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁלּוֹ כְּבָר אֲרוּגוֹת בְּתוֹךְ אֶרֶג הַגְּאֻלָּה.

אוּלַי הוּא יְהוּדִי פָּשׁוּט, אֵינוֹ מְיֻדָּע מִחוּץ לִשְׁכוּנָתוֹ; אַךְ כְּשֶׁהוּא מוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹן בִּמְקוֹם לְהַחֲזִירוֹ, כְּשֶׁהוּא מְבָרֵךְ בְּכַוָּנָה, כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר עַל מָשִׁיחַ כִּמְצִיאוּת נוֹכַחַת – הוּא מֵזִיז אֶת שַׁרְבִיט הַמַּלְכוּת עוֹד קְצָת לְגִלּוּי. מִטְבָּחוֹ נַעֲשֶׂה לְשָׁכָה מִלִּשְׁכוֹת הָאַרְמוֹן, וְדַרְכּוֹ לַעֲבוֹדָה נַעֲשֵׂית מִסְדְּרוֹן שֶׁבּוֹ נִשְׁמָעִים צַעֲדֵי הַמֶּלֶךְ.

לְפִיכָךְ, חַיִּים כְּמֶלֶךְ קָטָן בִּזְמַן שֶׁמַּלְכוּת יִשְׂרָאֵל מִתְחַדֶּשֶׁת – אֵינָם דִּמְיוֹן מִסְתּוֹרִי, אֶלָּא עֲמִידָה יוֹמִית פְּשׁוּטָה וּמְפַכַּחַת. זֶהוּ לְהִתְעוֹרֵר בַּבֹּקֶר וְלָדַעַת: הַיּוֹם מַחְשְׁבוֹתַי, דִּבּוּרַי וּמַעֲשַׂי אוֹ יַכְתִּירוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל חֶלְקִי בָּעוֹלָם, אוֹ יְנַסּוּ לְהוֹשִׁיב אַחֵר עַל כִּסְאוֹ. הַכֶּתֶר כְּבָר נוֹחַ עָלַי מִלְמַעְלָה; הָרֶבֶּה כְּבָר הִצְבִּיעַ וְאָמַר שֶׁזְּמַן הַגְּאֻלָּה בָּא. מְלַאכְתִּי הִיא לְהַגְבִּיהַּ קְצָת אֶת רֹאשִׁי, לְיַשֵּׁר אֶת רְצוֹנִי עִם כֶּתֶר זֶה, וּלְהַנִּיחַ לְכָל הַחְלָטָה לוֹמַר, בְּאוֹפֶן הַקָּטָן שֶׁלָּהּ: "ה' מוֹלֵךְ כָּאן".

כְּשֶׁחַיִּים כָּאֵלּוּ מִתְפַּשְּׁטִים, הַכִּסְאוֹת הַקְּטַנִּים הָרַבִּים מַתְחִילִים לְהָאִיר בְּאוֹר אֶחָד. אָז נַעֲשֵׂית נִרְאֵית גַּם לְעֵינֵי בָּשָׂר הָעֲלוּיָה שֶׁמַּלְכוּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ אֵינָהּ הַפְשָׁטָה, אֶלָּא מְצִיאוּת נוֹכַחַת וְהוֹלֶכֶת וּמִתְגַּלָּה, הַמֻּבַּעַת עַל־יְדֵי הַגְּזֵרוֹת הַפְּשׁוּטוֹת וְהַמְּרֻבּוֹת שֶׁל יְהוּדִים שֶׁלָּמְדוּ לִבְחוֹר בַּכֶּתֶר וְלֹא בְּעַצְמָם. מִכָּאן אֵין זוֹ אֶלָּא עוֹד עֲלִיָּה אַחַת עַד לַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ הַמַּלְכוּת עַצְמָהּ תַּעֲמֹד בְּגִלּוּי כְּמַרְאָה שְׁלֵמָה לְאֵין־סוֹף, וְ"הָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ" בְּאוֹפֶן שֶׁ"יִרְאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו".

יד

בַּיּוֹם הַהוּא לֹא יִהְיוּ דִּבְרֵי הַנָּבִיא עוֹד הַבְטָחָה לֶעָתִיד, אֶלָּא תֵּאוּר מְצִיאוּת פְּשׁוּטָה: "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד". הַשֵּׁם אֲשֶׁר נֶאֱמַר עַד עַתָּה בֶּאֱמוּנָה, וּלְפָעָמִים בְּהֶסְתֵּר, יֵרָאֶה בְּעֵינַיִם גַּשְׁמִיּוֹת כִּמְצִיאוּת פְּשׁוּטָה שֶׁל הַהֲוָיָה. מַה יִּשְׁתַּנֶּה אָז? לֹא הָעֶצֶם – הֲרֵי הוּא תָּמִיד הָיָה אֶחָד – אֶלָּא הַמַּרְאָה. מַלְכוּת, שֶׁעַד עַתָּה לֹא אֶלָּא רָמְזָה וְרִמְּזָה וּלְפָעָמִים גַּם עִוְּתָה, תִּהְיֶה כָּל כָּךְ בְּרוּרָה, כָּל כָּךְ מְלֻטֶּשֶׁת בִּשְׁלֵמוּת, עַד שֶׁכָּל מַה שֶּׁיַּעֲמֹד לְנֶגְדָּהּ יִתְגַּלֶּה בָּהּ בְּלִי שׁוּם שְׁאֵרִית. הַסְּפִירָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר תְּגַלֶּה שֶׁמֵּעוֹלָם הָיְתָה הַדְּמוּת הַזַּכָּה בְּיוֹתֵר שֶׁל כֶּתֶר אֵין־סוֹף.

הַזֹּהַר כּוֹלֵל סוֹד זֶה בַּבִּטּוּי "סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה". סוֹף הַמַּעֲשֶׂה הָיָה תְּחִלָּה בַּמַּחֲשָׁבָה. בִּפְשָׁטוֹ מְלַמֵּד דָּבָר זֶה שֶׁהַתַּכְלִית הַסּוֹפִית קוֹדֶמֶת לְכָל שַׁלְשֶׁלֶת הַמְּאוֹרָעוֹת הַמּוֹבִילָה אֵלֶיהָ. אֲבָל בִּפְנִימִיּוּת, "סוֹף מַעֲשֶׂה" הוּא מַלְכוּת, תַּחְתִּית הָעֵץ, וְ"מַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה" הוּא כֶּתֶר, הַמַּחֲשָׁבָה וְהָרָצוֹן הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאֵין עוֹלָם יָכוֹל לְהַשִּׂיגָם. שְׁנֵיהֶם עוֹמְדִים בִּשְׁנֵי קְצוֹת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הַזֹּהַר מַכְרִיז שֶׁהֵם מְחוּבָּרִים יְשִׁירוֹת: מַה שֶּׁנִּגְלָה לְאַחֲרוֹנָה בַּפֹּעַל הוּא מַה שֶּׁהָיָה רִאשׁוֹן בְּרָצוֹן הַנֶּעְלָם שֶׁל אֵין־סוֹף.

עַכְשָׁו נִגְלֵית הַקֶּשֶׁת הַשְּׁלֵמָה שֶׁל הִתְבּוֹנְנוּתֵנוּ. עָקַבְנוּ אַחַר מַלְכוּת מִתּוֹךְ רֵיקְנוּתָהּ – "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת פָּנֶיהָ הָאֱנוֹשִׁיִּים בְּדָוִד, עַל־יְדֵי רִכּוּזָהּ הָעֶלְיוֹן בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, עַל־יְדֵי הִתְעוֹרְרוּתָהּ כִּנְקוּדַּת מַלְכוּת בְּתוֹךְ כָּל נֶפֶשׁ, עַד שֶׁכָּל יְהוּדִי חַי כְּמֶלֶךְ קָטָן הַבּוֹחֵר בַּכֶּתֶר וְלֹא בְּעַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַתְּחוּמִים הַפְּשׁוּטִים בְּיוֹתֵר. כָּל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא תַּהֲלִיךְ הַבְהָרַת הַמַּרְאָה בְּהַדְרָגָה. אֲבָל לִמּוּד הַזֹּהַר תּוֹבֵעַ שֶׁבְּבֵרוּר הַסּוֹפִי לֹא תִּשְׁקֹף הַמַּרְאָה רַק אֶת הָאוֹרוֹת הֶהָלוֹכִים וְחוֹזְרִים בְּתוֹךְ הַסְּפִירוֹת, אֶלָּא תְּגַלֶּה אֶת עֶצֶם הַ"מַּחֲשָׁבָה תְּחִלָּה" שֶׁעָמְדָה קֹדֶם לְכָל סְפִירָה. כְּשֶׁהַשַּׁלְשֶׁלֶת תִּשְׁלַם, כְּשֶׁמַּלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ תִּתְפַּשֵּׁט בִּמְלוֹא תַּפְקִידָהּ כִּיסוֹד כְּלָלִי לָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְכָל כִּסֵּא פְּרָטִי יַסְכִּים לָבוּשׁ אֶת כֶּתֶר הַכֶּתֶר, אָז יֻכַּר "סוֹף מַעֲשֶׂה" כְּלֹא אַחֵר אֶלָּא "מַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה" הַמַּבִּיטָה בְּעַצְמָהּ.

חֲסִידוּת קוֹרֵאת לָזֶה הַגִּלּוּי הֶעָתִיד שֶׁ"כֶּתֶר וּמַלְכוּת חַד הוּא" – כֶּתֶר וּמַלְכוּת הֵם דָּבָר אֶחָד. עַד אוֹתָהּ שָׁעָה הֵם נִרְאִים כְּמוֹ נֶגֶד זֶה לָזֶה. כֶּתֶר הוּא לְמַעְלָה מִכָּל צוּרָה, לְמַעְלָה מִכָּל הַגְדָּרָה, הָעֹנֶג וְהָרָצוֹן הַנִּפְלָא שֶׁל אֵין־סוֹף שֶׁאֵין כְּלִי יָכוֹל לְהַכְלִילוֹ. מַלְכוּת הִיא צוּרָה בְּלִי אוֹר, הַכְּלִי הַסּוֹפִי הַמַּחֲזִיק אֶת צוּרוֹת הָעוֹלָמוֹת וְהַגּוּפִים וְהַהִסְטוֹרְיוֹת. הָאֶחָד כְּאִלּוּ אוֹמֵר "בְּלִי

הַגְדָּרָה", וְהַשֵּׁנִי "רַק הַגְדָּרָה". אֲבָל דַּוְקָא מִשּׁוּם שֶׁמַּלְכוּת אֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ, כְּשֶׁהִיא נִתֶּנֶת כֻּלָּהּ לְכֶתֶר אֵינָהּ מוֹסִיפָה כְּלוּם, אֵינָהּ מְצַבַּעַת אוֹ מְסַנֶּנֶת; הִיא מַרְאָה אֶת הַכֶּתֶר כְּמוֹ שֶׁהוּא, בְּתוֹךְ גְּבוּלֵי הַמְּצִיאוּת הַנִּבְרֵאת. הָעֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה מִן הָעֵץ וְהַתַּחְתּוֹן שֶׁלְּמַטָּה מִן הָעֵץ נוֹשְׁקִים זֶה לָזֶה, וְכָל סֻלַּם הַסְּפִירוֹת נִקְרָא מֵחָדָשׁ כִּתְנוּעָה אַחַת שֶׁל הִתְגַּלּוּת הָעַצְמוּת.

יִחוּד זֶה לֹא יִשָּׁאֵר בִּלְשׁוֹן הַסְּפִירוֹת לְבַדּוֹ. הוּא יִכָּתֵב בָּאֶבֶן, בַּבָּשָׂר, בַּזְּמַן. כְּשֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד וְיִבָּנֶה בְּעוֹלָמֵנוּ, יִהְיֶה הוּא הַהֵיכָל שֶׁל מַלְכוּת הַמְּשֻׁלֶּמֶת. שְׁנֵי הַבָּתִּים הָרִאשׁוֹנִים כְּבָר הָיוּ דִּירָה לַשְּׁכִינָה, אַךְ הֵם הָיוּ בְּגֶדֶר בָּטֵל, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּרְאָה עֲדַיִן לֹא הָיְתָה מֻחְלֶטֶת. עֲדַיִן הָיוּ אֲזָרוֹת בַּחַיִּים, מַדְרֵגוֹת בָּאָרֶץ, לְשָׁכוֹת בַּלֵּב, שֶׁלֹּא הִסְכִּימוּ בִּשְׁלֵמוּת לְשַׁקֵּף אֶת הַכֶּתֶר; נִשְׁאַר שָׁם שְׁיָרֵי אֲנִי שֶׁיָּכְלוּ לְהִסָּדֵק, וּבְאֵלּוּ הַסְּדָקִים נִכְנְסָה הַגָּלוּת. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי יַעֲמֹד לָנֶצַח, מִפְּנֵי שֶׁיִּהְיֶה הַצּוּרָה הָאַרְכִיטֶקְטוֹנִית שֶׁל מַלְכוּת לְאַחַר בְּחִירָתָהּ הַמֻּחְלֶטֶת – כָּל אַמָּה מְיֻשֶּׁרֶת עִם הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן, כָּל שַׁעַר הוּא פֶּתַח שֶׁדַּרְכּוֹ עוֹבֵר אֵין־סוֹף בְּלִי הִתְנַגְּדוּת. נִצְחִיּוּתוֹ אֵינָהּ רַק גְּזֵרָה מִלְמַעְלָה; הִיא הַתּוֹצָאָה הַטִּבְעִית שֶׁל כְּלִי שֶׁאֵינוֹ סוֹטֶה עוֹד, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפֹּל, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה זֶהֶה בִּרְצוֹנוֹ לְגַמְרֵי עִם מְקוֹרוֹ.

וְכֵן הַדָּבָר גַּם בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים. הַמָּוֶת עַצְמוֹ הוּא הִתְגַּלּוּת שֶׁל מַלְכוּת בְּמַצָּבָהּ הַשָּׁבוּר: הַגּוּף, הַכְּלִי הַחִיצוֹנִי בְּיוֹתֵר, עֲדַיִן אֵינוֹ יָכוֹל לָשֵׂאת אֶת עָצְמִית עֹז הַכֶּתֶר, וְלָכֵן הַחַיִּים נִסְתַּלְּקִים, וְהַצּוּרָה נִשְׁאֶרֶת לְהִתְפָּרֵק. בַּזְּמַן שֶׁמַּלְכוּת תִּהְיֶה לְמַרְאָה שְׁלֵמָה, גַּם עֲפַר הָאָרֶץ עַצְמוֹ יִהְיֶה כָּשֵׁר לְקַבֵּל אֶת עֹנֶג וְרָצוֹן הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל אֵין־סוֹף בְּלִי לְהִשָּׁבֵר. הַגּוּפִים יָקוּמוּ לֹא רַק כְּמוֹ שֶׁהָיוּ, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ לִהְיוֹת מֵעוֹלָם: שְׁקוּפִים לַנֶּפֶשׁ, וּבְאֶמְצָעוּת הַנֶּפֶשׁ שְׁקוּפִים לֶאֱלֹקוּת. הַתְּחִיָּה אֵינָהּ אֵפוֹא הֲפֵכָה טֶכְנִית שֶׁל תַּהֲלִיךְ בִּיּוֹלוֹגִי; הִיא מַלְכוּת הַמַּכְרִיזָה שֶׁאֵין מָקוֹם שֶׁאֵין הַכֶּתֶר יָכוֹל לָדוּר בּוֹ, אֵין עֹמֶק שֶׁל חֹמֶר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהֵעָשׂוֹת זְכוּכִית בְּרוּרָה לְחַיֵּי הָאֵין־סוֹף.

בָּעֵת הַהִיא יִקָּרֵא הַפָּסוּק "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ" בְּאוֹפֶן חָדָשׁ. הַיּוֹם אָנוּ שׁוֹמְעִים אוֹתוֹ כְּהַבְטָחַת מַלְכוּת: הַשֵּׁם יִמְלוֹךְ, סַמְכוּתוֹ תֻּכַּר בְּכָל מָקוֹם. לֶעָתִיד יִשָּׁמַע גַּם כְּתֵאוּר שֶׁל הַשָּׂגָה: עֶצֶם הָ"אָרֶץ", הַתַּחְתּוֹנָה, הָעָבָה, תִּהְיֶה הַמֶּדְיוּם שֶׁדַּרְכּוֹ נִרְאֵית מַלְכוּתוֹ. לֹא רַק הָאֻמּוֹת יַכְרִעוּ; עֶצֶם תְּנָאֵי הַגַּשְׁמִיּוּת – מָקוֹם, זְמַן, סִבָּה וּמְסֻבָּב – יַכְרִיזוּ עַל יִחוּדוֹ. כְּשֶׁאָדָם יֵלֵךְ עַל הָאָרֶץ, יַרְגִּישׁ אֶת הָאֲדָמָה כִּלְבוּשׁ חַי שֶׁל הַמֶּלֶךְ. כְּשֶׁיַּבִּיט בִּפְנֵי חֲבֵרוֹ, יַחֲוֶה אֶת הַפָּנִים הָאֱנוֹשִׁיּוֹת כַּחוֹתָם מַלְכוּתִי שֶׁל הָאֱלֹקוּת. לֹא יִהְיֶה "חוּץ", לֹא יִהְיֶה אֵזוֹר נְטוּרָלִי שֶׁבּוֹ מַלְכוּתוֹ רַק נֶאֱמֶנֶת; הַכֹּל יִהְיֶה "כָּל הָאָרֶץ", וְכָל הָאָרֶץ תִּהְיֶה כִּסְאוֹ.

כָּאן נִגְלֶה תַּפְקִידָהּ שֶׁל מַלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ כִּיסוֹד כְּלָלִי בְּמִבְנֶה הָעָמוֹק בְּיוֹתֵר. כָּל זְמַן שֶׁיְּסוֹד וּמַלְכוּת עוֹמְדִים בְּנִפְרָד, תָּמִיד יֵשׁ אֶפְשָׁרוּת שֶׁמִּקְצָת הַשֶּׁפַע מִלְמַעְלָה נִשְׁאַר בְּלִי קַבָּלָה, אֵיזֶה פִּנָּה בַּבְּרִיאָה נִשְׁאֶרֶת בְּלִי קֶשֶׁר. מַלְכוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, בָּזֶה שֶׁהִיא לוֹקַחַת עָלֶיהָ אֶת תַּפְקִיד הַיְסוֹד, נַעֲשֵׂית לָעָרוּץ הַיָּחִיד שֶׁדַּרְכּוֹ כָּל קַו אוֹר אֱלֹקִי צָרִיךְ לַעֲבוֹר כְּדֵי לְהִכָּנֵס לַמְּצִיאוּת. אֵין פֵּרוּשׁ הַדָּבָר צִמְצוּם, חַס וְשָׁלוֹם; אֶלָּא שֶׁכָּל הַשְׁפָּעָה מִלְמַעְלָה כְּבָר מֻגְדֶּרֶת עַל־יְדֵי הַהַחְלָטָה לְהִתְגַּלּוֹת בְּתוֹךְ מַלְכוּת,

בְּתוֹךְ תְּנָאֵי הַתַּחְתּוֹן. אֵין דָּבָר נִשְׁאַר מֻפְרָשׁ בִּמְדִינַת רוּחַ טְהוֹרָה; הַכֹּל נִתְרַגֵּם לִקְדוּשָּׁה מְגֻשֶּׁמֶת. וּמִנֶּגֶד, הַכֹּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה לְמַטָּה מִיָּד מְקֻשָּׁר לַכֶּתֶר עַל־יְדֵי אוֹתוֹ עָרוּץ עַצְמוֹ. אֵין מַעֲשֶׂה נֶאֱבָד בְּאַלְמוֹנִיּוּת; כָּל תְּנוּעַת יָד, כָּל הֲגִיָּה שֶׁל הֲבָרָה, נִכְתֶּבֶת בְּתוֹךְ בְּרִית כְּלָלִית הַמְחַבֶּרֶת סוֹף וְרֵאשִׁית.

וְהַרְבֵּה נְקוּדוֹת מַלְכוּת פְּרָטִיּוֹת, הַכִּסְאוֹת הַפְּנִימִיִּים שֶׁבַּנֶּפֶשׁ, לֹא יַעַמְדוּ עוֹד בְּמַתַּח נֶגֶד מַלְכוּת כְּלָלִית זוֹ. הַיּוֹם, הַשִּׁוּוּי עִם הַכֶּתֶר דּוֹרֵשׁ עָמָל; הַנְּקוּדָּה צְרִיכָה לְהִלָּחֵם בְּרַעַשׁ וְהֶרְגֵּל כְּדֵי לִבְחוֹר כָּרָאוּי. אָז, עֶצֶם מִבְנֵה הַלֵּב יִתְחַדֵּשׁ. "וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם". הַלֵּב הֶחָדָשׁ הוּא מַלְכוּת לְאַחַר הַשְׁלָמָתָהּ, רָצוֹן שֶׁהַנְּטִיּוֹת הַסְּפּוֹנְטָנִיּוֹת שֶׁלּוֹ הֵן כְּבָר רְצוֹנוֹת הַכֶּתֶר. הַבְּחִירָה לֹא תִּתְבַּטֵּל אֶלָּא תִּתְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּתָהּ: הַיְּהוּדִי יִבְחַר כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא תָּמִיד בּוֹחֵר, אֲבָל בְּחִירָתוֹ תִּהְיֶה כְּמוֹ נְשִׁימָה, כְּמוֹ רְאִיָּה – לֹא כְּפוּיָה, טִבְעִית, וּבְכָל זֹאת מְאֻחֶדֶת בִּשְׁלֵמוּת עִם רְצוֹנוֹ שֶׁל הַבּוֹרֵא. רִבּוּי הַמְּלָכִים הַקְּטַנִּים לֹא יִתְנַגֵּשׁ עִם הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל; הֵם יִהְיוּ עֶצֶם הִתְגַּלּוּתוֹ, אֵין־סְפוֹר פְּנֵי מַלְכוּת אַחַת הַמְמַלְּאָה אֶת הָעוֹלָם.

בְּמַצָּב כָּזֶה, הֶחָלוּק בֵּין "הַשֵּׁם" וּבֵין "שְׁמוֹ" נָמֵס. "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד". עַד עַתָּה, הָעֶצֶם הוּא אֶחָד, אֲבָל שְׁמוֹ – הָאֹפֶן שֶׁבּוֹ הוּא נִקְרָא בְּתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת – יָכוֹל לְהֵרָאוֹת מְפֹרָד: כָּאן חֶסֶד, שָׁם גְּבוּרָה; כָּאן הֶסְתֵּר, שָׁם גִּלּוּי. כְּשֶׁמַּלְכוּת נַעֲשֵׂית לְמַרְאָה שְׁלֵמָה, הַשֵּׁם יִתְחַוֶּה כְּלֹא אַחֵר אֶלָּא הִתְבַּטְּאוּת מִיָּדִית שֶׁל הָאֶחָד. כָּל מִדָּה, כָּל מְאוֹרָע, כָּל סִפּוּר הַנִּפְתָּח בַּזְּמַן יֻכַּר כַּהֲגִיָּה אַחֶרֶת שֶׁל יִחוּדוֹ. עֶצֶם הַהִסְטוֹרְיָה שֶׁל הֶסְתֵּר וְגָלוּת תִּקָּרֵא מֵחָדָשׁ כַּהֲגִיָּה אַחַת, רְצוּפָה, שֶׁל הָרָצוֹן שֶׁהַתַּחְתּוֹן יִהְיֶה לוֹ דִּירָה לוֹ יִתְבָּרֵךְ.

אָז יֻבַן לְמַפְרֵעַ שֶׁכָּל מַעֲשֶׂה שֶׁל בְּחִירַת מַלְכוּת בִּימֵי הַהֶסְתֵּר הָיָה כְּבָר חֵלֶק מִן הַתְּמוּנָה הַסּוֹפִית הַזֹּאת. כְּשֶׁיְּהוּדִי בִּשְׁעָתָם הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל יְמֵי הַגָּלוּת בָּחַר לְקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ, לְהַפְנוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ לַתּוֹרָה, לְקַשֵּׁר אֶת דַּעְתּוֹ עִם דַּעְתּוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, הוּא כְּבָר לִטֵּשׁ אֶת הַמַּרְאָה מִבִּפְנִים. כָּל הַחְלָטָה כָּזוֹ, גַּם אִם נִרְאֲתָה קְטַנָּה, חָרְתָה עוֹד אוֹת אַחַת בַּשֵּׁם הַגָּדוֹל שֶׁהָעוֹלָם עָתִיד לִקְרוֹא בְּקוֹל אֶחָד. בִּשְׁעַת הַגִּלּוּי הַסּוֹפִי, כְּשֶׁמַּלְכוּת תַּעֲמֹד בְּגִלּוּי כְּצֶלֶם הַשָּׁלֵם שֶׁל הַכֶּתֶר, לֹא יֵאָבֵד כְּלוּם מֵעֲמַל זֶה. כָּל מַאֲבָק נִסְתָּר, כָּל הַכְנָעָה שֶׁל הָאֲנִי בְּלֹא רַעַשׁ, יָאִיר בְּגָלוּי כְּפָּן מִפְּנֵי הַכֶּתֶר הַסּוֹפִי.

וְכָךְ נִסְגָּר הַמַּעְגָּל. מַה שֶּׁהִתְחִיל כְּהַבְטָחָה רְחוֹקָה – "דָּוִד עַבְדִּי מֶלֶךְ" – נַעֲשֶׂה לְמַלְכוּת חַיָּה שֶׁל מָשִׁיחַ; מַה שֶּׁהִתְחִיל כְּמַעֲשֶׂה פָּשׁוּט שֶׁל קַבָּלַת עוֹל בְּלִבּוֹ שֶׁל מֶלֶךְ קָטָן נַעֲשֶׂה חֵלֶק מֵהַמַּלְכָה הַנִּצְחִית שֶׁ"ה' מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ". מַלְכוּת, שֶׁהָיְתָה פַּעַם הַדַּלָּה בְּיוֹתֵר מִבֵּין הַסְּפִירוֹת, נִתְגַּלָּה כָּרָמָה בְּיוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא לְבַדָּהּ מוֹרָה שֶׁאֵין מָקוֹם רֵיק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. הַתַּחֲנָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַהִסְטוֹרְיָה מְגַלָּה אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל אֵין־סוֹף, וְהַבְּרִיאָה עַצְמָהּ נַעֲשֵׂית לְמַרְאָה בְּרוּרָה וּשְׂמֵחָה, שֶׁבָּהּ הָאֵין־סוֹף מַבִּיט וְרוֹאֶה רַק אֶת יִחוּדוֹ עַצְמוֹ זוֹרֵחַ חֲזָרָה.

For Batsheva & King David - וֹעֵד עַבְ□□□□י דָ□□□ד □□□לֶךְ

א

וְעוֹד ״עַבְ□□□□□י דָ□□□□ד □□□לֶךְ עֲלֵי□□□□ם וְרֹ□□□ה אֶ□□□□ד יִהְ□□□□ה לְכֻ□□□□□ם... וְדָ□□□□ד עַבְדִּ□□ נָ□□□□□יא לָ□□□□ם לְעוֹ□□□□ם יִהְיֶה״ (יְחֶזְקֵאל ל״ז:כ״ד–כ״ה).

צְוֹ□□□□ פְּסוּקִים, אַ בָּטְרוֹכָה אֶחָת, און אין איר ליגט אַריַין אַ פְּנִימִיאָ־שָׁפּאַנוּנג, וואָס שְׁוועבט שָׁווּ־רַב אוּף׳ן האַרץ פֿון יִשְׂרָאֵל. אָן־הַכְּלָאָה – ״□□□לֶךְ עֲלֵי□□□□ם״, אַ מלך עֲלֵיהֶם אין גאַנצן תּוֹקֶף און הדר־מַלְכוּת. און דערנאָך – ״נָ□□□□□יא לָ□□□□ם לְעוֹ□□□□ם״, אַ מַנְהִיג, אַ נשׂיא, לָהֶם לְעוֹלָם. פֿאַרוואָס די בָּייטָשָׁל־תּוֹאַר אין אַיין נבואה? און פֿאַרוואָס די כְּפִילַת־הלשון ״דָּוִד עַבְדִּי״ – ווי כּאילו דער זעלבער דָּוִד אליין לויכט ווידער אַרויס אין אַ אַנדערער דמות?

אין פְּשָׁט־הדברים רעדט דער נבִֿיא וועגן דער צוקונפֿטיקער השָׁבָה פֿון מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד, נאָכ׳ן קיבּוּץ און איחוד יְהוּדָה און יוֹסֵף. דער רָמבַּ״ם שטעלט אַרויס דעם ענין אין הלכות מְלָכִים (פּרקים י״א–י״ב) ווי אַ פְּסָק־הלכה: מלך־המשיח וועט שטיין ״מִבֵּית דָּוִד וּמִזֶּרַע שְׁלֹמֹה״, אַ מלך בָּשָׂר וָדָם, אֱנוֹשִׁי, וואָס וועט מחזיר זיַין מַלְכוּת דָּוִד ״לְיָשְׁנָהּ הַמַּלְכוּת הָרִאשׁוֹנָה״. ער וועט פֿירן מִלְחֲמוֹת ה׳, בָּוועגען בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ אין זיַין אָרט, צוזאַמענקלעבן נִדְחֵי־יִשְׂרָאֵל, און דאַן, זאָגט דער רָמבַּ״ם, ״הֲרֵי זֶה מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי״. גאַנצע מבנה־הגאולה, ווי אַ מחוּיֶּבֶת־הלכת׳דיגע מציאות, איז אַזוי צוגעבונדן צו דער מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד.

אָבער דער נבִֿיא זאָגט נישט סתּם: ״און אַ מלך פֿון זרע־דָּוִד וועט מלך זיַין״. ער זאָגט: ״דָּוִד עַבְדִּי״. שָׁווּ־רַב פֿרעגן חכמיינו ז״ל: צי מיינט מען דָּוִד אַליין, וואָס קערט זיך צוריק אין בָּשָׂר וָדָם, אָדער איז עס אַ צאצא פֿון אים, וואָס טראָגט זיַין נאָמען און שָׁרש־נשמה? און דער מדרש ענטפֿערט אין יענעם פּיִּמוֹן, פּשוט לְמַרְאִית־עַיִן און איין־סוֹפֿדיק אין זיַין טיפֿן, וואָס איז געוואָרן אַ ליד פֿון דעם האַרץ פֿון יִשְׂרָאֵל אין אַלע גָּלוּיוֹת: ״דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם״.

לְמַרְאֶה־עַיִן איז אַזאַ הכרזה מָמָשׁ אַ חידוש. דָּוִד איז נסתּלק געוואָרן פֿון דער וועלט מער ווי צוויי טויזנט יאָר צוריק. ווי קעננען מיר דאַן מָכריז זיַין אין לשון־הוֹוֶה: ״חַי וְקַיָּם״? דער מדרש בָּייערט: זיַין מַלְכוּת ווערט קיינמאָל נישט אָוועקגעשלאָסן; איר שָׁרש איז נצחי. אין יעדן דור און דור לעבט אַ נִיצוֹץ פֿון מַלְכוּת־דָּוִד, אין הֶסְתֵּר אָדער אין גילוי, ביז עס בלויסט זיך אָפּ אין אָפֿן אין מלך־המשיח. ״דָּוִד״ ווערט דאַן נישט נאָר אַ נאָמען פֿון אַ יחיד, נאָר אַ נאָמען פֿון אַ נצח׳דיקער מַלְכוּת, אַ מִדַּת־אֱלָקוּת חַיָּה וְקוֹיֶּמֶת אין דער וועלט.

און חסידות גיט אָפּ דעם גילוי, אַז דאָס איז נישט סתּם אַ לשון־מושאל צו אויסדריקן, אַז די שׁוֹשֶׁלֶת גייט ווײַטער. דאָס איז אַ גילוי פֿון אַ טיפֿן סוד אין סֵדֶר־הַסְּפִירוֹת: אַז מַלְכוּת, די מידה פֿון מַלְכוּת, וואָס אין דער גָטלעכער אֲצִילוּת־סיסטעם איז די אַלערנידעריקסטע ספֿירה, קען דורכגיין אַ באַזונדערע הִתְהַפְּכוּת – נישט נאָר אַ התנסאות און התעלות, נאָר אַפֿילו קַבָּלַת־תַּפְקִיד פֿון אַ אַנדערער ספֿירה. און דער כּוח אין מַלְכוּת זיך צו מתהפּך זײַן, צו ווערן "עפּעס אַנדערש" און דעמאָלט בלײַבן זי אַליין, איז דער סוד, וואָס ליגט אין רמז אין "דָּוִד עַבְדִּי מֶלֶךְ... דָּוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם", און אין דער רוף "חַי וְקַיָּם".

כּדי אָנצוהייבן אַ ביסל צו ריחנען דעם ענין, דאַרף מען ערשט דערמאָנען, ווי די תּורה באַשרײַבט מַלְכוּת אין איר פְּנִימִיּוּת. דער זוהר רופֿט מַלְכוּת "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – זי האָט גאָרנישט אייגנס. אַלע אַנדערע ספֿירות לויכטן מיט אַן אייגענעם אור: חָכְמָה, בִּינָה, חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. נאָר מַלְכוּת ווערט דיפֿינירט נישט דורך אַן אייגענען ליכט, נאָר דורך איר חיסרון. זי איז די מקבלת, די שפּיגל, די ליידיקע האַנט, וואָס שטרעקט זיך אויס צו קַבּל זײַן אַלע השפּעות פֿון אויבן און זיי אַרויסצאַרבעטן אין אַ מאַמאַש׳דיקע מציאות. מַלְכוּת איז די נקודה, ווו די וועלטן הייבן אָן צו זײַן וועלטן.

און אין לשון־מַלְכוּת: אַ מלך, אין דעם אמת׳ן תּורה־זין, איז נישט אַ איינזאַמער כּוח, וואָס כּוֹפֶה זײַן פְּרָטִישן רצון. ער איז דער כּלי, וואָס מקבל איז דעם רְצוֹן־הָעֶלְיוֹן און ציעט אים אַרײַן אין לעבן פֿון דער אומה. "לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה" – צו דיר, ה׳, געהערט די מַלְכוּת; און דער מענטשלעכער מלך איז נאָר אַ באַגלייטער, אויסגעבויגענער און דורכזיכטיקער צינאָר. גאַנצע גרויסקייט פֿון מלך איז, אַז "אֵין לוֹ מִשֶּׁלּוֹ"; זײַן כֶּתֶר איז דער ביטול. דערפֿאַר רופֿט אים דער נבֿיא "עַבְדִּי". די מהות פֿון מלך איז עַבְדוּת, גאַנצע הִתְבַּטְּלוּת צום אייבערשטן. און דאַווק אין יענעם ביטול־עצמו איז ער "מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם".

שְׁוואַ־דאָ בליצט שוין אַרויס אַ נִיצוֹץ פֿון אַ פּאַראַדאָקס. מַלְכוּת ווערט באַשריבן ווי עפּעס, וואָס האָט גאָרנישט אייגנס; און דאַווק מַלְכוּת הייסט "מֶלֶךְ". די נידעריקסטע ספֿירה, די ווייטסטע פֿון דעם איין־סוֹפֿדיקן מקור, טראָגט דאַווק דעם נאָמען פֿון זײַן גילוי־מַלְכוּת אין וועלט. די מידה, וואָס "האָט גאָרנישט", איז דער צינאָר, דורך וועלכן אַלע וועלטן ווערן אויסגעשאַפֿן. דאָס אַליין רמזט, אַז מַלְכוּת איז נישט נאָר אַ מדרגה צווישן צען, נאָר זי האָט אַ סוד׳דיקן קשר מיטן אַלעם.

און דער אויסדרוק פֿון רָמבַּ״ם, אַז משיח איז אַ מלך "מִבֵּית דָּוִד" און "מִזֶּרַע שְׁלֹמֹה" – נישט אַ מלאך, נישט אַ רוחני׳שער כּוח, נאָר אַ מלך בָּשָׂר וָדָם, וואָס שָׁרש׳ט זיך אין דעם זעלבן היסטאָרישן שׁוּר – ברענגט אַרויס דעם קָסמי׳שן סוד אַראָפּ אין גדר־הלכה. די צוקונפֿט פֿון דער בריאה הענגט אָן אין אַ איינעם מענטש, וואָס זײַן גאַנצע זהות איז מַלְכוּת: ער איז נישט דער ערשטער פֿון אַלע מענטשן אין נבואה, און נישט אין דין, און נישט אין חכמה – כאָטש ער וועט איבערטרעפֿן אַלע – נאָר ער איז אַ מלך, און בפֿרט אַ חידוש פֿון מַלְכוּת־דָּוִד. קומט אַרויס, אַז שלימות־העולם הענגט אָן אין שלימות־המַלְכוּת.

און אין אונדזער דור, ווי דער רבי האָט געלערנט קלאָר און אָן פּנִיוֹת, איז דאָס נישט אַ ווייט־אויסגעשטרעקטער און אַבסטראַקטער ענין. די מציאות פֿון משיח ווי "בָּשָׂר וָדָם", אַ לעבעדיקער מענטש פֿון בֵּית־דָּוִד אין דער גאַשמיות'דיקער וועלט, איז שוין דאָ; די נצח'דיקע מַלְכוּת־דָּוִד דרוקט זיך שוין אָן אויף דער היסטאָרישער פּנים־פֿלאַך, זי בעט זיך אין גילוי. אין שׂיחות, וואָס ציען זיך אַריבער צענדליקער יאָרן, קערט דער רבי שטענדיק צוריק צום פּסוק אין יְחֶזְקֵאל און צום מדרש "דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם", צו לערנען, אַז מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד איז נישט נאָר אַ עיקר־אֱמוּנָה אויף צוקונפֿט, נאָר אַ לעבעדיקער שׂרעם אין אונדזער צײַט, וואָס רופֿט אָן צו דער הכּרה און קַבָּלָה – "קַבָּלַת־הַמַּלְכוּת".

און דאָס ברענגט אונדז צו דער פְּנִימִיער שאלה, וואָס וועט אונדז באַגלייטן: וואָס איז דען די מַלְכוּת, וואָס איז אַזוי צענטראַל, און וואָס איז איר באַזונדערער כּוח?

אויב מַלְכוּת איז די נידעריקסטע ספֿירה, איר אָרט אין סוף פֿון דער שַׁלְשֶׁלֶת־העולמות רמזט כּאילו אויף אַ געוויסער סוף'דיקייט. די עילוי'דיקע מידות זיינען כּאילו די מקורים און מעצבים; און מַלְכוּת איז נאָר דער תּוצאה, דער נעמענער עבד, וואָס קַבּל'ט, וואָס מ'האָט באַשלאָסן אויבן. אין אַזאַ בילד קען מַלְכוּת זיך הויבן אָדער זיך פֿאַרנידעריקן, זיך קרוינען אָדער זיך צעשטערן, נאָר זי בלײַבט מאַלְכוּת – שטענדיק די לעצטע, שטענדיק "די אונטערסטע שורה".

אָבער תּורת־הקבלה און חסידות גיבן אָפּ אַ טיפֿערן מוסטער: מַלְכוּת איז נישט נאָר די סוף־נקודה פֿון ספֿירות; זי איז אויך די אָנהייב־נקודה פֿון אַ נײַעם עולם. זי איז ביידעס אַ סגירה און אַ פּתיחה, ביידעס אַ מקבלת און אַ אָנהייבער. דאַווקע ווײַל זי האָט קיין קָבוּע'ן אור נישט אייגנס, קען זי זיך אין תּכלית־ההִזְדַּהוּת אידענטיפֿיצירן מיט דעם, וואָס פֿילט איר. מַלְכוּת טראָגט אין זיך אַ נסתּערטע גמישׁות, אַ כּשרון זיך צו הויבן און אָן נעמען אויף זיך די תּפקידים פֿון אַנדערע ספֿירות אין נײַע צוזאַמענשטעלונגען. דאָס איז דער סוד פֿון "עֲלִיַּת־הַמַּלְכוּת" אין עולמות־העילויים; און דאָס איז, אין איר מענטשלעכער־היסטאָרישער פֿאָרעם, דער סוד פֿון מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד און פֿון משיח.

איצט קעננען מיר צוריקקערן צום כּפֿול־הלשון אין יְחֶזְקֵאל. "דָּוִד עַבְדִּי מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם" – דאָ הייסט מען דָוִד בפֿירוש אַ מלך, די מידה פֿון מַלְכוּת אין איר גילוי, אין פֿאָרעם פֿון שׂלטון, וואָס לייגט סדר אויף אַ צעשפּרייטנס פֿאָלק, פֿאַראייניקט זייערע צעשפּרייטע שבטים, ברענגט תּורה און מצוות צוריק אין אַ מאַמאַש'דיקער פּועל. דאָס איז מַלְכוּת, ווי מיר פֿאַרשטייען זי: רשות, שׂלטון, דער סוף פֿון השתלשלות, וואָס גיט זיך אָפּ אונטן.

אָבער ווען דער נבֿיא גייט ווײַטער: "וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם" – עפּעס טוישט זיך. "נָשִׂיא" איז נישט סתּם אַ קלענערן לשון פֿאַר "מֶלֶךְ"; דאָס איז אַן אַנדערע מידה פֿון הנהגה, אַ פּנימישער קאָפּ, אַ נשׂיא, וואָס זײַן השפּעה ברייט זיך אויס און דרינגט אַרײַן מער, ווי זי כּופֶה. "לְעוֹלָם" – רמזט אויף אַ בחינה אין מַלְכוּת, וואָס איז נישט נאָר די לעצטע מדרגה פֿון

אַ געוויסן עולם, נאָר עפּעס, וואָס שטייט און טוישט זיך און צוזאַמענפֿליקט זיך אין אַנדערע וועלטן. דָּוִד ווי "נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם" איז דָּוִד ווי אַ מְרוֹמֶמטע מַלְכוּת, אַ מַלְכוּת, וואָס איז אַרויפֿגעשטיגן צו אַ נײַער ספֿיר'דיקער בחינה, וואָס איז נישט נאָר אַ סוף, נאָר אויך אַ קאָפּ.

ווי קען אַזוי עפּעס זײַן? ווי קען די נידעריקסטע ספֿירה ווערן אַ אַנדערע ספֿירה? ווי קען די מידה, וואָס "האָט גאָרנישט אייגנס", טראָגן נײַע עילוי'דיקע אוירן און דעמאָלט בלײַבן געטרײַ צו איר מהות ווי אַ עבד און מקבלת? און וואָס מיינט מען, אַז דער זעלבער כּשרון גיט זיך איצט אָפּ אין אַ לעבעדיקן מענטש, אין מלך־המשיח, אַ מלך בָּשָׂר וָדָם פֿון בֵּית־דָּוִד, ווּ דער רבי באַשרײַבט זײַן מציאות אין אונדזער צײַט נישט ווי אַ ווײַטיקע הבטחה, נאָר ווי אַ לעבעדיקע מציאות?

דאָס זיינען נישט סתּם קשיות אויף מבנה־העולמות־העילויים; דאָס זיינען קשיות, וואָס רירן אָן דעם שָׁרש פֿון אונדזער אייגענער מציאות. ווײַל אויב דאַווק מַלְכוּת קען זיך אַזוי מתהפּך זײַן, קומט אַרויס, אַז אין דעם נידעריקסטן אָרט אין דער בריאה, אין דעם לעצטן דור פֿאַר דער גאולה, אין די פּשוטע און מאַמאַש'דיקע באַשלוסן פֿון מענטשנס לעבן, ליגט פֿאַרבאָרגן אַ כּוח, וואָס קיין אַנדער מדרגה האָט נישט: דער כּוח צו ווערן אַנדערש, צו קָבֵּל און מגלה זײַן אַ גאָר נײַעם אֱלָקִישן תּפקיד.

כּדי זיך דערנעענטערן צו דעם, דאַרף מען ערשט מתבונן זײַן אין דעם צורה פֿון ספֿירות, ווי זיי שטייען בכלל: ווי יעדער מידה שטייט אין שְׁפּאַנוּנְג און אין הרמוניע מיט אירע חבֿרות, ווי די הדד'דיקע הגבלות דיפֿינירן זייערע זהות, און ווי, אין יענעם אָרדנטלעכן אילן, שטייט מַלְכוּת באַזונדער אונטן ווי אַ מקבלת. נאָר דאַן קענען מיר אָפּפּאַסן דעם וווּנדער פֿון דער טענה, אַז מַלְכוּת קען אַרויסטרעטן פֿון איר קָבוּע'ן אָרט און ווערן "אַ אַנדערע ספֿירה", און פֿאַרשטיין, ווי אין משיח, אין חידוש־מַלְכוּת־יִשְׂרָאֵל, גיט זיך דער סוד אָפּ ווי אַ לעבעדיקער כּוח אין הוֹוֶה.

ב

כְּדֵי צו טאָן דאָס, דאַרף מען ערשט שטיין פֿאַרן עֵץ־הַחַיִּים אַליין, ווי ער נמשך איז אין תּוֹרַת־הָאֲרִיזַ"ל און ווי ער ווערט מתבונן אין חסידות חב"ד: נישט ווי תַּרשִׁים אויף געוויל, נאָר ווי אַ לעבעדיקער סדר פֿון אֱלָקִישע מידות, דורך וועלכע דער אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא בּוחר זיך מתייחס צו זײַנע עולמות.

אין "שַׁעַר־הַיִּחוּד וְהָאֱמוּנָה" בוירט דער אַדְמוֹ"ר הזקן, אַז די ספֿירות זיינען ח"ו נישט באַזונדערע בריות, נאָר אַ אופֿן און אַ מידה פֿון אֱלָקִישער התגלות – חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת און אַזוי ווײַטער – ווי זיי זיינען מיוחד מיט זײַן מהוּת און עצמות־יִתְבָּרֵךְ. און זיי ווערן אָנגערופֿן מיט נעמען, וואָס דינען צו דעמאָלטיקע מענטשלעכע תּוכנים, נאָר "עַל־דֶּרֶךְ מָשָׁל לאדם

שֶׁבָּשָׂר וָדָם”, כּדי דער מענטשלעכער שכל זאָל האָבן אַ נקודת־כּניסה צו רעדן אין אֱלָקוּת, און Zugleich וויסן, אַז דער מרחק איז אֵין־סוֹפִי. דערפֿאַר, ווען מיר צייכענען דעם אילן, באַשרײַבן מיר נישט אַ חיצוניותדיקן מכשיר ח"ו קעגן אים ית׳, נאָר דעם דקדוקדיקן דפוס פֿון זײַן התבטאות אינעם גבול.

די קלאַסישע צירוף, מיט וועלכן חב"ד אַרבעט, איז יענער, ווו כֶּתֶר, דער עֶלְיוֹנער כֶּתֶר, בלײַבט נעלם, און דַּעַת ווערט צוגעציילט אינעם צאָל פֿון די עֶשֶׂר־ספֿירות. פֿון אויבן שטייען חָכְמָה און בִּינָה, דער פֿלוצעמדיקער ברק פֿון השׂכָּלָה און די התפּתְּחוּת פֿון הבנה. צווישן זיי שׂרשט דַּעַת, ידיעה – נישט נאָר חיצוניותדיקער מֵידָע, נאָר די טיפֿע התקשרות פֿון תּודעה, וואָס קניפּט דעם שכל צום ענין און שטעלט אים דאָרטן פֿעסט. אונטן, אין דעם דימענס פֿון די הרגש׳דיקע מידות, געפֿינען זיך חֶסֶד און גְּבוּרָה און צווישן זיי תִּפְאֶרֶת; דערנאָך נֶצַח און הוֹד און צווישן זיי יְסוֹד; און צום סוף מַלְכוּת, די מַלְכוּת, וואָס שטייט באַזונדער אונטן.

אויב אַ מענטש וואָלט זיך דאָס געמאָלן אין דמיון: דרײַ לאַנגע לײַנען, ימין, שמָאל און אמצע. אין ימין: חָכְמָה, חֶסֶד, נֶצַח. אין שמָאל: בִּינָה, גְּבוּרָה, הוֹד. אין אמצע: דַּעַת, תִּפְאֶרֶת, יְסוֹד און מַלְכוּת. די רעכטע זײַט נייגט צו אַ ברייטן גילוי, די לינקע זײַט צו אַ פֿינקטלעכער הסתרה, און דער אמצעי־קוועטל פֿאַרזיכערט, פֿאַראייניקט און פירט.

נאָר אַזאַ דמיון ווערט טאַקע לעבעדיק נאָר ווען מיר באַגרייפֿן נישט בלויז דעם אָרט פֿון יעדער ספֿירה, נאָר דעם אופֿן, ווי יעדערע באַקומט איר דיפֿיניציע דורך איר שײַכות צו די חבֿרות – אַז קיין אַנדער מידה, חוץ מאַלְכוּת, ווי עס וועט זיך נאָך מבואר ווערן, שטייט נישט אין אַ פּשוטער בדידות. יעדער ספֿירה איז אין איינעם גילוי און צמצום, זי ליגט און איז מוגבל דורך אירע שכנות.

בּהתבוננות אין חֶסֶד און גְּבוּרָה. חֶסֶד איז טוּב אָן גבול, אַ שֶׁפַע פֿון השפּעה אָן הגבלה. גְּבוּרָה איז כּוח, דין, די כּשרוּת אָפּצוהאַלטן און אָפּצומעסן. אין זייערע ריינע מגמות שטייען זיי קעגן־אייַנאַנדער: חֶסֶד וואָלט געגעבן שטענדיק און גלײַך, צום ראוי און נישט־ראַוי צוזאַמען; גְּבוּרָה וואָלט אָפּגעהאַלטן, ביז יעדער טענה וואָלט דורכגעפּרווט און מגוּשר געוואָרן. נאָר דאַווקאַ צוליב דעם איז אוממעגלעך, אַז איינע פֿון זיי זאָל פּועל זײַן אין איר ריינקייט אינעם נבראָ־וועלט. אויב חֶסֶד וואָלט געאַרבעט אָן דעם ציען־נגד פֿון גְּבוּרָה, וואָלטן די עולמות נישט געקענט עקזיסטירן; דער אֱלָקישער אור וואָלט איבערגעפֿליסט אַלע כּלים און מבטל געווען דעם גבול. און אויב גְּבוּרָה וואָלט געהערשט אַליין, וואָלטן צמצום און דין אָפּגעהאַלטן דעם חיות, און קיין מציאות וואָלט נישט געקענט באַקומען זײַן אָרט.

דערפֿאַר ווערט זייער הדד׳דיקער התנגדות אַ הדד׳דיקע הכללה. חֶסֶד שפּע׳ט, נאָר דורך דער עדשה פֿון גְּבוּרָה: ער ווערט דורכגעפֿילטערט, צענטרירט, מכוּון. גְּבוּרָה האַלט אָפּ, נאָר אונטער דער השפּעה פֿון חֶסֶד: זי באַגרעניצט כּדי צו דערמעגלעכן גילוי, נישט כּדי צו שלײַכן. פֿון דער התכּללות זייער איינעם אין צווייטן ווערט געבוירן תִּפְאֶרֶת, דער שׂוֹן

פֿון הרמוניע, רחמים, וואָס זעען די גאַנצע בילד און וויסן דערפֿאַר, וואַנען צו געבן און וואַנען אָפּצוהאַלטן. תִּפְאֶרֶת אַליין איז דעריבער אַ תּוצאה פֿון צמצום; זי עקזיסטירט נאָר צוליב דעם, אַז חֶסֶד ווערט נישט דערגראָפֿן נאָר ווי חֶסֶד, און גְּבוּרָה איז נישט נאָר גְּבוּרָה.

דער זעלבער שפּיל פֿון כּוחות געפֿינט זיך אויך אין דער נידעריקער דרײַגרופּע. נֶצַח איז התמַדְּדוּת, נצחון, דער דראַנג צו גיין ווײַטער און צו זיגן. הוֹד איז הודאָאָה, הכנעה, די ענאַווע הודאָאָה אין דער אמת פֿון אַ צווייטן. אויב נֶצַח וואָלט בלײַבן פֿאַר זיך אַליין, וואָלט ער אין זײַן האַרטע באַשטענדיקייט אויפֿן השׂגה צעטראָטן אַלע דאַקקייט און אַנדערשזײַן; הוֹד, צום פֿאַרקערט, וואָלט פֿאַרלאָזט די יוזמה און זיך צערינען אין אַ פּאַסיווער הסכּמה. דעריבער באַגרעניצן זיי איינאַנדער: נֶצַח גיט הוֹד דעם מוט צו שטיין און מודה זײַן אין אמת, אַפֿילו ווען עס ברענט אינעווייניק; הוֹד פֿאַרמילדערט דעם נֶצַח מיט אַ הרגש צו הערן און מודה זײַן. פֿון דעם מתּח און אַחדות ווערט געבוירן יְסוֹד, דער יְסוֹד, דער כּוח פֿון טיפֿן קשר און העברה, וואָס קען נאָר זײַן געזונט, ווען אין אים זיינעןביידע – התמַדְּדוּת און ענאַווע.

אַזוי, פֿון פּערספּעקטיווע פֿון עֵץ־הַחַיִּים, דער אילן, אין וועלכן דַּעַת איז גילוי, איז נישט צען באַזונדערע אורות, נאָר אַ סיסטעם פֿון געמעסענע און צוזאַמענגעפֿלעכטן התגלויות. יעדער ספֿירה איז Zugleich זי אַליין און איר היפּוך, פֿאַרפֿאַרבט און דורכגעקוקט דורך איר שכנות; יעדער קוועטל – ימין, שמָאל און אמצע – פּועל קעגן און דורך די אַנדערע. דערפֿאַר אונטערשטרײַכט דער אַדְמוֹ"ר הזקן, אַז די אֱלָקישע מידות ווערן גערופֿן מיט נעמען פֿון מידות, מדידות: יעדערע איז אַ פּינקטלעכע הגבלה פֿון אור־אֵין־סוֹף לויט אַ באַשטימטער אייכות און אירע גבולות.

אין דעם שפּיל פֿון כּוחות קומט אַרײַן דַּעַת, וואָס דער אֲרִיזַ"ל באַשרײַבט ווי דער כּוח, וואָס פֿאַרבינדט די מוֹחין, די כּוחות־השׂכל, מיט די מידות, די הרגש'דיקע כּוחות, און אין לשון־הפּרצופים ווערט ער דער "צַוָּואר", דורך וועלכן דער קאָפּ פֿאַרבינדט זיך מיטן גוף. חָכְמָה קען בליצן אַ השׂכָּלָה, בִּינָה קען אויספֿירן און מסביר זײַן, נאָר אָן דַּעַת איז קיין פּנימיותדיקער קשר נישטאָ פֿון שכל צום ענין, און די מוֹחין בלײַבן שוועבן העכער דעם האַרצן. דַּעַת איז די הסכּמה פֿון דער נפֿש זיך צוצוגעבן און נתפּס זײַן דורך דעם, וואָס זי ווייסט, ביז די הבנה נידערט אַראָפּ און גיט געבורט צו אַהֲבָה, יִרְאָה, רחמים און אַלע אַנדערע מידות.

נאָר אויך דַּעַת אַליין איז אַ מידה און ממילא מוגבל. ער פֿאַרמיטלט צווישן חָכְמָה און בִּינָה, אַ מאָל נייגט ער מער צו דער פּשיטות פֿון חָכְמָה, אַ מאָל צו דער הרחבה פֿון בִּינָה, און ער קען זײַן שטאַרק אָדער שוואַך, ברייט אָדער שמאָל. אין לשון "עֵץ־חַיִּים" צעטיילט זיך דַּעַת אין "דַּעַת־עֶלְיוֹן" און "דַּעַת־תַּחְתּוֹן", כּדי צו דערמעגלעכן פֿאַרשידענע אופֿנים פֿון שײַכות צווישן שכל און הרגש. דעריבער ווערט ער צוגעציילט אינעם צאָל פֿון די עֶשֶׂר נאָר ווען כֶּתֶר איז נעלם, ווײַל דַּעַת געהערט צום גילויִקן און מסודרטן תּודעה־סיסטעם פֿון דער נפֿש. ער איז די העכסטע נקודה, וואָס איז נאָך אַ טייל פֿון דער הדד'דיקער הגבלה פֿון די מידות.

איבער אַלע שטייט כֶּתֶר, דער כֶּתֶר – נישט ווי נאָך אַ ספֿירה אין יענעם זעלבן דימענס, נאָר ווי דער מקיף־דיקער רָצוֹן און תַּעֲנוּג פֿון אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא, וואָס גייען פֿאָר און שטייגן העכער אַלע מידות. ווען כֶּתֶר איז גילוי, ווערט ער צוגעצײַלט און דַּעַת ווערט נישט צוגעצײַלט, ווײַל דעמאָלט דער קשר צווישן קאָפּ און האַרץ גייט נישט דורך דעם באַגרעניצטן בריק פֿון דער באַקאַנטער ידיעה, נאָר דורך רָצוֹן און תַּעֲנוּג, וואָס שטייגן העכער תּודעה, און שוועבן העכער שכל און מידות צוזאַמען. אין אונדזער איצטיקער באַטראַכטונג, אָבער, איז כֶּתֶר נעלם. דער אילן, ווי מיר מתבונן זײַנען אין אים, איז דער אילן פֿון די מפורשותדיקע מידות; דער רָצוֹן, וואָס האָט בחר געווען אין דאַווקע אַזאַ דוגמה פֿון מידות, בלײַבט העכער אונדזער חשבון.

אַזוי שטייט פֿאַר אונדז אַ לעבעדיקע סיסטעם: כֶּתֶר נעלם, דַּעַת גילוי; חָכְמָה און בִּינָה הענגען אײנע אין צווייטן; חֶסֶד איז באַגרעניצט דורך גְּבוּרָה און פֿאַרקערט, און פֿון דעם ווערט געבוירן תִּפְאֶרֶת; נֶצַח איז באַגרעניצט דורך הוֹד און פֿאַרקערט, און פֿון דעם ווערט געבוירן יְסוֹד. אין יעדער מדרגה איז אַ מידה דאַווקע דאָס, וואָס זי איז, צוליב דעם, וואָס זי איז נישט; איר זהות באַשטימט זיך אין friction און חיבוק מיט איר שכנות. יעדער ספֿירה, חוץ כֶּתֶר, וואָס איז העכער, און מַלְכוּת, וואָס איז אונטן, איז Zugleich אַ משפּיע און אַ מקבלת, לויטן סדר: זי גיט אַריבער אור פֿון אויבן און פֿאָרמירט אים צו דעם, וואָס איז אונטן, און זי איז גאַנצקייַטיק אַרײַנגעוואָבען אין אַ נעץ פֿון מתנגד־דיקע כּוחות.

ווו, דאַן, אין יענעם פֿײַן אויסגעוואָגענעם אִזוּן, שטייט מַלְכוּת?

מַלְכוּת איז אַרײַנגעשטעלט אין דעם תּחתית פֿון דעם אמצעי־עמוד. זי מקבל פֿון יְסוֹד, וואָס אַליין זאַמלט און פֿאַרדיקט אַלע נְהָרוֹת פֿון די אויבערשטע מידות. אַנדערש ווי יְסוֹד, וואָס נאָך פּועל איז ווי אַ פּנימיותדיקער קאַנאַל – ער גיט אַריבער, פֿאַראייניקט, דריקט און שפּילט אַרײַן די פּנימיותדיקע השפּעה – איז מַלְכוּת די נקודה, ווו די השפּעה האַלט אויף צו זײַן אַ פּנימיותדיקער קרײַזל און ווערט אַ חיצוניותדיקע התבטאות. אין מַלְכוּת ווערט דער אור נישט נאָר מתפּנם; ער ווערט אַרײַנגעפּלאַנצט אין עפּעס אַנדערש, אין אַ וועלט, אין נבראָים, אין בריאה.

פֿון פּערספּעקטיווע פֿון סטרוקטור זעט מאַלְכוּת אויס ראַדיקאַל אַנדערש פֿון אַלץ, וואָס איז איר פֿאָרויס. זי האָט קיין "בַּת־זוּג"־ספֿירה קעגן איר, וואָס זאָל זי דיפֿינירן דורך מתּח; אין יענעם יסוד־דיקן צירוף געפֿינט זיך נישט מַלְכוּת־דְּימִין און מַלְכוּת־דִשְׂמָאל. און אויך שטייט מַלְכוּת נישט ווי אַ מתּווך, וואָס גיט אַרויס אַ סינתּעז, ווי תִּפְאֶרֶת און יְסוֹד. זי איז, אין יענעם סדר, נאָר אונטן – נאָר נאָך דעם. זי איז די, וואָס הערט צו, נישט די, וואָס דיסקוטירט; דער האַדעהאָד, נישט דער אָנהייב־קול.

און נאָך מער: מַלְכוּת נערט נישט קיין זאַך פֿון אויבן, כּדי צו באַשטימען איר זהות דורך הדד־דיקע הגבלה. חֶסֶד פֿאָרמירט גְּבוּרָה, בשעת גְּבוּרָה פֿאָרמירט חֶסֶד; נֶצַח השפּעט אויף הוֹד, בשעת הוֹד השפּעט אויף נֶצַח. מַלְכוּת אָבער, ווי די לעצטע מקבלת, דרוקט נישט אין אַ גילוּיִקן אופֿן צוריק אַרויף אין דער סיסטעם. זי זעט אויס, כּאילו זי שפּיגלט נאָר אָפּ, וואָס זי

מקבל, און לייגט אָן די עֶלְיוֹנע דוגמה אין אַ חיצוניותדיקער מציאות. אַלע הדד׳דיקייט, אַלע ניר׳נדיקע התנגדות פֿון כּוחות, האַלט אויף אין יְסוֹד. אַריבער דעם – איז נאָר נאָך אַ וועלט.

אין אַזאַ אופֿן שטעלט דער אילן, אין וועלכן דַּעַת איז גילוי און כֶּתֶר איז נעלם, פֿאָר מַלְכוּת ווי די פּאַסיווסטע ספֿירה, די מערסטע חסרה אין אַ פנימיותדיקער מידה פֿון זיך אַליין. יעדער אַנדערע מידה איז אַ פֿײַן אויסגעוואָגענער באַלאַנס פֿון דרוק און נגד־דרוק; נאָר מַלְכוּת אַליין זעט אויס ווי אַ פּשוטער כּלי, אַ אָרט, ווּ די גאַנצע פֿרִיערדיקע סיסטעם ווערט אַרײַנגעגעבן אָן התנגדות. זי איז די נקודה, ווּ די סימפֿאָניע פֿון הדד׳דיקע הגבלות אויבן ווערט אַ איינציקער מכריעדיקער וואָרט.

דאַווקע אַזאַ בילד, אָבער, גרייט אָן די בינע צום גרויסן פֶּלֶא, וואָס קומט. ווײַל אויב מאַלְכוּת, אין איר סטרוקטור־בדידות, אויב זי האָט קיין דיפֿינירטע התנגדות און השפּעט נישט אין אַ גילוּיִקן אופֿן אַרויף, אויב זי איז נאָר דער לעצטער קצֶה פֿון קבלה פֿון אַלע אַנדערע מידות – וואָס איז זי, טאַקע, אין איר מהוּת? איז זי נאָר אַ בלאַסער שאָטן פֿון די עֶלְיוֹנע ספֿירות, אָדער דאַווקע איר ריקייט באַהאַלט אין זיך אַ אַנדער סאָרט כּוח, אַ אָרט פֿון מעגלעכקייט, ווּ די הדד׳דיק־מוגבלע מידות קענען נישט אָנקומען?

כּדי צו ענטפֿערן אויף דעם, דאַרף מען קערן אונדזער בליק נאָך נענטער צו מַלְכוּת אַליין – נישט ווי אַ קָבוּע׳ע נקודה אין תּחתּית פֿון אילן, נאָר ווי דאָס כּלי פֿון התבטאות, וואָס דאַווקע צוליב דעם, אַז ״אֵין לוֹ מִשֶּׁלּוֹ״, קען זי אַרײַנכּלילן אַלץ.

ג

כְּדֵי צוּ פֿאַרטיפֿן זיך אין דעם, דאַרף מען ערשט מקבל זײַן פֿון מָפִּי הַזֹּהַר אַליין, ווּ עס ווערט גערעדט אין דעם פְּנִימִי׳ן לשון פֿון די ספֿירות. דאָרטן ווערט באַשטימט איר טֶבַע פֿון מַלְכוּת דורך אַ אויסדרוק, וואָס קלינגט, בײַם ערשטן הערן, ווי אַ חותם פֿון איר קליינקייט: "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – זי האָט גאָרנישט פֿון איר אייגענעם.

אַלle די מידות און מָחין העֶלְיוֹנִים ווערן באַשריבן ווי אוֹרוֹת – יעדער איינער אַ באַגרענעצטער הארָאָה, אַ באַזונדערער אופֿן פֿון גילויִ פֿון גאָטלעכקייט. חֶסֶד ברענט אין אַ מתנַדֵּבֿדיקער התפַּשְּׁטוּת, גְבוּרָה אין אַ פּינקטלעכן דין, תִּפְאֶרֶת אין אַ מְאַחֲדנדיקן רחמים; חָכְמָה בליצט אין ריינער השָּׂגָה, בִּינָה ברייט אויס אין מבָאָרער הבֿנה. יעדער איינער איז אַן אור, אַ פּאָזיטיוועו תוכן, מיט אַ פנימי׳ן טעם און אַ באַזונדערן קאָליר.

מַלְכוּת, לְעוּמַת זֹאת, ווערט אָבער נישט גערעדט ווי אַן אור, נאָר ווי אַ כּלי אַליין. נישט ווי אַ גלעזל, פֿול מיט איר אייגענעם ווײַן, נאָר ווי אַ לייערן גובֿע, וואָס הָרְט אויס אויף יעדן ווײַן, וואָס מען וועט אַרײַנגיסן אין אים. אין לשון פֿון אַרִיזַ"ל זיינען די אַנדערע ספֿירות "אוֹרוֹת בִּכְלִים" – אוֹרוֹת, וואָס זיי האָבן זיך שוין מתלַבֵּש געווען אין כלים, פּאַסיק צו זיי

– משא"כ מַלְכוּת, וואָס שטעלט זיך אין אָנהייב פֿאָר ווי אַ כּלי אָן אור, אַ צורה אָן אײַנגעבוירענעם תוכן. זי איז אַ סטרוקטור פֿון קבלה, ריינע פּתיחוּת, וואָס פֿון זיך אַליין פּרוּווט זי נישט אַרויסצורופֿן: "איך בין חֶסֶד", "איך בין גְּבוּרָה" אָדער "איך בין בִּינָה". זי זאָגט נאָר: "הִנְנִי צוּ מקבל זײַן".

און דאַווקא זע: צוליב דעם גופֿא לייגט דער זֹהַר צו אַ צווייטן דימיון: מַלְכוּת איז "פּוּמָא דְּכָל סְפִירָן" – דער מָיל פֿון אַלע ספֿירות. דער מָיל איז, לכאוֹרָה, דער מערסט חיצוֹני'שער אייבֿר; ער קומט נאָך דעם מָחשבֿה און הרגש. אָבער בפּנימיות איז דיבור דער, וואָס גיט אַרויס דעם גאַנצן מענטש. אַלץ, וואָס איז געווען נעלם אין מוח און אין האַרץ, ווערט הערבאַר, לייגט זיך אָן אַ צורה אין קול, טרעט אַרײַן אין דער וועלט – נאָר דורך דעם מָיל. אַזוי אויך איז מַלְכוּת דער עֶלְיוֹנער מָיל, דער עֶלְיוֹנער פֶּה, אין וועלכן זאַמלען זיך און דרוקן זיך אויס אַלע מידות, וואָס שטייען פֿאַר איר.

דער אַדמו"ר הזקן פֿאַרלענגערט זיך אין דעם אין אַ סך מאמרים: מַלְכוּת איז דיבור. ווי דיבור האָט קיין אייגענעם תוכן נישט – נאָר גיט נאָר קול צו דעם, וואָס דער שכל ווייסט און דאָס האַרץ שפּירט – אַזוי אויך האָט מַלְכוּת קיין אייגענעם אור נישט; זי איז די התבטאות פֿון דעם, וואָס איז העכער איר. מָחשבֿה קען זײַן רײַך און קאָמפּליצירט, הרגש קען זײַן טיף און בונט, און אַפֿילו אַזוי, זאָלאַנג די וואָרט איז נישט געזאָגט – איז קיין שײַכות נישט, קיין ברית נישט, קיין וועלט נישט. דיבור איז "נאָר" דער מדיום, אָבער דאַווקא דאָס "נאָר" מאַכט אים צום שער פֿון אַלץ.

פֿון דאָרטן הייבט זיך אָן צו לײַכטן אַ ערשטע היפּוך: "אֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ כְּלוּם" מיינט נישט חסרון, נאָר שקיפֿוּת. ווען דיבור וואָלט געהאַט אַ קָבוּעַ'ן תוכן פֿון זיך אַליין, וואָלט ער נישט געקאָנט טראָגן אין אמונה דעם מָחשבֿה־אינהאַלט פֿון אַ צווייטן. דאַווקא צוליב דעם, אַז זײַן טֶבַע איז נאָר צו געבן צורה און קול, קען ער זײַן אַ כּלי צו יעדן משמעות, פֿון דער העכסטער חָכְמָה אַראָפּ ביז דער פּשוטסטער בקשה. אַזוי אויך מַלְכוּת, ווי אַ כּלי אָן אור, איז נישט אָרעם, נאָר קלאָר; נישט לייער אין זין פֿון חסרון, נאָר אָפֿן אין זין פֿון אַ כּוח קבלה אָן שיעור.

דער רבי רש"ב פֿאַרטיפֿט זיך נאָך מער און רופֿט מַלְכוּת "עַלְמָא דְאִתְגַּלְיָא" – דער עולם־הגילוי. אַלע העכערע ספֿירות זיינען, אין אַ געוויסן מאָס, פּנימיות – "עַלְמָא דְאִתְכַּסְיָא", דער עולם־ההסתר פֿון די גאָטלעכע מידות, ווי זיי זײַנען בײַ אים ית' פֿאַר זיך אַליין, כּביכול. מַלְכוּת איז די נקודה, ווו דאָס, וואָס איז פֿאַר זיך, ווערט צום זולתו; ווו די גאָטלעכע מידות שטימען צו זיך צו אַנטפּלעקן אַרויס ווי אַ וועלט. ווידער, מַלְכוּת לייגט נישט צו קיין נײַעם קאָליר צום אור; זי לייגט צו דעם עצם מציאות פֿון גילוי. זי איז דאָס "הֵן" פֿון התגלות.

דערפֿאַר ווערט אין דעם פנימיין לשון פֿון חסידות חב"ד מַלְכוּת משול צו דער לבָנה. די לבָנה, צום גשמיות'ן בליק, פֿולט זיך און נעמט זיך אָפּ; איר ליכט זעט אויס אַ מאָל שיין, אַ מאָל געבאָרגט, און אַ מאָל פֿעלט זי כּאילו גאָר. אָבער איר גאַנצע תּפקיד איז צו מקבל זײַן פֿון דער זון און צוריקצוגעבן די האָראָה צו דער לײדיקער זײַט פֿון דער ערד. די זון שײַנט

אין איר אָרט; די לבָנה שטייט אין אָרט פֿון חושך און זאָגט: אַלץ, וואָס איך בין – איז נאָר דאָס ליכט, וואָס איז נישט מײַנס.

וואָלט די לבָנה געהאַט אַן אייגענע האָראָה, וואָס קאָנקורירט מיטן ליכט פֿון דער זון, וואָלט די השתקפֿות זיך פֿאַרפֿאָלט. דאַווקא צוליב דעם, אַז זי איז בעצם חושך – "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – קען זי זיך פֿילן אין שלימות מיטן זוהר פֿון דער זון, ביז אַז אין אונדזערע אויגן זײַנען אירע פּנים גאָרנישט אַנדערש ווי דאָס ליכט פֿון דער זון אַליין, מתּוק און נײַענטערגעבראַכט. דער זעלבער חסרון פֿון אייגענעם זײַ איז איר טרײַערשאַפֿט ווי אַ שפּיגל.

אַזוי אויך די אַנדערע ספֿירות, יעדער מיט זײַן באַגרענעצטן אור, זיינען דומה צו שטערן, וואָס האָבן אַן אייגענע ברענען: באַזונדערע און יחיד'דיקע האָראָות. מַלְכוּת איז דומה צו דער לבָנה: אַ גוף, וואָס זײַן גאַנצע מציאות איז צו מקבל זײַן און צו משפּיע זײַן. דאָס איז, אינעווייניק, דער סוד פֿון כליִיוּת, פֿון זײַן אַ כּלי בלבֿד. די ריקייט דאָ איז נישט אַ לאָך, נאָר אַ סטרוקטור; נישט אַ הֶעְדֵּר, נאָר אַ הֲכָנָה. אַלץ, וואָס זי ראַקט זיך מער אויס פֿון דעם, וואָס איז איר אייגענעם, אַלץ פֿינקטלעכער ווערט זי צו מקבל זײַן דעם, וואָס איז פֿונעם אַנדערן.

אין דעם בליק קערט זיך אָן דער פּריִערדיקער סטרוקטור־תּיאור פֿון מַלְכוּת ווי אַ "סוֹף" אַליין. צוליב דעם, אַז מַלְכוּת האָט קיין פּנימי'ן אור נישט, צו באַשיצן און קיין קָבוּע'ע זהות נישט, צו דערקלערן, איז זי נישט אונטערגעשטעלט צו קיין איינציקער מידה. חֶסֶד איז שטענדיק חֶסֶד; אַפֿילו ווען ער ווערט מתּוק דורך גְּבוּרָה, בלײַבט ער אַ התפּשטוּת. גְּבוּרָה איז שטענדיק גְּבוּרָה; אַפֿילו ווען זי ווערט מתּוק דורך חֶסֶד, האַלט זי בײַם עצם־הָעֲצָרָה. יעדער אור, צוליב דעם, אַז ער איז עפּעס, איז נישט אַלץ. ער איז רײַך, אָבער באַגרענעצט.

מַלְכוּת, לְעוּמַת זֹאת, ווערט באַגרענעצט נישט דורך דעם, וואָס זי איז, נאָר דורך דעם אופֿן פֿון איר זײַן: צו מקבל זײַן און אַרויסצוברענגען אין פּועל. זי איז ווי ריינע וואַסער, וואָס נעמען אָן דעם קאָליר פֿון יעדן כּלי, וואָס זיי פֿילן, אָדער ווי אַ ריינער קול, וואָס קען טראָגן יעדן ניגון. ווען זי מקבל איז פֿון חֶסֶד – ווערט זי דער מָיל פֿון חֶסֶד; פֿון גְּבוּרָה – דער מָיל פֿון גְּבוּרָה; פֿון חָכְמָה – דער מָיל פֿון חָכְמָה. דאָ איז קיין סתּירה נישט, צוליב דעם, אַז מַלְכוּת אַליין איז נישט אַ מתּחרה'דיקער תּוכן, נאָר דער מדיום פֿון אַזאַ תּוכן.

אין קבלה ווערט דאָס אויסגעדריקט אין דעם נאָמען פֿון דער דאָקטרין פֿון "עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת". דען מאַלְכוּת איז נישט געוואָרפֿן צו בלײַבן אויף אייביק אין דער נידעריקער מדרגה. דאַווקא צוליב דעם, אַז איר עצם־מהות איז קבלה, קען זי זיך הויבן און זיך דבֿק זײַן אין העכערע ספֿירות, זיך פֿילן פֿון זיי און זיך מתלבּש זײַן אין זייער זהות. אַ מאָל הויבט זיך מַלְכוּת אָן צו בִּינָה, און ווערט אַ כּלי צו הבִּנה אלס עצם; אַ מאָל הויבט זי זיך צו תִּפְאֶרֶת, און ווערט דער ניגל־שיינקייט

פֿון די ממֻזָגטע מידות; אַ מאָל איז זי דבוק אין חָכְמָה, און ווערט די התבטאות פֿון ריינעם ביטול. אין יעדער אַזאַ עליה בלײַבט מַלְכוּת מאַלְכוּת – אַ כּלי און דיבור – נאָר אַז דאָס כּלי פֿילט זיך איצט מיט אַן אַנדערן אור, און ממילא איז איר "דיבור" פֿון אַן אַנדערן סאָרט.

צו זאָגן, אַז מַלְכוּת הויבט זיך צו בִּינָה, למשל, מיינט, אַז דער כּוח־הגילוי אַליין פֿילט זיך איצט מיטן אור פֿון הבּנה; דער עולם פֿון התבטאות אַליין ווערט אַ משׂכּיל־דיקער עולם, ווו דאָס ניגלי'ע איז נישט נאָר רצון אָדער הרגש, נאָר אַ מסודערטע תּבונה. ווען מַלְכוּת בלײַבט אונטן, קען די התבטאות זײַן רידערלעך אָדער צעפֿאַלן. ווען מַלְכוּת הויבט זיך, ווערט די התבטאות אַ פּינקטלעכער צלם פֿון דעם, וואָס איז העכער. עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת איז, דערפֿאַר, דער פּראָצעס, אין וועלכן די קבלה הויבט זיך, זאַכט זיך, און מאַכט זיך גרייט צו טראָגן אַלץ העכערע מדרגות פֿון גאָטלעכן אור.

דאָ אַנטפּלעקט זיך די קיומי'שע מהות פֿון מַלְכוּת אין איר שלימות: זי איז מעגלעכקייט. יעדער אַנדערע ספֿירה איז מאַמאַשקייט, אַ געגעבן גאָטלעכע מידה. מַלְכוּת איז דער אָרט, ווו יעדער מידה קען זיך פֿאַרווירקליכן צום זולתו. די ריקייט איז, אינעווייניק, נישט דער היפּוך פֿון זײַן; זי איז זײַן־קענען, אַ רחם פֿון אַלע צורות. אַ רחם, וואָס וואָלט שוין געווען פֿול מיט אַ צורה פֿון זיך אַליין, וואָלט נישט געקאָנט מקבל זײַן אַ צווייטע; אַ בלעטל, וואָס מען האָט שוין געשריבן אייגענע ווערטער אויף אים, וואָלט נישט געקאָנט טראָגן אַ נײַעם כתבֿ. די לייכקייט איז נישט אַ הֶעְדֵּר פֿון משמעות, נאָר דער תנאי צו אַן איינסופֿדיקער משמעות.

דערפֿאַר הייסט מַלְכוּת "עַלְמָא דְאִתְגַּלְיָא", דער עולם־הגילוי. אַ עולם איז נישט אַ געוויסע איינציקע מידה; ער איז די בינע, אויף וועלכער יעדער מידה קען זיך אַנטפּלעקן. די בינע אַליין איז לייער, און דאַווקא צוליב דעם קען זי באַהערבערגן יעדן מחזה. מַלְכוּת איז יענע ריקייט. זי איז דאָס "אַיִן", וואָס פֿירט דעם "יֵשׁ" פֿון די ספֿירות צו זיך צוזײַן ווי אַ מציאות.

איצט קענען מיר אויסדריקן מיט נאָך מערער שאַרפֿקייט אונדזער עיקר־השָׂגָה. ווען מיר האָבן פֿריִער געפֿרעגט: ווי קען מַלְכוּת "ווערן" אַ אַנדערע ספֿירה – ווערט קלאָר, אַז די פֿראַגע אַליין איז נישט געשטעלט געוואָרן ריכטיק. מַלְכוּת ווערט נישט אַ אַנדער אור אין דעם זין, אַז זי טוישט איר זהות; נאָר זי ווערט די ניגלי'ע פּנים פֿון יענעם אור, דאַווקא צוליב דעם, אַז זי האָט קיינע פּנים פֿון זיך אַליין נישט. נישט אַז מַלְכוּת האַלט אָפּ צו זײַן מַלְכוּת און ווערט בִּינָה; נאָר אַז מַלְכוּת, אין איר עליה, ווערט דער אָרט, ווו בִּינָה רעדט זיך אַרײַן אין דער וועלט. מַלְכוּת איז שטענדיק מַלְכוּת – כּלי, דיבור, גילוי – נאָר דורך דער עליה קען זי אַנטפּלעקן חָכְמָה, אָדער בִּינָה, אָדער תִּפְאֶרֶת, און אין דעם זין איז "זי" זיי אין דער מדרגה פֿון התבטאות.

ממילא, די זעלבע תּכונה, וואָס האָט אויסגעזען, כּאילו זי פֿאַרורטיילט מַלְכוּת צו אַ פּאַסיווער טעטיקייט – "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – איז, אין אמתן, איר איינציקער כּוח. צוליב דעם, אַז זי האָט גאָרנישט פֿון איר אייגענעם, קען זי זײַן דאָס כּלי צו אַלץ. צוליב דעם, אַז זי לייגט נישט צו קיין מתחרה׳דיקן קאָליר, קען זי אָפּשפּיגלען אין שלימות יעדן אור. צוליב דעם, אַז זי איז נאָר אַ מָיל, קען זי זאָגן יעדן וואָרט. די אַנדערע ספֿירות שטייען זיכער אין זייער פּרטיות; מַלְכוּת שטייט אָפֿן אין איר כללות.

אָבער אַלץ דאָס, ביז אַהער, איז געזאָגט אין לשון פֿון עולמות און מידות. דער אילן פֿון ספֿירות, די באַוועגונגען פֿון אוֹרוֹת און כּלים, די לבֿנה און די זון – אַלע זיי זײַנען קאָסמישע משלים. דאָס האַרץ פֿרעגט איצט: ווו זעט מען דאָס, ווו לעבט מען דאָס, ווו גיט זיך דאָס אָפּ אין פּועל? אין וועלכער ממשות׳דיקער צורה הויבט זיך אָן דאָס לייערע כּלי, די ריינע קבלה, אַזוי צו מקבל זײַן, ביז אַז אַ גאָר נײַער גילוי פֿון גאָטלעכקייט טרעט אַרײַן אין בריאה? אין אַנדערע ווערטער: ווי טרעט אַרײַן דער קיומי־ישער פֶּלֶא פֿון מַלְכוּת אין היסטאָריע, לייגט זיך אָן מיט אַ נאָמען, אַ יחוס, מענטשלעכע לעבנס – ביז מיר קענען ווײַזן מיטן פֿינגער און זאָגן: זע, דאָ שטייט מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד, דער מלך־העֶבֶד, אין וועלכן עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת ווערט בּשׂר וָזמן?

ד

די שְׁאֵלָה דאָ ווערט נִעֶנְטפֿערט, נישט צום אָנהייב אין די הֵיכְלֵי־הַנִּסְתָּרִים, נאָר אין די פעלדער אַרום בֵּית־לֶחֶם, אין דער הָיִז פֿון יִשַׁי, בײַן יונגן, אומבאַקאַנטן בחור, וואָס מ׳רופֿט אים אין אַ הָכְפָּזָה, ווײַל דער שמן וואַרט שוין כּמעט אויף דער האַנטפֿלאַך פֿון שְׁמוּאֵל־הַנָּבִיא.

כְּשֶׁנִּשְׁלַח שְׁמוּאֵל צו מָשַׁח זײַן אַ מלך פֿון די זין פֿון יִשַׁי, ווערן די אויגן פֿונעם נביא, וועלכע זײַנען צוגעוווינט צו זען אין קדושה, און דאָך אין אָנהייב צוגעצויגן צו דער הָיְכע קוֹמָה און שיינעם אויסזען. "אַךְ נֶגֶד ה׳ מְשִׁיחוֹ", מיינט ער, זעענדיק אֱלִיאָב. און דאַן קומט אַרײַן די גאָטלעכע הָפִיכָה, וואָס איז דער שליסל פֿון גאַנצע מַלְכוּת: "כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם, וַה׳ יִרְאֶה לַלֵּבָב." דער פָּסוּק זאָגט נישט, אַז דער הייליקער־בָּרוּךְ־הוּא זעט טִיפֿער, אָדער זעט סתּם מער; נאָר אַז ער זעט אַנדערש – ער זעט די נְקוּדַּת־הָאַיִן־הַפְּנִימִית, דאָס דורכזיכטיקע האַרץ, וואָס שטעלט זיך נישט אַרויס אין קיין תּבֿיעה. צוליב דעם האַלט זיך די משיחה אָפּ, ביז מ׳ברענגט אַרײַן דעם פֿאַרגעסענעם רועה, נאָך וואָס דער גערוך פֿון צאן הענגט נאָך אין אים, און אַ קול רופֿט: "קֻם מְשָׁחֵהוּ, כִּי זֶה הוּא."

"זֶה הוּא" – זֶה־הוּא – דאָס איז דער חותם פֿון מַלְכוּת. אין לשון־הַחסידות איז מַלְכוּת די ספֿירה וואָס "מְרַמֶּזֶת", זי ווײַזט מיטן פֿינגער און זאָגט: זע דאָ, אין דער באַגרעניצטער מציאות דאָ, ווערן די עולמות־הָעֶלְיוֹנִים אַ מציאות פֿון עולם־הַזֶּה. דער שמן פֿון שְׁמוּאֵל אויף דָּוִד׳ס קאָפּ איז די ירידה פֿון מַלְכוּת־דַּאֲצִילוּת, אין איר הָפְשָׁטָה, אַרײַן אין אַ לעבעדיקן,

אָטעמעןדיקן נפֿש. פֿון יענעם מאָמענט און ווײַטער איז די מטפּסיקה פֿונעם לייערן כּלי נישט מער נאָר אַ פּנימיות'דיקער בנין אין די עולמות־הָעֶלְיוֹנִים; זי ווערט אַ בלוט־החיים פֿון מלך־יִשְׂרָאֵל.

דער סימן־ההכּר פֿון אַזאַ מלך איז, אַז ער לײַנט זיך אָפּ פֿון דער מַלְכוּת. נישט אין דעם זין, אַז ער שטויסט אַוועק רויצן־השם, נאָר אין דעם זין, אַז ער ציילט קיינמאָל נישט צו זיך אַליין קיין בעלות אויף איר. ווען ער זיצט סוף־כּל־סוף רויק אויף זײַן טראָן, נאָך לאַנגע יאָרן פֿון אַנטלויף און בזיון, וואָס ברעכט זיך אַרויס פֿון די טיפֿן פֿון זײַן האַרץ איז נישט "לִי הַמַּמְלָכָה", נאָר "לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה." און אין יענעם זעלבן פָּסוק ציילט ער אויך אַרויס די אַנדערע מידות – "הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת..." – נאָר דאַווקא בײַ ענין־הַמַּלְכוּת זאָגט ער נישט "הַמַּמְלָכָה לְךָ", נאָר "לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה." די לשון־הפיכה רמזט, אַז אין אַלע אַנדערע ספֿירות איז צום אָנהייב דאָ אַן אור און דערנאָך אַ שײַכות; משא"כ אין מַלְכוּת איז דאָ בלויז שײַכות. מַלְכוּת איז נישט קיין עצמית'דיקע האָרה, וואָס מ'הייליקט זי שפּעטער; זי איז די הקדשה אַליין, די ריינע תּנועה פֿון "לְךָ."

דאָ ווערט דער דימיון קלאָר. אין עולם־שֶׁל־מַעְלָה האָט מַלְכוּת קיין אור נישט פֿון זיך אַליין און איז נאָר דער מָיל, דער מָיל־הַפֶּה, וואָס רעדט דעם דיבור פֿון אַן אַנדערן. אין עולם־שֶׁל־מַטָּה האָט דָּוִד קיין מַלְכוּת נישט פֿון זיך אַליין און איז נאָר דער עֶבֶד, וואָס פֿירט אויס דעם רויצן פֿון אַן אַנדערן. דער זֹהַר רופֿט מַלְכוּת "פֶּה"; און חז"ל און דער מדרש רופֿן דָּוִד "עֶבֶד ה'", אַזאַ איינער, וואָס זײַן גאַנצע מהות איז דינען. אַ מאָל נאָך אַ מאָל הענגט דער כּתוב אָן דעם תָּאַר צו זײַן נאָמען, אַפֿילו ווען ער דערמאָנט די פּאַסירונגען נאָך זײַנע אָפּֿענע פֿאַלן: "דָּוִד עַבְדִּי." דער תָּאַר איז נישט קיין פּרעמיע פֿאַר שלימות, נאָר אַ מהות'דיקער באַשרײַב: זײַן טיפֿסטע עצמיות איז נישט "עצמות", נאָר "עַבְדוּת."

בִּטּוּל, אין לשון־הַחסידות, מיינט נישט אויסמעקן די עצמיות אין זין פֿון פֿאַרלירן די זינען אָדער פּאַסיווקייט; נאָר דורכזיכטיקייט. דאָס איז אַ מצבֿ, ווו די רצונות, כּישרונות און לעבן־ניסיונות פֿון אַ מענטש זײַנען דאָ, לעבעדיק און נוכח, נאָר קיינער פֿון זיי שטעלט זיך נישט אַרויס ווי אַ וואַנט צווישן אים און דעם איינציקן, וואָס רעדט דאַווקא דורך זײַן לעבן. דאָס איז דער מענטשלעכער דימיון צו דער קבלה פֿון מַלְכוּת. ווי מאַלְכוּת בלײַבט אַ כּלי, אַפֿילו ווען זי שטייגט אַרויף און טראָגט אין זיך אור־דַחָכְמָה אָדער אור־דְּבִינָה, אַזוי בלײַבט דָּוִד, אין גאַנצער זײַן גְבוּרָה און גאון, אַ עֶבֶד. ער פֿאַרשווינדט נישט; ער ווערט אַ כּלִי־ניגון.

און צוליב דעם בִּטּוּל קען זײַן מַלְכוּת מקבל זײַן פֿון אַלע ספֿירות. מיר זעען בײַ דָּוִד אַ מאָדנע הרמוניע פֿון היפּוכים, וואָס, ווען זיי וואָלטן געבליבן פֿאַר זיך, וואָלטן צעריסן אַ קלענערן נפֿש אין שטיקער. ס'איז דאָ אַ שוטפֿנדיקער חֶסֶד אין זײַנע ניגונים פֿון ניחום און אין זײַן אומאויפֿהערלעכן חֶסֶד, אַפֿילו צו יענע, וואָס האָבן אים פֿאַרפֿאָלגט. ס'איז דאָ גְבוּרָה אין זײַנע באַשלאָסענע מלחמות קעגן די שׂונאים פֿון ה' און די שׂונאים פֿון יִשְׂרָאֵל. ס'איז דאָ תִּפְאֶרֶת אין דער שיינקייט פֿון זײַן ניגון, זײַן שיר, און אין זײַן כּשרון צוזאַמענצווויבן דין און רחמים אין זײַן הנהגה. ס'איז דאָ נֶצַח אין זײַן אָפּזאָג זיך צו פֿאַרצווייפֿלען אין די יאָרן פֿון גלות און סכּנה; הוֹד אין זײַן כּשרון מקבל צו זײַן תּוכחה און קללה מיט ענווה; יְסוֹד אין זײַן

כּח־הקישור אויף דער נויט און אויף די דורות. אַלע די קאָלירן לייכטן דאַווקא דורך זײַן עצמיות, און אין דער זעלבער צײַט צײַלט ער קיין איינעם פֿון זיי נישט צו זיך. דאַווקא צוליב דעם, אַז אין זײַן עיקר איז ער מַלְכוּת – אַ כּלי, אַ עֶבֶד – קען ער זײַן דער ערדישער אויסדרוק פֿון יעדער עילוי־דיקער מידה, וואָס פֿליסט דאַווקא דורך זײַן כּלִיִשקייט אין דעם ריכטיקן מאָמענט.

צוליב דעם זעט חסידות אין "דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל" די מַלְכוּת־דַּאֲצִילוּת. נישט נאָר צוליב דעם, אַז ער קומט פֿון שבט־יהודה, שבט־הַמַּלְכוּת; נאָר, אין אַ טיפֿערן זין, צוליב דעם, אַז זײַן נפֿש איז צוגעפּאָרעמט ווי דער ערדישער צווײַג פֿון יענער עילוי־דיקער מידה. ווען מיר רעדן פֿון מַלְכוּת־דַּאֲצִילוּת, וואָס שטייגט אַרויף, און פֿילט זיך אָן מיט עילוי־דיקע אוירן, און ווערט דער "פֶּה", דורך וועלכן דאַווקא דורך איר כּלִיִשקייט ווערן די דיבורים געזאָגט צו בריאה – קענען מיר זען איר מענטשלעכע צורה אין די לעבן פֿון דָּוִד אַליין. זײַן האַרץ איז אַ קינאָר, אויף וועלכן די אֱלֹקוּת שפּילט פֿאַרשיידענע ניגונים; זײַן מַלְכוּת איז די בינע, אויף וועלכער די דינים, די רחמים און די מַלְכוּת פֿון דעם הייליקן־בָּרוּךְ־הוּא ווערן צוזאַמענגעקניפּט אין דער היסטאָריע דורך אַ הָסָרַת־הַהֶסְתֵּר.

אין יענער נְקוּדָּה שטעלט זיך אַ שטאַרקע פֿראַגע. אויב דָּוִד איז דאָך נאָר בָּשָׂר וָדָם, מיט אַ מענטשלעכן גוף און מענטשלעכע באַגרעניצונגען, ווי קען מען רופֿן זײַן מַלְכוּת אַ ציִנאָר צו אַ גאָטלעכער מַלְכוּת? זאָל דאָך כּמעט בְּהֶכְרֵחַ בלײַבן אין דער הנהגה אַ שמיץ פֿון אייגנגוץ, אַ שאָטן פֿון גאווה אָדער כּעס, וואָס באַפֿאַרבט זײַן מַלְכוּת אין די קאָלירן פֿון זײַן פּערזענלעכקייט? ווי קען בָּשָׂר וָדָם טראָגן דעם משקל פֿון דעם גילוי פֿון "לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה" אָן צו פֿאַרקרומען די באַגריפֿ אַליין?

די תּשובה געפֿינט זיך ווידער אין דעם עצם־טבע פֿון בִּטּוּל. אַ מענטשלעכע מַלְכוּת, ווען זי איז געבויט ווי אַ כּח־עצמי, איז טאַקע אַן עוות; דאָס איז אַ נברא, וואָס טענה'ט פֿאַר זיך, וואָס געהערט בלויז צום בּורא. נאָר אַ מענטשלעכע מַלְכוּת, לויט דעם, ווי די תּורה באַשטימט זי, איז דאַווקא דאָס פֿאַרקערטע: זי איז די מענטשלעכע צורה פֿון דער הודאָעה, אַז ס'איז בכלל נישטאָ קיין מענטשלעכע מַלְכוּת. דער מלך־יִשְׂרָאֵל איז נישט קיין אייגענע רשות, נאָר דער אָרט, ווו די מַלְכוּת־השם ווערט זעבאַר אין דער געזעלשאַפֿט. ער איז מצווה צו שרײַבן פֿאַר זיך אַ סֵפֶר־תּורה און לייענען אין איר אַלע טעג פֿון זײַן לעבן, "לְבִלְתִּי רוּם לְבָבוֹ מֵאֶחָיו." זײַן סמכות איז בפירוש אונטערגעאָרדנט צו אַ עילוי־דיקער תּורה; זײַן פּערזענלעכקייט איז אונטערגעאָרדנט צום עילוי־דיקן דבר־ה'. אין לשון־הספֿירות איז ער אַ מַלְכוּת, וואָס געדענקט שטענדיק, אַז זי האָט קיין אור נישט פֿון זיך אַליין, און ממילא פּרוּווט זי קיינמאָל נישט צו מלוך זײַן פֿון זיך אַליין.

אין דעם ליכט איז דער מדרש, וואָס רופֿט דָּוִד "עֶבֶד ה'", נישט סתּם אַ שבח; דאָס איז אַ הלכה'דיקער און מטפּסיקדיקער באַשרײַב פֿון זײַן משׂרה. דער מלך איז אַן עֶבֶד. ער שטייט נישט צווישן דעם פֿאָלק און דעם אייבערשטן ווי אַ מחסום, נאָר ווי אַ קלאָרע גלעזערנע שוועבל, וואָס לייזט דורכגיין דעם אור. ווען עס איז אַזוי, דאַן פֿאַרקלענערט אַפֿילו די

מענטשלעכקייט אַליין פֿונעם מלך – זײַן גוף, זײַן קול, זײַנע באַשלוסן – נישט די מַלְכוּת־השם, נאָר זי פֿאַרגרעסערט זי, צוליב דעם, אַז זי ווײַזט, אַז אַפֿילו דער נידעריקסטער תּחתון קען זײַן אַ כּסֵא.

דער רֶבֶּה האָט אין אַ סך סִכּוֹת אונטערגעשטראָכן, אַז דָּוִד איז נישט נאָר אַ היסטאָרישע פּערזאָן, נאָר אַ אָב־טיפּוס און שׁורש פֿאַרן מלך־המשיח. און נישט נאָר אין דעם זין, אַז דער משיח קומט אין יחוס פֿון דָּוִד, נאָר אַז ער ירשנט און שליסט אָפּ די פּנימיות׳דיקע צורה פֿון דָּוִד. די כּשרון פֿון מַלְכוּת זיך אויסצולייערן פֿון זיך אַליין און זיך אָנצופֿילן מיט יעדן עילוי־דיקן אור, וואָס מיר האָבן נאָכגעגאַנגען אין השׂכּלה אין די ספֿירות און דערנאָך אין דער מוחש׳דיקער צורה אין די לעבן פֿון דָּוִד, געפֿינט איר העכסטן גילוי אין יענעם לעצטן מלך פֿון זײַן הָיִו. אַלע צוקונפֿטיקע הַרחָבוֹת פֿון מַלְכוּת – איר כּשרון צו אַנטפּלעקן נײַע מדרגות פֿון אֱלֹקוּת אין אַ באַגרעניצטן עולם – ליגן שוין פֿאַרבאָרגן אין דעם "וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ" פֿון דָּוִד, אין זײַן טאַנץ אין התפּשטות־הגבולים פֿאַרן אָרון, אין זײַנע אָפֿענע טרערן אין סֵפֶר־תּהילים.

צוליב דעם, ווען מיר זאָגן "דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל" ווי אַ נצח׳דיקע מציאות, מיינען מיר, אַז דער דפוס פֿון אַזאַ מַלְכוּת – אַ מַלְכוּת פֿון בִּטּול, פֿון אַ ריינעם צינאָר – ענדיקט זיך נישט מיט די פּערזענלעכע יאָרן פֿון דָּוִד בן־יִשַׁי. דאָס איז אַ נצח׳דיקער שׁורש־הנפֿש פֿון מַלְכוּת־בֵּית־דָּוִד, וואָס זוכט אַלץ נײַע גילויים. אין דָּוִד ברעכט זיך עס אַרײַן אין היסטאָריע; אין זײַנע צאצאים בלײַבט עס ווײַטער ציטערן דורך די צײַטן פֿון עליות און ירידות; און אין יענעם לעצטן מלך פֿון זײַן הָיִו, מלך־המשיח, וועט עס שטיין אָפֿן, אָן קיין פּערץ צווישן "לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה" און דער זעבאַרער מַלְכוּת אויף דער ערד.

אַזוי זײַנען מיר אַריבער פֿון עולם־הַמְּנְחִים צו עולם־הַמַּלְכוּת. דאָס לייערע כּלי פֿון מַלְכוּת איז נישט מער נאָר אַ סכימה אין "עֵץ־הַחַיִּים", נאָר אַ מלך־רועה, וואָס זינגט, קעמפֿט, תּשובה־ט און רעגירט. זײַן מוחלטער בִּטּול ווי אַן "עֶבֶד" איז דאַווקא דאָס, וואָס מאַכט זײַן מַלְכוּת מסוגל צו מקבל זײַן פֿון אַלע ספֿירות און צו זײַן דער לעבעדיקער צינאָר פֿאַר אַ גאָטלעכער מַלְכוּת אין דער וועלט. נאָר אַפֿילו אַזאַ גרויסער גילוי איז נאָך נישט דער סוף. דען אויב זײַן מַלְכוּת איז טאַקע נצח׳דיק, דאַן תּאַוועט זי נאָך איר אייגענער שלימות: אַ צוקונפֿטיקע נְקוּדָּה, אין וועלכער די מַלְכוּת־הָעֶבֶד וועט זיך אַזוי פֿאַרברייטערן און פֿאַרשטאַרקן, ביז די גאַנצע בריאה וועט דערקענען, אַז יעדער כֶּתֶר, יעדע בחירה, יעדע תּנועה פֿון היסטאָריע געהערט בלויז צום אייבערשטן, און אַז דער גילוי פֿון דעם לעצטן בן־דָּוִד, מלך־המשיח, איז דער קלאָרער אויסדרוק פֿון דעם.

ה

אִיבֶּן אַזוי, דער בּוֹא בְּנוֹ שֶׁל דָּוִד איז נישט סתָּם אַ חִדּוּשׁ פֿון אַ מאַמשיך פֿון אַ שַׁלְשֶׁלֶת־מַמְלָכָה וואָס איז אַמאָל אָפּגעבראָכן געוואָרן, נאָר די פְּרִיחָה פֿון יענעם פְּנִימִיִּם־טִיפּוּס פֿון מַלְכוּת ביז איר העכסטן, עֶלְיוֹנסטן ציור. דען בײַ מלך־המשיח איז די מַלְכוּת נישט סתָּם אַ מקבל פֿון אַלע עֶלְיוֹנֶע ליכטיקער אין אַ זין פֿון אַ נֶאֱמָנֶער אָפּשפּיגלונג; נאָר עס וועט איר געגעבן אַ כֹּחַ זיך צו באַוועגן אינעווייניק אין אַצם־מַבְנֶה פֿון די ספֿירות, זיך אַרײַנצולייגן אין נײַע תַּפְקִידִים און נײַע

מַעֲמָדִים אינעם "עֵץ־הַחַיִּים", און דאָס אַלץ בשעת זי בלײַבט דִי נְקוּדָה־התַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר פֿון דער בריאה. ער שטייט, הייסט דאָס, מיט די פֿיס אין דער עָפָר און מיטן קאָפּ אויפֿן זאַף פֿון איין־סוֹף, אויפֿן קָצֶה פֿון סֵדֶר־הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת, ווו אַלע די אַראָפּגייענדיקע קַוִּים זאַמלען זיך צוזאַמען און אַלע סְתִירוֹת דרוקן זיך אַרײַן אין אַ כְּלַל־הַכְרָעָה און אַ פִּתְרוֹן.

און דאַווקאָ אין יענעם אָרט ווערט דער האַלאַכישער תֵּאוּר פֿון משִׂיח, וואָס דער רַמְבַּ"ם גיט, אָנגעבלאָנדזשעט מיט אַן עֶלְיוֹנעם פְּנִימִיִּם־ליכט. ער רעדט וועגן אַ מלך פֿון מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד, וואָס איז דורכגעטרונקען אין תּוֹרָה ווי דָּוִד זײַן טאַטע, און ער כּוֹפֶה די יִשְׂרָאֵל צו גיין אין אירע וועגן, און ער מְתַקֵּן די פִּרְצֵי־הַדָּת, און ער פֿירט די מִלְחֲמוֹת־ה׳, און ער בויט דעם בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, און ער מְקַבֵּץ די נִדְחֵי־יִשְׂרָאֵל, און דערנאָך, אין די טעג נאָך דעם, מְתַקֵּן ער דעם גאַנצן עולם צו דינען דעם אֱלֹקִים צוזאַמען אין אַיין בְּרוּרער שׂפּראַך. לכּאורה זײַנען דאָס דִינִישע קריטעריִען: זיי באַגרענעצן ווער ווערט אַרײַנגעשטעלט אין כְּלַל "בְּחֶזְקַת משִׂיח" און ווער אין כְּלַל "משִׂיח וַדַּאי". נאָר בפְּנִימִיּוּת איז יעדע פֿון די מעשׂים אַ גילוי פֿון דער מַלְכוּת אין איר גרעסטער, ווײַטסטער הִתְפַּשְּׁטוּת.

דען אַ פּשוטער מלך, אַפֿילו אַ מלך־צַדִּיק, הערשט אינעווייניק אין אַ געגעבןעם סֵדֶר. ער נעמט אָן די נוֹרְמוֹת פֿון זײַן מאַמלאַכע, די קולטור, די לשון, די גרענעצן פֿון מעגלעכקייט, און ער פֿירט אָן אינעווייניק אין זיי. זײַנע באַשלוסן זײַנען גרויסע אָדער קליינע, נאָר זיי רירן נישט אָן דעם ציר אַצמוֹ פֿון דער וועלט. משִׂיח, דעריבער, איז דאַווקאָ באַגרענעצט ווי יענער, וואָס זײַן מַלְכוּת פֿאָרמירט פֿון נײַ דעם אַצם־סֵדֶר, אין וועלכן די היסטאָריע ראָלט זיך. צוזאַמענקלעבן גָלוּיוֹת פֿון די אַרבע כַּנְפוֹת־הָאָרֶץ, בויען דעם בַּיִת וואָס איז דאָס האַרץ פֿון דער בריאה, ברענגען די אומות צו אַייניקע, בְּרוּרֶע עבודה צום אייבערשטן – דאָס הייסט נישט הערשן אינעווייניק אין אַ סֵדֶר, נאָר אַריבערפֿירן די בריאה פֿון אַ סֵדֶר אין אַן אַנדערן. דאָס איז די מַלְכוּת אַצמהּ, אויפֿן קֵצֶה, וואָס בּוֹחֵר אַז די תַּבְנִית פֿון גאַנצן "עֵץ" זאָל זײַן אַנדערש.

דערפֿאַר האָבן חז"ל און דער זֹהַר גערעדט וועגן משִׂיח ווי די "יְחִידָה" דְכָל עָלְמִין. ווי אין דער נֶפֶשׁ איז דאָ אַ נְקוּדָה וואָס הייסט "יְחִידָה", פּשוטה לגמרי, נישט צוטיילט, העכער פֿון מַבְנֶה־הַשֵּׂכֶל און די מִדּוֹת, און אַפֿילו אַזוי איז זי דאָ אין יעדן פּרט פֿון לעבן ווי זײַן טיפֿסטער "איך" – אַזוי איז אויך דאָ אין דער וועלט אַ נֶפֶשׁ־כְּלָלִית איינע, וואָס איז איר יְחִידָה – די נסתֶּרֶת נְקוּדָה פֿון איר מוחלטן יִחוּד מיטן איין־סוֹף. דאָס איז די נְשָׁמָה פֿון משִׂיח. זי איז נישט סתָּם אַ הויכער נָבִיא אָדער אַ ריזיקער מנהיג, נאָר די נֶפֶשׁ־הַכְּלָלִית פֿון גאַנצן יִשְׂרָאֵל, די אינערלעכע, טיפֿסטע יְחִידָה, אין וועלכער אַלע פּרטיותדיקע נְשָׁמוֹת־יִשְׂרָאֵל זײַנען אַרײַנגעוווּרצלט ווי אייבערים אין אַ לעבעדיקן מענטש.

און עס ווערט מבואר אין חסידות־חב"ד, אַז יענע נֶפֶשׁ־כְּלָלִית באַציט זיך צו מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת אין איר לעצטן, שליימעסדיקן תִּקּוּן. דען מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת, אין איר קלאָרן און ריינען מצבֿ, איז די נְקוּדָה, אין וועלכער דאָס ליכט פֿון איין־סוֹף גייט אַראָפּ צו זײַן אַ מקור פֿאַר אַלע תַּחְתּוֹנֶע עולמות. זי איז די זרע־נְקוּדָה פֿון דער מציאות ווי אַ "דָּבָר אַחֵר". און

ווען די מַלְכוּת קומט צו איר שליימעסדיקן תִּקּוּן – ווען יעדער שמץ פֿון פֵּרוּד ווערט געהיילט, יעדער נִיצוֹץ קומט צוריק, יעדער פּנימיותדיקע און חיצוניותדיקע גָלוּת ווערט צוזאַמענגענומען – דאַן קען די נֶפֶשׁ־הַכְּלָלִית, וואָס מקביל צו דער מַלְכוּת, זיך אַנטפּלעקן אין איר גאַנצן פֿולקייט אין אַ מענטש פֿון בָּשָׂר וָדָם. און דער מענטש איז מלך־המשיח.

דאָ טרעפֿן מיר זיך מיט אַ צונויפֿקניפּונג וואָס זעט אויס כּאילו אוממעגלעך צו באַשטיין. פֿון אַ זייט, דער רַמְבַּ"ם אונטערשטרייכט מיט אַ הייליקן פּינקטלעכקייט, אַז משיח איז "מֶלֶךְ מִבֵּית־דָּוִד, הוֹגֶה בַּתּוֹרָה וְעוֹסֵק בַּמִּצְוֹת כְּדָוִד אָבִיו". ער איז בָּשָׂר וָדָם, אַ מענטש וואָס ווערט געבוירן, וואַקסט, קעמפֿט, לערנט, באַשליסט, טועט. ער איז נישט קיין מלאך, נישט קיין מופֿשָׁטער כֹּחַ, נישט קיין ערטילײַטישע ספֿירָה, נאָר אַ ייד, וואָס זײַן גוף איז מיד, זײַן שכל שטרעבט אין תּוֹרָה, זײַן האַרץ ליבט און פֿירט זיך מיט יראת־ה'. און פֿון דער אַנדערער זייט זעט די זֹהר'ישע און חסידישע מסורה אין אים די נֶפֶשׁ־הַכְּלָלִית פֿון גאַנצן יִשְׂרָאֵל, די יְחִידָה פֿון דער וועלט, מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת אין איר שליימעסדיקן תִּקּוּן, וואָס שטייט אויפֿן זאַף פֿון איין־סוֹף. ווי קען זײַן, אַז ביידע זאָלן זײַן אמת אין אַיין מאָל?

דער מַפְתֵּחַ איז, אַז מַלְכוּת, ווי מיר האָבן געזען, איז די ספֿירָה, אין וועלכער דאָס גאָטלעכע ליכט האָט מסכּים געוואָרן זיך איבערצוזעצן פֿון פולקייט אין דער לשון פֿון "אַן אַנדערן". דאָרטן ווערט די אֱלֹקוּת "צו אַ זולאַט", דאָרטן לאָזט דער איין־סוֹף זיך הערן אין דער לשון פֿון סוף. דעריבער, ווען די מַלְכוּת אַנטפּלעקט זיך אין איר העכסטן צִיוּר, בטלט זי נישט דעם באַגריף פֿון בָּשָׂר וָדָם; זי שליימערט אים. אַלס מער ווי די מַלְכוּת ווערט מתוּקן, אַלס מער קען זי טראָגן אינעווייניק אין איר גרענעץ דעם איין־סוֹף אָן צו רײַסן דאָס כּלי. דעריבער מוז משיח, ווי דער העכסטער צִיוּר פֿון מַלְכוּת, דאַווקאָ זײַן אַ שליימעסדיקער מענטש, כּדי אַז די גאָטלעכע מַלְכוּת זאָל זיך אַנטפּלעקן נישט ווי אַ פֿרעמדער כּוֹפֶה, נאָר ווי די אמתע פְּנִימִיוּת פֿון מענטשלעכן לעבן און פֿון דער היסטאָריע.

פֿון דעם קענען מיר טײַפֿער פֿאַרשטיין די ווערטער פֿון אונדזערע רבוֹתֵינוּ נְשִׂיאֵינוּ, אַז "משיח איז שוין דאָ" און "לעבט אין דעם דור". דאָס איז נישט סתָּם אַ מיסטישע באַגרענעצונג אויף עפּעס אַ מופֿשָׁט ליכט, נאָר אַ האַלאַכישע און מציאותדיקע טענה: די וועלט איז אָנגעקומען צו אַ שלבֿ, אין וועלכן די מַלְכוּת איז אַראָפּגעקומען זיך אויסצודריקן אין איר נידריגסטן און מערסט־פֿאַרשפּרייטער צורה, און דעריבער איז די נֶפֶשׁ־הַכְּלָלִית, וואָס איז איר תִּקּוּן, שוין אַרײַנגעפֿלאַנצט געוואָרן אין אַ פּרטיותדיקן מענטש, אין אַ מעגלעכן מלך, אין וועלכן זײַן לעבן, זײַנע בחירות און זײַן תּוֹרָה זײַנען די מוחשיתע זשירע, אין וועלכער זיך וועט אַנטפּלעקן די לעצטע הִתְהַפְּכוּת פֿון דער מַלְכוּת. דער גילוי פֿון משיח איז, דעריבער, נישט קיין פּתאֹם פֿון דרויסן פֿון דער היסטאָריע, נאָר די אַנטפּלעקונג פֿון יענעם אינערלעכן מלך, וואָס איז שטענדיק געווען דאָ אין איר טיפֿן.

נאָר דאַווקאָ דאָס שאַרפֿט נאָך מער אַרײַן אונדזער עיקר־שאלה. דען אויב משיח איז דער קֵצֶה פֿון דער שַׁלְשֶׁלֶת־הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת, דער אָרט, ווו אַלע קַוֵּי־הַסִּבָּה, אַלע מתנגדדיקע מִדּוֹת, אַלע היסטאָריעס פֿון זְכוּת און אַשְׁמָה, אַלע געשריי פֿון גָלוּת און אַלע ניגונים פֿון גְאֻלָּה זאַמלען זיך – דאַן מוז זײַן זײַן כֹּחַ־הַבְּחִירָה, די בחירה, פֿון אַ סאָרט וואָס מיר קענען

בכלל נישט אַרײַנכאַפּן. אונדזער בחירה־חפשית איז אָנגעשטעלט אין אַ שמאָלן איבערגאַנג: צווישן יענעם פּיתּוי און יענעם צִווּי, צווישן יענעם הרגל און יענער נײַער דרך. און זײַן בחירה, דעריבער, שטייט אויפֿן צומיש, ווו אַלע עולמות הענגען. ווען ער באַשליסט, איז דאָס נישט סתּם זײַן פּערזענלעכע וועג וואָס ענדערט זיך, נאָר די תּצוּרָה פֿון גאַנצן "עֵץ".

דעריבער רעדט חסידות וועגן זײַן בחירה ווי אַ "בְּחִירָה אויף זאַף־הָאֵין־סוֹף". ווי אַ שליימעסדיק מתּוקןע מַלְכוּת איז ער די לעצטע "תּחנה" איידער די מציאות נייגט זיך צי אַ שליימעסדיקע גְאֻלָּה אָדער, חס־וְשָׁלוֹם, צו נאָך אַ רונדע פֿון הֶסתֵּר. אַלע ספֿירות העכער אים שטייען כּאילו מצופּים, הייסט דאָס, צו זײַן רצון, אַז זיי זאָלן זיך אַנטפּלעקן. דער חֶסֶד ברענט אין כּסוּפים זיך אויסצושפּרײַען אָן גרענעץ, די גְבוּרָה וויל אַנטפּלעקן דעם טיפֿן דִיקְדּוּק־הָאֱלֹקִי, די תִּפְאֶרֶת תּאַוועט צו ווײַזן דעם שיינעם אִחוּד פֿון ביידע, און אַזוי ווייטער אין נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. נאָר די מַלְכוּת מוז בּוֹחֵר זײַן: צי זי וועט מקבל זײַן די ליכטיקער אויף אַזאַ אופֿן, אַז די וועלט קען זיי איצט טראָגן, אין דעם דור, אין די כֵּלִים וואָס זיי האָבן?

אין יעדן פֿריִערדיקן מלך, אַפֿילו אין דָּוִד אַצמוֹ, זײַנען די בחירות פֿון דער מַלְכוּת געווען באַגרענעצט דורך דעם היסטאָרישן שלבֿ, אין וועלכן ער האָט געלעבט. עס זײַנען געווען גְזֵרוֹת פֿון אויבן, וואָס האָבן באַשטימט, ביז ווו דער ליכט קען זיך אויסשפּרייטן. בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ האָט געשטאַנען אָדער איז געפֿאַלן, גָלוּת איז געקומען אָדער נישט געקומען, לויט אַ קאָמפּליצירטן שִׁזְרוּר פֿון זְכוּיוֹת, חֲטָאִים און גאָטלעכע הבטָחוֹת, וואָס האָבן אים פֿאַראַײַנגעגאַנגען. זײַן בחירה איז געווען אמתדיק און שווער, נאָר זי איז געווען אַרײַנגעוועבט אינעווייניק אין אַ ברייטערן מחזה, וואָס האָט נאָך נישט פֿאַרענדיקט זיך אַליין. משִׁיח, דעריבער, שטייט אויפֿן סוף פֿון יענעם מחזה. דער גאַנצער תַּהֲלִיךְ־הַבֵּירוּרִים איז כּמעט גאָר פֿאַרענדיקט; די וועלט איז גרייט, ווי דער רבי האָט אונטערגעשטראָכן, צו זײַן אַ כּלי צו אֱלֹקוּת. אין אַזאַ וועלט ווערט דער מַלְכוּת געגעבן אַ נײַע מידה פֿון חֵרוּת: צו באַשליסן ווי, און אין וועלכער מידה, די גְאֻלָּה, וואָס איז שוין טמונה אין דער מציאות, זאָל זיך אַנטפּלעקן.

און דאָס איז אויך דער פְּנִימִיּער פּירוש אין "משִׁיח אין יעדן איינעם", דער נִיצוֹץ־דְמשִׁיח אין יעדן יידן. יעדער פֿון אונדז שטייט, אין דער קליינער מדינה פֿון זײַן לעבן, אויפֿן צומיש, ווו ער קען ווײַטערפֿירן אַ תּוֹדָעַת־גָלוּת אָדער בּוֹחֵר זײַן צו אַנטפּלעקן די גְאֻלָּה, וואָס איז שוין דאָ. נאָר אין דעם ממשותדיקן מענטש פֿון מלך־המשִׁיח איז יענע נְקוּדָּה צענטראַליזירט און כְּלָלִית. זײַנע באַשלוסן זײַנען נישט סתּם דוגמאות פֿאַר אונדזערע; זיי זײַנען דער ציר אַצמוֹ, אַרום וועלכן די וועלט דרייט זיך. און אַלס מער ווי דער אינערלעכער משִׁיח אין יעדן פֿון אונדז ווערט אויפֿגעוועקט, אַלס מער פּלאַץ, מידה כּנגד מידה, ווערט געגעבן דעם אַנטפּלעקטן משִׁיח צו אַקטיווירן יענער ברייטער בחירה אויפֿ דער בינע פֿון דער וועלט.

דעריבער דאַרפֿן מיר זיך אומקערן צום אָנהייבדיקן פּאַראַדאָקס מיט אַ נאָך גרעסערן חיפּזוֹן. מַלְכוּת איז, אין איר אַצם־מַהוּת, באַגרענעצט ווי "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – זי האָט גאָרנישט פֿון זיך אַליין, זי איז ריינע קַבָּלָה, גאַנצער בִּטוּל. און אַפֿילו אַזוי, אין משִׁיח ווערט דער מַלְכוּת געגעבן אַ מידה פֿון אייגענער תּנועה, אַזאַ ווי עס איז נישטאָ אין גאַנצן סֵדֶר־

הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת: צו מקבל זײַן יענע ליכטיקער, אין יענער תּצוּרָה, אין יענער צײַט, און אויף יענעם גילוּיִדיקן אופֿן. ווי קען די ספֿירָה אַצמהּ פֿון בּטוּל טראָגן אין זיך אַזאַ ריזיקע חֵרוּת־הַבְּחִירָה, וואָס פֿאָרמירט עולמות, אָן אַראָפּצופֿאַלן אין אַ באַגריף פֿון יֵשוּת? וואָס פֿאַר אַ אינערלעכן קאָמפּאַס, וואָס פֿאַר אַ עֶלְיוֹנעם קָטָב, פֿירט די האַנט פֿון יענעם לעצטן מלך, ווען ער שטייט אויפֿן זאַף פֿון איין־סוֹף און בּוֹחֵר?

ו

כְּדֵי זיך צו נאָענטערן צום אינערלעכן מַצְפּֿן פֿון מלך, דאַרף מען הויבן דעם בליק פֿון די פֿיס פֿונעם בוים אַרויף צום אינערלעכן ציר און צום פֿאַרבוירגענעם כֶּתֶר. ווײַל די מַלְכוּת שטייט ניט קיינמאָל פֿאַר אַליין; אַפֿילו ווען זי זעט אויס ווי אַ איינציקן כְּלִי אין אונטן־שטעגן פֿון דער מציאות, איז דאַך יעדע תּנוּעה פֿון מַלְכוּת באַדינגט אין אַ טיפֿער שטילקייט אינעם געבייד, וואָס ראַגט אַרויף איבער איר. אויב די מַלְכוּת איז דער מויל, וואָס רעדט, און די האַנט, וואָס טויט, מוז דאָך אין איר זײַן אַ אינערלעכער "הויערער" און אַ אינערלעכער "מַחְלִיט", וואָס באַשטימען, וואָס וועט געזאָגט און וואָס וועט געטאָן ווערן.

אין לשון־הנפש, רופֿט מען דעם אינערלעכן מַחְלִיט דַּעַת. דער אַדמו"ר הזקן, אין אָנהייב פֿון ספר־התּניא, באַשטימט דעם דַּעַת ניט סתּם ווי אַ ידיעה בעלמא, נאָר ווי אַ כּח פֿון הכרעה און הִתְקַשְּׁרוּת – דער כּח, וואָס בּוֹחֵר צווישן די הבּנות און קניפּט צוזאַמען די אויסגעקליבענע הבּנה מיטן האַרץ, ביז זי ווערט אַ טייל פֿון דער אינערלעכער מציאות פֿונעם מענטש. די חָכְמָה בליצט, די בִּינָה ברייט אויס; נאָר אָן דַּעַת בלײַבט אַלץ ווי אַ ווייטנס צווײַג, וואָס מען זעט דורכן פֿענצטער. דער מענטש ווייסט, נאָר ער איז נאָך ניט דאָס זאַך, וואָס ער ווייסט. דער דַּעַת איז דער בריק, וואָס פֿאַרבינדט דעם ידיעהדיקן מיט זײַן ידיעה, און דערפֿאַר – מיט זײַן מחוּיֶבתער תּכונה.

דערפֿאַר פֿאַרגלײַכט דער אַדמו"ר הזקן דעם דַּעַת צום אַקט פֿון אינערלעכער הִתְקַשְּׁרוּת צווישן מאַן און ווײַב. ווי אַזאַ הִתְקַשְּׁרוּת איז ניט אין בחינה פֿון אַ נײַער בריאה יֵשׁ מֵאַיִן, נאָר אַ טיפֿער קניפּ פֿון דעם, וואָס איז שוין־אָ דאָ, אַזוי איז אויך דער דַּעַת ניטאָ צו צולייגן נײַע מושגים; נאָר ער חתנט דעם עקזיסטירנדיקן שכל מיטן עצם־הנפש, ביז די מדות זיינען געצוווּנגען צו רעאַגירן. און אין לשון פֿונעם אַדמו"ר האמצעי איז דער דַּעַת די הִתְקַשְּׁרוּת פֿונעם מַשׂכּיל מיטן מוּשׂכָּל – אַ קשר, וואָס קניפּט זיך און שטאַרקט זיך צווישן דעם שכל און זײַן ענין – ביז דער זאַך ווערט דערלעבט ווי "אַזוי איז מײַן מציאות", און ניט סתּם "דאָס איז אַ געדאַנק, וואָס איך האָב געהערט".

פֿון דער זײַט איז קלאָר, פֿאַר וואָס דער דַּעַת שטייט, אין סֵדֶר־הַספֿירות, אין דער טיפֿסטער טיף צווישן די מויחין און די מדות, ווי אַ האַלדז, וואָס פֿאַרבינדט קאָפּ און גוף. פֿון עויבן אַרויס ווערט ער געצײַלט צווישן די מויחין, ווײַל פֿון שכל ווערט ער געבוירן און אין התבּוננות לעבט ער. פֿון אונטן אַרויס קערט ער זיך שוין צום האַרץ, און בּוֹחֵר, וועלכע הבּנה

מעג אַרונטערגיין, מיט וועלכן כּח, און אין וועלכן קאָליר פֿון הרגשה. די מדות פֿון אַהבה, יראה, רחמים, החלטה, יראה עִלָּאָה און הודאָה – אַלע הויבן כּביכול אויפֿן בליק אַרויף צו דעם אינערלעכן רועה און וואַרטן: אויף וועלכע אמת וועט זיך באַשטימען, צו וועלכן חזון וועלן מיר ווידמען אונדזער נפֿש?

דערפֿאַר איז דער דַּעַתביידע – הכרעה, אַ נייגונג, וואָס מאַכט אַ פּסק, און הִתְקַשְּׁרוּת, אַ קניפּ. אַלס לאַנג ווי אַ סך געדאַנקען שוועבן אין שכל אָן דַּעַת, איז קיין פעסטנס כּוּוּן ניטאָ; דאָס האַרץ ציכט זיך צו קעגנזייטיקע ריכטונגען. ווען דער דַּעַת נייגט און קניפּט, שאַפֿט זיך אַ ציר. אַלע כּחות־הנפש הייבן אָן זיך אָרדענען אַרום אַ אינערלעכן פּונקט פֿון "דאָס" און ניט "דאָס".

און ווײַל דער דַּעַת פֿאַרמירט דעם ציר, דערפֿאַר, אין יענעם פּראָסט־ניצטן צייל פֿון עֶשֶׂר־ספֿירות אין דער עבודה, ווערט דער דַּעַת אַרײַנגעציילט, און דער כֶּתֶר בלײַבט אַרויס. דער עֶלְיוֹנער כֶּתֶר בלײַבט איבערן קאָפּ, אומזעבאַר; און דער דַּעַת, וואָס שטייט אין קאָפּ פֿון דער אַנטפּלעקטער שלשלת, דינט ווי דער עֶלְיוֹנער קָטָב אין דער הכרה. פֿון כֶּתֶר ציט זיך אַראָפּ אַ דינער שורש אַרײַן אין חָכְמָה און בִּינָה, נאָר אין דער דערלעבונג פֿון דער נבראָענער תּודעה איז דער דַּעַת דאָס, וואָס מען דערלעבט ווי "מײַן העכסטער אָרט" – דער פּונקט, אין וועלכן דער מענטש בּוֹחֵר, פֿון וועלכער הבנה צו לעבן.

דאָ קומען מיר צום צווייטן, נאָך העכערן קָטָב: צום כֶּתֶר אַליין. אויב דער דַּעַת איז די הדרה פּונעם כֶּתֶר אינעם תּוך פֿון תּודעה, איז דער כֶּתֶר דער עיקר־כֶּתֶר, רָצוֹן און תַּעֲנוּג מַקִּיפִים דְאֵין־סוֹף, וואָס אַרומנעמען און מקיף זײַנען אַלע ספֿירות. אין לשון עֵץ־הַחַיִּים איז דער כֶּתֶר ניט סתּם אַ פּשוטן פּונקט, נאָר אַ סיסטעם פֿון צוויי פּנימיותדיקע בחינות: תַּעֲנוּג און רָצוֹן.

דער תַּעֲנוּג איז דער ערשטיקער עונג פֿון זײַן, דער תַּעֲנוּג, אין וועלכן דער איין־סוף מתענגט, כּביכול, אין זײַן אייגנס ליכט און אין דער מעגלעכקייט פֿון זײַן התגלות. ער איז גאַנצלעכדיק העכער שכל און גייט פֿאַר אַלע פֿראַגעס פֿון "פֿאַר וואָס" און "ווי". פֿון תַּעֲנוּג שטרahlt אַרויס דער רָצוֹן – אַ פּשוטער רָצוֹן: די פּשוטע, אומבאַגרינדעטע באַפֿעלונג, אַז "אַזוי וועט זײַן". ניט צוליב אַ חיצוניתער סיבה, ניט צוליב אַ חשבון פֿון רויב און פֿאַרלוסט, נאָר ווײַל דאָס איז, וואָס דער עצמותדיקער תַּעֲנוּג וויל אַרויסברענגען אין גילוי. "עָלָה בִּרְצוֹנוֹ", זאָגן די קדמונים אין קבלה, און מיינען ניט אַ באַגרינדעטן רָצוֹן, נאָר אַן אויפֿשטײַג פֿון אינעווייניק פֿון עצמות־הָאֵין־סוֹף.

דער רבי רש"ב, אין זיינע לאַנגע המשכים, קערט זיך אַ מאָל נאָך אַ מאָל צוריק צו דער צווייהייט פֿון תַּעֲנוּג און רָצוֹן. דער תַּעֲנוּג איז אינערלעכדיק, שטיל, ווי אַ טיפֿע שמחה, וואָס אַ מענטש שפּירט אין דעם, אַז ער איז; דער רָצוֹן איז חיצוניותדיק, דראַנגדיק, ווי דער שטופּ, וואָס דריקט אים צו טון, צו שאַפֿן, צו פֿאָרמירן זײַן לעבן. אין דעם גאָטלעכן סֵדֶר

איז דער תַּעֲנוּג די פֿאַרבאָרגענע זיסקייט פֿון "נִתְאַוָּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִהְיוֹת לוֹ דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים", און דער רָצוֹן איז די גזירה, אַז עס זאָלן זײַן עולמות, תּורה, מצוות, ישׂראל – אַ מלכותדיקער צוווּי, וואָס דורכדרינגט גאַנצן סֵדֶר־הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת.

נאָר דאָס אַלץ בלײַבט אין אַ מדרגה פֿון למעלה מן־התּודעה. ווי אַז אַ מענטש רירט זיך אין רובֿ צײַטן ניט אָן דעם שורש פֿון זײַנע תַּעֲנוּגים און זײַן ערשטיקן רָצוֹן – ער טויט, טראַכט, שפּירט, און נאָר צומאָל דערלעבט ער אין אַ דימערהאַפֿטיקייט די טיפֿע שטראָמען פֿון אונטן – אַזוי באַקומען אויך די עולמות פֿון כֶּתֶר נאָר אין אַן אומדירעקטן אופֿן. זײַן ליכט איז צו שטאַרק, צו זיך אַרײַנצולייבן גלײַך אין כּלים. דערפֿאַר איז דער כֶּתֶר געוווינטלעך "אינו נמנה" אין צאָל פֿון די צען; ער איז ווי אַ מקיף־הילע און ניט ווי אַ איבר אינעם גוף פֿון די ספֿירות.

צווישן דעם פֿאַרבאָרגענעם כֶּתֶר און דעם אויסגעפֿירטן געבייד פֿון די עֶשֶׂר־ספֿירות שטייט דער דַּעַת. ווײַל אַפֿילו אַז דער כֶּתֶר ווערט ניט אַרײַנגעציילט אין די צען, מוז מען דאַך הערן זײַן אינערלעכן קול. זײַן רָצוֹן דאַרף זיך אויסדריקן, זײַן תַּעֲנוּג דאַרף דורכשמעקערן גאַנצן הִשְׁתַּלְשְׁלוּת. און דער אופֿן, ווי דאָס געשעט, איז, אַז פֿון כֶּתֶר ציט זיך אַראָפּ אַ דינע שטריק אַרײַן אין דַּעַת; דער דַּעַת, ווען ער זינקט אַרײַן אין טיפֿע התבוננות און ציט זיך לאַנג, קען ווערן אַ מין האָר־שטעל פֿאַר צו צוהערן צו דער מדרגה פֿון למעלה מן־התּודעה. ער גרייפֿט ניט אָפּ דעם כֶּתֶר ווי כֶּתֶר, נאָר ער קען מקבל זײַן אַ טעם, אַ נייגונג, אַן אינערלעכן כּיוון, וואָס ווערט ניט געבוירן פֿון שכל אַליין.

דערפֿאַר אונטערשיידט דער אַדמו"ר האמצעי צווישן אַ שיטערישן, דורכגייענדיקן דַּעַת און אַ טיפֿן, מיושבֿן דַּעַת. דער ערשטער איז נאָר אַ קניפּ פֿון שכל צום האַרץ; דער צווייטער איז אַ אינערלעכער אַרײַנטונקען, אַ בִּטּול פֿון דעם באַוווסטן איך צו עפּעס, וואָס ער שפּירט עס ווי העכער פֿון שכל. אין אַזאַ דַּעַת הייבט דער מענטש אָן צו פֿילן ניט נאָר "דאָס איז אמת לויט מײַן הבנה", נאָר "דאָס איז, וואָס איך, אין מײַן טיפֿסטן רָצוֹן, טאַקע וויל" – און אַזאַ אינערלעכער רָצוֹן איז גופֿא די הדרה פֿונעם כֶּתֶר.

איצט קענען מיר זיך אומקערן צו דער מַלְכוּת. אין אירן געוויינטלעכן תּפקיד אינעם גאַנצן סֵדֶר־הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת, נעמט די מַלְכוּת ניט קיין ישירין פֿון כֶּתֶר. אויב דער פֿאַרבאָרגענער רָצוֹן פֿון איין־סוף וואָלט אַרונטערגעקומען אָן המתקה און אָן המסכה אין דעם כּלי, וואָס שטייט אַזוי נאָענט צום מעשה, וואָלטן די עולמות ניט געקענט אים האַלטן; עס וואָלט ניט געבליבן קיין אָרט פֿאַר אַ פּראָצעס, פֿאַר אַ היסטאָריע, פֿאַר בחירה. דערפֿאַר איז די השפּעה מדורג: פֿון כֶּתֶר אין מויחין, פֿון מויחין אין מדות, פֿון מדות אין מַלְכוּת. די מַלְכוּת הויבט אָן איר בליק ניט צום כֶּתֶר, נאָר צום האַרץ און צום שכל, וואָס זיי אַליין – מער אָדער ווייניקער – ווערן געפֿירט דורך זייער דַּעַת.

אין לשון־האָדָם ווערן די באַשלוסן, וואָס מיר רעדן און פֿאַרווירקליכן – אונדזער פּערזענלעכע "מַלְכוּת" – געוויינטלעך געפֿירט דורך אונדזער איצטיקן דַּעַת: דעם אופֿן, ווי מיר איצט קניפּן צוזאַמען אונדזער הבּנה אין תּורה און אין מציאות מיט אונדזערע הרגשות. נאָר זעלטן דערלעבן מיר אַ גלײַכן הויבן־בליק פֿון יענעם עֶלְיוֹנעם, נשמתדיקן רָצוֹן, דעם גאָטלעכן רָצוֹן, וואָס גייט פֿאָר דער הבּנה; נאָר אַזאַ עֶלְיוֹנער רָצוֹן זיפּט זיך אַרונטער דורך אונדזער הבנת־הטעמים, ווערט־סיסטעמען און געשפּירטע מחוּיָבוּיות, ביז ער פֿאָרמירט אונדזערע בחירות אויף אַן אויסמיטלדיקן, און צומאָל פֿאַרקרימטן אופֿן.

דערפֿאַר זיינען, אין דער געוויינטלעכער סיסטעם, די צוויי קָטָבִים, וואָס שטייען העכער מאַלְכוּת, אַזוי: אין קאָפּ פֿון תּודעה – דער דַּעַת, וואָס וועגט און קניפּט; העכער תּודעה – דער כֶּתֶר, וואָס מתענגט און וויל. די מַלְכוּת נעמט פֿון דַּעַת און פֿון די מדות, וואָס ווערן דורך אים פֿאָרמירט, און ניט פֿון כֶּתֶר אַליין. דער מלכותדיקער דיבור, לויט דעם בילד, ווערט באַשטימט דורך דער אינערלעכער הבּנה און דער הרגשדיקער שטעלונג פֿונעם מלך, וואָס זיי אַליין זיינען נאָר ווײַטע אויסקלאַנגען פֿונעם עֶלְיוֹנעם כֶּתֶר.

אויף דעם הינטערגרונט הייבט זיך אָן דער חידוש פֿון מלך־המשיח צו בליצן. ווײַל בײַ אים ווערט די מַלְכוּת ניט נאָר געפֿירט דורך דַּעַת אין איר געוויינטלעכן זין – דורך אַ הכרעה פֿון פֿאַרשטענדלעכע אמתים – נאָר דורך אַ דַּעַת, וואָס שטייט אין גלײַכן קשר מיט כֶּתֶר. זײַן אינערלעכער התְקַשְּׁרוּת איז ניט נאָר צו דעם, וואָס מע קען באַגרייפֿן, נאָר אויך צו דעם, וואָס איז העכער הבּנה, צום רָצוֹן און צום תַּעֲנוּג פֿונעם איין־סוף, ווי זיי זיינען אין זיך אַליין.

מען מיינט ניט, חלילה, אַז כֶּתֶר הערט אויף צו זײַן העכער תּודעה, אָדער אַז משיח׳ס מוח מקיף דעם איין־סוף אויף אַזאַ אופֿן, ווי דער איין־סוף מקיף זיך אַליין. נאָר די כוונה איז, אַז דער פֿאַרבאָרגענער כֶּתֶר געפֿינט בײַ אים אַ איינציקן קאַנאַל פֿון שקיפֿות אַרײַן אין תּודעה. זײַן דַּעַת איז אַזוי אויסגעלייערט פֿון אַנִיוּת, אַזוי מסור צו קניפּן זיך מיט דער אמת, ביז זי ווערט אַ כּלִי, אין וועלכן מען גרייפּט אָפּ די נייגונגען פֿונעם כֶּתֶר, ווי אַ מענטש שפּירט אַ טיפֿן, עצמותדיקן רָצוֹן, וואָס ער קען אים ניט גאַנץ מסביר זײַן, און דוכט זיך אים דאָך מיט גאַנצער זיכערקייט.

אין דעם ליגט דער אָנהייב פֿון דער ענטפֿער אויף אונדזער פֿראַגע: ווי קען מען געבן דער מַלְכוּת אַזאַ ברייטקייט פֿון בחירה, וואָס פֿאָרמירט עולמות, און זי זאָל דאָך בלײַבן אין ריינעם בִּטוּל? ווײַל זײַן מַלְכוּת שטייט ניט אין אונטן־שטעגן פֿון אַ געבייד, וואָס ווערט בלויז געפֿירט דורך פֿאַרשטענדלעכן, מענטשלעכן דַּעַת. זי שטייט אין אונטן־שטעגן פֿון אַ בוים, וואָס זײַן אינערלעכער ציר איז דַּעַת־הכֶּתֶר – אַ תּודעה, וואָס באַטילט זיך אַליין צום פֿאַרבאָרגענעם רָצוֹן און תַּעֲנוּג פֿונעם איין־סוף.

דער גאַנצער מילוי פֿון דעם ענין וועט זיך אַנטפּלעקן, ווען מיר וועלן זיך אָפּשטעלן בײַ דער ספֿירָה, דורך וועלכער, געוויינטלעך, גאַנצע השפּעה גייט דאַווקא דורך איר אַריבער אין מַלְכוּת, און ווי, בײַ משׂיח, קערט זיך אָן דער קאַנאַל. ווײַל אויב מַלְכוּת איז באַשטימט צו בּוֹחֵר זײַן, ווי צו פֿאָרמירן דעם בוים, דאַרף מען איר ערשט ווײַזן, ווי אַלע אינערלעכע שטראָמען פֿונעם בוים זאַמלען זיך אין אַ משלדיקן פּונקט פֿון איינער השפּעה. און דאָרטן, אין סוד־היְסוֹד, וועט זיך אין משׂיח'ס האַרצן אַנטפּלעקן דַּעַת־הכֶּתֶר אין איר באַזונדערער גבורָה, צו פֿירן זײַן בחירת־המַלְכוּת אָן אַ צוניץ פֿון יֵשוּת.

ז

אִיבֶּן כֵּן, אֵהֶר מיר קעננען פֿאַרשטיין דעם איינמאָליקן און איינציקן חִדּוּשׁ פֿון זיין מַלְכוּת פֿון משׂיח, דאַרף מען ערשט פֿאַרטיפֿן אין דער מהות פֿון יענער ספֿירָה, וואָס שטייט גלײַך העכער פֿון דער מַלְכוּת, און דאַווקא דורך איר ווערן צוזאַמענגענומען און אָנגעפֿירט אַלע העכערע שטראָמען אַראָפּ. ווײַל דער אִילָן גיסט זיך ניט אַרײַן אין דער מַלְכוּת אויף אַ צעפֿאַלענעם, אומבאַגרעניצטן אופֿן. אַלע נַהֲרוֹת פֿון שכל און מידות טרעפֿן זיך און גייען אַרײַן אין אַ נְקוּדַּת־ריכּוּז איינס, אין אַ איינעם אֵיבֶר פֿון באַשלוס און מסִירָה, און נאָר דאַן גייען זיי אַראָפּ אין גילוי. און דער ריכּוּז־אֵיבֶר איז דער יְסוֹד.

אויפֿן יְסוֹד שטייט: "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם". פְּשָׁט־הכָּתוּב איז, אַז דער צַדִּיק באַשטייט און שטאַרקט די מציאות פֿונעם עולם. און אין פְּנִימִיּוּת־הענין גיט דער פָּסוּק אַ נאָמען צו דער ספֿירָה אַליין: דער יְסוֹד איז דער "יְסוֹד", וואָרויף דער עולם, דאָס הייסט די מַלְכוּת, ליגט און רוט. אַלע די עֶלְיוֹנֶע ספֿירות, מיט זייערע רִבְבוֹת אוירן און האַרמאָניעס, וואָלטן געבליבן אַ רוים און הויכער געבייד, הענגענדיק אין מחשבה, ווען ניט פֿאַר אַ איינעם עַמּוּד־היְסוֹד, וואָס טראָגט זייער מאַסע און גיט זי ווײַטער צום אָרט פֿון מעשה. און דער עַמּוּד איז דער יְסוֹד.

דערפֿאַר רופֿט דער זָהַר דעם יְסוֹד "כֹּל", צוליב דעם, אַז אין אים זאַמלט זיך "כָּל" דער שֶׁפַע פֿון די פֿרִיערדיקע ספֿירות צו אַ כלל איינס. דאָס איז ניט קיין נײַער תוכן, ניט קיין נײַע מִדָּה, נאָר אַן אִיקּוּד און אִחוּד פֿון אַלץ וואָס איז שוין אינעווייניק צוגעשטאַלט און צוגעגרינדעט העכער. די נדיבוּת פֿון חֶסֶד, דער דין פֿון גְבוּרָה, די האַרמאָניע פֿון תִּפְאֶרֶת, דער נִצָּחוֹן פֿון נֶצַח און די הכנעה פֿון הוֹד – אַלץ ווערט אַרײַנגעבראַכט און צוזאַמענגעקליבן אין יְסוֹד, ווי אַ ציל־הכַּוָּנָה איינס, צוזאַמענגעפֿאַשט צו זיך משתּתּף און זיך מתְחַלֵּק זײַן. דער יְסוֹד איז די נְקוּדָּה, ווו דער עֶלְיוֹנער פַּרְצוּף קערט זיך פֿון פְּנִימִיּוּת צו חִיצוֹנִיּוּת, פֿון אַ קשר מיט זיך אַליין צו אַ קשר מיט אַ צווייטן.

צוליב דעם זיידן דער זָהַר און די קַבָּלָה דעם יְסוֹד מיטן אֵיבֶר־הברית, די ברית־מילה. אין גוף־האָדָם איז דער הוילאַדונג־אֵיבֶר ניט סתּם נאָך אַ אֵיבֶר; ער איז דער אָרט, ווו דער גאַנצער מענטש – זײַן גופֿלעכע צורה, זײַן לעבן, די תּכוּנוֹת פֿון זײַן כאַראַקטער, זײַנע רוחניות'דיקע השָׂגות – צענטרירן זיך אין אַ איינציקער טִיפָּה, וואָס קען הוילידן אַ נײַע מציאות. און

אַזוי אויך אין אָדָם־הָעֶלְיוֹן, אין פַּרְצוּף זְעֵיר אַנְפִּין, איז דער יְסוֹד דער אָרט, ווו אַלץ וואָס איז העכער ווערט צונויפֿגעצויגן און צוזאַמענגעבונדן צו אַ נְקוּדַּת־השפּעה איינס, אַ צענטרירטע נְקוּדַּת־נתִינָה איינס, וואָס די מַלְכוּת קען מקַבֵּל זײַן און דערמיט הוילידן עולמות.

די חסידות, בפֿרט אין דעם המשך־הביאור אין מצוות ברית־מילה אין "דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ", אַנטוויקלט און באַרייכט דעם ענין נאָך טיפֿער. דער יְסוֹד איז ניט נאָר די נְקוּדַּת־הנתִינָה; ער איז דער כֹּחַ־ההִתְקַשְּׁרוּת – פֿון אַ טיפֿן און געטרײַען קשר. צו השפּיען צום אַנדערן דורך יְסוֹד מיינט ניט צו גיסן תוכן אַרײַן אין אַ לייערן כּלִי פֿון ווײַטנס, נאָר זיך דאַווקאַ מתְדַּבֵּק זײַן, זיך מתְאַחֵד זײַן מיטן אַנדערן אין אַ פְּנִימִיֶער אידענטיפֿיקאַציע, צו וויסן און זיך ווערן געוווסט. דער יְסוֹד איז די ספֿירָה פֿון קשר, דער עצם־היחס. זײַן עיקר־תּנוּעָה איז דְּבֵקוּת – ניט דְּבֵקוּת אַרויף zum איין־סוף (דאָס געהערט צו חָכְמָה און כֶּתֶר), נאָר דְּבֵקוּת אַרויסווערטס: דער קשר פֿונעם מַשְׁפִּיעַ מיטן מקַבֵּל, כּדי אַז די השפּעה זאָל ניט בלײַבן חיצוֹנִית, נאָר אַרײַנגיין ווי אַ לעבעדיקער זרע.

אַזוי געפֿינען מיר דען, אינעם אונטערשטענעם טייל פֿונעם עַמּוּד־הָאֶמְצָעִי, אַ ניפֿלדיקע השְׁלָמָה. דער יְסוֹד איז דער "כָּל" פֿונעם נויתן, צוזאַמענגעדריקט און צענטרירט אין אַ געצילטן קשר. די מַלְכוּת איז דער "אַיִן" פֿונעם מקַבֵּל, דער לייער חלל, די גרייט־געמאַכטע אדמה. דער יְסוֹד האַלט אין זיך דעם כָּל און השפּיעט. די מַלְכוּת האַלט גאָרניט און מקַבֵּלט. דער יְסוֹד איז דאָס לעצטע וואָרט פֿון די עֶלְיוֹנֶע עולמות; די מַלְכוּת איז דער ערשטע קלאַנג פֿון די תַּחְתּוֹנִים.

אין דעם געוויינטלעכן סדר־ההִשְׁתַּלְשְׁלוּת איז דער אונטערשייד דאָך מוחלט. דער יְסוֹד געהערט צום צד פֿון מַשְׁפִּיעַ. ער ווערט נאָך צוגעציילט אינעם גוף פֿון זְעֵיר אַנְפִּין, דעם רגשדיקן סיסטעם, וואָס זײַן ענין איז, ווי די אֱלֹקוּת פֿאַרנעמט זיך מיט זיך אַליין – אירע אַהֲבוֹת און גְּבוּרוֹת, רחמים און נִצְחוֹנוֹת. די מַלְכוּת, דערקעגן, קערט זיך שוין אַרויסווערטס, zum עַלְמָא דְאִתְגַּלְיָא, צום בריאה. אין אַזאַ סדר איז גאַנצע תַּפְקִיד פֿונעם יְסוֹד צו טראָגן אין אמונה די עֶלְיוֹנֶע שטראָמען ביז צום גרענעץ, און גאַנצע תַּפְקִיד פֿון דער מַלְכוּת איז צו זײַן אָפֿן, זיך אָפּשפּיגלען, געבן די שטראָמען אַ אָרט זיך צו פֿאַרוואַנדלען אין עפּעס אַנדערש פֿון זייער מקור.

דאָס באַרייכט אויך נאָך אַ דיקדוק אין דעם תּואר "צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם". דער צַדִּיק, אין זײַן עֶלְיוֹנעם שֹׁרֶשׁ ווי אַ יְסוֹד, איז ניט נאָר אַ צַדִּיק אין דעם נייטיקן זין, אַז ער האַלט זיך אָפּ פֿון בּאָז. ער איז דער יְסוֹד־העולם אין אַ פּאָזיטיוון זין, אַז גאַנצע זײַן מציאות איז אַן עָרוּץ, אַ ברית, צווישן העכער און נידעריקער. ער לעבט גאָר ניט פֿאַר זיך אַליין. זײַן פּרטיות'דיק לעבן איז אַ קאַנאַל, דורך וועלכן זיינען שֹׁרָה צום עולם תּורה, שכינה, ברכה און לעבן. זײַן איינמאָליקייט פֿון צַדִּיק־היְסוֹד איז אַ דופּלטער אָפּקייר: פֿון איין זייט איז ער דער מערסט באַגרעניצטער פֿון אַלע, די צענטרירטע "טִיפָּה" פֿון אַלע עֶלְיוֹנֶע אוירן; און פֿון דער אַנדערער זייט איז דער עצם־הגדרה פֿון אים, אַז ער עקזיסטירט נאָר כּדי צו פֿאַרבינדן און איבערגעבן.

פֿון דאָ אָן הייבן מיר אָן צו שפּירן, וואָס מיינט עס, אַז די מַלְכוּת "תִּתְבַּע" דעם יְסוֹד.

מיר האָבן שוין געזען ווען עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת – איר אויפֿשטײַג צו העכערע מדרגות און איר התלבשות אין די אוירן פֿון אַנדערע ספֿירות. אין אַזעלכע צירופֿים נעמט די מַלְכוּת אויף אַ ווײַל אָן דעם תַּפְקִיד פֿון בִּינָה, אָדער פֿון תִּפְאֶרֶת, אָדער פֿון חָכְמָה, און ווערט דער אָרט, ווו די אוירן רעדן אַרויס אין גילוי. אָבער דאָס אַלץ נעמט נאָך אָן און פֿאַרנעמט דעם יסודישן מבנה, ווו דער יְסוֹד שטייט ווי דער עָרוּץ און די מַלְכוּת ווי די מְקַבֶּלֶת.

אָבער ס'איז דאָ אַ טיפֿערע מעגלעכקייט, וואָרויף די תּוֹרַת־הָאֲרִיזַ"ל רמז'ט און חסידות לייגט ליכט: אַז אין דעם שליימעסדיקן תִּיקּוּן וועט די מַלְכוּת ניט נאָר זיך מִתְלַבֵּשׁ זײַן אין די אוירן פֿון אַנדערע ספֿירות און בלײַבן דער לעצטער כּלִי, נאָר זי וועט זיך הויבן צו נעמען אויף זיך דעם עצם־תַּפְקִיד פֿון יְסוֹד אַליין. דהַיְנוּ, אַז די נְקוּדַּת־"כָּל", וואָס זאַמלט און גיט ווײַטער אַלע עֶלְיוֹנֶע אוירן, וועט אַליין אַראָפּגיין אין אָרט פֿון "אַיִן", און דער מְקַבֵּל וועט זיך פֿאַרוואַנדלען אין עָרוּץ.

כּדי צו פֿאַרשטיין דאָס, דאַרף מען מְזַכֵּך זײַן דעם באַגריף פֿון "תְּבִיעַת"־הַיְסוֹד. ניט אַז די מַלְכוּת ווערט אַ נײַע ספֿירָה מיטן נאָמען יְסוֹד צוזאַמען מיט זיך אַליין, כּאילו מען האָט צוגעלייגט נאָך אַ ספֿירָה איבער די עֶשֶׂר־ספֿירות. און ניט אַז זי רײַסט אַרויס דעם יְסוֹד פֿון זײַן אָרט; דער אינערלעכער מבנה פֿונעם אילן בלײַבט שטיין אויף זײַן אָרט. נאָר "תְּבִיעַת"־היְסוֹד מיינט, אַז אַלץ וואָס אין דעם געוויינטלעכן סדר איז דאַווקא דורכן יְסוֹד אַריבערגעגאַנגען ווי אַ באַזונדערן אֵיבֶר – גייט איצט דורך די מַלְכוּת אַליין. די מַלְכוּת ווערט די לעצטע נְקוּדַּת־ההִתְקַשְּׁרוּת און די לעצטע נְקוּדַּת־המסִירָה צום זיין. די ברית צווישן העכער און נידעריקער ווערט אַרײַנגעשריבן אין דעם עצם־כֹּחַ־הקבלה פֿון דער מַלְכוּת.

אין אַזאַ צירוף איז די מַלְכוּת ניט מער אַ פּאַסיווע נְקוּדַּת־סיום, וואָס מקַבּל איז פֿון אַ יְסוֹד, וואָס געהערט נאָך צום צד פֿון די עֶלְיוֹנֶע עולמות. די מַלְכוּת אַליין איז די ברית, דער אָרט פֿון קשר, דער "כָּל", דורך וועלכן דאַווקא גיט מען אַלץ. דער עולם איז דאַן ניט נאָר אַ פּלאַטפֿאָרמע, וואָרויף דער אֱלֹקִי־אור שײַנט; דער עולם אַליין, אין זײַן ניגלדיקער מַלְכוּת, איז דער אֵיבֶר פֿון דער אֱלֹקִי־נתִינָה.

דאָס איז די פְּנִימִיּוּת פֿונעם צוקונפֿטיקן צײַט, ווען "וְנִגְלָה כְּבוֹד ה', וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו". דאָס בָּשָׂר אַליין וועט זײַן אַ עָרוּץ, ניט נאָר אַ מקַבּל. די לעצטע ספֿירָה וועט זײַן דער יְסוֹד פֿון אַלע, וואָס שטייען פֿאַר איר; די מציאות אַליין וועט זײַן דער אֵיבֶר־הברית, דורך וועלכן דאַווקא דער איין־סוף גיט אָן אָן קיין הֶסְתֵּר.

און איצט, אין דעם סדר פֿון פֿאַר־משיח'ס צײַטן, קען אַזאַ היפּוך עקזיסטירן נאָר אין מאָמענטן, טיילוויַיז, ווי אַ עֲלִיַּת־הַמַּלְכוּת אויף אַ ווײַל. ס'זענען דאָ צײַטן, ערטער אָדער מענטשן, ווו די מַלְכוּת שטײַגט אַרויף צו דער מדרגה פֿון יְסוֹד, און דער ניגלדיקער עולם ווערט פֿאַר אַ קורצן מאָמענט דער עָרוּץ פֿון אַלע עֶלְיוֹנֶע לעבנס־כּוחות. אָבער דער עולם בכלל

קען נאָך ניט טראָגן אַזאַ מצבֿ ווי זײַן קוויתּות׳דיקן מצבֿ. די גרענעצן צווישן משפּיע און מקַבּל, צווישן יְסוֹד און עולם, דאַרפֿן בלײַבן שטאַרק, כּדי אַז דער מבנה זאָל ניט צוזאַמענפֿאַלן, כּדי אַז די איין־סופֿדיקע נתִינָה זאָל ניט איבערפֿליסן די כֵּלִים.

דער חִדוּשׁ פֿון מלך־המשיח איז, אַז בײַ אים ווערט אַזאַ היפּוך ניט נאָר אַ צײַטווײַליקע עֲלִיָּה, נאָר אַ קוויתּות׳דיקער און נצח׳דיקער צירוף. זײַן מַלְכוּת, וואָס איז משורש אין דָּוִד און Zugleich שטייט זי אין דעם סוף פֿון אַלע בירורים, גיט איר דעם נאָמען כֹּחַ צו נעמען אויף זיך דעם תַּפְקִיד פֿון יְסוֹד פֿאַר דער גאַנצער בריאה. ער איז ניט נאָר אַ מלך ווי אַ מקַבּל פֿון דער אֱלֹקֵי־גזירה; נאָר אַז אין זײַן מַלְכוּת אַליין איז ער דער ממשות׳דיקער עָרוּץ, דורך וועלכן דאַווקא פֿליסט אַלע אֱלֹקִי־השפּעה אין די עולמות.

דערפֿאַר רעדן די נביאים פֿון משיח ניט נאָר ווי פֿון אַ הערשער, נאָר ווי פֿון אַ ברית: "וְאֶתְּנְךָ לִבְרִית עָם". זײַן פּערזענלעכקייט, זײַן מַלְכוּת, זיי זיינען אַליין די ברית, דער יְסוֹד, דורך וועלכן דאַווקא ווערט דער קשר צווישן ה׳ און דער בריאה מחדש געמאכט אין אַ גאַנצן קלאָרקייט. אַלץ וואָס ציט זיך אַראָפּ פֿון כֶּתֶר דורך דַּעַת, אַלץ וואָס האָט זיך צוזאַמענגעאייניקט און צוזאַמענגעשלאָסן אין די עֶלְיוֹנֶע מידות, ווערט איבערגעגעבן צו זײַן מַלְכוּת ווי די נְקוּדַּת־המסִירָה. דער גאַנצער "כָּל" ווערט אַרײַנגעגעבן אין די הענט פֿון דער מַלְכוּת.

און דאָ קערט זיך אונדזער פֿריִערדיקע שְׁאֵלָה צוריק מיט נאָך גרעסערער שאַרפֿקייט. אויב דער געוויינטלעכער יְסוֹד, וואָס געהערט נאָך צום צד פֿון די עֶלְיוֹנֶע עולמות, הייסט "צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם" – און גאַנצע זײַן קדושה הענגט אָפּ פֿון שמִירַת־הברית – אַל־אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, ווען דער תַּפְקִיד פֿון יְסוֹד ווערט איבערגעגעבן צו דער מַלְכוּת אַליין, צום אָרט, וואָס שטייט פָּנִים־אֶל־פָּנִים מיט דער בריאה. ווען די ניגלדיקע מַלְכוּת־העולם איז דער אֵיבֶר, דורך וועלכן דאַווקא דער איין־סוף גיט, וואָס פֿאַר אַ הבטחה האָבן מיר, אַז דער עָרוּץ וועט בלײַבן גאָר ריין, אַז ס׳וועט זיך ניט אַרײַנמישן קיין שפּריצל פֿון יֵשׁוּת, פֿון אַ פרעמדן רָצוֹן, אינעם שטראָם?

דען דער יְסוֹד, אין זײַן עצם־מהות, איז דער אָרט, ווו די אינערלעכע נאָענישקייט איז מעגלעך, און ווו אַזאַ נאָענישקייט איז מעגלעך, איז אויך מעגלעך דער סכּנה פֿון אַ פֿאַרדרייטער הִתְקַשְּׁרוּת, פֿון אַ קשר, וואָס איז זיך־צענטרירט און אינטערעסירט. ווי קען דען די מַלְכוּת, וואָס טראָגט איצט אויף זיך גאַנצע אחריות פֿון יְסוֹד, שטיין אין דעם עק פֿון אַלע מעגלעכקייטן און בלײַבן דען אַ צוטרויערישער עָרוּץ צום רָצוֹן און תַּעֲנוּג פֿון כֶּתֶר?

און דאַווקא דאָ אַנטפּלעקט זיך די עֶלְיוֹנסטע תַּכְלִית פֿון דַּעַת־הכֶּתֶר אין משיח. דען זײַן מַלְכוּת נעמט ניט אָן דעם תַּפְקִיד פֿון יְסוֹד ווי אַ כּבִישה, חלילה, נאָר זי מקַבּל איז אים ווי אַ פִּקָּדוֹן, ווי אַ ברית. זײַן "תְּבִיעָה" אויף יְסוֹד איז אַליין אַ מעשה פֿון גאַנצן בִּטוּל צום כֶּתֶר, וואָס שטייט העכער פֿון תודעה. דאַווקא צוליב דעם, אַז זײַן דַּעַת איז ווי אַ משׁמֶרֶת פֿון כֶּתֶר,

בלײַבט זײַן מַלְכוּת – אַפִילו ווען זי ווערט דער כלל־עָרוּץ – גאָרניט אַנדערש ווי דער שליימעסדיקער אויסדרוק פֿון יענעם פֿאַרבאָרגענעם רָצוֹן און פֿאַרבאָרגענעם תַּעֲנוּג.

דאָס איז דער פּאַראַדאָקס, וווּהין אַלע אונדזערע פֿאָרדערונגען ביז אַהער האָבן זיך צוגעצויגען: אַז יענער, וואָס האַלט אין זײַן האַנט דעם גרעסטן כֹּחַ פֿון בחירה און הִתְקַשְּׁרוּת אין דעם עק פֿון דער בריאה, איז אויך דער מערסט לייער פֿון זיך אַליין, אַז גאַנצע זײַן הִתְקַשְּׁרוּת איז גאָרניט אַנדערש ווי די הִתְקַשְּׁרוּת פֿונעם איין־סוף צו זײַן עולם. כּדי צו זען, ווי אַזאַ בחירה קען זײַן גאָר פֿרײַ און Zugleich גאָר ריין, דאַרף מען איצט נאָך טײַפֿער פֿאַרטיפֿן אין דער מהות פֿון בחירה, ווען זי איז דורכגעטרונקען מיט כֶּתֶר, און ווי בײַ משִׁיח ווערן די חֵרוּת פֿון מַלְכוּת און די נֶאֱמָנוּת פֿון יְסוֹד איינס און דאָס זעלבע.

ח

כְּדֵי זיך צו נאָענטערן צו דעם פּאַראַדאָקס, דאַרף מען ערשט מְזַכֵּך זײַן כַּוָּנָה, ווען מיר רעדן פֿון „בְּחִירָה□.

אַז לאַנג ווי די בְּחִירָה ווערט זיך אַרײַנגעמאַכט נאָר ווי אַ כֹּחַ־הַיְכוֹלֶת צו וועלן צווישן אַרעוודיקע אַלטערנאַטיוון – דאָס אָדער יענעס, ליכט אָדער טונקל, און יידע שטייען פֿאַר דער נֶפֶשׁ ווי צוויי „גרייטע□ מעגלעכקייטן אין גלײַכן – דאַן זעט טאַקע אויס, אַז יעדע הבטחה פֿון ריינקייט מינערט אָפּ פֿון דער חֵרוּת. דען אויב אַ וועג איז פֿאָרויס באַשטימט, אָדער אויב דער בּוֹחֵר איז באַגרעניצט דורך אַ סאָרט פּנימיקן הֶכְרֵחַ, דאַכט זיך, אַז דער ברייטקייט פֿונעם פֿעלד, וואָס ליגט פֿאַר אים אָפֿן, ווערט פֿלוצלינג צוזאַמענגעצויגען.

אָבער אַזאַ דִּמְיוֹן פֿון בְּחִירָה אַלס אַזאַ, איז אַליין אַ פְּרִי פֿון הֶסְתֵּר. ער געהערט צו אַ תקופה פֿון נִבְרֵא־תּוֹדָעָה, אין וועלכער די מהות פֿון דער נֶפֶשׁ אַליין איז פֿאַרהוילן פֿון איר, ביז אַז גוט און שלעכט קענען זיך פֿאָרשטעלן ווי צוויי פרעמדע חֲפָצִים, אַרויסגעלייגט אויפֿן טיש פֿון דער חוויָה. דאַן פֿאַרנעמט זיך די נֶפֶשׁ צו זיי ווי צו „אַנדערע□ זאַכן, און די חֵרוּת ווערט בײַ איר דערלעבט דאַווקא אין יענעם רוים צווישן דעם „איך□ און די זאַכן, אין וועלכע איך קען בּוֹחֵר זײַן.

אָבער חַסִּידוּת גיט אָפּ אַ טיפֿערן דימענסיע פֿון חֵרוּת, וואָס איר שֹׁרֶשׁ ליגט ניט אין רוים, נאָר אין מהות. ס'איז דאָ אַ אופֿן פֿון בְּחִירָה, אין וועלכן די נֶפֶשׁ שטייט ניט קעגן די מעגלעכקייטן, וואָס שטייען פֿאַר איר, ווי כּאילו פֿון דרויסן, כּדי זיי אָפּצוּוואָגן, נאָר זי דערקענט – אין דעם אַלערטיפֿסטן פּנימיקן אופֿן – אַז נאָר איין פֿון יענע וועגן איז טאַקע אין הרמאָניע מיט דעם, וואָס זי איז. דער אַנדערער וועג איז, אין תּוֹך, ניט קיין עכטע מעגלעכקייט – נאָר אַ מעגלעכקייט נאָר צוליב דעם, אַז דער עולם איז נִבְרָא יֵשׁ מֵאַיִן און קען זיך אַרײַנרעדן, כּאילו ער איז אָפּגעטײלט פֿון זײַן מקור. אין פֿאַרהעלטעניש צום עצם־הַנֶּפֶשׁ אַליין איז יענער וועג אַ מהותדיקער שקר, אַן אוממעגלעכקייט, וואָס שטעלט זיך פֿאָר אַלס בְּחִירָה.

דאָס איז די פְּנִימִית־תּוֹרָה, וואָס דער אַדמו״ר הזקן גיט אָפּ אין ענין די עצם־אֱמוּנָה פֿון דער נֶפֶש־הָאֱלֹקִית. ער דערקלערט, אַז אין דעם עיקר פֿון יעדער נֶפֶש־יִשְׂרְאֵלִית ברענט אַ פּשוטע, ניט־מוּשָׂגדיקע ידיעה אין אֱלֹקוּת, וואָס נעמט זיך ניט פֿון הִגָּיוֹן און הענגט ניט אָפּ פֿון חינוך, פֿון הרגשה אָדער פֿון באַוווּסטע תּוֹדָעָה. דאָס איז אַ ידיעה, וואָס איז איינס מיט זײַן אַליין, ווי אַ זהוּת־עַצְמִית פֿון אַ פֿלאַם, וואָס „ווייסט□ נאָר אַרויפֿצוגיין. פֿון יענער נקוּדָה קוּים אַרויס די גרייטקייט צו מְסִירַת־נֶפֶש, די כֹּחַ צו פֿאַרזיכטן אויף אַלץ און זיך ניט אָפּצוטיילן, אַפֿילו פֿאַר אַ קלײנסטן רגע, פֿון דער אחדוּת פֿון דעם אייבערשטן יִתְבָּרֵךְ.

און דער עיקר – דאָס איז ניט קיין באַשלוס, וואָס קומט נאָך אַ הִתְבּוֹנְנוּת און אַ שִׁקּוּל־דַּעַת, נאָר אַ התפָּרְצוּת פֿון דעם, וואָס ער רופֿט רְעוּתָא דְּלִבָּא, דער אינערלעכער רָצוֹן אין האַרצן, וואָס איז גאָרניט אַנדערש ווי אַ ניצוץ פֿון דער יְחִידָה אין דער נֶפֶש אַליין. ווען יענער נקוּדָה ווערט angerירט, „בּוֹחֵר□ דער מענטש ניט אין אֱלֹקוּת קעגן עֲבוֹדָה־זָרָה ווי צוויי וועגן אין גלײַכן ערך. ער דערלעבט, אַז עֲבוֹדָה־זָרָה איז ניט נאָר פֿאַרבאָטן, נאָר אוממעגלעך, צוליב דעם, אַז זי סותרת זײַן מציאוּת אַליין. דאָס, וואָס פֿון דרויסן זעט אויס ווי אַ גיבּוֹרישע בְּחִירָה, איז פֿון אינעווייניק אַ פּשוטע התגלוּת פֿון דעם, וואָס ער איז.

אין ליכט פֿון דעם קענען מיר שוין דערקענען אַ אַנדער סדר פֿון בְּחִירָה. אמתע חֵרוּת איז ניט דער כֹּחַ־הַיְכוֹלֶת צו וואָלטן וועלן דאָס, וואָס סותרת די מהוּת פֿונעם מענטש, נאָר דער כֹּחַ־הַיְכוֹלֶת אַרויצברענגען זײַן מהוּת אין פּועל אָן קיין מניעה. דער שִׁעְבּוּד ליגט ניט אין דעם, אַז עס פֿעלט די מעגלעכקייט צו בּוֹחֵר זײַן אין שלעכטס, נאָר אין יענעם בילבול, וואָס לאָזט דאָס שלעכטס זיך פֿאָרשטעלן ווי אַ מעגלעכקייט. ווען דער עצם־הנֶפֶש גיט זיך אָפּ אין גילוי, איז איר אידענטיפֿיקאַציע מיט אֱלֹקוּת ניט קיין געצוווּנגענע התאחדוּת, נאָר אַ מהוּתדיקע אחדוּת.

און זע, דאָס, וואָס איז פּרטימדיק אין יעדער נֶפֶש־יִשְׂרְאֵלִית ווי אַ ניצוץ, געפֿינט זיך אין דער דמות פֿון משיח אין אַ כללידיקן און שליימעסדיקן אופֿן. חַסִידוּת באַשרײַבט אים ווי „יְחִידָה דְּעָלְמָא□ – די איינציקע נקוּדָה, אין וועלכער זאַמלען זיך צוזאַמען אַלע ניצוצות פֿון ישׂראל, און אַפֿילו גאַנצע נִבְרֵא־מציאוּת, אין אַ צענטראַלן פּונקט פֿון תּוֹדָעָה איינס. ווי בײַ אַ יחיד־מענטש איז די מדרגה פֿון יְחִידָה יענער מדרגה, וואָס גייט ניט אַראָפּ אין גלות, בלײַבט אומבאַשאָדיקט פֿון חטא און הֶסְתֵּר – אַזוי איז משיח די התגלוּת פֿון יענער נקוּדָה אין גאַנצן בריאה־כּוּלה.

אויב אַזוי, זײַן דַּעַת – די פנימדיקע ידיעה און דער מחַבֵּר־קֶשֶׁר – איז ניט ווי אַ געוויינלעכער דַּעַת, וואָס דאַרף זיך קעמפֿן, כּדי צו פֿאַרבינדן די הבנה פֿונעם מוח מיטן האַרצן, וואָס ציט זיך אין אַ סך ריכטונגען. זײַן דַּעַת איז דַּעַת־הַיְחִידָה: אַ דַּעַת, וואָס וואַקסלט אַרויס פֿון עצם אַליין, און דערפֿאַר איז זי גאָר דורכגעטרונקען מיט דער הַכָּרָה פֿון כֶּתֶר־אֵין־סוֹף.

דען דער כֶּתֶר, ווי עס איז שוין דערקלערט געוואָרן, איז דער גאָטלעכער רָצוֹן און תַּעֲנוּג, וואָס גייען פֿאָר אַלע התגלות און שטייען העכער פֿון גאַנצן סדר־הַספֿירות און העכער פֿון אַלע עולמות. דאָס איז ניט „רָצוֹן□ אין דעם זין, ווי מיר דערלעבן אים – משתּנֶה און מתנַגֵּשׂ – נאָר דער ערשטע „הֵן□ פֿונעם אֵין־סוֹף צו זײַן אייגענער כַּוָּנָה אין דער בריאה, דער תַּעֲנוּג אין זײַן מַלְכוּתוֹ אַליין, וואָס גייט פֿאָר אַלע פֿראַגעס. אַזאַ רָצוֹן איז ניט קיין חיצוניותדיקער גזֵרה; ער איז דער גאָטלעכער עצם אַליין, וואָס נייגט זיך צו התגלות.

ווען מיר זאָגן, אַז בײַ משיח איז דאָ אַ דַּעַת אין כֶּתֶר, מיינען מיר ניט, אַז ער, כּביכול, האָט געשאַפֿן אַ מושָּׂג אין כֶּתֶר און אַרײַנגעשטעלט אים צווישן אַנדערע געדאַנקען. נאָר אונדזער כַּוָּנָה איז, אַז דער כֹּחַ פֿון ידיעה און באַשלוס אַליין בײַ אים איז דורכגעטרונקען מיט אַ גאַנצער שְׂקִיפוּת אין יענעם רָצוֹן, וואָס שטייט העכער פֿון תּודעה. זײַן דַּעַת איז דער פּונקט, אין וועלכן כֶּתֶר טריט צום ערשטן אַרײַן אין גילוי; דאָס איז דער כֶּתֶר, וואָס ווערט זיך באַוווּסט פֿאַר זיך אַליין אין די גרענעצן פֿון אַ נִבְרֵא־נֶפֶשׁ.

אין אַזאַ מצבֿ איז דער רָצוֹן פֿון אֵין־סוֹף ניט קיין זאַך, וואָס שטייט אַרויס פֿון אים און צו וועלכן ער דאַרף זיך אונטערוואַרפֿן, און ניט קיין געזעץ, וואָס שוועבט איבער אים און ער קען אים אָננעמען אָדער אָפּשטויסן. דאָס איז די אינערלעכע דפֿיקָה פֿון זײַן מציאות אַליין. צו זאָגן, אַז ער „פּאַסט זיך אָן□ צום רָצוֹן פֿון כֶּתֶר, איז כמעט אַ פֿאַרפֿירונג, דען דאָ זענען ניטאָ צוויי זאַכן – אַ בּוֹחֵר און אַ רָצוֹן – וואָס דאַרפֿן זיך צוזאַמענפּעסטיקן. דאָ איז דאָ איינער לעבעדיקער רָצוֹן, וואָס זײַן בְּחִירָה איז נאָר די צורה פֿון זײַן גילוי.

דאָס איז דער חִלּוּק צווישן אַ געצוווּנגענער התאחדות און אַ מהותדיקער אחדות. כּפִּיָּה אַרבעט דאָרט, ווו עס זענען דאָ צוויי: אַן אָנגעזאָגטער און אַן אָנגעזאָג, אַ „איך□ און אַ „ראוי□, און דער קֶשֶׁר צווישן זיי ווערט געהאַלטן דורך דרוק, מורא אָדער אַפֿילו אַ חוֹבָה, וואָס איז מסובר מיט טַעַם. אַ מהותדיקע אחדות איז, ווען דער „ראוי□ איז די אמתע עצם פֿון דעם „איך□, ווען די נורמע איז די עצם־הֱיוֹת. דאָרט איז דער רָצוֹן צו מקיים זײַן ניט קיין צוגעלייגטע שיכטע איבער דער עצמיות, נאָר די עצמיות אַליין אין באַוועגונג.

בײַ געוויינלעכע נְפָשׁוֹת גיט זיך אַזאַ מהותדיקע אחדות אָפּ נאָר אין געכאַפּטע מינוטן – בײַ אַ שְׁעַת־מְסִירַת־נֶפֶשׁ, בײַ אַ פּלוצלינגער התעוֹררוּת פֿון רְעוּתָא דְּלִבָּא, וואָס שׁוֹחֵף אַלע חשבונות. די מערסטע צײַט ווינט זייער תּודעה אין די נידעריקע מדרגות פֿון נֶפֶשׁ און רוּחַ, ווו תּאַוות און יראות קענען זיך אָפּטרעטן פֿון דער הרמאָניע מיט זייער אייגענער מהות. בײַ זיי ליגט כֶּתֶר־הַנֶּפֶשׁ רובֿ־פּרטים אין הֶסְתֵּר, און די בְּחִירָה שפּילט זיך אָפּ אין דעם מַתַּח צווישן גילוי־רְצוֹנוֹת און אַ פֿאַרהוילענע אמת.

די יְחִידוּת פֿון משִׁיח איז, אַז בײַ אים איז יענער פּנימיקער פּונקט ניט קיין התפּרְצוּת פֿון צײַט צו צײַט, נאָר אַ תּמידדיקער מצבֿ. די יְחִידָה, וואָס בײַ אַנדערע בלײַבט אין הֶעְלֵם, איז בײַ אים דער דאָמינירנדיקער אופֿן פֿון תּודעה. דערפֿאַר באַוועגט זיך זײַן דַעַת ניט צווישן כֶּתֶר און נידעריקע משִׁיכוֹת, דען בײַ אים איז ניטאָ קיין אַנדערע משִׁיכָה. די אײנציקע „משִׁיכָה□, וואָס עקזיסטירט בײַ אים, איז די משִׁיכָה פֿון כֶּתֶר צו דער מילוי פֿון זײַן אײגענער כַּוָּנָה.

איצט קענען מיר צוריקקערן צו דער פֿראַגע: ווי קען זײַן זײַן בְּחִירָה בלײַבן פֿרײַ, אויב זי איז אַזוי שטאַרק קבוע דורך כֶּתֶר? די תְּשׁוּבָה איז, אַז דאָס, וואָס מיר רופֿן דאָ „קְבִיעוּת□, איז גאָר דער תּוך פֿון דער חֵרוּת. לויט ווי דער רָצוֹן איז טיפֿער פֿאַרוואָרצלט אין זײַן עצם־מציאוּת, אַלס ווייניקער בלײַבט אַ עכטע מעגלעכקייט, אַז ער וועט וואָלטן וועלן עפּעס, וואָס סותרת דעם עצם – און דאָס אַליין איז זײַן שליימעס. זיך אַרײַנצורעדן אַ „חֵרוּת□, וואָס אַרײַננעמט די מעגלעכקייט זיך אַליין צו פֿאַרניכטן, הייסט זיך אַרײַנצורעדן אַ חֵרוּת, וואָס רײַסט אָפּ זיך אַליין.

בײַ משִׁיח איז די נקוּדָה פֿון מַלְכוּת – דער אָרט פֿון באַשלוס, פֿון דעם ריבּוֹנישן „הֵן□ און „לֹא□ – גאָר אידענטיש מיט יענעם שֹׁרֶשׁ. ווען ער בּוֹחֵר, פֿילט ער ניט אויס קיין חיצוניותדיקן צִוּוּי, און ער ווערט ניט געטריבן דורך אַ פּנימיקע כּפִיָּה, קעגן וועלכער ער וואָלט טאַקע ליב געהאַט זיך צו ווידערזאָגן. ער לאָזט נאָר דעם כֶּתֶר רעדן זיך אַליין דורך די כֵּלים פֿון דַעַת, יְסוֹד און מַלְכוּת. זײַן בְּחִירָה איז דער אויסדרוק פֿון כֶּתֶר אין צײַט.

און פֿון יענער זײַט באַטראַכט, איז אויך זײַן כֹּחַ פֿון תְּבִיעַת־הַיְסוֹד, זײַן זײַן דער קֶשֶׁר און דער כלל־עָרוּץ, ניט קיין אַקט פֿון אײגענער התקדמוּת, נאָר פֿון ביטול־ה„איך□. דען ווען ער נעמט אויף זיך די תַּפְקִיד פֿון יְסוֹד, גרינדעט ער ניט אַרויס זיך אַליין ווי אַ פֿאַרבונדן מיט די עולמות, נאָר ער לאָזט דעם רָצוֹן־הָאֵין־סוֹף אַליין זיך פֿאַרבינדן מיט זיי אָן מניעה. זײַן פּנימיקע נאָענטערהייט צו דער בריאה איז די נאָענטערהייט פֿונעם אֵין־סוֹף צו זײַנע יצוּרים, און ניט די נאָענטערהייט פֿון אַ באַזונדערן נִבְרָא, וואָס זוכט זײַן השלמה אין אַנדערע.

דערפֿאַר ווערט גודל־חֵרוּתוֹ אַליין – די תּוכנה, אַז אין זײַן באַשלוס הענגט אָפּ דער כלל־סדר פֿון אַלע עולמות אין צײַט־הַגְּאֻלָּה – דער קלאָרסטער גילוי פֿון דער אחדוּת פֿון כֶּתֶר מיט דער בריאה. ווען עס וואָלט געבליבן בײַ אים אַ סך־הכּל בְּחִירָה פֿון יֵשׁוּת, אַ סך־הכּל הרגשה פֿון אַ „איך□, וואָס שטייט קעגן דעם רָצוֹן פֿונעם בּוֹרֵא, וואָלט דער עָרוּץ געבראָכן געוואָרן. נאָר צוליב דעם, אַז זײַן „איך□ איז גאָרניט אַנדערש ווי אַ כּלִי צו רְעוּתָא דִּכְתָרָא, דערפֿאַר, לויט ווי מען ברייטערט אויס זײַן שׂררה און זײַן מַמְלָכָה, אַזוי לײַכט כֶּתֶר אַליין אין נאָך גרעסערער שְׂקִיפוּת.

אין אַזאַ אופֿן לייזט זיך דער פּאַראַדאָקס, ניט דורך אַ מיעוט אין דער בְּחִירָה פֿון משִׁיח, נאָר דורך אַ פֿאַרברייטערונג אין אונדזער פֿאַרשטאַנד, וואָס בְּחִירָה קען זײַן. אין איר נידעריקער מדרגה איז בְּחִירָה די ציטער פֿון אַ צעטיילטן „איך□, וואָס שטייט פֿאַר קעגנזעצלעכע משִׁיכוֹת. אין איר העכסטער מדרגה איז בְּחִירָה די אַדירע טריט פֿון אַ „איך□, וואָס איז געוואָרן אײנס מיט זײַן מקור, און גיט אין גאַנצער חֵרוּת אין די גרענעצן אַרויס דעם אֵין־סוֹפדיקן רָצוֹן.

און זינט משיח איז די יְחִידָה דְּעָלְמָא, איז אַזאַ צורה פֿון בְּחִירָה ניט קיין פּערזענלעכע התרוֹמְמוּת פֿון אים אַליין, נאָר דער מוסטער און דער עָרוּץ, דורך וועלכן אַלץ־אין־אלץ וועט אַזאַ מְזֻקָּקטער חֵרוּת זיך טיילן מיט דער גאַנצער בריאה. איצט טריט זי אַרויס צענטראַליזירט אין איין מלך, אין איינע מַלְכוּת, וואָס שטייט אויפֿן זאַף פֿון אֵין־סוֹף. דורך אים וועט דער עולם זיך לערנען, וואָס הייסט, אַז אַ רָצוֹן קען זײַן גאָר איינס מיט כֶּתֶר, און אין זעלבן מאָמענט באַוווּסט, פּועלדיק און פֿרײַ אין די נידעריקסטע עולמות.

ט

איבֶּן־כֵּן שטעלט זיך איצט אַ נײַע, שאַרפֿע פֿראַגע: אין וואָס פֿאַר אַ היסטאָרישן מאָמענט הייבט אָן די פנימיותדיקע צורה פֿון די עולמות – משיח ווי אַ מַלְכוּת וואָס טויעט דעם יְסוֹד, דורכגעטרונקען פֿון כֶּתֶר – זיך אַנטפּלעקן אינעם צײַט־פֿאַרלאָף? ווּ, אינעם שלשלת־הדורות, טריט אַרויס די פֿאַרבאָרגענע מַלְכוּת פֿון דָּוִד, מַלְכוּת דְּאֲצִילוּת, פֿון איר אַבסטראקציע און ווערט אַ לעבעדיקע מציאות, ניט נאָר אין די עלי־עולמות נאָר אויך אינעם בשׂר־ודמדיקן מעשׂה־הסיפּור פֿון עם־יִשְׂרָאֵל?

דאָ האָט דער רבי אַנטפּלעקט אַ ניפֿלדיקן ענין: אַז ס׳איז דאָ אַ גענויע התאמה צווישן דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג פֿון חסידות חב״ד און צווישן דער אַנטוויקלונג פֿון די ספֿירות אינעם עולמות־סדר פֿון עָלְמָא דְאִתְכַּסְיָא און עָלְמָא דְאִתְגַּלְיָא אין אֲצִילוּת; און אַז אונדזער דור איז ניט סתּם נאָך אַ חוליא אין דער קייט, נאָר די לעצטע נקודה – מַלְכוּת דְּמַלְכוּת – אין וועלכער אַלץ וואָס איז פֿריִער געווען נאָר בכּח מוז סוף־כּל־סוף קומען צום גאַנצן גילוי.

פֿון דעם אַדמו״ר הזקן ביז צום רבי זענען דורכגעגאַנגען זיבן דורות. אין אומצאָל סיחות האָט דער רבי אָפּגעצייכנט דעם גאַנצן בנין: דער ערשטער דור ווי אַ „קאָפּ□ און אַ אָנהייב, דער זיבעטער דור ווי די „פֿיס□ וואָס שטייען אויף דער ערד. אָבער ער איז ניט געבליבן בײַ זיבן. ער האָט גערעדט פֿון זיך אַליין ווי „נשׂיא־הדור־השביעי פֿון דעם אַדמו״ר הזקן□, און אין זעלבן מאָמענט ווי פֿון דער אָנהייב פֿון אַ אַכטער דור – „דור־השמיני□ – אין וועלכן אַלץ וואָס ביז איצט איז געווען נאָר בכּח דאַרף זיך אַנטפּלעקן בפועל. דען אין דער שפּראַך פֿון תּורה סימבאָליזירט זיבן די מדת־הטבע אין איר גאַנצער פֿולקייט; אַכט סימבאָליזירט דאָס וואָס ברעכט אַרויס פֿון טבע און קרוינט און מאַטערט אים פֿון אויבן.

דער מדרש לערנט אויף דעם פּסוק פֿון ברית־מילה, אַז „כָּל הַשְּׁבִיעִין חֲבִיבִין, וְהַשְּׁמִינִי מְקֻדָּשׁ□. די זיבן טעג פֿון מעשׂה־בראשית גרינדן דעם צײַט־מחזור; דער אַכטער טאָג פֿון דער מילה שנײַדט אַרײַן אינעם מחזור מיט אַ ברית וואָס וואַקסלט זיך ניט אַרויס פֿון דעם סדר־העולם, נאָר ווערט אַרויפֿגעשטעלט אויף אים פֿון אַ נויכמער הויכן מקור. אַזוי אויך שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת: נאָך די זיבן טעג סוכּות, וואָס שטעלן קעגן די זיבעציק אומות און דעם גאַנצן וועלטלעכן פֿאַרשיידנס, קומט דער „אַכטער□ – אַ טאָג פֿון אינערלעכן ייחוד צווישן הקב״ה און יִשְׂרָאֵל אַליין, „קָשָׁה עָלַי פְּרֵידַתְכֶם□, אַ קשר וואָס מע קען ניט צעטיילן צווישן די אומות, נאָר שייך צום שורש פֿון דעם פֿאַרבינדונג אַליין.

אין חסידות ווערט מסבר, אַז די מעלה פֿון „אַכט□ איז דאָס וואָס שטייט העכער פֿון דעם געמעסענעם סדר־המידות פֿון די זיבן – פֿון חֶסֶד ביז מַלְכוּת. דאָס איז די נקודה, ווּ כֶּתֶר רירט אָן דעם בנין; ווּ דער עֹנֶג און רָצוֹן־העליון פֿון אֵין־סוֹף קרוינען און דורכשיפּן די כּלים פֿון טבע. דערפֿאַר האָט מען אין בית־המקדש געהאַט אַ קינאָר מיט זיבן שטרונעס; און אין די טעג פֿון משיח וועט ער האָבן אַכט שטרונעס, דען דעמאָלט וועט דער ניגון ניט נאָר פֿאַראייניקן דעם עקזיסטירנדיקן עולם, נאָר אַנטפּלעקן אין אים נימין וואָס קומען פֿון העכער אַלע עולמות.

ווען דער רבי האָט אָנגערופֿן אונדזער צײַט „דור־השביעי□ און צוזאַמען דערמיט „דור־השמיני□, האָט ער ניט געשפּילט מיט לשון; ער האָט אַנטפּלעקט דעם פּנימיותדיקן מצב פֿון דער בריאה. דען דער זיבעטער, אין סדר־המידות, איז מַלְכוּת. אָבער אין יעדער ספֿירה איז דאָ אַ פּנימיותדיקער בנין פֿון עֶשֶׂר־ספֿירות; און מַלְכוּת אַליין כּולל פֿון חָכְמָה ביז מַלְכוּת. דער סוף פֿון אַלע ירידות, די נידעריקסטע נקודה וואָס רירט אָן דעם גשמיותדיקן חומר mamash, איז דעריבער מַלְכוּת דְּמַלְכוּת – די „אַכטע□, אויב מע ציילט ניט נאָר די אויבערשטע מדרגות, נאָר אויך די אינערלעכע אונטער־מדרגות אינעם נידעריקסטן. דאָס איז דער דור וואָס שטייט, כּביכול, מיטביידע פֿיס טיף אַרײַנגעפֿלאַנצט אינעם גראָבסטן עולם, און אין זעלבן טראָגט אין זיך אַ ניצוץ פֿון כֶּתֶר.

אין ליכט פֿון דעם קען מען פֿאַרשטיין, פֿאַרוואָס דער רבי האָט אַזוי שטאַרק אונטערגעשטראָכן דעם באַגריף „נשׂיא־הדור□. חכמינו ז״ל זאָגן: „הַנָּשִׂיא הוּא הַכֹּל□. אין דער ניגלהדיקער דימענסיע איז דער נשׂיא די מַלְכוּת פֿון דור – אַ „מלך□ אין זינען פֿון הנהגה, פֿון „דָּבָר אֶחָד לְדוֹר□, דער איינציקער פּונקט אַרום וואָס דער דור דרייט זיך. אָבער בפּנימיות איז דער נשׂיא אויך יְסוֹד און כֶּתֶר פֿון דור: די נקודה, ווּ דער רָצוֹן־העליון רירט אָן די הערצער און מוחין פֿון עם, און דער עָרוּץ דורך וועלכן אַלע השפּעות פֿליסן אַרײַן אין זיי. דאָס זענען ניט דרײַ באַזונדערע תּפקידים, נאָר איינס: די מַלְכוּת פֿון נשׂיא אַליין איז דער כּלי פֿאַר כֶּתֶר; זײַן מַלְכוּת איז זײַן ביטול צום כֶּתֶר־העליון.

און זינט מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד איז דער שורש פֿון אַלע אמתע מַלְכוּת־יִשְׂרָאֵל, איז יעדער אמתער גילוי פֿון הנהגה אין יִשְׂרָאֵל – הייסט, אַ הנהגה וואָס איז אַ המשך פֿון תּורה און עבודה־השם – אין איר עיקר אַ צווײַג פֿון יענער דָוִדישער מַלְכוּת אַליין. חכמינו ז״ל זאָגן „מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה□ – דער שלטון פֿון הלכה און חכמים; און חסידות מסבר, אַז אַזאַ מַלְכוּת איז ניט קיין תּחליף פֿאַר דער מדינישער מַלְכוּת, נאָר איר פּנימיותדיקע נשמה. דער מלך הערשט איבער עם; די תּורה הערשט איבער מלך. און העכער ביידע שטייט דער נשׂיא, וואָס גיט אָפּ דעם „מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה□ – זײַן סמכות קומט ניט פֿון אונטן, דורך דעם הסכּמה פֿון די אונטערגעאָרדנטע, נאָר פֿון אויבן, דורך די תּורה וואָס ער דורכגיט.

אין די חב״ד־דורות איז די דינאַמיק אין דעם געגאַנגען אין אַ שטענדיקן, שטאַרקן אַנטפּלעקונגס־פּראָצעס. דער אַדמו״ר הזקן האָט אַנטפּלעקט דעם עצם פֿון חסידות ווי אַ נײַעם אור־התּורה אין עולם. זײַנע ממלא־מקום האָבן אויסגעברייטערט איר ברייטקייט און טיפֿקייט. אָבער אין אַלע זיבן ערשטע דורות איז איר „מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה□ – איר

אַנטפּלעקונג ווי אַ זעבאַרע מַלְכוּת אין עולם – געבליבן בפנימיות, באַקליידעט אין די לבושים פֿון גלות. אַפֿילו אין די ערטער, ווו יִשְׂרָאֵל האָבן דערקענט די רביים פֿון חב״ד ווי רבנים און מנהיגים, האָט דער עולם נאָך ניט דערלעבט דאָס ווי אַן אויפֿשײַן פֿון מַלְכוּת־יִשְׂרָאֵל.

דער רבי, לְעוּמַּת־זאת, האָט גערעדט אין אַ גאַנצנדיק אַנדערן נוסח. ער האָט בפֵּירוש פּראָקלאַמירט, אַז „הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּתְכֶם□ – אַז דער צײַט פֿון אײַער גאולה איז אָנגעקומען; אַז מיר שטייען „עַל סַף הַגְּאֻלָּה□, און אַפֿילו „שֶׁהוּ יָמִים בִּזְמַן עִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא, ווו מ׳הערט שוין די טריט פֿון משיח□. ער האָט געפֿאָדערט „קַבָּלַת־הַמַּלְכוּת□ – אַז דער דור זאָל אויף זיך נעמען די מַלְכוּת פֿון משיח – און ער האָט פֿאַרבונדן דאָס ניט מיט אַ ווײַטן צוקונפֿט, נאָר מיטן גרייפֿלעכן איצט, דורך אונטערשטרײַכן, אַז „אַלע תנאים פֿון גאולה זענען שוין מקוים געוואָרן□ און אַז עס בלײַבט נאָר איבער „די לעצטע קַבָּלַת־פָּנִים□.

אַזעלכע רייד זײַנען ניט סתּם חיזוק־רייד; דאָס איז די לשון פֿון אַ מַלְכוּת וואָס הייבט אָן אַרויפֿקומען אויפֿן פֿעלד. דען ווען די פנימיותדיקע מַלְכוּת דְּאֲצִילוּת הייבט אָן שטופּן אַרויס אין די כּלים פֿון עשִׂיָּה, מוז זי, לויט איר אייגענע הגדרה, זיך אויסדריקן ווי מַלְכוּת – ניט נאָר אין דעם פֿאַרבאָרגענען עולם פֿון נשמות און תּורה, נאָר אויך אין די זיילבן ווערטער, מיט וועלכע מיר באַצייכענען דעם נשׂיא און אונדזער צײַט. די שטאַרקע אונטערשטרײַכונג, אַז משיח איז אַ בשׂר־ודם וואָס איז שוין דאָ; אַז דער נשׂיא־הדור איז „דער משיח פֿון דור□ – דאָס איז דער היסטאָרישער גילוי פֿון דער פנימיותדיקער אמת וואָס מיר האָבן באַשריבן: אַ מַלְכוּת וואָס טויעט דעם יְסוֹד אויפֿן זאַף־הָאֵין־סוֹף ווערט איצט איבערגעזעצט אין „מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה□ וואָס טויעט איר ריכטיקן אָרט ווי מַלְכוּת־יִשְׂרָאֵל אינעם גוף פֿון היסטאָריע.

די צאָל „אַכט□ איז דאָ ניט נאָר אַ סימבאָל, נאָר אַ אות. ווי דער אַכטער טאָג פֿון ברית־מילה גראַוויטירט די ברית אינעם גוף פֿון קינד אַליין, העכער אַלע זיינע צוקונפֿטיקע בחירות, אַזוי גראַוויטירט דער „דור־השמיני□ די ברית־המַלְכוּת אינעם גוף פֿון יִשְׂרָאֵל אַליין, אינעם גאַנצן קאָללעקטיוון תּודעה. זײַן שטענדיקע אונטערשטרײַכונג, אַז מיר זײַנען „דער לעצטער דור פֿון גלות און דער ערשטער פֿון גאולה□, איז אַ פּראָקלאַמאַציע, אַז מַלְכוּת איז אָנגעקומען צו איר נידעריקסטן ירידה, און מוז דעריבער אָנהייבן איר עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת – אַנטפּלעקן איר כּח צו זײַן אַ כּלי פֿאַר כֶּתֶר אינעם נידעריקסטן עולם.

דאָס לייכט אויך אַרויס דעם שטאַרקן קשר, וואָס דער רבי האָט געקניפּט צווישן דעם חידוש פֿון מַלְכוּת־יִשְׂרָאֵל און דער הפצה פֿון די מעיָנות־החסידות חוצה. מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת הייסט „עַלְמָא דְאִתְגַּלְיָא□ – דער עולם פֿון גילוי. ווען איר אור הייבט אָן אַרויפֿקומען, קען תּורה זיך ניט מער פֿאַרשליסן אינעם בית־המדרש; זי מוז זיך אַרויסגיסן אין די גאַסן, אין אַלע שפּראַכן, אין זאַכן פֿון עולם אַליין. דאָס איז מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד וואָס גייט אַרײַן אין „מַלְכוּת שֶׁל תּוֹרָה□: די מַלְכוּת פֿון דָּוִד

אַנטפּלעקט זיך איצט בפנימיות בעיקר ווי די מַלְכוּת פֿון פּנימיות־התּורה איבער אַלע אירע באַניצער אינעם לעבן. דער רבי, ווי נשׂיא־הדור־השמיני, שטייט פּונקט אין יענעם צימצום־פּונקט, ווו זיך טרעפֿן צוזאַמען דער דָוִדישער שורש פֿון מַלְכוּת, דער תּורהדיקער שורש פֿון מַלְכוּת, און דער היסטאָרישער גוף פֿון עם־יִשׂרָאֵל.

איצט קענען מיר צוריקקערן צום אַלגעמיינעם נושא. ביז אַהער האָבן מיר גערעדט וועגן מַלְכוּת ווי אַ קאָסמישע ספֿירה, וועגן דָוִד ווי איר ערשטע גאַנצע אַנטפּלעקונג אין אַ מענטש, און וועגן משיח ווי איר העכסטן מקוים, דורכגעטרונקען פֿון כֶּתֶר. דורך די לופֿטן פֿון „דור־השמיני□ זעען מיר, אַז דאָס אַלץ איז ניט קיין ווײַטע מַטַפְּסִיקָה, נאָר אַ פּנימיותדיקער באַשרײַב פֿון אונדזער אייגענע לעבעדיקע מאָמענט. די פּשוטע תּוצאה, אַז ווערטער ווי „משיח□, „מַלְכוּת□, „גאולה□ זײַנען געוואָרן אַ טאָג־טעגלעכן חלק פֿון אונדזער לשון; אַז דער נשׂיא־הדור האָט געפֿאָדערט קָבָּלַת־הַמַּלְכוּת דאָ און איצט – דאָס אַלץ באַווײַזט, אַז די פּנימיותדיקע מַלְכוּת דְּאֲצִילוּת דרוקט זיך שוין אָן אויפֿן מסך, ווילנדיק דורכגיין.

אָבער דאָס ברענגט מיט זיך אַ נויטיקע פֿראַגע, וואָס רירט אָן יעדן איינציקן פֿון אונדז אינעם טיפֿסטן פּערזענלעכן אופֿן: אויב טאַקע האָט זיך אָנגעהויבן דער חידוש פֿון מַלְכוּת־יִשׂרָאֵל, אויב די אַכטע נימע פֿון דעם קינאָר־העולם איז שוין צוגעצויגן און איר קול הערט זיך אין די תּורות פֿונעם נשׂיא – ווי וועט אַזאַ מַלְכוּת זיך פֿאַרלעביקן דורך יעדן יחיד־יהודי אינעם אייגענעם טיפֿן פֿון זײַן נפֿש? ווו, אינעם אינערלעכן בנין פֿון דער נפֿש, האַלט זיך אָן די דינאַמיק פֿון מַלְכוּת, און ווי וועקט מען זי אויף און ברענגט זי אין גלײַך מיט דער מַלְכוּת פֿון משיח, וואָס שוואַרצט שוין אַרויס אין אונדזערע טעג?

ל

כְּדֵי אַרײַנצוגיין אין דעם ענין, דאַרף מען פֿריִער פֿאַרקלערן און דערמאָנען, אַז די ספֿירות זײַנען ניט נאָר אַ באַשרײַבונג פֿון עילויִקע עולמות, נאָר אויך דער אינערלעכער בנין פֿון דער נפֿש. ווי דער אַדמו"ר הזקן באַווייזט, די עֶשֶׂר־כּוחות־הנפֿש – דרײַ שכלדיקע כּוחות און זיבן מידות – זיינען אַ מענטשליכע אָפּשפּיגלונג פֿון די עֶשֶׂר־ספֿירות; זיי זיינען דער אופֿן, ווי דער צֶלֶם־אֱלֹקִים איז אַרײַנגעקריצט אינעם לעבן־נפֿש. און ווי אין סדר־העילוין איז דאָ אַ מַלְכוּת, וואָס נעמט אַרײַן פֿון אַלע און ברענגט אַראָפּ די עילויִקע ליכט ביז צום פּועל־ממש, אַזוי איז אויך אינעם אינערלעכן פֿון יעדן אידאָישן מענטש דאָ אַ מקביל־כּוח, אַ כּוח־הסיום, וואָס שטייט אין סוף פֿון אַלע אינערלעכע פּראָצעסן און זאָגט אַ פּשוטן וואָרט, אַ וואָרט וואָס באַשליסט אַלץ: „יאָ□ אָדער „ניין□.

די נקודה הייסט אין די מאמרים „נקודת־הַמַּלְכוּת אין דער נפֿש□ – די פּנימיותדיקע נקודה פֿון דער מַלְכוּת. זי איז ניט מער אַ מידה צווישן די מידות, און ניט מער אַ שכל צווישן די כּוחות־ההשגה. דאָס איז דער אָרט, ווו דער מענטש ווערט אַ מלך אויף זיך אַליין; ווו ער הערט אויף זיך צוצוציען נאָך מחשבות און מידות, און אין זייער אָרט באַשליסט ער, וואָס וועט טאַקע געשען.

אין לשון פֿון אַדמו"ר הזקן געפֿינט זיך די נקודה אין ספר־התּניא אין דער פֿאָדערונג פֿון קַבָּלַת־עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. אין פֿereke מ"א ווערט דערקלערט, אַז אַלע ליבע און מורא, אַלע התבוננות און התעוררות, זײַנען ניט שלם, נאָר אויב זיי ווערן ניט באַקרוינט דורך אַ פּשוטע קבלה פֿון עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם: אַז דער מענטש באַשליסט, ווי אַ עבד צום רבון, צו טאָן דעם רצון־המלך בפועל. אַזאַ קַבָּלַת־עוֹל איז ניט סתּם אַ רגשדיקע התפּעלות; זי איז די אינערלעכע שטעלונג פֿון דער נפֿש, אַז „איך בין זײַן עבד און ער איז מײַן מלך, דערפֿאַר וועל איך זיך פֿירן לויט דעם". דאָס איז דער גילוי פֿון דער מַלְכוּת אין דער נפֿש.

דענק, מַלְכוּת, לויטן סדר־הקאָסמוס, ווי מיר האָבן פֿריער געזען, ווערט ניט באַגרענעצט דורך אַ ריבוי־אור פֿון איר אַליין, נאָר דורך דעם, אַז זי פֿאַרענדיקט, חתמ'ט און ציט אַראָפּ אין מעשה. זי איז דער מויל, וואָס רעדט; די האַנט, וואָס רירט זיך; די פֿוס, וואָס גייט. אינעם מענטש קענען אַלע העכערע כּוחות זײַן אין זייער גאַנצן הדר – אַ טיפֿע השגה אין אֱלֹקוּת, אַ לוידנדיקע ליבע, אַ ציטערנדיקע מורא – און ווי לאַנג זיי בלײַבן אין מחוז־המחשבה און הרגש, זײַנען זיי ווי אַ דיבור, וואָס איז נאָך ניט געזאָגט, ווי אַ פּסק־דין, געשריבן און געחתמעט, וואָס איז נאָך ניט מוכרז געוואָרן. נאָר ווען דאָס אינערלעכע „איך" פֿונעם מענטש באַשליסט: „איך וועל טאָן", און די באַשלוס נעמט אָן אַ צורה אין דיבור און אין מעשה בפועל, דעמאָלט ווערט זײַן אינערלעכער עולם אַ מַלְכוּת.

דערפֿאַר האָבן חכמים געניי אויסגעקליבן זייער לשון און געזאָגט „קַבָּלַת־עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם". ניט נאָר „מַלְכוּת שָׁמַיִם" – די מציאות, אַז דער הקב"ה איז דער מלך – נאָר „קַבָּלַת־עוֹל", קבלה פֿון דער מַלְכוּת אַלס עוֹל. אַן עוֹל ווערט ניט פֿאַרשטאַנען דורך שכל; מען טראָגט אים אויף דעם האַלדז. דער שור פֿאַרשטייט ניט דאָס פֿעלד, ניט די מחרשה און ניט דעם קציר, און אַף־אַפֿ־על־פּי־כן בוקט ער זײַן האַלדז אונטערן עוֹל, און דער עולם ווערט באַזאָעט. אַזוי אויך, ווי אַדמו"ר הזקן זאָגט, דער עיקר־עבודה איז, אַז דער איד נעמט אויף זיך דעם עוֹל־הַמַלְכוּת, צו טאָן זײַן רצון יתברך בפועל, „בין מבין ובין אינו מבין", צי זײַן האַרץ ברענט צי ניט. די בוקניש פֿון דעם האַלדז, יענעם פּשוטן „יאָ", איז דער גילוי פֿון נקודת־הַמַלְכוּת.

דאָ דאַרף מען גוט אונטערשיידן צווישן צוויי גאַנץ־אַנדערע תּנועות, וואָס פֿון דרויסן קענען אויסזען ענלעך. עס זײַנען מעשים, וואָס קומען פֿון אינסטינקט, פֿון הרגל, פֿון סבֿיבֿה – אַ מענטש לייגט תּפֿילין, ווײַל אַזוי איז ער צוגעוווינט פֿון קינדווײַז אָן; ער רעדט מילד, ווײַל זײַן נאַטור איז ראַך; ער גיט צדקה, ווײַל די געזעלשאַפֿט דערוואַרט דאָס פֿון אים. אַזעלכע מעשים קענען זײַן גוט און טײַער, אָבער זיי דריקן נאָך ניט אַרויס די פּנימיותדיקע מַלְכוּת. אין אַזעלכע פֿאַלן באַשליסט דער מענטש ניט טאַקע; ער ווערט צוגעצויגן.

אין קעגנזאַץ דערצו זײַנען דאָ מאָמענטן, וווּ אַלע אינערלעכע קולות זאַמלען זיך פֿאַר אַ כּסא־מלכות, וואָס מען זעט ניט: דער שכל פֿרווּט; די מידות שלעפֿן; די תּאוות קריגן זיך; די עצלות פּראָטעסטירט. אפֿשר נאָר אַ פֿאַרבײַגייענדיקער הרגש, אָבער מען שפּירט די אַנדערע מעגלעכקייט: צו טאָן לויטן רצון־ה', אָדער זיך אַנטשולדיקן און זיך אַרויסדרייען.

אין יענעם פֿײַן־פֿינצטערן אויפֿהאַלט, כּמעט אומבאַמערקט, וואַכט אויף נקודת־הַמַלְכוּת. דער מענטש איז נאָך ניט דער מעשה אַליין, אָבער ער איז יענער, וואָס באַשליסט, וועלכע פֿון די מעגלעכקייטן וועט ווערן אַ מעשה. ווען ער בוקט זיך אינערלעך און נעמט אויף זיך דעם עוֹל – „ווײַל ער איז דער מלך און איך בין זײַן עבד, דערפֿאַר וועל איך טאָן□ – דאָס איז ניט קיין הרגל. דאָס איז מַלְכוּת.

אין אַ סך מאמרים הייסט די פּנימיותדיקע נקודה אויך „נקודת־היראה□. דען אַ אמתע יראה איז ניט נאָר אַ ציטערנדיקע רגשדיקע התפּעלות; זי איז אַ שטעלונג. זי איז די הרגשה, אַז מען שטייט פֿאַר אַ לעבעדיקן מלך, פֿאַר וועמען אַ מענטש טאָר זיך ניט צולאָזן צו ווערן צוגעצויגן לויטן צופֿאַל. מען דאַרף נעמען אַ זייט. דערפֿאַר זײַנען נקודת־היראה און נקודת־הַמַלְכוּת צוויי זייטן פֿון יענעם זעלבן אָרט אין דער נפֿש: די נקודה, וווּ דער מענטש דערקענט די עילוּיִקע מַלְכוּת, און דאַוונעט וועגן דעם ווערט ער אַ מלך אויף זיך אַליין און וועלט אויס צו צופּאַסן זײַנע מעשים צו יענער מַלְכוּת.

פֿון דאָ פֿאַרשטייען מיר, פֿאַרוואָס מַלְכוּת אין דער נפֿש איז פֿאַרבונדן מיטן מויל – דיבור – און מיטן מעשה. אַ דיבור איז ניט נאָר אַ קול; ער איז דער גילוי פֿון דעם, וואָס דער מענטש האָט אויסגעוועלט צו שטיין דערינטער. מחשבות קענען זײַן אַ סך און פֿאַרקניפּט; דאָס האַרץ קען זיך צוציען אין פֿאַרשידענע ריכטונגען. אָבער ווען אַ וואָרט ווערט געזאָגט, שטעלט עס אַ ריכטונג אַרײַן אין דער וועלט. אַזוי אויך דער מעשה: ווען די האַנט גיט צדקה, ווען דער פֿוס גייט אין אַ שיעור, ווען דער גוף וויקלט זיך אַרײַן אין ציצית – דאָס זײַנען ניט נאָר אויסדרוקן פֿון פֿריִערדיקע התפּעלות. דאָס איז אַ מעשה פֿון מַלְכוּת, דער אָרט, ווו די מַלְכוּת פֿון דער נפֿש חתמ'ט די מציאות.

דערפֿאַר האָט דער רבי אין אונדזער דור שטענדיק אונטערגעשטראָכן, אַז „דער מעשה איז דער עיקר□, און אַז דער ריכטיקער סדר פֿאַר אונדז איז „נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע□. אין פֿריִערדיקע דורות האָט מען געלייגט אַ גרויסן דגש אויף דעם אינערלעכן שיפּול פֿון די מידות, אויף אַ לאַנגער התבוננות, אויף דעם פּנימיותדיקן טעם פֿון דביקות. און דאָס אַלץ איז נאָך אַלץ הויך און רום. אָבער ווען דער עולם קומט נאָענט צום גאולה, קומט נקודת־הַמַלְכוּת אין דער בריאה אַליין אַרויס אין גילוי, און ממילא ווערט נקודת־הַמַלְכוּת אין יעדער נפֿש גערופֿן צום פֿאָרנט. די פֿאָדערונג פֿונעם רבי׳, אַז מיר זאָלן פֿאָרויסשטעלן „נַעֲשֶׂה□ – מיר וועלן טאָן – פֿאַר „נִשְׁמָע□ – מיר וועלן פֿאַרשטיין – איז ניט סתּם אַ פּאַראָל. דאָס איז אַ דירעקטער רוף צו נקודת־הַמַלְכוּת: צו וועלן ערשט, צו טון ערשט, צו שטיין ווי אַ עבד־המלך אין עולם־המעשה, און צו לאָזן די רגשות און השגות קומען שפּעטער און זיך מזדכך זײַן דורך דעם.

דען „נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע□ איז דער קלאַסישער אויסדרוק פֿון קַבָּלַת־עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. בײַ מעמד־הר־סיני האָבן די נשמות־יִשְׂרָאֵל ניט געוואַרט, ביז די מצוות וועלן זיך אויסקלערן און זייער זיסקייט וועט זיך אַנטפּלעקן. זיי האָבן געענטפֿערט פֿון זייער אייגענער פּנימיותדיקער נקודת־הַמַלְכוּת: אויב דו ביסט דער מלך – איז אונדזער ענטפֿער „נַעֲשֶׂה□. יענע ערשטע

קבלה האָט אַרײַנגעקריצט די מַלְכוּת אין דער אידישער נפֿש אויף אַלע דורות. און אין אונדזער צײַט, ווען די כּלליות'דיקע מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת דרוקט זיך צו אַנטפּלעקן אין דעם תחתון־עולם, וואַכט יענע זעלבע נקודה זיך ווידער אויף אין יעדן איד, אַ מאָל אויף אַ גאַנץ פּשוטן, מעשׂהדיקן אופֿן.

מ'זעט דאָס אין די בעשיידענעסטע באַשלוסן: אַ איד, וואָס יאָרן לאַנג האָט ער ניט געהיט מצוות, באַשליסט פּלוצלינג: „פֿון הײַנט אָן וועל איך אָנהייבן לייגן תּפֿילין□. אַן אַנדערער נעמט זיך צוזאַמען: „פֿון איצט אָן וועל איך אַנדערש רעדן אין מײַן הויז□. פֿון דרויסן קען עס אויסזען ווי אַ קליינער ענדערונג אין התנהגות, אָבער אין אמתן ווערט אינעווייניק געבויט אַ נעלם'דיקער כּסא. נקודת־הַמַּלְכוּת האָט גערעדט. די נפֿש האָט מקריב געוואָרן דעם הקב"ה אלס מלך איבער אַ נײַעם תּחום פֿון לעבן.

אָבער די זעלבע גרויסקייט טראָגט אין זיך אויך אַ סכּנה. דען נקודת־הַמַּלְכוּת איז ניט געבונדן; זי איז פֿרײַ. דער זעלבער פּנימיותדיקער כּוח, וואָס קען זאָגן „יאָ□ צו עול־מַלְכוּת שָׁמַיִם, קען, חס־ושלום, אויך אָפּזאָגן, זיך אידענטיפֿיצירן מיט נידעריקע דראַנגען און אַרויפֿקרוינען עפּעס אַנדערש אין זײַן אָרט. אַ מענטש קען באַשליסן, מיט אַ גאַנצן קלאָרן באַוווסטזײַן, זיך אָפּצוקערן פֿון דעם, וואָס ער ווייסט, אַז דער הקב"ה וויל. אין יענעם מאָמענט ווערט נקודת־הַמַּלְכוּת געניצט צום שלעכטן; ער מאַכט מלך דאָס „איך□, אָדער דעם תּענוג, אָדער די יראת־הבריות, אַנשטאָט דעם אמתן מלך. דאָס איז אויך מַלְכוּת, נאָר אַ געפֿאַלענע מַלְכוּת, וואָס שפּיגלט אין דעם פּערזענלעכן מיקראָקאָסמוס אָפּ די קאָסמישע מעגלעכקייט, אַז מַלְכוּת זאָל זיך אָפּקערן פֿון איר ריכטיקן תּפקיד אלס מקבלת.

אַזוי קומען מיר צו דער עיקר־נקודה פֿון אונדזער עבודה. יעדער פֿון אונדז טראָגט אין זיך אַרײַן אַ קליין, שטילן כּסא־המלכות. דאָרטן, אונטער אַלע שכל און הרגש, געפֿינט זיך אַ פּשוטע, רבונישע יכלת, צו מקבל זײַן אָדער אָפּצולייענען דעם עול־מַלְכוּת שָׁמַיִם אין יעדער באַשטימטער מצב. זי איז ניט דראַמאַטיש; אַ מאָל דריקט זי זיך בלויז אויס ווי אַ שטאַרקייט־הדעת, אַ דינער קול, וואָס זאָגט: „איך בין מחויב□, אָדער: „דאָס – ניט□. אין אַ דור, אין וועלכן די כּלליות'דיקע מַלְכוּת וואַקט זיך אויף דורך דעם נשׂיא־הדור און די אָנהייבן פֿון גאולה, ווערט די פּנימיותדיקע נקודה גערופֿן צו איר אמת'ער גרויסקייט. מ'בעט זי זיך צו וואַכן פֿון הרגל, צו האַלטן אויף זיך צוצוציִען, און זיך hinצושטעלן ווי אַ באַוווסטזיניקער עבד־מלך.

אין דער ווײַטערדיקער השתלשלות וועלן מיר מסביר זײַן, ווי אַזאַ פּנימיותדיקע מַלְכוּת, נאָך דעם וואָס זי איז זיך אויפֿגעוואַכט, איז ניט סתּם אַ „יאָ□ אָדער „ניין□ אין אַ מופשטן זין, נאָר זי קען אויסוועלן, וואָסער תוכן זי וועט אָנהייבן צו טראָגן – ווי זי קען, אין דער עבודה, אַרײַננעמען אין זיך די תּכונות פֿון די אַנדערע ספֿירות און זיי אַרויסברענגען אין פּועל־ממש אין לעבן. נאָר דער יסוד פֿון אַלע ענדערונגען איז דאָס: אַז אינעם אינערלעכן פֿון יעדן איד, אין יעדער מינוט

און רגע, געפֿינט זיך אַ נקודת־מַלְכוּת – אַ נקודה פֿון פּשוטער קָבָּלַת־עוֹל און רבונישער באַשלוס – וואָס שפּיגלט אָפּ די קאָסמישע מַלְכוּת, און דורך איר איז באַשטימט, אַז די מַלְכוּת פֿון הקב"ה און פֿון משיח וועט זיך אַנטפּלעקן אין עולם־המעשה.

יא

כְּאַווּ נְקוּדַּת־הַמַּלְכוּת הַפְּנִימִית הַזֹּאת וואַכט זיך אויף און שטעלט זיך הִן, בלײַבט זי קיינמאָל ניט סתּם ווי אַ הייכאַל־כִּסֵּא רייק. ווײַל אַ כִּסֵּא ווערט באַשאַפֿן כּדי מען זאָל זיצן, און אַ כֶּתֶר ווערט געגעבן כּדי צו טראָגן אַ באַשטימטן ליכט. אַזוי אויך נְקוּדַּת־הַמַּלְכוּת אין דער נֶפֶש, נאָך דעם וואָס זי האָט געזאָגט איר פּשוטן „כֵּן□ צום הימל, הייבט זי גלײַך אָן פֿרעגן: „וואָס פֿאַר אַ מלך וועל איך איצט זײַן, אין דעם רגע?□ זי שפּירט, אַז אַ פּשוטע קָבָּלָה איז נאָר דער אָנהייב, און אַז די אמת'ע כַּוָּנָה פֿון אויבן איז, אַז די נקודת־הַהַחְלָטָה זאָל ווערן אַ כְּלִי צו אַ באַשטימטן גאָטלעכן תוכן, און זאָל אים אויסדריקן אין באַגרײַפֿלעכע פֿאָרמען פֿון מחשבה, דיבור און מעשה.

דאָ ווערט לעבעדיק די אינערלעכע דִּמְיוֹנוּת צווישן דער נֶפֶש און די ספֿירות. ווײַל ווי מַלְכוּת־הַקּוֹסְמִית קען זיך הויבן און מקבל זײַן דעם תוכן פֿון אַנדערע ספֿירות – זיך הויבן כּאילו צו דער בחינה פֿון בִּינָה אָדער תִּפְאֶרֶת און דאַן אַרויסרעדן זיי אין דער וועלט – אַזוי אויך קען נְקוּדַּת־הַמַּלְכוּת אין דער נֶפֶש, אין אַ געוויסן מצב, אויסוועלן אַרײַנצוטאָן אין זיך דעם נימוס פֿון יְסוֹד, אָדער פֿון תִּפְאֶרֶת, און אַפֿילו פֿון חָכְמָה. זי שאַפֿט ניט אַרויס די ליכט; זיי זײַנען שוין דאָ אין די עילעכע כּוחות פֿון דער נֶפֶש. נאָר די מַלְכוּת איז די וואָס באַשליסט: „דאַש ליכט, איצט, וועל איך מקבל זײַן און אַרויסברענגען אין פּועל.□ און דורך אַזאַ באַשלוס ווערט די פּנימיותדיקע מַלְכוּת, פֿאַר אַ געוויסן צײַט, „געמאַכט□ צו יְסוֹד, אָדער תִּפְאֶרֶת, אָדער חָכְמָה אין פּועל־ממש.

לאָמיר זיך ערשט אָפּשטעלן בײַ דער פֿאָרעם פֿון יְסוֹד אין דער עבודה. יְסוֹד, אין דער נֶפֶש, איז דער כּוח פֿון טיפֿן קשר און השפּעה – די כּוילעכקייט זיך אמת'דיק צו פֿאַרבינדן מיט אַן אַנדערן, צו זײַן נוכח אויף אַזאַ אופֿן, וואָס דורכגיט לעבנס־כּוח, תּורה און חיזוק. דאָס איז דער כּוח, דורך וועלכן אַ פֿאָטער קומט טאַקע אָן צום קינד, אַ מלמד צום תּלמיד, און אַ חבֿר צום חבֿר.

אַ סך מאָל שטייט אַ מענטש אויפֿן זאַף פֿון אַזאַ רגע. ער איז מיד; ער וויל זיך צושליסן אין זיך אַליין; זײַן נאַטירלעכע נייגונג איז צו זאָגן: „איך האָב קיין כּוח ניט איצט צו הערן, צו געבן.□ אין יענעם מאָמענט וואַכט זיך אויף זײַן נקודת־הַמַּלְכוּת, און זי קען אויסוועלן: צי וועל איך בלײַבן נאָר אין אַ נייטראַלער מדרגה, אָדער וועל איך ווערן אַ עָרוּץ?

אויב ער באַשליסט, מיט יענעם שטאַרקן פּשוטן כּוח פֿון מַלְכוּת: „איך וועל דאָ זײַן אַ עָרוּץ צו דְּבַר־ה', איך וועל זײַן נוכח צוליב דעם אַנדערן איד, איך וועל דערלאָזן, אַז די תּורה, אָדער טרייסט, אָדער הנהגה זאָל דורכגיין דאַווקא דורך מיר□ – דאַן האָט זײַן פּנימיותדיקע מַלְכוּת אויסגעוועלט מקבל צו זײַן דעם תוכן פֿון יְסוֹד. זײַן שפּעטערדיקער צוהערן, די

אָפּגעוואָגענע ווערטער, די אמת'ע תשׂומת־לב – דאָס זײַנען ניט סתּם „גוטע מידות□, נאָר אַ גילוי פֿון יְסוֹד דורך די מַלְכוּת. ער האָט ניט געביטן זײַן עצם־מהות; נאָר ער האָט געביטן די פֿאָרעם פֿון דער מַלְכוּת, וואָס ער מאַכט לעבעדיק. ער איז ניט מער נאָר אַ מלך אויף זיך אַליין; ער איז געוואָרן אַ „יְסוֹד□ פֿאַרן אַנדערן.

די זעלבע דינאַמיק זעט מען אין יעדן מאָל, ווען אַ מענטש באַשליסט צו זײַן אַ משפּיע אין וועלכן תּחום עס זאָל ניט זײַן – ניט נאָר אין אַ רשמי־דיקער הוראה, נאָר אויך ווען ער איז דער, וואָס ברענגט דִּבְרֵי־הֲלָכָה אַרײַן אין אַ געשעפֿט־שמועס, וואָס לייגט אַרײַן אַ מאָמענט פֿון תּפֿילה אין אַ משפּחה־לוּז, וואָס טראָגט אַרײַן אַ מאמר אין אַ לכאורה לײַכטע שמועס. דער מענטש קען אינעווייניק פֿילן, אַז ער איז אָרעם, רייק פֿון זאַכן. און דאַך קען די מַלְכוּת זאָגן: „איך וועל דאָ שטיין, לכתּחילה, ווי אַן עָרוּץ.□ דאַווקא אין יענער רייקייט ליגט פֿאַרבאָרגן דער כּוח פֿון יְסוֹד, ווײַל אַ עָרוּץ, וואָס איז אָנגעפֿילט מיט זיך אַליין, קען ניט דורכגיין. דערפֿאַר, אין די מערסטע פאַלן, דער באַשלוס פֿון מַלְכוּת זיך צו מאַכן צו יְסוֹד דריקט זיך אַרויס ווי אַ באַשלוס אַרויסצוגיין פֿון דער זיך־אויסגעפֿילטער תּודעה און דערלאָזן, אַז דְּבַר־ה' זאָל דורכגיין אָן אונטערבראָך.

נאָך דעם וועלן מיר זיך באַטראַכטן די פֿאָרעם פֿון תִּפְאֶרֶת אין דער עבודה. תִּפְאֶרֶת אין דער נֶפֶשׁ איז דער כּוח פֿון הרמאָניע, רחמים און אינערלעכן שיינקייט – די כּוילעכקייט צו זען ביידע זײַטן פֿון אַ זאַך, צו פֿאַרוועבן דין און חֶסֶד אין אַ באַלאַנצירטע תשובה. בדרך־כלל ווערט אַ מענטש שטאַרק צוגעצויגן צו איין עק פֿון דער הרגשה: צו קשיות און דין, אָדער צו חֶסֶד אָן גרענעץ.

אַ קינד פֿירט זיך ניט לויט הלכה; אַ חבֿר אין אַרבעט טוט אים אַן עוולע; אַ פֿרעמדער בעט צדקה אויף אַ מטרידנדיקן אופֿן. דאָס האַרץ קויכט: צי צו שטויסן אַוועק מיט שטרענגקייט, צי זיך אָפּצולאָזן אָן מידה. אין יענער שעה וואַכט זיך אויף דער אינערלעכער הייכאַל־הכּסֵא. די מַלְכוּת קען נאָכגיין דעם שטאַרקערן הרגשה; און זי קען זיך אָפּשטעלן און אויסוועלן זיך צו מאַכן אַ כּסֵא צו תִּפְאֶרֶת.

דאָס הייסט, אַז דער מענטש באַשליסט: „איך וועל זוכן די פֿאָרעם, וואָס איז שיין אין די אויגן פֿון ה', און ניט נאָר וואָס באַפֿרידיקט מײַן אייגענע שטימונג.□ ער טראַכט אַרײַן אין דעם מצב פֿון יענעם; ער געדענקט דעם כּבֿוד פֿון אַ איד, די פֿאָדערונגען פֿון תּורה, די תּוצאות פֿון יעדער רעאַקציע. פֿון דאָרט קומען אַרויס אַ פּינקטלעכער וואָרט, אַ קלאָרער אָבער מילדער גרענעץ, אַ תוכחה אין אַ לבוש פֿון כּבֿוד, אָדער אַ נדיבֿות, וואָס איז Zugleich מחנך.

אין אַזאַ פאַל איז די מידה פֿון תִּפְאֶרֶת שוין דאָ אין דער עילעכער סטרוקטור פֿון זײַן נֶפֶשׁ; נאָר דער באַשלוס פֿון מַלְכוּת איז, וואָס דערלאָזט דער הרמאָניע אַרונטערצוקומען אין מויל, אין דער ממשדיקער באַוועגונג, אין דעם איבערגעבן געלט, אין דעם נימוס פֿון קול, אין דעם אויסדרוק פֿון פּנים.

און ניט נאָר צווישן מענטש און זײַן חבֿר. אויך אין זײַן אינערלעכן לעבן איז תּפֿאֶרת די כּוילעכקייט צווזאַמענהאַלטן די כּיסופֿים צו דבֿיקות מיט די פֿאָדערונגען פֿון משפּחה, פּרנסה און קהילה. אַ מענטש קען זיך פֿילן כּאילו ער ווערט צעריסן: צי צו אַנטלויפֿן פֿון דער וועלט אין תּפֿילה און לימוד, צי זיך אײַנגאַנצן אַרײַנצולאָזן אין פּעילות און פֿאַרגעסן זײַן אינערלעכן מקור.

ווען די מַלְכוּת באַשליסט: „איך וועל אָרדענען מײַן טאָג אַזוי, אַז יעדער זאַך זאָל באַקומען זײַן פּאַסיקע מידה אויף אַ אופֿן, וואָס איז יאָשר און נאה לִפְנֵי־ה'□ – דאַן איז דער זעלבער תּזמון, די בחירה אין די מידות, אַ מַלְכוּת, וואָס מאַכט תּפְאֶרֶת לעבעדיק. דאָס לעבן, וואָס וואַקסן אַרויס דערפֿון, טראָגן אַ שטילן שײַנקייט; די אַרומיקע מענטשן שפּירן, אַז „אַזוי פּאַסט זיך, אַז אַ איד׳ס טאָג זאָל אויזזען.□ דאָס איז דער האַדאַר פֿון תּפְאֶרֶת, וואָס אַנטפּלעקט זיך אין דעם לבוש פֿון צײַט.

נאָך טיפֿער פֿון דעם איז די מעגלעכקייט, אַז די מַלְכוּת זאָל ווערן אַ כְּלִי צו חָכְמָה אין דער עבודה. חָכְמָה אין דער נֶפֶשׁ איז דער כּוח פֿון ריינע אָפֿענקייט, דער ערשטע השׂכָּלָה און דער עיקר־בִּטּול – דער מאָמענט פֿון „הֶא□, וואָס איז Zugleich אַ מאָמענט פֿון „איך ווייס ניט□, ווײַל דאָס נײַע ליכט ברעכט די פֿריִערדיקע מסגרת.

זענען דאָ צײַטן, ווען אַ מענטש שטייט פֿאַר אַ קשיא: אַ שווערקייט אין תּורה, אַ בילבול אין השקפֿה, אַ פּערזענלעכער אתגר, וואָס לייגט זיך ניט אין זײַן דַּעַת. די נאַטירלעכע שטופּ איז צי צו פֿאַרכאַפּן אַ שנעלע ענטפֿער און צושליסן דעם טעקע, צי זיך אָפּצוגעבן פֿון פֿאַרשטיין און זיך אומקערן דערפֿון. אין אַזאַ אָרט קען די פּנימיותדיקע מַלְכוּת אויסוועלן אַ דריטע דרך: זיך צו מאַכן אַ אינערלעכן שׁוֹמֵעַ.

אַזאַ דינע בחירה איז דאָס. זי קלייבט זיך אָן אין אַ אינערלעכן זאַצ, וואָס קלינגט שטיל: „איך וועל זיך ניט פֿאַראײַלן אַרײַנצולייגן דאָ מײַנע אַלטע מוסטער. איך וועל דערלאָזן זיך צו ווערן געלערנט.□ דער מענטש מאַכט אויפֿן דאָס ספֿר נאָך אַ מאָל; ער פֿרעגט אַ קשיא בײַ עמעצן, וואָס ער אַ מאָל האָט אים פֿאַראַכט; ער דערלאָזט, אַז אַ דיבור פֿון דעם רבי, וואָס ער האָט שוין געהערט אַ סך מאָל, זאָל אים דורכדרינגען נײַ. ער פֿאַרשטייט נאָך אַלץ ניט די לייזונג, נאָר ער האָט אַ פּלאַץ פֿאַר איר אָפּגעגעבן. יענער פּלאַץ־מאַכן איז מַלְכוּת, וואָס מקבל איז חָכְמָה.

די מַלְכוּת, וואָס מען דערפֿילט בדרך־כּלל ווי אַ נימרצה־באַשלוס, ווערט אין יענעם מאָמענט דער מוט אָפּצושטעלן דעם באַשלוס, און דערלאָזן, אַז די חָכְמָה, וואָס איז העכער פֿון זײַן איצטיקן אויסגעמאַכטן זיך־בילד, זאָל אַרײַנקומען.

אין דעם טאָג־טעגלעכן לעבן קען דאָס זען גאַנץ פּשוט אויס. אַ מענטש איז זיכער אין זײַן מיינונג אין אַ ציבורדיקן ענין; אַן אַנדער איד שטעלט פֿאָר אַן אַנדערע מיינונג. דער ערשטער שפּירט, ווי זײַן גאַווה ווערט האַרטער. דאָ קען נקודת־הַמַּלְכוּת אָדער ממליך זײַן דאָס „אני□, אָדער זי קען אויסוועלן זיך צו אַנטפּלעקן ווי חָכְמָה: „אַוילײַכדאָ איז דאָ אַ נקודה, וואָס איך האָב ניט געזען.□ ער הערט צו; ער דערלאָזט די מעגלעכקייט, אַז רצון־ה' אַנטפּלעקט זיך דאַווקא דורך די

ווערטער פֿון יענעם. אַפֿילו אויב ער בלײַבט סוף־כּל־סוף בײַ זײַן מיינונג, איז דער עצם־מעשׂה, אַז ער האָט אמת'דיק צוגעהערט, אַ מַלְכוּת, וואָס איז געוואָרן חָכְמָה, ווײַל דאָס איז אַ מַלְכוּת, וואָס פֿאַרשרעקט זיך ניט צו קריגן זיך אַראָפּ פֿאַר דער אמת.

דורך אַלע די בײַשפּילן קענען מיר נאָך קלאָרער מסביר זײַן, וואָס מיינט מען, אַז פּנימיותדיקע מַלְכוּת „ווערט" אַ אַנדערע ספֿירה. די כוואַנע איז ניט, אַז די נֶפֶשׁ שפּריצט אַרויס אַ נײַעם כּוח יעדעס מאָל, און אויך ניט, אַז איר עצם־בנין טוישט זיך. נאָר אַז די נקודת־הַהַחְלָטָה אינעם אונטערשטן טייל פֿון עץ־הנפש פּונקט אין יעדן רגע קערט זיך צו איין פֿון די עילעכע ליכט און זאָגט: „דו, איצט, וועלסט זײַן מײַן תּוכן. איך וועל דיך אָנטאָן אין ווערטער, אין באַוועגונגען, אין בחירות." די מַלְכוּת בלײַבט מַלְכוּת – מקבל, רייך פֿון אייגענעם קאָליר – נאָר דאַווקא צוליב איר קַבָּלָה קען זי זיך אָנפֿילן מיטן תּוכן פֿון יְסוֹד, אָדער תִּפְאֶרֶת, אָדער חָכְמָה, און אַרונטערברענגען אים ביז צום עולם־המעשׂה.

דאָס איז פּונקט דער פּנימיותדיקער ביאור פֿון דער עבודה פֿון איסכּפֿיא און איסהפּכא, ווי עס ווערט מסביר אין חסידות חב"ד. אין איסכּפֿיא בויגט דער מענטש אַראָפּ זײַן נאַטירלעכע נייגונג – ער האַלט זיך אָפּ פֿון אַ מותר־דיקן תּענוג, ער האַלט צוריק אַ רעאַקציע־וואָרט, ער שטעלט זיך קעגן אַ אַלטן טיפּוס. דאָ זאָגט די מַלְכוּת נאָר אָפּ זיך אָנצופֿילן דורך דער נידעריקער מידה, וואָס דרוקט אויף איר. זי זאָגט „ניט" צום אַלטן תּוכן. שוין אין דעם ליגט מַלְכוּת.

נאָר די לעצטע כַּוָּנָה איז איסהפּכא – אַז יענער זעלבער אָרט, וואָס אַ מאָל האָט אויסגעדריקט כּעס, זאָל איצט אויסדריקן רחמים; אַז דער מויל, וואָס האָט פֿאַרשפּרייט לשון־הרע, זאָל איצט רעדן תּורה; אַז דער מוח, וואָס האָט זיך געדרייט אין מחשבות פֿון דאגה, זאָל איצט אויפֿגיין צו אַ נײַער גאָטלעכער השׂגה.

און וואָס איז איסהפּכא, אויב ניט פּונקט דאָס: אַז די מַלְכוּת האָט ניט נאָר אָפּגעשטויסן דעם נידעריקן תּוכן, נאָר אויך בפּועל אויסגעוועלט אַן עילעכע מידה און זי אויפֿגעזעצט אויף איר כִּסֵּא. דער זעלבער כּוח, וואָס איז אַ מאָל אַרויסגעפֿלאָסן אין אַ תּכונה פֿון זיך־דיבור, ווערט איצט צענטראַליזירט און אָפּגעשטעלט צו דִּבְרֵי־חיזוק; יענער זעלבער היץ, וואָס איז געלאָפֿן נאָך הבל, לויפֿט איצט נאָך אַ מיצווה בהידור; יענער זעלבער אינערלעכער קשי־העורף, וואָס אַ מאָל האָט באַשיצט דאָס „אני", באַשיצט איצט שבת אין אַ אַרבעטס־אָרט, וואָס פֿאַרשטייט עס ניט. דאָס איז ניט נאָר אַ סילוק; דאָס איז אַ היפּוך. דער לבוש פֿון התנהגות האָט אָפּגעטוישט דאָס ליכט, וואָס ער דאַרף טראָגן.

אין פֿריִערדיקע דורות איז די עיקר־עבודה געווען, אין רוב, צו כנע'ן און אָפּצושטעלן – צו פֿאַרהיטן, אַז די נֶפֶשׁ־הבהמית זאָל ניט רעגירן איבער דער שטאָט. אין אונדזערע דורות, ווען דאָס ליכט פֿון מַלְכוּת דרוקט זיך צו גילוי, און די וועלט אַליין איז „דורכגעקאָכט" דורך איין־ספֿר בירורים, איז געגעבן געוואָרן אַ באַזונדערע מתּנה און אחריות: זיך צו באַדינען מיט דער ריבּוֹנישער נקודה ניט נאָר כּדי זיך צו אַנטקעגנשטעלן, נאָר אויך כּדי נײַ־אויפֿצובויען; ניט נאָר צו פֿאַרניינען, נאָר בפּועל אויסצוועלן, וואָס פֿאַר אַ גאָטלעכער תּכונה זאָל אַרײַנגיין אין דיבור און מעשׂה.

אין דעם זין ווערט יעדער איד אַ „קליינער אַרכיטעקט□ פֿון זײַן אייגענער אינערלעכער ספּיראַטישער צורה אין יענעם רגע.

און דאַווקא צוליב דעם, אַז דער כּוח איז אַזוי גרויס, ווערן מיר צוגעצויגן צו פֿרעגן: פֿון וואַנען ווייסט דער פּשוטער איד, אין אַ פֿאַרקניפּטער און רוישיקער וועלט, וואָס פֿאַר אַ ליכט אויסצוועלן אין יעדער ווינקל? ווי קען ער אָפּטיילן, ווען צו זײַן אַ עָרוּץ, ווען צו מאַכן הרמאָניע, ווען זיך אָפּצופּעגען צו חָכְמָה, וואָס איז העכער זײַן מסגרת, און ניט צונישטשפּאַרן זײַן אייגענע פּרעפֿערענץ מיט דער אמת׳ער גאָטלעכער מידה?

די ענטפֿער אויף דער פֿראַגע געפֿינט זיך אין די עילעכע שיכטן פֿון דער נֶפֶשׁ, אין דעם נעלעמדיקן „כֶּתֶר□ אין איר, און אין איר קשר מיטן ניגלדיקן ראָש־הדור. און צו דעם וועלן מיר זיך איצט קערן.

יב

דאָס ערשטע שלאַב, דאַהער, איז זיך צו דערמאָנען, אַז ס׳איז דאָ אין דער נֶפֶשׁ אַ אָרט, וואָס קען זיך ניט פֿאַרבלאָנדזשן.

פֿאַרן שֵׂכֶל, פֿאַר די מִדּוֹת, פֿאַר אַלע תּוֹדָעָת־מעשׂיות, וואָס מיר דערציילן זיך אַליין, ווער מיר זיינען און וואָס מיר ווילן, גיט דער אַדמו"ר הזקן אין תַּנְיָא אָפּ, אַז ס׳איז דאָ אַ נֶפֶשׁ אֱלוֹקִית, וואָס זי איז "חֵלֶק אֱלוֹקָא מִמַּעַל מַמָּשׁ" – ניט סתּם אַ השפּעה, ניט אַ ווײַטער דימיון, נאָר אַ לעבעדיקער נִיצוֹץ פֿון אֵין־סוֹף אַליין, וואָס קלייבט זיך אָן אין די גרענעצן פֿון אַ מענטשלעכן לעבן.

און פֿון דעם גילוי נעמט זיך, אַז אין טיפֿן אינעם ייִד איז דאָ כֶּתֶר־הַנֶּפֶשׁ – אַ כֶּתֶר העכער תּוֹדָעָה, וואָס איז גאָרניט אַנדערש ווי דער אופֿן, ווי אין יענעם חֵלֶק אֱלוֹקָא דאָס רויט, הנאה האָט און גלויבט. דען ווי מיר זאָגן אין די ספֿירות, אַז אין כֶּתֶר זיינען דאָ דרײַ פנימיותדיקע בחינות – אֱמוּנָה, תַּעֲנוּג און רָצוֹן – אַזוי אויך אין דער נֶפֶשׁ: זי האָט אין זיך אַ פּשוטע און הויכסט־הכרח׳דיקע אֱמוּנָה, אַז דער אייבערשטער אַליין איז; אַ קַדְמוֹנִישער תַּעֲנוּג אין אים יִתְבָּרֵךְ, אין זײַן תּוֹרָה און אין זײַנע מִצְוֹת; און אַ שֹׁרֶשׁ־הָרָצוֹן, אַז דער ייִד זאָל בפועל mamash זײַן מיוחד מיט אים.

די דרײַ זאַכן קויפֿט מען זיך ניט; מען גיט זיך אָפּ צו זיי. אַ מענטש קען אויפֿוואַקסן אָן אַ שפּראַך דערפֿאַר, אָן אַ חינוך, וואָס זיי דערקלערט, און דאָך, אין אַ שעת־הנִסָּיוֹן, אין יענעם רגע, ווו תּוֹרָה און מִצְוָה שטייען כּאילו אויף איין זײַט, און דאָס לעבן, כּבוֹד אָדער באַקוימלעכקייט אויף דער אַנדערער – דעמאָלט איז דאָס דער כֶּתֶר, וואָס פּלוצלינג הייסט זיך אָן. דער ייִד געפֿינט זיך גרייט צו מְסִירַת־נֶפֶשׁ, אָדער לפּחות צו אַזאַ קרבן, וואָס ער האָט קיינמאָל ניט געמיינט, אַז עס איז מעגלעך, צוליב דעם, אַז ער מאַכט ניט נײַ קיין רָצוֹן – נאָר ער גיט אָפּ דעם רָצוֹן פֿון דער נֶפֶשׁ הָאֱלוֹקִית, וואָס איז שטענדיק געווען דאָרט, שטיל ווי אַ נעלעמדיקער כֶּתֶר.

נאָר אַזוי לאַנג, ווי דער כֶּתֶר בלײַבט גאָר נעלעם, פּירט ער אָן נאָר אין עק־מאָמענטן. אין דעם געוויינטלעכן געוועב פֿון די טעג, מיט אַלע קליינע בחירות, וואָס זיי אין זיי – דער נימוס פֿון אַ וואָרט, דאָס בייגן דעם לויז, דאָס עפֿענען אָדער צומאַכן אַ בלאַט תּוֹרָה – די מַלְכוּת אין דער נֶפֶשׁ שפּירט ניט גלײַך זײַן ליכט. זי שטייט בײַם טויר פֿון מעשה, אַרומגערינגלט פֿון אַ סך שטילע קולות: באַקוימלעכקייט, מורא, הרגל, געזעלשאַפֿטלעכער דרוק, ווייטיק. איר פֿראַגע איז ניט נאָר: "וואָס וועל איך טאָן?" נאָר אויך: "וועמען וועל איך גלויבן?"

דאָ קומט אַרײַן דער כּוח־הַדַּעַת צו זײַן דער בריק צווישן כֶּתֶר און מַלְכוּת.

דען דער דַּעַת אין דער נֶפֶשׁ איז ניט סתּם נאָך אַ פֿאַרשטאַנד; ער איז די כּוילעכקייט צו פֿאַרבינדן, וואָס אַ מענטש ווייסט, מיט וואָס ער שפּירט, און בײדע צוזאַמען מיט אַ כּוונה. ער איז די פּנימיותדיקע באַשלוס, צו נעמען אַ השָּׂגָה און זאָגן: דאָס איז די אמת, צו וועלכער איך באַהאַפֿט זיך. ווען דער דַּעַת איז שיטלעך און דורכגייענדיק, שוועבט די ידיעה העכער דעם לעבן; ווען דער דַּעַת איז טיפֿער און מיושב, זינקט די ידיעה אַרײַן אין האַרץ און ווערט צום ציר, אַרום וועלכן זיך דרייען די מִדּוֹת.

נאָר דער דַּעַת אַליין קען דינען אַ סך בעלים. לאָזט מען אים פֿאַר זיך אַליין, וועט ער אין רוב פֿאַלן פֿאַרבינדן דעם שֵׂכֶל מיט יענעם בילד, וואָס איז די גרעסטע, די שטאַרקסטע אין הרגשה, אָדער די מערסט באַקאַנטע. דעמאָלט פֿילט זיך די מַלְכוּת אָן מיטן אינהאַלט פֿון נעכטיקע מוראות אָדער קינדער־מעשׂיות, און ניט מיטן שטילן רָצוֹן פֿון דער נֶפֶשׁ הָאֱלוֹקִית.

די עֲבוֹדָה, דערפֿאַר, איז צו דרילן דעם דַּעַת זיך צו קערן אַרויף, צו זײַן אַ פּנימיותדיקער הערער צום כֶּתֶר־הַנֶּפֶשׁ און ניט נאָר צום רויש פֿון די נידעריקע כּוחות. צו פֿרעגן אין יעדער מצב: וואָס ווייסט מײַן טיפֿסטע אֱמוּנָה שוין דאָ? וואָס איז דער תַּעֲנוּג פֿון מײַן נֶפֶשׁ אֱלוֹקִית אין דעם רגע? וועלכער רָצוֹן אֱלוֹקִי וויל דאַווקא דורך דעם געשעעניש אַרויסגיין אין פּועל?

דאָס איז ניט אַ פֿראַגע פֿון אַ מוּפְשָׁטער תֵּאוֹלוֹגְיָה, נאָר אַ גאָר פּשוטע אינערלעכע באַוועגונג: זיך אָפּשטעלן, זיך דערמאָנען "איך בין חֵלֶק אֱלוֹקָא מִמַּעַל מַמָּשׁ", און לאָזן דעם זכרון ווערן אַ הרגשהדיקע מציאות פֿאַר אַ קליין רגע. ווען אַ ייִד טוט דאָס, אַפֿילו פֿאַר אַ קליין רגע, האָט ער שוין אַרויפֿגעהויבן זײַן דַּעַת פֿון דער ציִונג פֿון חיצוניותדיקן שֵׂכֶל אַרויף ביזן ראַנד פֿון זײַן פּנימיותדיקן כֶּתֶר. דער באַשלוס, וואָס וועט אַרויסקומען פֿון אַזאַ דַּעַת, אַפֿילו ווען ער זעט זיך קליין, טראָגט שוין אַן אַנדער טאַם.

און דאָך, אַזאַ קער פֿון דַּעַת צום כֶּתֶר קען בלײַבן אומקלאָר און צופֿעליק, ווען מ׳לאָזט עס אינעם גרענעץ פֿון דעם יחיד אַליין. מיר דאַרפֿן אַ מוחשׂדיקן און גילויִק אָרט אין דער וועלט, ווו דער נעלעמדיקער רָצוֹן פֿון הקָדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פֿאַר דעם דור איז אויסגעקלערט, דערקלערט און אַראָפּלאָזט, אַז ער זאָל זײַן אַ הנחָיָה, וואָס מע קען פֿאַרשטיין און נאָכגיין.

דען אונדזער כֶּתֶר איז אֵין־סוֹפִי, אָבער אונדזער לעבן זיינען באַגרענעצט. ווי וועל איך וויסן, וואָס דער תַּעֲנוּג און דער רָצוֹן פֿון מיַין חֵלֶק אֱלוֹקָא מחייבֿט איצט, אין דעם שעה, אין דער שטאָט, אין דער משפּחה, אין דעם דור?

דאָ שײַנט אַרויס די מתּנה פֿון נשׂיא־הדור, ראָש־הדור, וואָס ער איז ביידעס דער כֶּתֶר־הַכְּלָלִי און אויך דער דַּעַת־הַכְּלָלִית פֿון ישׂראל.

דער רבי האָט אַ סך מאָל מסביר געווען, אַז דער נשׂיא איז דער "ראָש" פֿונעם פֿאָלק, און דורך דעם ראָש באַקומען אַלע אייברים לעבן און כּוונ. דאָס איז ניט נאָר אַ זאַך פֿון מנהיגות אין אַ געזעלשאַפֿטלעכן זין, נאָר אַ טיפֿע רוחניותדיקע מציאות: אין אים גיט זיך אָפּ די יְחִידָה דְּכָלַל־הדור אין אַ מבאָרענעם דַּעַת, וואָס מע קען רעדן, שרײַבן, לערנען און גיין אין זײַן ליכט. וואָס בײַם יחיד איז נאָר אַ שטילער כֶּתֶר, ווערט בײַם נשׂיא אַ מַדְהִימדיקער קול.

הִתְקַשְּׁרוּת, דערפֿאַר, איז ניט קיין ריגשׂיתע התפּעלות און ניט קיין פּאַראָל. זי איז אַ עֲבוֹדָה פֿון קניפּן דעם פּערזענלעכן דַּעַת מיטן דַּעַת פֿונעם נשׂיא, כּדי אַז דער פּנימיותדיקער כֶּתֶר אין דער נֶפֶשׁ זאָל ווערן צוטריטלעך דורך אַ קלאָרן עָרוּץ.

צו אַזאַ הִתְקַשְּׁרוּת זײַנען דאָ חיצוניותדיקע פֿאָרמען – שרײַבן אַ פּ"ן, פֿאָרן צום אָרט פֿונעם רבי, זיך באַטייליקן אין דער מְלֶאכֶת־הָרֶבֶּה – נאָר איר פּנימיותדיקער מהות איז שֵׂכֶלדיק און רָצוֹנדיק: צו לערנען זײַן תּוֹרָה ביז זײַן אופֿן צו זען ווערט מײַן אופֿן צו זען; צו מקבל זײַן זײַנע הוֹרָאוֹת ווי מײַנע פּערזענלעכע הליכה־צווייַגן; צו פֿילן, אַז דורך דעם, וואָס איך גלײַך מײַנע באַשלוסן מיט זײַנע הוֹרָאוֹת, גלײַך איך זיך אַליין מיטן רָצוֹן פֿון הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פֿאַר דעם דור.

אַזאַ הִתְקַשְּׁרוּת איז גאָר אַנדערש פֿון בלינדער חיקוי.

בלינדער חיקוי איז, ווען אַ ייִד קאָפּירט חיצוניותדיקע התנהגות אָן פֿאַרשטאַנד און אָן פּנימיותדיקן הסכּם. זײַן דַּעַת בלײַבט אַנדערשוווּ, אפֿשר אַפֿילו נערוויגט אָדער גלײַכגילטיק, בשעת זײַנע אייברים פֿירן אויס אַ באָרגטע באַוועגונג. אַזוי עפּעס קען ניט רייניקן די מַלְכוּת, דען מַלְכוּת איז דער באַשלוס פֿונעם "איך", און דאָ קומט דער "איך" גאָר ניט אַרײַן. אין בעסטן פֿאַל שאַפֿט אַזאַ חיקוי אַ הרגל, וואָס קען שפּעטער אָנפֿילן זיך מיט אַ טיפֿערן אינהאַלט; אין ערגסטן פֿאַל ווערט עס אַ ברעכלעכע קליפּה, וואָס קראַקט אין אַ שעת־דרוק.

טיפֿע הִתְקַשְּׁרוּת, דערקעגן, איז, ווען אַ ייִד ברענגט אַלע זײַן שֵׂכֶל, זײַנע מִדּוֹת און זײַן דַּעַת זיך צו טרעפֿן מיטן דִּבַר־הָרֶבֶּה. ער לערנט עס, ער פֿרעגט קשיות דערפֿאַר, ער לאָזט עס אים אַרויספֿאָדערן, צוציִען, טרויסט און פֿאָדערן, ביז ער דערקענט אין דעם קול פֿון זײַן נֶפֶשׁ אֱלוֹקִית, מבאָרענער, ווי ער אַליין קענט עס קיינמאָל ניט אויסדריקן. דעמאָלט, ווען ער באַשליסט צו לעבן לויט דעם דִּבַר, איז עס ניט צוליב דעם, אַז "עמעצער אַנדערער האָט אַזוי געזאָגט", נאָר צוליב דעם, אַז ער האָט דאָרטן אַנטדעקט זיך אַליין.

אין אַזאַ מצב איז דאָס לערנען די תּוֹרָה פֿונעם רבי אַ מעשה פֿון מַלְכוּת, וואָס מקבל כֶּתֶר דורך דַּעַת. דער שֵׂכֶל ווערט אַ כִּסֵּא, וואָרויף זיצן די בֵּיאוּרִים פֿונעם רבי אין תּוֹרָה; דאָס האַרץ ווערט אַ פֿעלד, אין וועלכן זיי זייען די דיבורים פֿון זיינע שׂיחות און מַאֲמָרִים; דער דַּעַת ווערט די האַנט, וואָס עפֿנט דעם טויר אין דער עצם־הנפש און פֿירט זיי אַריַין. יעדער מאָל, ווען אַ ייִד נעמט אַ הוֹרָאָה – צי אין ענין פֿון הפצת־התּוֹרָה, צי אין ענין חינוך, צי אין ענין יושר אין געשעפֿטן, צי אין ענין שמחה, צי אין ענין הכנה צו גאולה – און ער זאָגט: "דאָס וועט זיַין מיַין וועג; איך קניפּ זיך צו דעם" – צייכט ער אַ קלאָרן ליניע פֿון זיַין פנימיותדיקן כֶּתֶר, דורך דעם גילויִקן דַּעַת פֿון נשׂיא־הדור, אַראָפּ ביז זיַין אייגענע מַלְכוּת.

אַזוי אויך אין ענין די הוֹרָאוֹת. ווען אַ ייִד שטייט פֿאַר אַ בחירה און פֿרעגט: ווי וואָלט דער רבי געוואָלט, אַז איך זאָל זיך דאָ פֿירן? וואָס וואָלט געוועןט דער דרך־השליחות אַריַינצוגיין אין דעם טרעפֿן, אין דעם קיך, אין דעם חולה־צימער, אין דער קלאַס? – ער גיט זיך ניט אָפּ פֿון זיַין אייגענע יחידיות; ער הויבט זי אָן. ער וויל, אַז זיַין פּערזענלעכע מַלְכוּת זאָל זיַין אַ צווייג פֿון דער גרויסער מַלְכוּת פֿון משיח. זיַין דַּעַת שטייט ניט מער אַליין אין דער פינצטערניש, ראַטנדיק צווישן אַ סך קולות; זי שטייט אין שמועס מיט אַ גילויִקן כֶּתֶר.

אין דעם ליכט פֿאַרשטייען מיר, פֿאַרוואָס דער רבי האָט אַזוי שטאַרק אונטערגעשטראָכן, אַז הִתְקַשְּׁרוּת איז בעיקר דורך לימוד און קיום. דורך לערנען זיַין תּוֹרָה ברענגט דער ייִד אַריַין דעם דַּעַת פֿונעם נשׂיא אלס שֵׂכֶל; דורך מקיים זיַינע הוֹרָאוֹת ברענגט ער עס אַריַין אלס רָצוֹן; און ווען דאָס ציט זיך אַרויס אין צײַט, שאַפֿט זיך אויך אַ שטילער תַּעֲנוּג – אַ טיפֿער תַּעֲנוּג אין אַ לעבן, וואָס איז אַ המשך פֿון יענעם רָצוֹן. אַזוי ווערן די דריַי פנימיותדיקע בחינות פֿון כֶּתֶר־הַנֶּפֶשׁ – אֱמוּנָה, תַּעֲנוּג, רָצוֹן – צו פֿועלדיקע כּוחות אין דעם מודעותדיקן לעבן דורך דעם קשר־הַדַּעַת מיטן רבי.

די אֱמוּנָה: אַ פּשוטער בטחון, אַז דער וועג פֿונעם רבי איז דער עָרוּץ פֿון רָצוֹן־השם איצט, וואָס שטעלט דעם ייִד פֿעסט אין אַ שעת־בלבול. דער תַּעֲנוּג: אַ זיסקייט אין דער מְלָאכֶת־הָרֶבֶה, אַפֿילו ווען זי איז שווער, צוליב דעם, אַז זי קלינגט מיטן תַּעֲנוּג פֿון דער נֶפֶשׁ אֱלוֹקִית אין גילוי אֱלוֹקוּת. דער רָצוֹן: אַ שטאַרקער און לײַכטער באַשלוס, צו ממשיך זיַין, צו פֿאַרגרעסערן, צו טאָן נאָך אַ שריט אין הפצת־המעיינות, אין צולייגן ליכט, אין אַ גאולהדיקן לעבן שוין איצט.

ווען אַזאַ קשר לעבט, שטייט די פנימיותדיקע מַלְכוּת ניט מער אַליין פֿאַר יעדער פּרט־דאַרגאַפֿונג. זי שטייט אונטער אַ כֶּתֶר, וואָס זי שפּירט.

דעמאָלט, ווען עס קומט דער רגע צו באַשליסן, צי צו איבערגעבן דעם כִּסֵּא־ההתנהגות צו יְסוֹד, צו תִּפְאֶרֶת אָדער צו חָכְמָה, איז די פֿראַגע ניט מער: "וואָס האָב איך ליב?" נאָר: "וועלכער פֿון די ליכט וועט בעסער מקיים זיַין די הוֹרָאָה פֿונעם רבי דאָ, און ממילא בעסער אויסדריקן דעם רָצוֹן פֿון הקָדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא?" די ענטפֿער וועט ניט שטענדיק זיַין גאָר קלאָר, און עס וועלן זיַין אויך טעותים; נאָר אויך די טעותים פֿון יענעם, וואָס איז אמת׳דיק מקושר, ווערן אַריַינגעשלאָסן אין אַ העכערע השגחה, צוליב דעם, אַז זיַין רָצוֹן נייגט זיך שוין צום כִּוּוּן פֿון כֶּתֶר.

אַזוי קלערט זיך קלאָר, וואָס זיינען די "מכאַניקעס" פֿון אַ מזוקקטער בחירה: דער כֶּתֶר אין דער נֶפֶש – חֵלֶק אֱלוֹקַּא מִמַּעַל מַמָּש מיט זיַין אֱמוּנָה, תַּעֲנוּג און רָצוֹן – פֿליסט אַריַין אין דעם גילוּיִקן דַּעַת פֿונעם נשׂיא־הדור; פֿון דאָרטן, דורך לימוד און התְקַשְׁרוּת, קומט ער אַריַין אין דעם פּערזענלעכן דַּעַת פֿונעם מענטש; און פֿון יענעם דַּעַת שאַפֿט ער די באַשלוסן פֿון דער מַלְכוּת, וואָס בויען דאָס לעבן.

ווען אַ סך פֿון ישׂראל לעבן אַזוי, הייבט זיך אָן צו צייכענען אַ וווּנדערלעכער בילד: טויזנטער קליינע כִּסְאוֹת, יעדער אין אַן אַנדער שטאָט און אין אַן אַנדער מצב, און אַלע זיי זיינען באַקרוינט פֿון איין נעלעמדיקן מקור, אַלע הערן צו דעם זעלבן מלכותדיקן שֵׂכֶל, אַלע ווילן אין זייערע פּרטים אויסקלייַבן צו גילויִען איין מַלְכוּת. אַליין דאָס זיך אַרייַנטראַכטן אין דעם שטעלט שוין שטיל אין אונדז דעם קול פֿון דער נאָענטקייט פֿון יענעם צייַט־פּונקט, ווּ יעדער ייִד וועט לעבעדיק לעבן אלס "קליינער מלך", אַ קליינער מלך, וואָס זייַנע טעגליכע בחירות שפּיגלען אָפּ די גרויסע מַלְכוּת פֿון מלך־המשיח, און דורך דעם די מַלְכוּת־הָעוֹלָמִים פֿונעם הקָדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. צו יענעם בילד ווילן מיר זיך איצט קערן.

יג

לעבן אונטער אַ נירגָשן כֶּתֶר הייסט שוין לעבן ווי אַ מלך.

אַזוי רופֿן חֲזַ"ל שוין אָן דעם מצב: "כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם". דאָס איז נישט קיין פּאָעטישער לויב, נאָר אַ האַלאַכישער מעמד און אַ רוחניותדיקע הגדרה. אַ בן־מלך איז נישט סתּם נאָענט צו דער מַלְכוּת; ער טראָגט אין זיך אַרייַן אַ געבוירענעם חוש פֿון הדרה, פֿון אחריות, פֿון דעם, אַז מ׳צוואַנגט זיך פֿון אויבן און פֿון אונטן אויף אים. ער קען נישט גיין ווי אַ הֶדְיוֹט, צוליב דעם, אַז יעדע זיַין באַוועגונג שפּיגלט אָפּ דעם בַּיִת, צו וועלכן ער געהערט.

אין דער לשון, וואָס מיר האָבן ביז אַהער מסביר געווען, הייסט דאָס: יעדער ייִד טראָגט אין זיך אַרייַן די נקודת־הַמַּלְכוּת, וואָס איז נישט געבאָרגט פֿון דער וועלט, נאָר אַ ירושה פֿון אויבן. און אין אונדזער דור, ווען די מַלְכוּת פֿון משיח האָט שוין אָנגעהויבן זיך אַרייַנצודריקן אין גילוי, איז נישטאָ מער קיין רשות פֿאַר דער פּנימדיקער נשׂיאות צו שלאָפֿן. זי ווערט אַרויסגערופֿן זיך צו שטעלן, זיך צו זעצן אויף איר קליינעם כִּסֵא, און צו מלך זייַן.

חסידות באַשרייַבט דעם מענטש אלס אַ "עולם קָטָן". אַלץ, וואָס ס׳איזאָ דאָ אין דער גרויסער צירוף פֿון ספֿירות און עולמות, ווערט אַרויסגעוואָרפֿן אינעם שמאָלן רוים פֿון שפּיץ־קאָפּ ביז צום פֿוסן־זאָל. ווען למעלה איזאָ דאָ כֶּתֶר און מַלְכוּת, יְסוֹד און תִּפְאֶרֶת – אַזוי אויך אינעם עץ־הנפש און אינעם טעגליכן לעבן פֿון יעדער ייִד. די קאָסמישע דראַמע פֿון עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת, פֿון כֶּתֶר וואָס ווערט ניגלה אין דעם נידעריקסטן פֿון אַלע נידעריקע – איז נישט סתּם אָנגעשריבן אין ספר יְחֶזְקֵאל און אין די מאמרים פֿון די רביים; זי איז אָנגעשריבן אין דעם אופֿן, ווי מ׳לייגט אָן תּפֿילין אין דער פֿרי, אין דעם אופֿן, ווי מ׳רעדט צום קינד אין מיטאָג־צייַט, אין דעם אופֿן, ווי ער גייט שלאָפֿן בייַ נאַכט.

לעבן אלס אַ "קליינער מלך" הייסט זיך דערקענען אלס אַזאַ עולם קָטָן, און וויסן, אַז זײַן פּערזענלעכער הייכל איז נישט קיין דמיון. דער בַּיִת, וואָס אַ מענטש בויט זיך, דער סדר, וואָס ער האלט, דער פּנימדיקער סדר אָדער דער באַלאַגאַן פֿון מחשבה און הרגש – דאָס זײַנען נישט קיין צופֿעליקע פּרטים. דאָס זײַנען די הויפֿן און לשכות פֿון מַלְכוּת. די שווערע פֿראַגע איז נאָר: ווועלכער מלך איז דאָרטן באַקרוינט, און וועלכער כֶּתֶר ליגט אויף זײַן קאָפּ?

דער רבי האָט געלערנט, אַז די עליונה כַּוָּנָה פֿון דער בריאה איז "דִּירָה לוֹ יִתְבָּרֵךְ בַּתַּחְתּוֹנִים" – אַ דירה אים, יִתְבָּרֵךְ, אין די תַּחְתּוֹנִים. אַ דירה איז נישט קיין פֿעלד־מלחמה, נישט קיין בית־דין, און אַפֿילו נישט קיין אַרמון פֿון שרעק און דיסטאַנץ. זי איז אַ אָרט, ווו דער בַּעַל־הַבַּיִת געפֿינט זיך ווי בײַ זיך אין הויז. צו מאַכן אַ דירה אין די תַּחְתּוֹנִים, לויט דעם, הייסט נישט נאָר צו כּבֿשן זײַן די וועלט צום אייבערשטן, נאָר צו אָרדענען זי ווי אַ בַּיִת, ווו ער קען פּשוט זײַן נוכח.

דאָס איז דער טעגלעכער פּלאַן פֿון דעם קליינעם מלך: צו קוקן אויף זײַן טאָג, אויף זײַן גוף, אויף זײַן ווינקל אין דער וועלט, און פֿרעגן זיך: ווי קען איך אײַנריכטן דעם צימער אַזוי, אַז דער מלך זאָל זיך דאָ פֿילן ווי בײַ זיך אין הויז?

אין פּועל ממש הייבט זיך דאָס אָן פֿון דער נעגסטער מַלְכוּת: מחשבה, דיבור און מעשה.

די מחשבה איז די אינערסטע לשכה. קיינער זעט זי נישט, קיינער קאָנטראָלירט איר סדר, און אַפֿילו דערויף איז דאָס דער ערשטע אָרט, ווו די מַלְכוּת דאַרף אויסקלײַבן. אַ קליינער מלך לאָזט נישט צו, אַז זײַן מחשבה זאָל זיך פֿאַרוואַנדלען אין אַ מאַרק־פּלאַץ, ווו יעדע דמיון גייט אַריבער און יעדע דאגה שרײַט זיך אויס. ער געדענקט, אַז ער איז פֿון בְּנֵי מְלָכִים, און ער פֿרעגט זיך: וואָס פּאַסט צו אַ מלכותדיקער מחשבה?

דאָס הייסט נישט, אַז זָרותדיקע מחשבות וועלן נישט אַרויפֿקומען; אַ אמתער מלך לעבט אין אַ לאַנד, ווו ס'זענען דאָ שׂונאים. נאָר ווען ער ווערט זיך beוווסט: "מײַן מחשבה לויפֿט יעצט נאָך הבל, מרירקייט, דמיונות" – דעמאָלט אַקטיווירט ער זײַן מַלְכוּת און ער קלײַבט אויס: "איך גיב נישט דער מחשבה קיין כִּסֵּא־מַלְכוּת". מיט רויקייט, אָבער מיט שטאַרקייט, ווענדט ער אָפּ זײַן דַּעַת צו דבֿרי־תּורה, וואָס ער האָט געלערנט, צו אַ אות פֿון תּהילים, צו אַ התבוננות אין די חסדים פֿון השם, אָדער צו פּלאַנירן מעשׂי־מִצווה אין פּועל. די בחירה, וואָס צו טראַכטן, אַ מאָל נאָך אַ מאָל במשך פֿון טאָג, איז דער ערשטער אויסדרוק פֿון אַ מַלְכוּת, וואָס קלײַבט אויס דעם כֶּתֶר און נישט זיך אַליין – וואָס באַשליסט צו באַקרוינען דעם עליונעם רצון און תּענוג, און נישט די באַקוועמלעכקייט פֿון זיך־פֿאַרשלעפּן.

דער דיבור איז דער חיצון־שער. דאָ הייבט זיך אָן די וועלט צו הערן, ווער רעגירט אינעווייניק. אַ קליינער מלך ווייסט, אַז יעדעס וואָרט איז אַ גזֵרה. ווען ער רעדט שלילִיש וועגן אַ צווייטן, טוט ער נישט נאָר באַשרײַבן אַ מציאות; ער דרוקט אַרויס אַ באַשטימטן חותם אויף זײַן קליינע מַלְכוּת, און דער חותם קערט זיך צוריק און היילט אָפּ אויף אים אַליין. ווען ער קלײַבט אויס צו רעדן בכָּבוֹד, זיך צו פֿאַרהאַלטן פֿון אַ פּוגעדיקער bemerkung, אָדער צו זאָגן אַ וואָרט חיזוק – גיט ער אַרויס מלכותדיקע פּיקודים, וואָס פֿאָרמען זײַן נפֿש און די נפֿשות אַרום אים.

דערפֿאַר ווערט יעדע שמועס אַ מעשׂה־מַלְכוּת. פֿאַרן ענטפֿערן קען אַ מענטש זיך אָפּשטעלן אַ רגע און פֿרעגן: "וועלכע גזֵרה וויל איך אַרויסגעבן אין דער לופֿט פֿון מײַן הויז, מײַן אַרבעטס־אָרט, מײַן קהילה?" אין יענעם אָפּשטעל ווערט דער פּנימדיקער כֶּתֶר נירגָשׁ. דעמאָלט איז די ענטפֿער נישט מער: "וואָס וועט מיך באַפֿרידיקן אין כעס? וואָס וועט אײַנדרוקן?" נאָר: "וועלכע ווערטער וועלן דאָ בויען אַ דִירָה בַּתַּחְתּוֹנִים? וועלכע ווערטער וועלן דערמעגלעכן דעם רבי צו זאָגן: דאָס איז אַ אָרט, ווו מײַן ענין קען דאָרן?"

דער מעשה איז דער חיצונסטער תחום, די זעבאַרע ערד פֿון דער מַלְכוּת. דאָ רירט זיך אָן דער פּלאַן פֿון דעם קליינעם מלך אין די פּשוטסטע באַשלוסן: ווו איך גיי, וואָס איך ריר אָן, ווי איך ניצ מײַן צײַט.

ווען דער זייגער קלינגט אין דער פֿרי און אַ מענטש קלײַבט אויס זיך צו דערוואַכן כּדי צו זאָגן מוֹדֶה אֲנִי, צו טאָן נְטִילַת־יָדַיִם פֿון נגל־וואַסער, און צו גיין דאַווענען – איז דאָס נישט נאָר אַ פּערזענלעכער משמעת. דאָס איז דער פּנימדיקער מלך, וואָס עפֿנט די טירן פֿון זײַן שטאָט צום טאָג פֿאַר מלך־מלכי־המלכים. ווען ער קלײַבט אויס צו לייגן אַ מטבּע אין צדקה פֿאַרן אַרויסגיין פֿון הויז, גראַווירט ער אין די שטיינער פֿון זײַן אַרמון: דער עשׁר דאָ איז געגעבן צו דינען און נישט צו זיך־אַליינקייט. ווען ער מאַכט צו זײַן קראָם פֿינף מינוט פֿריִער כּדי צו לייגן תּפֿילין מיט אַן אַנדערן ייִד, דרייט ער די באַוועגונג פֿון גאַנצן זײַן קליין עולם אַזוי, אַז מער פֿון אים זאָל פֿליסן צום אייבערשטן.

יעדע מִצווה, אין דעם ליכט, איז אַ מלכותדיקע גזֵרה, וואָס דער קליינער מלך קלײַבט אויס אַרויצוצופֿירן אין פּועל. דער צִוּוי איז שוין פֿון אויבן אַרויסגעגעבן געוואָרן; די תּורה איז אָנגעפֿילט מיט "תַּעֲשֶׂה" און "לֹא תַעֲשֶׂה", וואָס זיי זיינען די הגדרות פֿון דער עליונער מַלְכוּת. נאָר די גזֵרות בלײַבן, כּביכול, אין אַרכיאָן־הַמַּלְכוּת ביז אַ ייִד אין דער וועלט־הזה חתמ'ט אויף זיי מיט זײַן האַנט דורך זייער מקיים זײַן. ווען ער וויקלט די תּפֿילין אַרום זײַן אָרעם, ווען זי לייגט אָן נרות־שבת, ווען זיי שטעלן אַ מזוזה – זאָגן זיי: איך, אין מײַן מַלְכוּת, באַשטעטיק דעם צִוּוי. איך מאַך אים צו אַ געזעץ אין מײַן גוף, אין מײַן הויז, אין מײַן גאַס.

דאָס איז דער טיפֿסטער כּבֿוד פֿון אַ ייִד אין צײַטן פֿון גילוי־הַמָּשִׁיחַ: ער איז נישט נאָר אַ מקיים פֿון צִוּויים; ער נעמט אַ טייל אין דער מַלְכוּת. דער רבי האָט אונטערגעשטראָכן אַ מאָל נאָך אַ מאָל, אַז חיי־גאולה הייסט נישט זען אין די מִצוות אַ מאַסע, נאָר אַ געלעגנהייט צו גילוִיען דעם אמתן טבֿע פֿון דער מציאות – אַז די וועלט איז בעצם שוין אַ דירה פֿאַרן אייבערשטן, וואָס וואַרט נאָר אויף דער חתימה פֿון דער מַלְכוּת אין יעדן אָרט.

אין אַזאַ לעבן ווערן אַפֿילו די tilgenסטע באַוועגונגען – ווו צו גיין, וועלכע מלאכה צו קלײַבן, וואָס צו קויפֿן – מלכותדיקע בחירות. ווען אַ מענטש פֿרעגט זיך פֿאַרן גיין אין אַ געוויסן אָרט: "צי מײַן גיין דאָרט וועט פֿאַרמערן דעם גילוי פֿון זיין דירה, אָדער זי פֿאַרהוילן?" – האָט ער שוין פֿאַרשויבן זײַן מעמד פֿון אַ לעבן אונטערגעוואָרפֿן דעם מקרה צו

אַ לעבן פֿון אַ קליינער מלך. ווען ער קלײַבט אויס אַ פּאַרנאָסע נישט נאָר לויט דער הכנסה, נאָר לויט איר מעגלעכקייט איבערצולאָזן צײַט און כּוח פֿאַר תּורה, מִצוות און משפּחה – אָרדענט ער זײַן מַלְכוּת לויט דעם תּבנית פֿון כֶּתֶר און נישט לויט דער מאָדע פֿון מאַרק.

עס איז חיוני, אַז אַזאַ מַלְכוּת זאָל זײַן דורכגעטרונקען מיט ענוה און שמחה. אַ קליינער מלך, וואָס ווייסט אמת׳דיג, אַז גאַנצע זײַן כּוח איז נאָר צו קלײַבן, וועלכן כֶּתֶר צו טראָגן – דעם כֶּתֶר פֿון זיך־אַליינקייט אָדער דעם כֶּתֶר פֿון כֶּתֶר – וועט זיך נישט פֿאַרהויבן, ווען ער מצליח איז, און וועט זיך נישט צעברעכן, ווען ער פֿאַלט. ער ווייסט, אַז די הדרה ליגט נישט אין זײַן פּערזענלעכקייט, נאָר אין דעם זכות, אַז אין דעם לעצטן דור, אין דער לעצטער סטאַנציע פֿון דער היסטאָריע, זײַנע קליינע בחירות זיינען שוין אַרײַנגעוועבן אינעם געוועב פֿון דער גאולה.

אײַל־זאָל זײַן אַ פּשוטער ייִד, אומבאַקאַנט אַרויס פֿון זײַן שכונה; אָבער ווען ער מוחל איז אויף אַ עלבון אַנשטאָט צוריקצוגעבן, ווען ער בענטשט מיט כַּוָּנָה, ווען ער רעדט פֿון משיח ווי פֿון אַ נוכחת׳דיקער מציאות – שיַבּט ער דעם שרביט פֿון דער מַלְכוּת נאָך אַ ביסל צום גילוי. זײַן קיך ווערט אַ לשכה פֿון די לשכות פֿונעם אַרמון, און זײַן וועג צו דער אַרבעט ווערט אַ מסדרון, אין וועלכן מ׳הערט די טריט פֿונעם מלך.

דערפֿאַר זיינען חיי־קליינער־מלך אין אַ צײַט, ווו די מַלְכוּת פֿון ישׂראל התחדשת – נישט קיין מיסטישער דמיון, נאָר אַ פּשוטע און קלאָרע טעגליכע שטיי־אין. דאָס הייסט זיך דערוואַכן אין דער פרי און וויסן: הײַנט וועלן מײַנע מחשבות, דיבורים און מעשים אָדער באַקרוינען דעם הקָדוֹש־בָּרוּךְ־הוּא אויף מײַן טייל אין דער וועלט, אָדער פּרווון hinצווזעצן אַן אַנדערן אויף זײַן כִּסֵּא. דער כֶּתֶר ליגט שוין אויף מיר פֿון אויבן; דער רבי האָט שוין געוויזן און געזאָגט, אַז די צײַט פֿון גאולה איז געקומען. מײַן אַרבעט איז אַ ביסל צו הויכערהייבן מײַן קאָפּ, אויסצוגלײַכן מײַן רצון מיט יענעם כֶּתֶר, און לאָזן יעדע באַשלוס זאָגן, אין איר קליינעם אופֿן: "ה׳ מוֹלֵךְ דאָ".

ווען אַזאַ לעבן פֿאַרשפּרייט זיך, הייבן די סך קליינע כִּסְאוֹת אָן צו לײַכטן אין איין ליכט. דעמאָלט ווערט אויך פֿאַר די אויגן פֿון פֿלייש נירגָּשׁ, אַז די עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת פֿון מלך־המשיח איז נישט קיין אַבסטראַקציע, נאָר אַ נוכחת׳דיקע מציאות, וואָס גייט און ווערט ניגלה, און זי דריקט זיך אַרויס דורך די פּשוטע און צאָלרײַכע גזֵרות פֿון ייִדן, וואָס האָבן זיך געלערנט צו קלײַבן דעם כֶּתֶר און נישט זיך אַליין. פֿון דאָרטן איזאָ נישטאָ מער נאָר נאָך אַ איינציקע עֲלִיָּה ביז צו יענעם טאָג, ווו די מַלְכוּת אַליין וועט שטיין אין גילוי ווי אַ שליימעסדיקער שפּיגל צום אֵין־סוֹף, און "וְהָיָה ה׳ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ" אין אַזאַ אופֿן, אַז "יִרְאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו".

יד

אין יֶענעם טאָג וועטן די ווערטער פֿונעם נבֿיא זיין ניט מער אַ צוזאָג אויף אַ צוקונפֿט, נאָר אַ באַשרײַבונג פֿון אַ פּשוטער מציאות: "וְהָיָה ה׳ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד". דער נאָמען, וואָס מען האָט ביז אַהער געזאָגט אין אֱמוּנָה, און אַ מאָל אין הֶסְתֵּר, וועט זיך זען אין גשמיות׳דיקע אויגן ווי אַ פּשוטע מציאות פֿון זיין. וואָס וועט דעמאָלט זיך טוישן? ניט דער עצם – דען ער איז אַלץ געווען איינער – נאָר דער שפּיגל. מַלְכוּת, וואָס ביז אַהער האָט נאָר געוויזט און צוגעוויזט און אַ מאָל אֲפִילוּ פֿאַרקרימט, וועט זיין אַזוי קלאָר, אַזוי דורכגעלײַכנט און צוגעלייַכט אין שלימות, ביז אַז אַלץ, וואָס וועט שטיין קעגן איר, וועט זיך אַנטפּלעקן אין איר אָן קיין שום שְׁאֵרִית. די נידעריקסטע ספֿירה וועט אַנטפּלעקן, אַז זי איז פֿון אָנהייב געווען די ריינסטע דמות פֿון כֶּתֶר־אֵין־סוֹף.

דער זוהַר נעמט אַרײַן דעם סוד אין דעם אויסדרוק "סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה". דער סוף־מַעֲשֶׂה איז געווען אין אָנהייב אין דער מחשבה. אין פּשַט לערנט דאָס, אַז דער לעצטער תַּכְלִית שטייט פֿריִער פֿון דער גאַנצער שלשלת פֿון געשעענישן, וואָס פֿירן צו איר. נאָר אין פְּנִימִיּוּת איז "סוֹף מַעֲשֶׂה" מַלְכוּת, דער אונטערסטער טייל פֿונעם עץ, און "מַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה" איז כֶּתֶר, די ערשטע מחשבה און רצון, וואָס קיין עולם קען ניט באַגרייפֿן. ביידע שטייען אין ביידע עקן פֿון דער הִשְׁתַּלְשְׁלוּת, און אַפֿילו אַזוי, דער זוהַר פּרוכט אויס, אַז זיי זיינען גלײַך פֿאַרבונדן: דאָס, וואָס אַנטפּלעקט זיך צום סוף אין פּועל, איז פּונקט דאָס, וואָס איז געווען ערשט אין דעם נעלעם־רצון פֿונעם אֵין־סוֹף.

איצט אַנטפּלעקט זיך די שליימעסדיקע קעשעט פֿון אונדזער התבּוֹנְנוּת. מיר זײַנען נאָכגעגאַנגען מַלְכוּת פֿון איר לײדיקייט – "לֵית לַהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם" – דורך איר אַנטפּלעקונג אין די מענטשלעכע פּנים ביַי דוד, דורך איר העכסטן צענטראַליזאַציע אין מלך־המשיח, דורך איר אויפֿוואַקן ווי נקודת־הַמַּלְכוּת אין יעדער נפֿש, ביז אַז יעדער ייִד לעבט ווי אַ קליינער מלך, וואָס וועלט אויס דעם כֶּתֶר און ניט זיך אַליין אין די פּשוטסטע גרענעצן. אַלץ דאָס איז נאָר דער פּראָצעס פֿון באַרײַנען דעם שפּיגל בְּהַדְרָגָה. נאָר דער לימוד פֿונעם זוהַר פֿאָדערט, אַז אין דעם לעצטן בֵּרוּר זאָל דער שפּיגל ניט נאָר אָפּשפּיגלען די ליכט, וואָס גייען און קומען אין די ספֿירות, נאָר זאָל אַנטפּלעקן דעם עצם פֿון דער "מַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה", וואָס האָט געשטאַנען פֿריִער פֿון אַלע ספֿירות. ווען די שלשלת וועט זיך פֿאַרענדיקן, ווען זיין מלכות פֿון משיח וועט זיך אויסשפּרייטן אין גאַנצן איר תַּפְקִיד ווי אַ כְּלָל־יְסוֹד פֿאַרן גאַנצן עולם, און יעדער פּרט׳דיקער כִּסֵּא וועט מסכּים זיין צו טראָגן דעם כֶּתֶר פֿון כֶּתֶר, דעמאָלט וועט מען דערקענען דעם "סוֹף מַעֲשֶׂה" ווי ניט אַנדערש נאָר די "מַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה", וואָס קוקט אַרײַן אין זיך אַליין.

חסידות רופֿט דעם צוקונפֿטיקן גילוי, אַז "כֶּתֶר וּמַלְכוּת חַד הוּא" – כֶּתֶר און מַלְכוּת זיינען איין זאַך. ביז יענער שעה זעען זיי אויס ווי קעגן־זאַכן. כֶּתֶר איז העכער פֿון אַלע צורה, העכער פֿון אַלע הגדרה, דער ניפֿלדיקער עונג און רצון פֿונעם אֵין־סוֹף, וואָס קיין כלי קען ניט אַרײַננעמען. מַלְכוּת איז אַ צורה אָן ליכט, דער לעצטער כלי, וואָס טראָגט די צורות פֿון די עולמות און די גופֿים און די היסטאָריעס. דער איינער זאָגט כּאילו "אָן הגדרה", און דער צווייטער "נאָר הגדרה". נאָר דאַווקאַ ווײַל מַלְכוּת האָט ניט קיין ליכט פֿון זיך אַליין, ווען זי גיט זיך גאַנצקײַטיק איבער צו כֶּתֶר, לייגט זי גאָר גאָרניט

צו, זי פֿאַרפֿאַרבט און פֿילטרירט ניט; זי שפּיגלט אָפּ דעם כֶּתֶר ווי ער איז, אין די גרענעצן פֿון דער נִבְרָא־מציאות. דער אויבערשטער, וואָס איז העכער דעם עץ, און דער אונטערסטער, וואָס איז אונטער דעם עץ, קישן זיך צוזאַמען, און די גאַנצע סולם פֿון ספֿירות ווערט פֿון נײַס גערופֿן אַ איינציקע באַוועגונג פֿון גילוי־העצמות.

דער יִחוּד וועט זיך ניט אָפּהאַלטן אין לשון־הספֿירות אַליין. ער וועט אַרײַנגעקריצט ווערן אין שטיין, אין פֿלייש, אין צײַט. ווען דער דריטער בית־המיקדש וועט אַרונטערקומען און זיך אויפֿבויען אין אונדזער עולם, וועט ער זיין דער היכל פֿון דער שליימעסדיקער מַלְכוּת. די ערשטעביידע בתּים זײַנען שוין געווען אַ דירה פֿאַר דער שכינה, נאָר זיי זײַנען געשטאַנען אין אַ מצבֿ פֿון בָּטֵל, ווײַל דער שפּיגל איז נאָך ניט געווען מוחלט. ס'האָבן נאָך געבליבן אַזָרות אין לעבן, שיפֿות אין דער ערד, לשכות אין האַרצן, וואָס האָבן זיך ניט גאַנצקייַטיק מסכּים געווען אָפּצושפּיגלען דעם כֶּתֶר; דאָרטן זײַנען געבליבן שְׁיָרֵי "אני", וואָס האָבן געקענט קרעכן, און אין די קרעכן איז אַרײַנגעקומען די גלות. דער דריטער בית־המיקדש וועט שטיין לעולם־ועד, ווײַל ער וועט זיין די אַרכיטעקטאָנישע צורה פֿון מַלְכוּת נאָך איר מוחלטער בחירה – יעדער אַמָּה איז אויסגעלייַכנט מיטן העכסטן כֶּתֶר, יעדער טיר איז אַ פּתח, דורך וועלכן דער אֵין־סוֹף גייט אַריבער אָן קיין התנגדות. זיין נצחיות איז ניט נאָר אַ גזֵרה פֿון אויבן; זי איז די נאַטירלעכע תּוצאה פֿון אַ כלי, וואָס קיין מאָל קיין ביסל ניט קרומט זיך מער, וואָס קען ניט פֿאַלן, ווײַל ער איז גאָר גאָרניט געוואָרן גלײַך אין זײַן רצון מיט זײַן מקור.

אַזוי אויך איז דער ענין אין תְּחִיַּת־הַמֵּתִים. דער טויט אַליין איז אַ גילוי פֿון מַלְכוּת אין איר צעבראָכענעם מצבֿ: דער גוף, דער חיצוני׳סטער כלי, איז נאָך ניט מסוגל צו טראָגן דעם עצמותדיקן שטאַרקייט פֿונעם כֶּתֶר, דערפֿאַר גייען די לעבנס־כּוחות אַוועק, און די צורה בלייַבט איבער זיך צוצעלאָזן. אין יענער צײַט, ווען מַלְכוּת וועט זיין אַ שליימעסדיקער שפּיגל, וועט אַפֿילו דער עפֿר־הארץ אַליין זיין כּשֵׁר צו מקבל זיין דעם ערשטן עונג און רצון פֿונעם אֵין־סוֹף אָן זיך צעברעכן. די גופֿים וועלן זיך אויפֿשטעלן ניט נאָר ווי זיי זײַנען געווען, נאָר ווי זיי זײַנען פֿון אָנהייב געמיינט געווען צו זײַן: דורכשיכטיק צום נפֿש, און דורך דעם נפֿש דורכשיכטיק צו גאָטלעכקייט. די תְּחִיָּה איז דערפֿאַר ניט קיין טעכנישע איבערקערן פֿון אַ ביאָלאָגישן פּראָצעס; זי איז מַלְכוּת, וואָס פּרוכט אויס, אַז ס'איז ניטאָ קיין אָרט, ווו דער כֶּתֶר קען ניט ווינען, ניטאָ קיין טיפֿן פֿון חומר, וואָס קען ניט ווערן אַ קלאָרער גלעזל פֿאַר די לעבנס־כּוחות פֿונעם אֵין־סוֹף.

אין יענער צײַט וועט מען לייענען דעם פּסוק "וְהָיָה ה׳ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ" אויף אַ נײַעם אופֿן. הײַנט הערן מיר אים ווי אַ צוזאָג פֿון מלכות: דער נאָמען וועט מלך זײַן, זיין הערשאַפֿט וועט ערקענט ווערן אין יעדן אָרט. אין צוקונפֿט וועט מען עס אויך הערן ווי אַ באַשרייַבונג פֿון אַ השָּׂגָה: דער עצם פֿון דער "אָרֶץ", די נידעריקסטע, די גראָבע, וועט זיין דער מדיום, דורך וועלכן זיין מלכות וועט זיך זען. ניט נאָר די אומות וועלן זיך בוקן; דער עצם־תּנאי פֿון גשמיות – אָרט, צײַט, סיבה און מסובבֿ – וועלן פּרוכטן אויס זײַן יִחוּד. ווען אַ מענטש וועט גייען אויף דער ערד, וועט ער שפּירן די אדמה ווי אַ

לעבעדיקן לבֿוש פֿון מלך. ווען ער וועט קוקן אין פּנים פֿון זײַן חבֿר, וועט ער דערלעבן די מענטשלעכע פּנים ווי אַ מלכות׳דיקן חותם פֿון גאָטלעכקייט. ס׳וועט ניט זײַן קיין "חוּץ", ניט קיין נייטראַלער זאָנע, ווו זײַן מלכות איז נאָר געגלויבט; אַלץ וועט זײַן "כָּל הָאָרֶץ", און די גאַנצע ערד וועט זײַן זײַן כִּסֵּא.

דאָ אַנטפּלעקט זיך דער תּפְקִיד פֿון זיין מלכות פֿון משיח ווי אַ כְּלָל־יְסוֹד אין דעם טיפֿסטן באַגריף. אַלוי דער יְסוֹד און מַלְכוּת שטייען באַזונדער, איז אַלץ דאָ אַ מעגלעכקייט, אַז אַ טייל פֿון דעם שֶׁפַע פֿון אויבן בלײַבט אָן קבלה, אַ ווינקל אין דער בריאה בלײַבט אָן קשר. זיין מלכות פֿון משִׂיח, דורך דעם, אַז זי נעמט אויף זיך דעם תַּפְקִיד פֿון יְסוֹד, ווערט דער איינציקער קאַנאַל, דורך וועלכן יעדער שורה ליכט פֿון גאָטלעכקייט מוז דורכגיין, כּדי אַרײַנצוגיין אין דער מציאות. דאָס מיינט ניט צמצום, חלילה; נאָר אַז אַלע השפּעה פֿון אויבן איז שוין באַגרענעצט דורך דער באַשלוס זיך אַנטפּלעקן אין מַלְכוּת, אין די תּנאָים פֿונעם תחתון. גאָרניט בלײַבט אָפּגעטיילט אין אַ מדינה פֿון ריין רוח; אַלץ ווערט איבערגעזעצט אין מגושמת־קדושה. און פֿון דער אַנדערער זײַט, אַלץ, וואָס מען טוט אונטן, איז גלײַך פֿאַרבונדן מיטן כֶּתֶר דורך יענעם זעלבן קאַנאַל. קיין מעשה גייט ניט פֿאַרלוירן אין אַנאָנימקייט; יעדער באַוועגונג פֿון דער האַנט, יעדער היגוי פֿון אַ הברה, ווערט אַרײַנגעשריבן אין אַ כְּלָל־ברית, וואָס פֿאַרבינדט סוף מיט אָנהייב.

און די סך נקודות־הַמַלְכוּת אין פּרט, די אינערלעכע כִּסְאוֹת אין דער נפֿש, וועלן ניט מער שטיין אין שפּאַנונג קעגן דער כְּלָל־מַלְכוּת. הײַנט פֿאָדערט דער השוואָה מיטן כֶּתֶר אַ אַרבעט; די נקודה דאַרף זיך קריגן מיט ראַש און הרגל, כּדי אויסצוּוועלן ריכטיק. דעמאָלט וועט זיך דער עצם־באַוווּסטזײַן פֿונעם האַרץ נײַערווייז בויען. "וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם". דאָס נײַע האַרץ איז מַלְכוּת נאָך איר השלמה, אַ רצון, וואָס זײַנע ספּאָנטאַנע נייגונגען זײַנען שוין די רצונות פֿונעם כֶּתֶר. די בחירה וועט זיך ניט אָפּהייבן, נאָר זי וועט זיך מקוים זײַן אין איר שלימות: דער ייִד וועט וועלן, ווי ער אַלץ וועלט, נאָר זײַן בחירה וועט זײַן ווי אָטעמען, ווי זען – ניט געצוווּנגען, נאַטירלעך, און אין אַלעם דעם גאָר איינגעזאַמלט מיטן רצון פֿונעם בורא. די סך קליינע מלכים וועלן זיך ניט בײַסן מיטן גרויסן מלך; זיי וועלן זײַן דער עצם־גילוי פֿון אים, אומצאָל פּנים פֿון איין מַלְכוּת, וואָס פֿילט דעם עולם.

אין אַזאַ מצבֿ פֿאַרשמעלצט זיך דער אונטערשייד צווישן "דער נאָמען" און "זײַן נאָמען". "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד". ביז אַהער איז דער עצם איינער, נאָר זײַן נאָמען – דער אופֿן, ווי ער רופֿט זיך אַרײַן אין די עולמות – קען זיך ווײַזן צעטיילט: דאָ חֶסֶד, דאָרט גְּבוּרָה; דאָ הֶסְתֵּר, דאָרט גילוי. ווען מַלְכוּת ווערט אַ שליימעסדיקער שפּיגל, וועט זיך דער נאָמען אַנטפּלעקן ווי ניט אַנדערש נאָר אַ גלײַכצײַטיקע אויסדרוק פֿון דעם איינעם. יעדער מידה, יעדער געשעעניש, יעדער מעשׂה־סיפּור, וואָס עפֿנט זיך אין צײַט, וועט מען דערקענען ווי נאָך אַ היגוי פֿון זײַן יִחוּד. די גאַנצע היסטאָריע פֿון הֶסְתֵּר און גלות וועט מען לייענען פֿון נײַס ווי אַ איינציקן, דורכגייענדיקן היגוי פֿון דעם רצון, אַז דער תחתון זאָל אים זיין אַ דִּירָה לוֹ יִתְבָּרֵךְ בַּתַּחְתּוֹנִים.

דעמאָלט וועט מען פֿאַרשטיין צוריקווירקנדיק, אַז יעדער מעשה פֿון בחירת־מַלְכוּת אין די צײַטן פֿון הֶסְתֵּר איז שוין געווען אַ טייל פֿון יענער לעצטער בילד. ווען אַ ייִד אין די לעצטע מינוטן פֿון די טעג פֿון גלות האָט אויסגעוועלט צו מקדש זײַן זײַן דיבור, צו קערן זײַן מחשבה צו תּורה, צו פֿאַרבינדן זײַן דַּעַת מיט דער דַּעַת פֿון משׂיח, האָט ער שוין פֿון אינעווייניק פּאָלירט דעם שפּיגל. יעדער אַזאַ החלטה, אַפֿילו זי האָט אויסגעזען קליין, האָט אַרײַנגעקריצט נאָך אַ אות אין דעם גרויסן נאָמען, וואָס דער עולם איז באַשטימט צו רופֿן אין איינעם קול. אין דער לעצטער שעה פֿון גילוי, ווען מַלְכוּת וועט שטיין אין גילוי ווי דער שליימעסדיקער צלם פֿונעם כֶּתֶר, וועט גאָרניט פֿאַרלוירן גיין פֿון יענעם אַמאָל. יעדער פֿאַרבאָרגענער קאַמף, יעדער הַכְנָעָה פֿונעם "אני" אָן ראַש, וועט לײַכטן אין אָפֿן ווי אַ פּנים פֿון יענעם לעצטן כֶּתֶר.

אַזוי שליסט זיך דער מַעְגָל. דאָס, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן ווי אַ ווײַטיקע צוזאָג – "דָּוִד עַבְדִּי מֶלֶךְ" – ווערט אַ לעבעדיקע מלכות פֿון משׂיח; דאָס, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן ווי אַ פּשוטער מעשה פֿון קַבָּלַת־עוֹל אין האַרצן פֿון אַ קליינער מלך, ווערט אַ טייל פֿון יענער אייביקער המלכה, אַז "ה׳ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ". מַלְכוּת, וואָס איז אַ מאָל געווען די אָרעמסטע פֿון אַלע ספֿירות, אַנטפּלעקט זיך ווי די רײַכסטע, ווײַל זי אַליין ווייזט, אַז ס׳איז ניטאָ קיין אָרט ליידיק פֿון אים יִתְבָּרֵךְ. די לעצטע סטאַנציע פֿון דער היסטאָריע אַנטפּלעקט די ערשטע מחשבה פֿונעם אֵין־סוֹף, און די בריאה אַליין ווערט אַ קלאָרער און פֿריילעכער שפּיגל, אין וועלכן דער אֵין־סוֹף קוקט און זעט נאָר זײַן אייגענע יִחוּד לײַכטן צוריק.

וֹעֵד עַבְ□□□□□י דָ□□□□ד □□□לֶךְ - For Batsheva & King David